

Møte tirsdag den 23. mars 2010 kl. 10

President: Marit Nybakk

Dagsorden (nr. 61):

1. Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren
2. Innstilling fra finanskomiteen om endringer i lov om merverdiavgift (Innst. 194 L (2009–2010), jf. Prop. 73 L (2009–2010))
3. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Arve Kambe om en gjennomgang av avgiftene på drivstoff (Innst. 185 S (2009–2010), jf. Dokument 8:31 S (2009–2010))
4. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde vedrørende skattefritak for arbeidsgiverbetalte behandlingsforsikringer og treningskort (Innst. 187 S (2009–2010), jf. Dokument 8:41 S (2009–2010))
5. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinær høy strømpris (Innst. 197 S (2009–2010), jf. Dokument 8:44 S (2009–2010))
6. Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen og Knut Arild Hareide om bistand til Island uavhengig av IceSave-avtalens skjebne (Innst. 196 S (2009–2010), jf. Dokument 8:46 S (2009–2010))
7. Interpellasjon fra representanten Øyvind Halleraker til finansministeren:

«Årets statsbudsjett er vedtatt med 45 milliarder kr større overføring fra Statens pensjonsfond utland enn handlingsregelen skulle tilsi. Høyre er oppatt av at handlingsrommet som handlingsregelen gir oss, må anvendes på innsatsfaktorer som gir vekstkraft og grunnlag for framtidig velferd. Viktige områder er forskning og utdanning, stimulanser til næringslivet og ikke minst infrastrukturinvesteringer. Det kan vise seg vanskelig både å trappe ned velferdsordninger og finne midler til helt nødvendige investeringer innenfor transportsektoren i arbeidet med å normalisere situasjonen.

Er statsråden villig til å ta i bruk alternative organisasjons- og finansieringsmodeller, som i større grad kan fristille viktige transportinvesteringer fra de årlige statsbudsjettene, og vil han foreslå slike modeller for å unngå kutt i forhold til vedtatte planer og på den måten også løse viktige oppgaver smartere og raskere?»
8. Interpellasjon fra representanten Nikolai Astrup til finansministeren:

«Forpliktelsene i klimaforliket gjør det nødvendig

å kjøpe et betydelig antall kvoter gjennom kyotomekanismene. I Klassekampen 10. februar kan vi imidlertid lese at bare 27 øre av hver klimakvotekrone når frem til miljøprosjektene de er tiltenkt. 6. februar melder Klassekampen at Regjeringen sliter med å skaffe nok klimakvoter i løpet av kyotoperioden. Hittil er bare 660 000 tonn CO₂-kvoter FN-godkjent av et totalt behov på 25 millioner tonn innen 2012. Av dem er 522 000 tonn fra et skogprosjekt på New Zealand, til tross for at Norge er restriktiv med å melde inn skog i klimaregnskapet hjemme.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre at den grønne utviklingsmekanismen virker etter hensikten, at forvaltningen av kvoteregimet blir mindre kostnads-krevende og mer klimaeffektiv, og at Norge klarer å levere på sine kvotebehov i kyotoperioden og frem til 2020?»

9. Interpellasjon fra representanten Henning Skumsvoll til olje- og energiministeren:

«Høsten 2008 sendte Olje- og energidepartementet på høring NVEs forskriftsutkast angående krav til kompetanse hos nettselskap. Forslaget innebærer at NVE skal kunne fastsette hvilken bemanning det enkelte nettselskap skal ha. Flere av forslagene i forskriftsutkastet er kontroversielle, og har møtt stor motstand fra en bortimot samlet kraftbransje samt mange lokale fagforeninger. Bransjen ønsker å bruke sine personellressurser effektivt for å sikre høy kvalitet og lave kostnader for forbrukerne. Storsamfunnet bør fokusere på å stille krav til tjenesten som leveres, ikke stille krav til antall mennesker man skal bruke når arbeidet utføres. NVEs forslag til forskriftsendring må ansees som ny politikk, og burde vært fremlagt for debatt i Stortinget.

Vil statsråden sikre at saken fremmes for Stortinget, og vil statsråden i en slik sak vektlegge behovet for fleksibilitet hos de enkelte nettselskapene, slik at lokale variasjoner kan hensyntas?»
10. Interpellasjon fra representanten Siri A. Meling til olje- og energiministeren:

«Norge er fra naturens side rikelig utstyrt med energiresurser. Vi har alle forutsetninger for å være Europas ledende leverandør av fornybar energi. Samtidig har denne vinteren igjen demonstrert sårbarheten i vår vannkraftbaserte kraftforsyning. Lite nedbør, høyt forbruk på grunn av sterk kulde og redusert produksjonsnivå i kjernekraft og fossilt basert kraftproduksjon i Sverige og Danmark på grunn av vedlikehold eller driftsproblemer har gitt en anstrengt kraftforsyning i Norge og svært høye kraftpriser. Dette rammer både husholdninger og næringsliv. Flere industriedrifter har valgt å stenge ned produksjonen på grunn av de høye strømprisene.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre en stabil kraftforsyning uten slike dramatiske prisøkninger for forbrukerne de nærmeste årene?»
11. Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Det er generell politisk enighet om å satse på

energieffektivisering. Dette kommer dog tidvis i konflikt med noen partiers ønske om energiomlegging fra strøm til alternative energibærere og/eller -kilder. For eksempel ønsker Regjeringen stortilt satsing på fjernvarmeutbygging, samtidig som klimaforliket tilsier at passivhus skal være standarden fra 2020, hvor behov for tilført energi blir minimalt. I forslag til nye TEK-forskrifter ønsker man å fase ut elektrisitetsbruk, til tross for NVEs faglige innsigelser om at strøm basert på vann og vind er både rent og effektivt. Tilsvarende ser man i arbeidet med energimerkeordningen, hvor konflikten mellom strøm og biovarme skaper politiske utfordringer.

Er statsråden enig i at hovedfokuset primært må være energieffektivisering, og hvordan vil statsråden sikre at fokus på energiomlegging ikke går på bekostning av fokus på energieffektivisering?»

12. Stortingets vedtak til lov om endringer i barnelova mv. (Lovvedtak 39 (2009–2010), jf. Innst. 160 L (2009–2010), Prop. 14 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 104 (2008–2009))
13. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, diskrimineringsombudsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Lovvedtak 40 (2009–2010), jf. Innst. 158 L (2009–2010), Prop. 16 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 79 (2008–2009))
14. Stortingets vedtak til lov om fornybar energiproduksjon til havs (havenergilova) (Lovvedtak 41 (2009–2010), jf. Innst. 176 L (2009–2010), Prop. 8 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 107 (2008–2009))
15. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven og folketryktdloven (bedre muligheter for å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver) (Lovvedtak 42 (2009–2010), jf. Innst. 183 L (2009–2010) og Prop. 64 L (2009–2010))
16. Stortingets vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, attføring og bedriftshelsetjeneste (Lovvedtak 43 (2009–2010), jf. Innst. 170 L (2009–2010) og Prop. 74 L (2009–2010))
17. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 9. mars 2010 (jf. Innst. 160 L):
«Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til nødvendig lovendring som gir bedre beskyttelse for barn som blir utsatt for overgrep av sine foreldre.»
18. Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 9. mars 2010 (jf. Innst. 160 L):
«Stortinget ber regjeringen legge frem konkrete tiltak mot samværs sabotasje.»
19. Referat

Presidenten: Representanten Frank Bakke Jensen vil framsette et representantforslag.

Frank Bakke Jensen (H) [10:00:37]: På vegne av representantene Svein Flåtten, Elisabeth Røbekk Nørve, Bjørn Lødemel og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om en strategi for norsk bergindustri.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:04]

Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [10:01:25]: Også i utenrikspolitikken er det sakene som fanger oppmerksomheten: nye bosettinger i Øst-Jerusalem, militær offensiv i Sør-Afghanistan, jordskjelv i Haiti og Chile, nedrustningsforhandlinger mellom USA og Russland, møte om samarbeid i Arktis, et kommende EU-toppmøte; listen som fyller den utenrikspolitiske dagsordenen, blir lett lang.

Men over enkeltsakene er det til ulike tider forhold eller hendelser som definerer tyngdelover i utenrikspolitikken. I tiåret vi forlater, står terrorangrepet mot USA 11. september 2001 fram som en slik hendelse. Utfordringer knyttet til statenes nasjonale sikkerhet har dominert utenriks- og sikkerhetspolitikken utesyn og handlemåte i dette tiåret. Dette vil vare ved når vi nå går inn i et nytt tiår. Samtidig vokser det fram nye, tunge endringskrefter som får avgjørende innflytelse også på utenrikspolitikken. I økende grad får vi endrede livsbetingelser og kamp om ressurser som følge av klimaendringene, virkningene av den globale økonomiske krisen og fremveksten av det vi hittil har kalt store utviklingsland som tunge og sentrale aktører i en stadig sterkere globalisert verdensøkonomi.

Gjennom det siste tiåret har vi sett hvordan finanskrisen slo inn i realøkonomien. Den viste seg å være global og fikk ringvirkninger i alle verdenshjørner, med gradvise konsekvenser for alle politikkområder. Nå, ett år etter, ser vi at dette fortsatt spiller seg ut. Selv om det er håndfaste tegn på at verdensøkonomien tar seg opp igjen, kan vi fastslå at verden ikke blir som den var.

Finanskrisen kom heller ikke alene. I 2008 skapte kraftige økninger i de globale matprisene store problemer for verdens fattige. Verden trenger samstemt internasjonal innsats for at produksjonen av mat – som er billig nok – skal øke i årene som kommer.

Finanskrisen dreper og skader ikke som angrepene 11. september 2001. Virkningene er mer langvarige, mer dyptpløyende, og de vil kunne ramme flere land, flere mennesker og utfordre statene langt utover opplevelsen av utsatt fysisk sikkerhet. Virkningene av finanskrisen illustrerer hva en vismann en gang sa: Store forandringer kommer smygende på katterpote. I dag kan vi konstatere: Virkningene av finanskrisen vil få avgjørende betydning for utenriks- og sikkerhetspolitikken i dette tiåret. Det betyr også at konteksten, rammen for håndteringen av alle utenrikspolitiske saker, vil være i endring. Dette vil være fokus for min redegjørelse i dag, som ikke blir en katalog over

alle enkeltsakene. Vi har hatt grundige debatter i denne sal om Afghanistan, interpellasjoner om Nordområdene og menneskerettigheter, og to ganger i året har jeg redegjørelser om utviklingen i Europa – derfor nå utgangspunkt i finanskrisen.

Historien gir oss mange leksjoner i at økonomiske kriser er kilde til omveltning, krig og konflikt. Den dype krisen i mellomkrigstiden med de dramatiske følgene den fikk, er kanskje det mest talende eksemplet.

På den annen side: Kriser kan også tvinge fram nødvendige oppbrudd og bane vei for oppgang. Historien har vist at erfaringer fra kriser kan lede statene til å treffe fremsynte tiltak for å motvirke nye kriser. Jeg tenker på hvordan byggverket fra Bretton Woods-institusjonene nettopp var rettet inn mot å forhindre at erfaringene fra 1930-tallet skulle gjentas, eller hvordan de europeiske fellesskapene ble bygget opp, basert på erfaringene fra den første og andre verdenskrigen. Det er altså i mindre grad krisen selv enn måten vi møter og håndterer den på, som er det avgjørende.

Bak vår egen tids spektakulære konkurser fra Wall Street til Reykjavik ligger dypere ubalanser av flere slag. Vi ser finansielle ubalanser, mellom land med store underskudd og land med store overskudd, der USA særlig illustrerer den første kategorien og Kina den andre. Vi ser ubalanser mellom fattige og rike land, vi ser ubalanser mellom de faktiske utslipp av klimagasser og klodens tålegrense, vi ser politiske ubalanser, mellom de stadig mer globale markedene drevet fram av dereguleringer og teknologiske nyvinninger, og den politiske handlekraften som fortsatt i all hovedsak er knyttet til hver enkelt stat.

Internasjonalt samarbeid var avgjørende da det stormet høsten 2008. Det internasjonale valutafondet, IMF, fikk ny relevans, og G20-samarbeidet – forumet hvor finansministre og sentralbanksjefer fra 19 av verdens største økonomier samt EU møtes – vokste etter hvert fram som det viktigste organet.

Men førstelinjeforsvaret kom i USA og andre land som ble rammet tidlig, gjennom massive tiltak de første dagene og ukene etter at Lehman Brothers gikk konkurs 15. september 2008, for å sikre det finansielle systemet og redde samfunnsviktige finansinstitusjoner. G20-møtet i London i april 2009 betydde at de tyngste landene samordnet sin nasjonale politikk og ble enige om omfang og innretning også når det gjaldt internasjonale tiltak. De ble også enige om å tilføre IMF og andre internasjonale finansinstitusjoner nye finansielle ressurser for å kunne bistå særlig hardt rammede medlemsland.

Bakom, og parallelt med utbruddet av den alvorligste finanskrisen siden mellomkrigstiden, pågår en stadig forskyvning i regional og global makt og innflytelse. Nye stater melder seg på gjennom befolkningsvekst, produksjon, teknologi og utslipp. De melder seg på for å sikre sin egen utvikling, bekjempe fattigdom, møte klimautfordringene, bli hørt, sett og respektert: Kina, India, Indonesia, Brasil, Sør-Afrika og flere. Jo tydeligere de markerer seg, desto tydeligere ser vi at etablerte internasjonale institusjoner – skapt med vestlig dominans i en kontekst etter

den annen verdenskrig – svekkes både i representativitet og i legitimitet.

Inntrykket vårt forsterkes av et misforhold mellom tyngden i de internasjonale og økonomiske endringskrefte og mangelen på tyngde i de politiske institusjonene som kan gjøre noe med dem.

Alle disse trådene vever et komplekst bakteppe for reformer av det internasjonale systemet. Det er krevende nok å oppnå enighet blant så mange aktører med ganske så ulikt utgangspunkt – politisk, økonomisk, kulturelt og religiøst. Og det er særlig utfordrende når en lang rekke regjeringer samtidig stilles til nasjonalt ansvar for å håndtere virkningene av finanskrisen her og nå, med de virkningene den har for enkeltmennesker, familier og de lokalsamfunn som opplever press mot arbeidsplasser og velferd. For selv i den globale tidsalder er all politikk lokal.

I den innledende fasen av krisen fryktet vi for at banker ville gå konkurs. Nå frykter vi for at stater kan lide samme skjebne.

Rammene for politikk er for mange regjeringer vesentlig endret på meget kort tid, med til dels dramatisk redusert handlefrihet bl.a. som følge av voksende underskudd og stor gjeldsbyrde, men også som følge av bortfall av viktige inntektskilder som turisme og overføringer fra utenlandsarbeidende. I mange land, som også står Norge nært, kan det oppstå store gap mellom krav, forventninger og tilvant levestandard på den ene siden og politisk evne til handling på den andre. Alt dette kan skje fort. Det vi har oppfattet som solide nasjonale og internasjonale politiske strukturer, kan på kort tid bli skjøre.

Igjen kan vi hente lærdom fra 1930-årene. Da gjorde økonomisk nedgang veien kortere til autoritære styresett og utpeking av syndebukker. Det paradoksale kan skje at mens verden virkelig trenger sterkere regionale og internasjonale organer, kan enkeltland i håndtering av sin egen krise bli tvunget til å se innover og motsette seg, eller mangle evnen til, å bygge opp de internasjonale styringsorganene som behøves. Evnen og viljen til å ta ansvar utover eget land og egen befolkning kan bli kraftig redusert.

Også Norge er berørt av finanskrisen. Vår eksport er påvirket av fallende etterspørsel i nøkkemarkeder. Regjeringen prioriterer arbeidet med å holde orden i norsk økonomi. Vi fører en aktiv politikk for å sikre velferd, arbeid og modernisering av det norske samfunnet. OECDs nylige vurdering er at de norske tiltakene mot krisen har vært godt innrettet og langt på vei hatt ønsket virkning. Vår egen nasjonale utfordring er å ta godt vare på dette utgangspunktet – ikke minst ved å hindre at arbeidsledigheten stiger.

I vår utenrikspolitikk må hovedsporet være å videreføre vårt arbeid for en internasjonal rettsorden med sterke og tilpassningsdyktige internasjonale organisasjoner som kan møte ubalansene og bidra til å styre oss ut av dem. Hovedkonklusjonene fra St.meld. nr 15 for 2008–2009, og Stortingets behandling av den, holder seg: Norge skal og vil ta internasjonalt ansvar, og Norge er tjent med en sterkest mulig internasjonal rettsorden.

Jeg ønsker å resonnerer rundt noen områder som illustrerer finanskrisens virkninger for internasjonal politikk og for norsk utenrikspolitikk.

For det første: det internasjonale samarbeidet. En av de viktigste grunnene til at vi så langt har unngått 1930-tallets depresjon, er at vi møtte finanskrisen med tett multilateralt samarbeid. Statene hadde et institusjonsapparat på plass og var villige til å ta det i bruk. Koordinerte redningsaksjoner som savner sidestykke i historien, hindret langt på vei et sammenbrudd i verdensøkonomien.

Ved hjelp av det multilaterale handelssystemet i Verdens handelsorganisasjon – WTO – har vi så langt også klart å unngå dreining i proteksjonistisk retning. Det globale regelverket har bidratt til å hindre kortsiktige proteksjonistiske handlinger, til tross for innenrikspolitisk press for slike tiltak i mange land. Ifølge WTO er verdensøkonomien like åpen i dag som før krisen, men det advares mot at land vil kjenne seg presset til å beskytte seg mot andre lands tiltakspakker gjennom økte handelshindringer – skjulte og indirekte.

Det er vesentlig for norske interesser at dette ikke skjer. En åpen verdenshandel er avgjørende for norske interesser. Regjeringen vil derfor fortsette å arbeide i alle relevante fora for å motvirke økt proteksjonisme.

Spørsmålet er om den globale samarbeidsånden fra 2008 og 2009 vil opprettholdes, siden den mest akutte fasen av finanskrisen nå er over. For oppsvinget er ujevnt. Det er uenighet om når tiltakspakkene skal fases ut og innstrammings tiltak fases inn. Krisen synliggjør gnisninger mellom overskuddsland og underskuddsland. For noen land melder krisens sosiale og politiske bredside seg først nå – med virkningene av rekordunderskudd og rekordgjeld på samme tid. Underskuddene må ned, og gjelden må betjenes. Samlet sett kan det bli en stor belastning innenrikspolitisk. Og i vår verden får det også utenrikspolitiske virkninger for den gjeldende statens eller grupper av staters handlingsrom.

Ifølge IMF er Kinas og andre asiatiske valutaer undervurderte og bidrar til å holde prisene på deres eksportvarer kunstig lave. Dette rammer eksportnæringen både i industrialiserte land og i utviklingsland.

I Doha-utviklingsrunden i WTO er det fortsatt manglende fremdrift med uvisshet om USA er klar for å slutføre forhandlingene, samtidig som mye er avhengig av om USA og Kina kan komme til enighet. Det er snart ti år siden disse forhandlingene startet. Mye er oppnådd, men ingenting er klart før alt er klart. Det blir krevende å komme videre med andre viktige dagsordener for verdenshandelen hvis ikke Doha-runden kommer i havn, f.eks. viktige spørsmål som avtaler som legger stor vekt på miljø og fremmer handel med miljøvennlige varer og tjenester – herunder klimateknologi – eller avtaler som ivaretar arbeidstakernes rettigheter og retten til anstendig arbeid. De dagsordenene lar vente på seg – til Doha kommer i mål.

Norge vil gjøre sitt for å prioritere disse spørsmålene og bidra til en snarlig slutføring av Doha-runden, og vi vil holde fast ved våre posisjoner i forhandlingene.

For det andre: Parallelt og vevet inn i virkningene av finanskrisen endrer det multilaterale samarbeidet seg. Viktigheten av G20 illustrerer den globale maktforskyvningen som har funnet sted i retning av Asia, og særlig Kina. Vi er vitne til en vesentlig endring i maktforholdene i inter-

nasjonal politikk. Maktforskyvningen startet før finanskrisen brøt ut, men er blitt fremskyndet og forsterket. Vi ser nye allianser, ledet an av Kina, India, Brasil, Indonesia, Sør-Afrika og andre, som bygger nye samarbeidsrelasjoner – også innen områder som klima, utvikling, helse og menneskerettigheter.

Realiteten er klar: Vi kan ikke forvente internasjonale løsninger på avgjørende spørsmål uten at de fremvoksende økonomiene sitter ved bordet. Vi så det ved klimaforhandlingene i København, vi opplevde det under opptakten til forhandlingene på Bali og under WTOs ministermøte sommeren 2008.

Det er udelt positivt at de fremvoksende økonomier inkluderes, får ansvar og tar ansvar. Men vi ser at det blir mer krevende å nå internasjonal enighet. Og det reises viktige spørsmål om den formelle status til et forum som G20 – og om forholdet mellom G20 og det store flertall av land som ikke deltar, og de øvrige formelle institusjonene, ikke minst innenfor FN-systemet.

Det er positivt, også for Norge, at G20 viste handlekraft i møte med krisen. Men G20 er en selvopnevnt gruppe. Den er ikke valgt eller utnevnt, den har ikke statutter eller regelverk. Finanskrises utfordringer har dominert dagsordenen siden G20-landene første gang møttes på stats- og regjeringssjefsnivå i november 2008. Men vi ser tegn til at det vil være i G20-kretsen det uformelle grunnlaget for formelle beslutninger legges for en lang rekke andre saker, fra klima til handel og hvem vet hvilke andre utenriksrelaterte områder.

Dette reiser prinsipielle og politiske spørsmål ved beslutningenes legitimitet. Over 160 av verdens land, inkludert Norge og Norden, deltar ikke. Sammen med de andre nordiske land argumenterer Norge for å gjøre G20 mer representativt. Det kan f.eks. gjøres gjennom en valgkretsmodell som ikke behøver å øke antallet deltagende land vesentlig, men sikre deres forankring og representativitet betydelig. En nordisk stemme hører hjemme i G20, gitt det nordiske internasjonale engasjementet, vår rolle i internasjonalt samarbeid, vår samlede tyngde i verdensøkonomien og våre finansielle bidrag til de avgjørende finansinstitusjonene.

Det er de fremvoksende økonomiene – og da særlig Kina – som har hatt det raskeste oppsvinget, og som nå representerer vekstmotoren i verdensøkonomien. Kinas betydning i de fleste sammenhenger vokser raskere enn de fleste kunne tro. Det rapporteres nå om en økning i Kinas eksport på over 40 pst. det siste året, og landet har passert Tyskland som verdens største eksportør. Kina passerer trolig Japan som verdens nest største økonomi og kan overta for USA som verdens største allerede om 15 år. Kina er landet med de høyeste CO₂-utslippene, ikke pr. innbygger, men som land – og samtidig verdens største produsent av energi fra fornybare kilder.

I dag finnes det knapt noe område hvor Kina ikke allerede er verdens største eller nest største aktør. Og det er en aktør som melder seg på med en helt annen selvbevissthet enn for bare få år siden. Dette får betydning på nær sagt alle områder av de internasjonale relasjonene.

Den vekst Kina har opplevd de siste 30 år, er til beste

for landets enorme befolkning og fortjener anerkjennelse. Kinas vekst har redusert uverdigg fattigdom og stimulert viktige deler av den veksten verden nå opplever.

I dag er Kinas vekst i større grad enn tidligere basert på innenlandsk etterspørsel og ikke like mye på eksport. Det forsterker landets mulighet til å kunne velge økonomisk-politiske strategier uten å skjele for mye til omverdenen. Før var det bare USAs økonomi som var stor nok til å føre en slik uavhengig linje, men også Kina har nå denne evnen. Samtidig ser vi at Kina er sårbar, og selv kinesiske myndigheter uroes over grunnlaget for den kinesiske veksten.

Til nå har Kina bevisst valgt å spille en mer tilbaketrukket rolle i internasjonal politikk. Dette er nå i endring, dels gjennom egen vilje til makt og dels gjennom politikken og økonomiens tyngdelover: Det får konsekvenser også i internasjonal politikk å innta en rad med maktpolitiske førsteplasser. Kina eksponeres, Kina må ta ansvar, Kina må vise sine kort.

Forholdet mellom USA og Kina, eller G2 som noen kaller det, vil ha stor betydning. Fremveksten av Kina har i en viss forstand gått på bekostning av USA. Men forholdet er komplekst og preges av gjensidig avhengighet – og derfor av gjensidig sårbarhet.

I Afrika møter vi et ambisiøst Kina, med energiavtaler og store prosjekter innen infrastruktur og matproduksjon. Vi får levende innblikk i andre former for utenriks- og utviklingspolitisk alliansebygging. Kina legger ganske andre føringer på samarbeidet landet innleder, bl.a. ved å fokusere langt mindre på såkalte indre anliggender, som respekten for menneskerettighetene.

Kina hevder seg også sterkere i sine nærområder. Energisikkerhet og forsyningslinjer er av økende betydning også her. Selv om Kina er verdens femte største oljeproducent, har oljeforbruket siden 1993 vært større enn den innenlandske produksjonen, og landet importerer nå halvparten av sitt forbruk.

For Norge innebærer dette at vi møter kinesiske interesser innen felles problemstillinger som f.eks. maritim sikkerhet og nye transportruter. Vi merker oss Kinas sterkt voksende engasjement rundt arktiske saker. Vi har sterke fagmiljøer som kan utvikle nye muligheter sammen med kinesiske motparter. Og vi opplever kinesisk interesse for vår samfunnsmodell, ikke minst innretningen av våre velferdsordninger. Dette gir et grunnlag for samarbeid. Norge kan også bli det første europeiske land med en handelsavtale med Kina, og slutføringen av dette er et arbeid Regjeringen prioriterer høyt.

I lys av Kinas voksende betydning på nær sagt alle områder lanserte Regjeringen en Kina-strategi i 2007. Kina øker sin aktivitet mot det norske markedet, og Norge er også synlig i Kina. Regjeringen har besluttet at Norge skal delta på verdensutstillingen Expo 2010 i Shanghai, noe som gir gode muligheter for omdømmebygging innenfor en lang rekke sektorer.

Også i Norges forhold til India har det skjedd en opptrapping av kontakter og aktivitetsnivå, med kraftig vekst i samhandelen siden 2005. Det viktigste nye kjennetegnet er bredden i det norske engasjementet. Næringslivet

var først, men nå kommer forskningsmiljøer, organisasjoner, kultur og sivilsamfunn. På denne bakgrunn lanserte Regjeringen sin India-strategi sist høst, og som jeg hadde gleden av å følge opp under mitt nylige besøk i India, der bl.a. sikkerhetspolitiske diskusjoner sto på dagsordenen, med et bredt og godt innhold.

Regjeringen prioriterer å bygge opp kunnskap om de asiatiske stormaktene og om de globale endringene i maktforholdene som er blitt forsterket av finanskrisen. Følgelig styrker vi også vår representasjon ved utenriksstasjonene i denne regionen.

Vi skal også gjøre dette ved å holde fast ved respekten for våre viktigste universelle prinsipper, som menneskerettighetene og ytringsfriheten. At stater som legger mindre vekt på disse prinsippene, får økt innflytelse, gir oss en dobbelt utfordring. Vi skal og vil bygge ut forbindelsene til dem – og vi skal og vil gjøre det på en måte som ikke går på akkord med universelle prinsipper og regelverk. Dette står også i fokus for vårt arbeid som medlem av FN's menneskerettighetsråd, slik vi har redegjort for og diskutert i denne salen.

La meg så gå videre til det tredje området, utviklingen i Europa. Utgangspunktet for Norge er klart: Utviklingen i Europa, politisk og økonomisk, dreier seg om kjernen i våre nasjonale interesser. Dette er vårt viktigste eksportmarked. Faller etterspørselen, rammes norske bedrifter og arbeidsplasser direkte. Rammes europeiske land politisk og økonomisk, handler det om Norges allierte, nordiske naboer og nære partnere. Svekket Europas røst, gjennom EU eller på annen måte, er dette i de fleste sammenhenger negativt også for vårt gjennomslag.

Gjeldskriser tester nå Den europeiske union og ikke minst eurosamarbeidet. Finanskrisen og håndteringen av den førte til at mange av de europeiske land som fra før av hadde store budsjettunderskudd, fikk enda større underskudd og ytterligere problemer. To tredjedeler av EUs medlemsland er i dag under såkalte underskuddsprosedyrer, dvs. at deres budsjettunderskudd og/eller gjeldsgrad er høyere enn de kriteriene Maastricht-traktaten foreskriver.

EU-området hadde i 2009 et fall i BNP på om lag 4 pst. Verst har det gått ut over de baltiske statene, men også land som er langt viktigere for internasjonal økonomi, som Tyskland, Storbritannia og Italia, har hatt en nedgang kraftigere enn EU-gjennomsnittet.

Finanskrisen har stilt EU og den felles valutaen på den første virkelig vanskelige prøven. En felles valuta, sammen med fortsatt nasjonalstatlig suverenitet i finanspolitikken, stiller store krav til samordning av den økonomiske politikken, slik kriteriene for Den økonomiske og monetære union legger opp til.

I eurosonen har euroen gitt en stabil og stødig valuta og et relativt lavt rentenivå, noe som har gjort høye investeringer og høyt konsum mulig i mange land. Samtidig har konkurransevnen til underskuddslandene blitt svekket, og gjeldsforpliktelsene har økt.

Til sammenlikning: Dersom en amerikansk delstat kommer i problemer, vil det fortsatt komme midler til helse- og trygdeutgifter fra hovedstaden. Noen slik felles offentlig sektor har ikke EU. Dermed blir belast-

ningene for noen land særlig store når valutakursene er bundet.

Medlemsland som over tid ikke har fulgt gjeldskriteriene, blir nå tett fulgt av Europakommisjonen, Den europeiske sentralbanken og de andre medlemslandene. Dette gjelder bl.a. Hellas, som har lagt fram tiltak som skal gjennomføres for å stabilisere situasjonen. Innstrammningene har ført til massive protester og illustrerer den korte veien fra finanskrise til sosial og potensiell politisk uro. Også Spania, Portugal, Italia og Irland møter store politiske utfordringer som følge av høy eller økende offentlig gjeld.

Vi må forvente at det å møte krisen vil ta mye av EUsamarbeidets oppmerksomhet i tiden fremover. I Brussel og i hovedstedene arbeides det med tiltak som stabiliserer situasjonen på kort sikt og legger til rette for vekst på lengre sikt. EU vil styrke samarbeidet om tilsyn med finanssektoren med bl.a. opprettelse av et nytt organ for overvåking av finansiell stabilitet på makronivå. Gjennom EØS-avtalen vil Norge kunne bli delaktig i de ordningene som utarbeides.

Parallelt med håndteringen av finanskrisen arbeider EU-landene med å videreutvikle en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk og oppbygging av en felles utenriksstjeneste i tråd med Lisboa-traktatens bestemmelser. Starten på dette satsingsfeltet har ikke gått smertefritt. Vi ser de tydelige rivningene mellom et ønske om sterkere samordning og tydeligere felles europeisk røst på den ene siden og et ønske, særlig blant de større EU-landene, om å markere egen utenrikspolitisk kurs og handling på den andre siden.

Summen av dette blir en mer uklar europeisk profil og svakere europeisk gjennomslag. Vi så det under innspurtten av klimaforhandlingene i København, og vi ser det på områder som EUs forhold til USA, Kina og Russland.

Noen analytikere fremhever at det vi kan forvente, er en slags ny økonomisk normaltilstand i industrilandene, særlig i Europa, med lavere vekst og høyere arbeidsledighet i mange år fremover. Summen av store budsjettunderskudd og betjening av høy statsgjeld tynger offentlig økonomi, men dette slår også på et visst nivå hemmende inn på den økonomiske veksttakten og omstillingsevnen. Mange land må kutte og stramme inn. Men det er samtidig frykt for at denne medisinen kan bli så tøff at den i sin tur svekker muligheten for ny vekst.

Samtidig skal vi ikke glemme at Europa i vår tid er utstyrt med et velutviklet politisk samarbeidsnettverk, i kontrast til f.eks. 1930-tallet. Heri ligger håpet om at de europeiske landene vil trekke sammen og ikke vende seg mot hverandre. Og det har vist seg tidligere at det er i slike krisetider EU-landene tar felles steg fremover, slik vi bl.a. så det på 1980-tallet, da planene for det indre markedet vokste fram.

I dette samlede Europa – som Norge er en del av – må det vises evne til solidaritet og utjevning. Vi skal se vårt bidrag gjennom de såkalte EØS-finansieringsordningene i et slikt lys. Vi skal bidra vesentlig, med over 15 milliarder kr – 3 milliarder kr i året – over fem år til de nye medlemslandene i henhold til en fornyet og opp-

datert avtale som vi kom i mål med på tampen av 2009.

Satsingen dekker flere områder, fra klima til grønn vekst, kultur og næringsutvikling. La meg som ett eksempel vise til at Norge nå er den største internasjonale støtte-spilleren til det sivile samfunn i de nye EU-medlemslandene. Regjeringen legger vekt på å utnytte disse ordningene i vår kontaktbygging mot disse landene, som også er våre nye allierte i NATO.

Så tror jeg det er viktig å ta med seg at i dette kuper-te realøkonomiske terrenget, der mange av våre nærmeste samarbeidsland i Europa foretar smertefulle omstillinger, kan kontrastene til Norge oppleves enda større. Vi har holdt orden i økonomien, og vi har lav arbeidsledighet. Med våre store petroleumsressurser og vårt handelsoverskudd står vi i en særstilling internasjonalt.

Dette pålegger oss også et ansvar. Vi har i finanskrisens første fase bidratt til å redusere effektene av den for utsatte naboland, bl.a. ved å gi bilaterale råd til Latvia og Island. Vi har bidratt med ekstra ressurser til de internasjonale finansinstitusjonene, og vi har opprettholdt bistanden på over 1 pst. av BNI.

Men vi må være forberedt på at det kan komme økt press på Norge – som overskuddsnasjon – både gjennom forespørsler om støtte til kriserammede land og ved søkelys på hvordan vi investerer våre overskudd gjennom Statens pensjonsfond utland. Dette understreker betydningen av langsiktighet og gjenkjennelighet i vår internasjonale opptreden, der forvaltningen av våre finansielle ressurser ikke er et politisk virkemiddel, men like fullt oppfattes som en del av det norske «fotavtrykket» internasjonalt.

Det er et engasjement for å bistå Island i landets vanskelige situasjon. Regjeringen deler dette engasjementet. Norge er, sammen med de andre nordiske land, de sentrale långiverne til Island innen rammen av det stabiliserings-opplegget IMF har utarbeidet sammen med islandske myndigheter. En første del av lånet er utbetalt. Etter folkeavstemningen på Island 6. mars om statsgarantien for lån fra Storbritannia og Nederland i forbindelse med IceSave-saken forbereder de tre landene nye forhandlinger. Det er avgjørende at de tre landene kommer til enighet. Den islandske regjeringen har hele tiden understreket at den vil overholde sine internasjonale forpliktelser og følge opp stabiliseringsprogrammet med IMF. Slik Norge ser det, gir dette på det nåværende tidspunkt grunnlag for videreføring av IMF-programmet. Dette er et syn vi vil fortsette å fremføre overfor de andre landene i vår IMF-krets.

Så til mitt fjerde punkt: utviklingen i USA. Fjoråret ble det verste for amerikansk økonomi på over 60 år, med et i amerikansk sammenheng historisk stort fall i BNP, økning i arbeidsledigheten, rekordstort budsjettunderskudd og høy offentlig gjeld. Som en illustrasjon er det fremhevet at USA, og Storbritannia, har pådratt seg en gjeld tilsvarende den som ble bygd opp under den andre verdenskrigen.

Finanskrisen og resesjonen, utløst på tampen av Bushs tid, har skapt et massivt politisk press mot president Obama og hans administrasjon. Presidenten møter formidable utfordringer innenriks: å sikre fortsatt økonomisk

vekst, bedre situasjonen i arbeidsmarkedet og redusere det store budsjettunderskuddet. I tillegg kommer behovet for å sikre helseforsikring til alle og å begrense veksten i de høye amerikanske helseutgiftene.

Knapt noe sted ser vi tydeligere sammenheng mellom politiske omstendigheter rundt en økonomisk krise nasjonalt og vilkårene for en effektiv utenrikspolitikk. Obama-administrasjonens strev med å få igjennom helse-reformen har belastet den politiske kapitalen og skjøvet en lang rekke andre saker ut i tid i forhold til nødvendig behandling i Kongressen.

Dette får betydning for mulighetene til å få igjen saker som ny klimalovgivning, en ny WTO-avtale eller nye historiske nedrustningsavtaler. Behovet for å holde oppmerksomheten på de innenrikspolitisk brennbare problemstillingene forsterkes av kongressvalget til høsten.

Resultatet kan bli at politiske målsettinger som krever omstilling og langsiktighet – som f.eks. innen energi-sektoren – vil være under press. Internasjonale spørsmål som krever kraft, tid og oppmerksomhet i Kongressen, vil også være utsatt, veid opp mot de umiddelbare utfordringene de økonomiske nedgangstidene har skapt. Et eksempel er internasjonale spørsmål som må ratifiseres i Senatet – som Havrettstraktaten, prøvestansavtalen og ratifikasjon av START-avtalen.

Videre ser vi hvordan USA tynges av det siste tiårets to store militære engasjementer – i Afghanistan og i Irak. Dette har kostet både i menneskeliv, i dollar og i politisk overskudd i forhold til alle de andre engasjementene som supermakten USA er inne i.

Denne byrden på USA med virkninger på landets relative internasjonale posisjon bør påkalle vår oppmerksomhet: Det har global betydning, men vi skal også følge dette nøye i forhold til den betydningen vi legger på gode og tilstedeværende transatlantiske relasjoner. For Norges sikkerhet er disse relasjonene fortsatt av stor betydning. Dette understreker betydningen av at vi engasjerer USA i vårt nordområdesamarbeid, og at vi bygger videre relasjoner med USA i utviklingen av det arktiske samarbeidet og på alle de andre områdene der vi jobber supplerende og komplementært til USA.

Norge arbeider nært med USA for å bidra til fredsprosessen i Midtøsten. Også her ser vi at en regional konflikt får utvikle seg uten at de tradisjonelle maktsentra har tilstrekkelig tyngde eller posisjon til å tvinge fram en annen kurs. Dette har spilt seg ut i de siste dagenes strid om de nye israelske bosettinger i Øst-Jerusalem.

Norge tar sterkt avstand fra disse planene. De er folkerettsstridige. De setter fredsprosessen i fare. Og de vil, om de gjennomføres, fysisk lukke Øst-Jerusalem bort fra en kommende palestinsk stat og dermed umuliggjøre en realistisk tostatsløsning.

I en tid med kriser som skygger over landskapet – finans, miljø, matpriser – trenger vi et engasjement i Midtøsten, fra EU, USA, FN og andre aktører, og Norge vil fortsette å bidra til dette. Norges engasjement og stemme i Midtøsten er tydelig, og den skal være relevant. Et nytt møte i giverlandsgruppen for palestinerne, AHLC, som

Norge leder, vil etter planen finne sted i Madrid i neste måned.

Det er nå slik at AHLC er det eneste bredere organ der Israel og palestinerne fortsatt formelt møtes. Flere fremhever at det faktisk er fremdriften i AHLC som er det området der det skjer fremskritt – i et bilde av Midtøsten som ellers preges av negative nyheter.

USA er med andre ord påført voksende belastninger. Samtidig må vi legge til grunn at selv om USAs dominans er i ferd med å svekkes, vil landet forbli den sterkeste enkeltnasjonen i lang tid fremover. Militært forblir USA den eneste stormakten til å operere globalt. Fortsatt viser USA regelmessig evne til teknologiske gjennombrudd og økonomisk fornyelse. Og vi trenger amerikansk engasjement for å oppnå resultater i de fleste internasjonale spørsmål – klima, nedrustning, Afghanistan, Midtøsten, forholdet til Russland, samarbeidet i NATO, styrking av FNs rolle, for å nevne noe.

Men poenget er altså dette: Vi må være forberedt på at USAs fokus vil være mer vendt innover, og mot Asia, i en annen retning enn Europa. Kanskje risikerer vi også av samme årsaker eller som en effekt at også andre store land i økende grad konsentrerer seg om egne, nasjonale økonomiske problemer fremfor å gå løs på de globale og regionale utfordringer.

Dette berører også mitt femte punkt: utviklingen i Russland.

Russland ble hardt rammet av finanskrisen og fremstår i dag som sårbart. I 2009 hadde Russland en nedgang i BNP på 8 pst., i motsetning til de ti forutgående årenes vekst på over 6 pst. Direkte utenlandske investeringer har gått kraftig ned. Det store fallet i økonomien flatet ut etter sommeren 2009, men det er en utbredt erkjennelse – også uttalt av president Medvedev – at den russiske økonomien må reformeres og moderniseres fundamentalt dersom landet skal unngå stagnasjon på sikt.

Vi skal spesielt merke oss at en slik modernisering vil kreve tettere integrasjon med vestlig økonomi. Landet er sterkt energi- og råvareavhengig og preget av ensidighet i økonomien. Prisfallet på energi – olje og særlig gass – har få land følt så direkte på økonomien som Russland.

Alt dette er med på å gjøre Russland til en stor «ukjent faktor» i analysene av finanskrisens virkninger på internasjonal politikk.

En undersøkelse viser at Russland er nr. 120 av 183 land når det gjelder næringslivsvennlighet. I dag er 130 norske selskaper etablert i Russland, 40 av dem er registrert i Murmansk. En bedring av rammevilkårene i Russland er nødvendig for at enda flere skal finne det attraktivt og trygt å engasjere seg i landet.

Det russiske markedet byr på store muligheter, slik norske virksomheter har erfart, og samarbeid om innovasjon, forskning og teknologiutvikling prioriteres fra norsk side. Samtidig knytter det seg fortsatt betydelig risiko, også politisk, til investeringer i Russland. Det er Russlands ansvar å bedre dette, slik landets president har fremhevet. Det er et mål for Regjeringen å knytte Russland sterkere til det internasjonale økonomiske samarbeidet, bl.a. gjennom OECD- og WTO-medlemskap.

Bilateralt kan vi konstatere at vårt forhold til Russland er gjennomgående godt. Hovedlinjen i norsk politikk overfor Russland har vært og er stabilitet og langsiktighet. Vi ser i dag resultatene av snart 20 års bevisst norsk satsing på tillitsbygging, prosjektsamarbeid og utvikling av kontaktflatene etter Sovjetunionens fall – særlig i nord, der miljø og atomsikkerhet også har en viktig plass.

Samtidig er vi oppmerksom på flere bekymringsfulle utviklingstrekk i dagens Russland, bl.a. når det gjelder menneskerettigheter, ytringsfrihet og vilkårene for et fritt sivilt samfunn – forhold som vi regelmessig tar opp i våre samtaler med russiske ledere. Vi har med andre ord en bred og viktig dagsorden når den russiske presidenten kommer på statsbesøk til Norge i løpet av våren.

Mitt sjette resonnement gjelder fremtiden for investeringer og oppfølging av de globale fellesgodene. Eksempler på globale fellesgoder kan være bekjempelse av ekstrem fattigdom og sult, tiltak for global helse, utdannings-satsing, matsikkerhet og den brede innsatsen for å bekjempe klimaendringene. Vi må se i øynene at økt oppmerksomhet rettet innenriks mot smertefulle innstramminger kan gjøre det vanskeligere å finansiere løsninger på globale utviklingsoppgaver.

Finanskrisen har ført til lavere industriproduksjon og isolert sett en nedgang i klimautslipp – på kort sikt – fra flere land. Men finanskrisens realøkonomiske og realpolitiske konsekvenser kan føre til at de globale klimautfordringene kommer lenger ned på befolkningenes og politikernes dagsorden, og at den teknologiske vekstkraften som er påkrevd for å få til renere transport, energi og industriproduksjon, blir svekket.

Vi skal være varsomme med å trekke bastante konklusjoner om hvordan de to krisene – finans og klima – virker inn på hverandre. Men når denne akutte fasen av finanskrisen er over, må arbeidet med å skape en virkelig bærekraftig vekst få ny prioritet. Dette vil ha Norges fulle fokus, nettopp fordi det kan vise seg at konsekvensene av klimaendringene kan bli mer dramatiske enn finanskrisen både når det gjelder makt over naturressurser, energipolitikk, fordeling, migrasjon og andre faktorer.

Fram mot FNs klimakonferanse i Mexico i november/desember arbeider Norge bl.a. med forhandlingene rundt skogtiltak i utviklingsland og opprettelse av en skogmekanisme. Statsminister Jens Stoltenberg sitter i en rådgivningsgruppe som FNs generalsekretær har oppnevnt, og hvor Gordon Brown og Meles Zenawi er medformenn. Denne gruppen jobber med finansieringsloftene i Copenhagen Accord og særlig den langsiktige finansieringen. Statsministeren vil også være vertskap for et skogmøte på høyt nivå i slutten av mai i år. Målet med møtet er å få på plass et globalt skogpartnerskap som kan legge en felles skogmekanisme til grunn for arbeidet med å bevare verdens tropiske skoger. Videre arbeider Norge fram mot Mexico med klimatilpasning og med mekanismer og incentiver for karbonfangst- og lagring i form av et offensivt påvirkningsarbeid på politisk nivå overfor andre land.

På kort sikt kan innstrammingsstiltak som følge av finanskrisen føre til at land kutter i klimafinansiering og i forsvars- og bistandsbudsjetter. Vi ser nå tegn til at kam-

pen om ressurser skjerpes i internasjonale organisasjoner. Ifølge aktuelle beregninger fra OECD vil giverlandene utbetale 107 milliarder amerikanske dollar i utviklingsbistand i 2010 og ikke nærmere 130 milliarder, slik det ble forespeilet i 2005 i de såkalte Gleneagles-loftene fra G8-møtet. Her er Norge – dessverre, kan vi kanskje si – i en særstilling ved å ha nådd 1 pst. av BNI i bistand.

Konsekvensene kan bli alvorlige for verdens fattige land, hvor mangelen på sosiale sikkerhetsnett og økende matvarepriser gjør tap av arbeidsplasser til en kamp for livet.

Selv om en rekke andre faktorer som handel og investeringer er viktigere enn bistand for å sikre vekst og utvikling, må vi ikke undervurdere bistandens betydning for humanitært arbeid og internasjonal mobilisering for fattigdomsbekjempelse. Svekket vilje i de rike landene til å stille opp i fattigdomsbekjempelsen kan øke spenningene globalt mellom rike og fattige land.

Den globale finanskrisen har bidratt til å utvide gapet mellom fattig og rik. Bare det siste året er det blitt 100 millioner flere sultende og underernærte, og om lag 64 millioner flere mennesker lever under grensen for ekstrem fattigdom i 2010. Dette vil påvirke arbeidet med tusenårsmålene og særlig kampen mot fattigdom og sult. FNs toppmøte om tusenårsmålene i New York i september er en viktig anledning til å gjøre opp status og eventuelt justere kursen. På høstens toppmøte vil Norge også være spesielt opptatt av å få til en ny giv for barne- og mødrehelse. Forberedelsene til dette har startet fra norsk side.

Kvinner kan bli hardest rammet av finanskrisen, selv om også menn er rammet direkte av den voksende ledigheten. Kvinner dominerer imidlertid arbeidsstyrken i tekstil- og annen eksportindustri og turisme, og dette er sektorer som er svært utsatt.

Videre er det grunn til å frykte at finanskrisen legger økt press på arbeidstakernes rettigheter, og at den setter kampen for anstendig arbeid ytterligere på prøve. Norge vil gjøre sitt for å holde denne saken på dagsordenen, bl.a. i ILO og WTO.

Ulovlig kapitalflyt, ofte kanalisert gjennom skatteparadis, utgjør også et betydelig hinder for økonomisk og sosial vekst i mange utviklingsland. Dette har kommet tydeligere fram under finanskrisen. I land som USA, Storbritannia og Tyskland, og i EU, G20 og OECD, er det økende oppmerksomhet om skatteunndragelsesproblematikk. Det er skapt et rom internasjonalt for å ta opp de ødeleggende konsekvensene som slike skatteunndragelser og ulovlig kapitalflukt har for utviklingslandene. Dette rom vil vi utnytte, og dette arbeidet står sentralt i norsk utenriks- og utviklingspolitikk.

La meg i redegjørelsens siste del omtale noen enkeltområder som vil stå i sentrum i tiden som kommer – områder der finanskrisen ikke får direkte innvirkning, men indirekte fordi det rådende internasjonale klima som følge av krisen får betydning. Først om NATO.

NATO utvikler nå et nytt strategisk konsept som vil legge føringer for alliansens politikk i mange år fremover. Siden det forrige konseptet ble vedtatt i 1999, er NATO blitt utvidet fra 16 til 28 medlemmer. Nye saker domine-

rer. Terrorisme er høyt på den globale sikkerhetspolitiske agendaen. NATO er en aktør i Afghanistan, langt utenfor det nordatlantiske området.

En hovedoppgave er å identifisere hvilke sikkerhetsutfordringer som vil prege NATO i neste tiårsperiode, og hvordan disse skal møtes. Parallelt med arbeidet med et nytt strategisk konsept skal det utformes forslag til omfattende endringer i NATOs kommandostruktur og øvrige organisering. I dette arbeidet prioriterer Regjeringen fire hovedspørsmål.

For det første: partnerskapene. Gjennom disse har NATO bidratt til å sikre stabilitet og utvikling i Europa. Etter utvidelse av alliansen er det behov for å tilpasse NATOs ulike partnerskap slik at utbyttet for partnerlandene og NATO blir større, nettopp fordi NATOs partnerland er forskjellige og har ulike interesser i samarbeidet med alliansen.

For det andre: Russland, NATOs viktigste partnerland. Samarbeidet i NATO–Russland-rådet har gått i bølger. Norge legger vekt på å bygge tillit mellom NATO og Russland. Vi ønsker å sikre enighet om et ambisiøst mål for det praktiske samarbeidet og den politiske dialogen med Russland. Det vil være områder der vi er uenige, men disse bør ikke hindre samarbeid der vi har felles nytte av det.

For det tredje: søkelys på NATOs samarbeid med andre internasjonale organisasjoner, særlig FN og EU. Afghanistan har vist hvor nødvendig dette er. Regjeringen arbeider for at NATO skal forsterke samarbeidet med andre organisasjoner både i felt og i hovedkvarterene.

For det fjerde: fokus på NATOs kjerneoppgave. Regjeringen ønsker fortsatt fokus på NATOs grunnleggende kjerneoppgave, nemlig det kollektive forsvar.

Vårt initiativ om økt bevisstgjøring i NATO om både det kollektive forsvar og om alliansens nærområder handler ikke om en slags «avsporing» fra NATOs operasjon i Afghanistan. Norge står fullt og helt bak denne innsatsen. Et av formålene med økt fokus på alliansens eget territorium og nærområder er å styrke NATOs stilling innad og utad som en legitim og troverdig sikkerhetsgarantist. Dette fundamentet er en forutsetning for NATOs operasjoner utenfor kjerneområdet.

Det kan heller ikke være slik at NATOs funksjon og fremtid skal måles ensidig ut fra hvordan operasjonen i Afghanistan utvikler seg. NATO gjør gjennom ISAF-deltakelsen en viktig jobb i Afghanistan, men dette bidraget er bare én del av den komplekse innsatsen som trengs for å lykkes. Vi kan ikke måle NATOs betydning for oss etter hvordan den samlede innsatsen i Afghanistan utvikler seg gjensidig.

For Regjeringen er fortsatt NATO-medlemskap en bærebjelke i sikkerhetspolitikken. Så vil jeg også legge til, i lys av debatten i vinter: Vårt fokus på NATOs nærområder – for vårt vedkommende nordområdene – er ikke et budskap om at vi anser våre nærområder for å være mer utsatt eller truet enn før. Vår hensikt er å understreke at NATOs kjerneoppgave forblir uendret, at kollektivt forsvar er grunnmuren, at våre allierte bør kjenne til endringene som skjer hos oss, slik vi skal kjenne til realitetene som

er nær dem, at summen av dette handler om sikkerhetens udelelighet.

Vi er inne i en viktig tid for det internasjonale nedrustningsarbeidet – et felt Regjeringen prioriterer høyt. Dette handler om sikkerhet, utvikling, fremme av internasjonal rettsorden, humanitærretten og menneskerettighetene. Som metode handler det om inkluderende forhandlingsprosesser, med partnerskap mellom stater, nye grupperinger, sivilsamfunnet og også de rammede inkludert.

Vi er inne i en viktig tid og i en tid for håp. Det er flere grunner til det. USA og Russland er nær en ny START-avtale om nedskjæringer i langtrekkende atomvåpen – den første virkelige nedrustningsavtalen for atomvåpen på to tiår, hvis den blir slutført. I mai arrangerer FN tilsynskonferanse for avtalen om ikke-spredning av atomvåpen, NPT, og i NATO drøftes spørsmålene i forbindelse med alliansens strategiske konsept. Og da de to landene Burkina Faso og Moldova overleverte sine ratifikasjoner av Konvensjonen om klaseammunisjon til FN 16. februar i år, nådde vi de nødvendige 30 stater for at denne konvensjonen kan tre i kraft, fra 1. august i år. Dette er positive tegn i et politisk minelagt landskap.

Samtidig vet vi at utfordringene er store. Verken i tilsynskonferansen, i NATO eller i konkrete forhandlinger er det gitt at Norges holdning vinner fram. Verdenssamfunnet har akutte utfordringer knyttet til Irans og Nord-Koreas atomprogrammer. De er heller blitt større enn mindre det siste året. Den siste rapporten om Iran fra Det internasjonale atomenergibyrå gir all grunn til fortsatt uro. Det påligger Iran et ansvar for å bevise at IAEAs og det internasjonale samfunns bekymringer er grunnløse. Hvis ikke vil nye sikkerhetsrådssanksjoner tvinge seg fram.

I nedrustningsarbeidet er to hensyn overordnede for Regjeringen: for det første at vi evner å bruke de nye åpningene som finnes for reell fremgang i de ulike nedrustningsspørsmålene. For det andre at vi bidrar til å tilpasse den internasjonale arkitekturen for samarbeid på nedrustningsfeltet til dagens virkelighet. Det betyr at forhandlinger i lukkede rom, med få deltakere, ikke kan være enerådende. Nedrustning er et globalt anliggende. Forhandlingsprosessene må derfor inkludere alle relevante aktører, både nye statlige aktører, sivilsamfunn og ofrene.

Interessen hos stadig nye aktører for å skaffe seg atomvåpen er tydelig. Det skjer i et sikkerhetspolitisk bilde som er mer uoversiktlig enn under den kalde krigen. Frykten for at atomvåpen skal bli brukt – ikke for avskrekkingformål, men for terrorformål – er reell. Og jo større spredning, desto større er sjansen for at de vil bli brukt.

Ikkespredningsavtalens mål er å avskaffe atomvåpen. Visjonen om en verden uten atomvåpen ble gjentatt av president Obama i hans tale i Praha i april i fjor. Denne ambisjonen bygger på tre pilarer, og det er NPTs tre grunnpilarer:

- ikke-spredning
- nedrustning
- fredelig bruk av kjernefysisk teknologi

Det vil være vanskelig å få gjennomslag for nye ikke-

spredningstiltak dersom atommaktenes nedrustningsvilje ikke fremstår som ekte. Derfor er det så avgjørende at de to atomvåpenstatene USA og Russland kommer i havn med de pågående forhandlingene. Og samtidig: Skal vi få reell og varig nedrustning, så trenger vi et bunnsolid ikke-spredningsregime. I en tid med økende bruk av kjernekraft er dette enda mer nødvendig.

Parallelt må vi også i NATO-sammenheng fremme det jeg vil kalle et oppdatert syn på kjernevåpenenes rolle. Selv om NATO ikke er en nedrustningsorganisasjon, er det betimelig – drøye 20 år etter 1989–90 – med en drøfting av alliansens avskrekkingdoktrine. Det kan bare styrke NATO som troverdig forsvarsorganisasjon at vi åpent reiser spørsmålet om hva som gir oss størst sikkerhet i dag. Derfor tok Norge sammen med Belgia, Luxembourg, Nederland og Tyskland initiativet til at atomvåpen skal bli gjenstand for debatt på NATOs utenriksministermøte i Tallinn om en måned.

Norge har vært en internasjonal pådriver for nedrustning av konvensjonelle våpen med uakseptable humanitære konsekvenser. Her har flere norske parlamentarikere spilt en viktig rolle. Norge har gjennom arbeidet med Minekonvensjonen og Konvensjonen om klaseammunisjon bidratt til å sette nye humanitærrettslige standarder. Disse konvensjonene fokuserer på å effektene av våpenbruk må være det bestemmende for om de kan tillates eller må forbys. Konvensjonene har stor betydning for mange menneskers liv. De har økt tilslutningen til og respekten for slike internasjonale instrumenter, og de har vært med på å styrke den internasjonale humanitærretten og den internasjonale rettsordenen.

Nå fokuserer vi på gjennomføringen. Regjeringen har økt innsatsen for rydding av eksplosiver og hjelp til ofre gjennom humanitære organisasjoner og FN-systemet. Vi har i år også presidentskapet for Minekonvensjonen. Norge er en støttespiller for Laos, verdens hardest rammede land, som holder det første statspartsmøtet for Konvensjonen om klaseammunisjon i november.

Hver dag dør 2 000 mennesker som følge av væpnet vold, ofte med håndvåpen. Millioner blir foreldreløse, hjemløse eller frarøvet sin fremtid. Dette er uakseptabelt fra et humanitært ståsted, et stort hinder for utvikling, og det bryter med grunnleggende menneskerettigheter.

Norge setter denne utfordringen på den internasjonale dagsordenen sammen med andre land, organisasjoner og sivilsamfunn. Vi vil skape et trykk for at verdenssamfunnet og statene tar ansvar for å forebygge og redusere væpnet vold gjennom tiltak og forpliktelser. Sammen med UNDPs leder Helen Clark inviterer Norge til en internasjonal konferanse i Oslo i april for å legge grunnlaget for konkrete mål for dette arbeidet videre.

Målet om å hindre og redusere væpnet vold er også utgangspunktet for Regjeringens arbeid med en internasjonal våpenhandelsavtale. Vi ønsker en avtale der slik handel underlegges strenge restriksjoner. Statene må forpliktes til å passe på at våpen ikke blir brukt til å bryte menneskerettigheter og humanitærrett. Og ofrenes rett til hjelp må anerkjennes. Vi har også til vurdering spørsmålet om innføring av sluttbrukererklæring ved alt våpensalg. Regjerin-

gen arbeider med å avklare muligheten for å innføre dette som en norm i NATO.

Jeg nevnte våre nærområder, og nå til sist vil jeg omtale noen sider ved det som hele tiden har vært Regjeringens viktigste strategiske satsingsområde i utenrikspolitikken, nemlig nordområdene. Vi opplever at nordområdene setter en ny internasjonal dagsorden. Utviklingstrekk i nord, utfordringer og muligheter engasjerer nabostatene, men også langt bredere – like til Asia.

Med vårt fokus på nærvær, kunnskap og aktivitet skal Norge fortsatt være i en ledende stilling for å prege samarbeid og satsinger i nord. Det gjelder i den regionen vi definerer som nordområdene – nord i Norge, nord i Europa. Det gjelder også Arktis, som nå åpnes opp som følge av klimaendringer og økende interesse for ressurser og transportveier.

I lys av denne redegjørelsens fokus på det internasjonale samarbeidet vil jeg peke på noen sider ved den internasjonale, rettslige og politiske utviklingen i nord. Her noterer vi oss flere positive trekk.

For det første: I tråd med norsk syn er det en økende erkjennelse av at Arktis verken er et folketomt eller rettsomt område. De tilstøtende landområdene i Polhavet er integrerte deler av nasjonalstater, og statenes rettigheter og forpliktelser strekker seg ut i havet og på sokkel, på samme måte som i andre havområder. Den internasjonale havrettskonvensjonen gir et solid fundament for politikkutforming, og det kreves ingen særskilt ny traktat. Dette syn vinner gjennomslag. I tillegg finnes en rekke avtaler på miljøområdet hvor det er viktig med gjennomføring og etterlevelse. Og selv om USA, som eneste land i Arktis, ikke har ratifisert Havrettskonvensjonen, følges traktatens regler i praktisk politikk, og det er sterke interesser i sving i USA som ønsker en ratifikasjon i løpet av president Obamas periode i Det hvite hus.

De fem kyststatene til Polhavet – Canada, Grønland/Danmark, Norge, Russland og USA – vil møtes i Ottawa i neste uke for å fortsette diskusjonene om spørsmål som gjelder vårt ansvar i nord. Drøftelsene bidrar til åpenhet og til å bygge gode rammevilkår for internasjonalt samarbeid i denne regionen. FNs havrettskonvensjon gir klare anvisninger for jurisdiksjonsspørsmål. Et av dem gjelder kontinentalsokkelens utstrekning. Som første arktiske stat mottok Norge i fjor den endelige anbefaling fra Kontinentalsokkelkommisjonen. Den slår fast at vår sokkel strekker seg fra fastlandet til et punkt langt nord for Svalbard. Dette er en viktig avklaring, og Stortingets organer er blitt holdt orientert om dette arbeidet.

For det andre: Arktisk Råd er den sentrale arktiske samarbeidsorganisasjonen. Norge ønsker at Arktisk Råd forankrer sin rolle som politikkutformende organ for arktiske spørsmål. I forståelse med Danmark og Sverige etablerte det norske arktiske formannskapet et sekretariat i Tromsø. Det betjener nå det danske og deretter det svenske formannskapet. Vi ønsker å skape et fast sekretariat, noe som ville styrke organisasjonen vesentlig, ikke minst på informasjonsfeltet. Men det er til nå ikke blitt enighet om å ta opp nye faste observatører til Arktisk Råd. Land

som Kina og Japan, og EU-kommisjonen, banker på. Det skal være en klar forskjell på faste medlemmer og observatører, men Norges holdning er at aktører som disse kan bidra til å styrke Arktisk Råd. For øvrig er Norge i jevnlig kontakt med Kina om klima- og miljøutfordringene i Arktis, og både Kina og India er som kjent etablert med forskningsstasjoner i Ny-Ålesund på Svalbard. La meg ellers understreke den vekt vi legger på samarbeidet med de nordiske land, slik det kommer til uttrykk i oppfølgingen av Stoltenberg-rapporten som har de andre fire landenes fulle oppmerksomhet.

For det tredje: Med økt internasjonalt fokus mot nord arbeider vi for at nordområdene fortsatt skal være kjenne-tegnet av lavspenning. Økende interesse for nordområdene er ikke negativt, truende eller nødvendigvis konflikt-skapende. Vi skal utøve suverenitet og myndighet i nord på en troverdig og forutsigbar måte, ikke som svar på opplevelsen av militær trussel ut fra våre gamle mentale kart, men fordi økt aktivitet krever mer norsk nærvær, i form av bl.a. utvidet oppsyn, styrket søke- og redningstjeneste og bedre maritime overvåkingssystemer.

Forsvaret har en viktig rolle i ivaretagelsen av norske interesser i nord, også på områder som primært er sivile. Derfor styrker Regjeringen vår operative kapasitet ved bl.a. nye fregatter og en kystvakt med økt kapasitet. Flere internasjonale fora i tillegg til Arktisk Råd, som Barentssamarbeidet og Den nordlige dimensjon, spiller viktige roller. Den internasjonale sjøfartsorganisasjon, IMO, er også blant dem, og jeg var nylig i London for å diskutere fremdriften i arbeidet med å få vedtatt et internasjonalt bindende regelverk for arktisk skipsfart. Her har Norge inntatt en lederrolle.

For det fjerde og til sist: Vårt ønske om å se de mange politiske perspektivene i nord – også de utenrikspolitiske – enda tydeligere i sammenheng gjør at Regjeringen tar sikte på å fremlegge en melding for Stortinget om nordområdepolitikken i løpet av denne perioden.

I sum kan vi se at nordområdene er en region vi deler med flere andre aktører, allierte og naboer, og at ingen av mulighetene eller utfordringene i nord kan Norge møte alene.

På samme måte – men langs en helt annen skala – ser vi hvordan den globale finanskrisen på område etter område har innvirkning på statenes utenrikspolitikk og på internasjonalt samarbeid i det hele. Ethvert problem i vår verden kan fort bli alles problem. Stedet «langt borte» finnes knapt mer i vår elektroniske tidsalder, der mennesker, varer, virus, kapital og ytringer er så vel bereiste. Fortsatt vil sakene dominere oppmerksomheten. Men vi bør ha vårt fokus også på de tunge drivkreftene som former utenrikspolitikkens rammer, for til syvende og sist avhenger vår sikkerhet av statenes evne til å møte disse utfordringene sammen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse legges ut til behandling i et senere møte.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:57:55]

Innstilling fra finanskomiteen om endringer i lov om merverdiavgift (Innst. 194 L (2009–2010), jf. Prop. 73 L (2009–2010))

Dag Ole Teigen (A) [10:58:26] (ordfører for saken): Bakgrunnen for Regjeringens lovforslag er avdekkingen av momssvindel ved handel med klimakvote innenfor EU-markedet for CO₂-kvote. Ifølge Europol kan momssvindelen ha ført til at medlemslandene har tapt rundt 5 milliarder euro, altså betydelige beløp. EU-kommisjonen har framsatt et hasteforslag om endring i merverdiavgiftsdirektivet. Flere medlemsland, blant dem Danmark, har fulgt opp med egne tiltak. Det er bra, men dess flere land som vedtar mottiltak, dess mer sannsynlig er det at slik svindel kan flyttes til Norge.

Regjeringen foreslår derfor, som et hasteforslag, at kjøper skal ha ansvaret for å beregne og betale merverdiavgift ved innenlands omsetning av klimakvote til næringsdrivende og offentlig virksomhet, i den hensikt å demme opp for momssvindel. Det er et forslag som hele komiteen støtter.

Jeg vil takke komiteen for å ha bidratt til at denne saken kunne få en rask framdrift, og at vi nå får lovforslaget ferdigbehandlet i Stortinget før påske. Jeg viser ellers til komiteens enstemmige tilråding til Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2590)

Sak nr. 3 [10:59:43]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Arve Kambe om en gjennomgang av avgiftene på drivstoff (Innst. 185 S (2009–2010), jf. Dokument 8:31 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte tale-tid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Lars Egeland (SV) [11:00:53] (ordfører for saken): Transportsektoren står for den største andelen av de norske klimagassutslippene, med hele 32 pst. I tillegg er det slik at det er på dette området utslippene har økt mest de siste årene.

Klimaforliket i Stortinget setter mål for en nedgang i innenlands klimautslipp som gjør det nødvendig å snu utslippsøkningen innen samferdsel til en sterk nedgang. Avgiftene på drivstoff vil være ett av virkemidlene for å nå dette målet.

Flertallet i komiteen – Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV – påpeker at avgiftene må stimulere til mer miljøvennlig atferd ved at de må bidra til å redusere den totale mengden biltransport, samtidig som vi ønsker at en større andel av biltransporten skal skje med miljøvennlig drivstoff. En tredje forutsetning for avgiftene er at alle trafikanter skal være med på å betale kostnadene knyttet til bruken av vei.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre peker på behovet for forutsigbar politikk når det gjelder drivstoffavgifter. De ser et stort potensial til CO₂-kutt gjennom større innføring av biodrivstoff. Utover dette skal de selv få redegjøre for sine synspunkter.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er ikke opptatt av utslippskutt i sine merknader, men er først og fremst opptatt av at de totale inntektene fra drivstoffavgifter og andre avgifter på bilbruk må reduseres. Fremskrittspartiet mener at høye drivstoffpriser bidrar til økt sentralisering. Dette vil de sikkert redegjøre nærmere for.

Komiteens flertall er opptatt av at det er behov for langsiktighet med hensyn til drivstoffavgifter. Derfor mener vi at prinsipielle vurderinger bør gjøres i forbindelse med stats- og nasjonalbudsjettet. Jeg imøteser en slik gjennomgang i forbindelse med neste års budsjett. Det blir ikke mer forutsigbarhet av å rushe en gjennomgang allerede i revidert budsjett.

SV vil understreke hvor viktig det er å ha to tanker i hodet samtidig, nemlig å ha avgifter som reduserer den totale bilbruk, men samtidig sørge for at mer av bilbruken skjer med mindre forurensende drivstoff. Det finnes flere virkemidler for å nå dette målet.

Det har aldri vært brukt så mye biodrivstoff i Norge som i dag som følge av omsetningspåbudet, som pålegger oljeselskapene at minst 2,5 pst. av drivstoffet de selger, skal være biodrivstoff. Regjeringa har varslet at dette skal økes til 3,5 pst. i år og 5 pst. neste år. Vi har også inngått avtale med oljeselskapene om å rapportere om klimagvinsten knyttet til økt bruk av biodrivstoff. SV mener det er viktig å lage en langsiktig plan for videre opptrapping av biodrivstoffandelen.

SV er enig med Fremskrittspartiet i at bilavgiftene skal dekke de samlede kostnadene for bil og bilbruk i samfunnet. Det omfatter selvfølgelig også miljøkostnadene ved bilbruk, og der slipper bilen for billig i dag. Vi er også enig med Fremskrittspartiet i at Norge er et langstrakt og spredt bebygd land med store avstander, og at det betyr at bilen er kommet for å bli. Men jeg vil peke på at det ikke er i utkantene det kjøres mest bil, men i områder som der jeg selv kommer fra, nemlig omkring mellomstore byer som Tønsberg, eller i Akershus for den saks skyld.

Det er etter SVs mening behov for et avgiftsregime som både er enkelt å forstå og enkelt å følge opp, og som ikke lager skattehull og for mange unntak. I den forbindelse synes vi det er interessant å se nærmere på forslaget

som miljøstiftelsen ZERO har kommet med. De peker på at CO₂-avgiften på diesel og bensin i Norge er svært mye lavere enn i Sverige, og mye lavere enn prisen på de tiltakene som er nødvendige for å redusere klimagassutslipp innenlands. En utveksling mellom CO₂-avgift og veiavgift i Norge i retning av Sveriges avgiftsnivå vil bidra til at ikke-fossilt drivstoff blir rimeligere. Samtidig kan det redusere behovet for andre særregler.

Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til Klimakur, som peker på at det er et stort potensial for utslippskutt. Samtidig peker Klimakur på at det totale transportarbeidet må reduseres, og rapporten foreslår en sterk økning av drivstoffprisen. Vi hadde oppslag om en dobling av bensinprisene. Det tror jeg ikke er realistisk. Man må være forberedt på at det er riktig å ha en økning av drivstoffprisen, men det må kombineres med en storstilt satsing på alternativene, nemlig kollektivtrafikk og jernbane.

Jeg håper at vi i statsbudsjettet for 2011 kan legge fram et forslag til drivstoffavgifter som imøtekommer flertallsmerknaden og kan gi enighet om drivstoffavgifter framover.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:06:23]: Det er godt å høre at SV er enig med Fremskrittspartiet i at Norge er et langstrakt land og spredt befolket, men der stopper også all enighet.

En kan ikke snakke om bilavgifter uten å se alle avgifter som er tilknyttet bil og bilbruk, i sammenheng. Forslagsstillerne har plukket ut én av avgiftene, drivstoffavgiften, basert på klimaproblematikken.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at vi må ha en forutsigbar avgiftspolitik, noe debatten rundt biodieselsavgiften til fulle har vist at vi ikke har. Jeg er også enig med forslagsstillerne i at man må legge til rette for utvikling innen de industrielle og teknologiske miljøene vi har i Norge. Det gjøres selvfølgelig ikke ved at man innfører eller øker avgiften for en type drivstoff over natten, slik som Regjeringen gjorde i biodieselsaken i budsjettet for i år. Både produsenter og brukere av denne typen drivstoff hadde gjort store investeringer som over natten ble ulønnsom, og det uten noen form for varsel. En slik måte å behandle aktørene som ønsker å være miljøbevisste, på gjør at eventuelle investorer skyr dette markedet, og brukerne tør ikke investere miljøriktig fordi regel- og avgiftsregimet forandres over natten. Dette er uforutsigbarhet satt i system, noe Fremskrittspartiet tar avstand fra.

Hvis man skal se helheten i bilpolitikken, må man se på de samlede bilavgiftene, ulykkene, forurensningen, driften av veinettet og det faktum at bilen er et gode for samfunnet, spesielt i et land som er så spredt befolket som Norge.

Å legge til rette for industriell og teknologisk utvikling av drivstoff alene legger ikke grunnlaget for lavere utslipp, eller rettere sagt: Utslippene fra den norske bilparken baserer seg ikke bare på hvilke typer drivstoff som er på markedet, men minst like mye på utskiftingstakten i bil-

parken. Norge har en gammel bilpark sett i sammenheng med resten av Europa. Det hjelper ikke at vi har utviklet nye typer drivstoff hvis vi ikke har en bilpark som takler dette. Derfor fremmer Fremskrittspartiet følgende forslag:

«Stortinget ber Regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2010 gjennomgå det totale avgiftsnivået på bil og bilbruk med sikte på å redusere disse.»

Det betyr ikke at vi vil senke bilavgiften i revidert nasjonalbudsjett, men vi ønsker å ha det faktumet på bordet før budsjettet for 2011 legges fram.

Fremskrittspartiet har, som det står i forslaget, et mål om å redusere avgiftene. Etter å ha lest merknadene til regjeringspartiene kunne en være tilbøyelig til å tro at de var enige, for i en av merknadene står det:

«På prinsipielt grunnlag bør alle trafikanter betale avgift som tilsvarer de kostnadene de påfører samfunnet i form av ulykker, kø, støy, utslipp til luft og veislitasje.»

Jeg ber en merke seg ordet «tilsvarer», for det er et faktum at bilistene betaler langt over de faktiske kostnadene de påfører samfunnet. Det har jo også flere finanspolitikere fra disse partiene opp gjennom årene bekreftet når de i flere debatter har slått fast at bilavgiften er en fiskal avgift, altså en avgift som har til hensikt å skaffe penger til statskassen. Nå har jeg ikke noen tro på at regjeringspartiene vil ta det inn over seg – ønsket om å avgiftsbelegge befolkningen er for stort til det.

Jeg har registrert at for å få befolkningen til å agere sånn som Regjeringen ønsker, er bruken av avgifter et viktig virkemiddel. Jeg er ikke så sikker på at dette virker helt etter sin hensikt. Hvis vi ser på land hvor en har lave eller ingen avgifter på kjøp av biler, ser en fort at salget av miljøvennlige biler er langt høyere enn i Norge. I de fleste europeiske land er CO₂-utslippene pr. bil lavere enn de er i Norge. Det er selvfølgelig på grunn av at bilparken er nyere enn i Norge, og dermed er den nyeste moderne teknologien benyttet. Det er vel ingen land som selger flere hybridbiler, biler som er laget for bruk av E85 og biodrivstoff, og elektriske biler enn USA, og der er det ingen eller svært liten avgift på både biler og drivstoff. Dette viser at befolkningen er i stand til å ta fornuftige valg uten at staten med avgiftspisken skal tvinge dem til det. Det står i sterk kontrast til saksordføreren sterke tiltro til avgiftspisken. Han kan kanskje forklare hvorfor land med liten eller ingen avgift har lavere utslipp pr. bil enn det man har i Norge, der vi har skyhøye avgifter og bruk av avgiftspisken.

I tillegg til de forskjellige typer avgifter er regelverket for godkjenning av biler rigid og lite framtidrettet. Vi har mange eksempler på at miljøvennlige biler som sideimporteres til Norge, ikke blir godkjent på grunn av et komplisert regelverk. Blant annet har mange hybridbiler blitt sendt ut av Norge og tilbake til landet de ble importert fra, fordi de måtte igjennom kompliserte og dyre tester selv om dokumentasjon kunne framskaffes. Det er derfor grunnlag for å se på hele den norske avgiftspolitikken og godkjenningsregelverket når det gjelder bilpolitikk.

Jeg tar herved opp vårt forslag og viser til at vi subsidiært vil støtte forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp det forslaget han refererte.

Arve Kambe (H) [11:11:38]: Etter at statsbudsjettet ble lagt fram, syntes vi i Høyre at det ble avdekket et ganske så stort sprik mellom politiske mål og midler, godt eksemplifisert gjennom biodieselsaken. Det handler om at folk skal ha tillit til at statlige ordninger varer over tid. Det handler om trygghet for investeringer, både for kjøpere av et produkt og selgere og produsenter av et produkt. Det handler om at neste gang staten innfører nye ordninger, vil kanskje folk ikke respondere sånn som staten og samfunnet ønsker at man skal gjøre, rett og slett fordi man ikke lenger tror på at staten vil stå ved sine løfter.

Flertallet peker i merknadene til saken på at «det er behov for langsiktighet i virkemiddelbruken slik at aktørene har forutsigbare rammevilkår». Det merker vi oss. Nå er finansministeren tilbake i salen, og jeg vil utfordre finansministeren til å svare på om han synes regjeringspartienes formulering i den merknaden er dekkende for biodieselsaken. Jeg vil også utfordre neste taler, Lundteigen, som egentlig har fulgt forslagsstillerne ganske bra, om hans syn på dette.

Det er også bemerkelsesverdig at SV, som har saksordføreren i denne saken, ikke benytter muligheten til å komme et reelt flertall i Stortinget i møte. Det viser nok en gang at man protesterer for all verden, men er med på ferden, selv om man har saksordføreren i en sak.

Klimautfordringene gjør det nødvendig med ny teknologi og nye produkter. Dette er dyrt, det tar lang tid, og det krever både mye penger og tålmodige eiere. Ofte vil nye produkter være dyre i en oppstartsfase, og man vil da ha behov for avgiftslettelser i en periode. Dette er det relativt bred enighet om, men det er fortsatt ikke politiske føringer for hvor lenge slike fritak og stimuleringsmidler skal vare. Det gjør dem utsatt for politisk risiko og tautrekking, og de blir ofte et lett offer for justeringer i sene nattetimer i regjeringskonferanser, gjerne uten andre begrunnelser enn det populære provenyet.

Det vi forslagsstillere fra Høyre reagerer på, er at man får systemer som er sårbare, og som bidrar til umiddelbare endringer av rammevilkår uten at signaler er gitt på forhånd, for bedrifter som er i en oppstartsfase med ansvar for millionverdier i lån. Det er ingen tjent med.

Dersom produksjon av andregenerasjons biodrivstoff skal være konkurransedyktig i en introduksjonsfase, er det avhengig av fritak fra autodieselavgiften. Hvis ikke forsvinner det norske hjemmemarkedet.

Det er derfor behov for en gjennomgang av avgiftssystemet for drivstoff for å skape forutsigbare og stabile rammebetingelser som kan sikre framtiden for klimavennlige drivstoff. Dersom det er innført midlertidige fritak for ikke-klimarelaterte avgifter for nye drivstoff, må det tidlig tilkjennegis hvor lang tid avgiftsfritaket skal gjelde, sånn at produsenter og forbrukere kan tilpasse seg dette.

Jeg opplever at saksordføreren kom oss litt i møte helt avslutningsvis. Det betyr at vi har noen forventninger til statsbudsjettet.

Det må etableres forutsigbare kriterier for hva slags av-

gifter man skal innføre, hva slags avgifter man skal unnta for nye klimavennlige drivstoff, og hvor lenge avgiftsfritakene skal vare.

Det er ikke slik at alle kostnadene ved bilbruk er like, som finansministeren og saksordføreren later til å innbille oss. Viktige kostnader ved bilbruk er ikke generelle, i form av verken kø, støy, ulykker, forurensning eller veislitasje.

Saksordføreren påstår at det meste av bilbruken skjer i byene. Vel, Norsk Petroleumsinstitutt sier at det meste av bilbruken, faktisk så mye som 85 pst. av den, ikke foregår i byene, men i Distrikts-Norge. Og der er det mindre press på veiene. Avgiftene tar heller ikke hensyn til kvelds- og nattkjøring og antall personer inne i bilene.

Staten må bruke avgiftssystemet for å bidra til at det ikke blir ulønnsomt å velge miljøvennlige drivstoff. Det burde derfor fortsatt vært fritak for autodieselavgift på all biodiesel, ettersom dette fortsatt er i en introduksjonsfase. Men når virkemiddelet avskaffes, oppstår det problemer for dem som har satset på nyutviklingen, som har investert i produksjonsanlegg, eller har kjøpt ny – og dyrere – bil i tillit til at subsidieringsordningen videreføres. Slike feilinvesteringer innebærer samfunnsøkonomiske tap som finanskomiteen bør være spesielt interessert i å korrigere. En måte å unngå dette på er å varsle i god tid om at virkemidlene som kommer, vil bli avvirket innen et visst tidsrom, eventuelt når en markedsandel har blitt så stor.

Avslutningsvis vil jeg ta opp forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har tatt opp det forslaget han refererte til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:17:01]: Jeg vil følge opp med noen kommentarer til det saksordføreren, Ege-land, sa om de prinsipielle vurderingene.

Det er to forhold som står sentralt i denne saken. Det er et helhetlig avgiftssystem, altså et avgiftssystem for alle former for drivstoff, og det er forutsigbarhet – forutsigbarhet for alle transportbrukere og alle produsenter av drivstoff. Da snakker vi om forutsigbarhet i et tidsperspektiv på fem til ti år framover, for vi vet at det skal store investeringer til for å framskaffe drivstoff som er samfunnsmessig mer gagnlig enn det som er i dag. Det har kommet noe godt ut av den debatten, og det er at vi har et system i dag som ikke i tilstrekkelig grad er helhetlig og forutsigbart. Det er det positive som har kommet ut av debatten om drivstoffavgifter i det siste.

Det er videre klart at de samfunnsmessige kostnadene for trafikantene er store. Fra regjeringspartiens side er vi svært opptatt av at det samlede avgiftsnivået må sikres for å finansiere fellesskapets oppgaver. Det er brei oppslutning om dette synet, for alternative inntektskilder for staten er ikke spesielt mer populære.

Det som da er spørsmålet, er: Hvordan skal vi innrette avgiftene på drivstoff framover? Hva skal vektlegges når det gjelder den generelle veibruken, og hva skal vektlegges når det gjelder karbondioksid, som er den store utfordringen med hensyn til å redusere utslipp?

Videre er det sånn at i en tidsperiode må en stimulere til en ny type drivstoff som skal lønne seg både for den trafikanten som bruker det, og for den som produserer det, å få det fram, sånn at det kommer inn på markedet. Det er klassisk økonomisk tenkning for å forandre atferden.

Det Regjeringa står for, er sjølsagt at en både må ha et slikt gunstig innfasingsssystem, og at en over tid dreier drivstoffavgiftene i retning av høyere andel karbondioksid totalt sett. Dermed er det mulig å gi det drivstoffet som ikke gir netto karbondioksidutslipp, et fortrinn i avgiftssystemet framover. Det blir en sentral debatt i de kommende budsjettforhandlingene og budsjettbehandlingene hvordan vi skal sikre helheten og forutsigbarheten. Det som er det mest interessante av det som har vært sagt hittil, er at verken Fremskrittspartiet eller Høyre har noe syn på hva de konkret mener med helheten og forutsigbarheten, annet enn at det er om å gjøre å ha billigst mulig drivstoff og minst mulig avgifter.

Det gjør jo at Regjeringa får et stort pluss, det gjør jo at det er Regjeringa som har styringsfarten. Det er jo Regjeringa som kan komme med forslagene om hva som er det helhetlige systemet og det forutsigbare systemet, for opposisjonen har jo ikke noe alternativ, annet enn at det er lavest mulig avgifter. Det gjør altså at regjeringspartiene har en stor mulighet her til å designe et system framover som ivaretar de ulike hensyn i statsbudsjettet, og samtidig ivaretar trafikantenes og tilvirkernes interesse på lang sikt. Regjeringspartiene er således i en glimrende god posisjon.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:21:50]: Jeg må nesten replisere litt til at regjeringspartiene er «i en glimrende god posisjon». Det er vel veldig få utenfor denne sal som har oppdaget at Regjeringen har hatt noen «glimrende» posisjon når det gjelder f.eks. biodieselsaken. Men det er mulig verden fortøner seg litt annerledes her inne enn der ute, som jo Lundteigen vanligvis pleier å være veldig opptatt av.

For sannheten er vel – det tror jeg alle erkjenner – at en slik prosess som man hadde rundt avgiften på biodiesel, er det ingen som ønsker seg en gang til, hvor man fra regjeringshold i valgkampen åpner den ene fabrikk etter den andre med faner og fanfarer og sier at dette skal bli kjempebra. Så kommer det altså avgifter to–tre måneder etterpå – avgifter som man i realiteten visste på samme tidspunkt som man sto og klipte snorer, ville komme, og som medførte store problemer for produsentene. Hvis dette er et «glimrende» utgangspunkt, så frykter jeg fortsettelsen.

Men la meg ta det positive: Jeg oppfattet av representanten Egelands – saksordføreren – innlegg at han vil legge vekt på langsiktighet og forutsigbarhet i bilavgiftene. Jeg tar det som en invitasjon til at man skal kunne diskutere det i forbindelse med statsbudsjettet for 2011. Da tar jeg representanten Egeland på ordet.

For å gjenta utgangspunktet, biodieselsaken: Se til Sverige. Hva gjorde man der? OK, man sa man skulle ha avgift, man ga avgiftsfritak for en viss periode, men både produsenter og forbrukere kunne forholde seg til noe som skulle skje tre–fire år framover. Jeg oppfattet også at Lundteigen var enig i at man må ha en tidshorisont på dette, slik

at det faktisk er mulig å forholde seg til det myndighetene kommer med.

Da er spørsmålet: Hvordan vil Regjeringen legge opp sitt arbeid for at produsenter og forbrukere kan ha den forutsigbarhet og den langsiktighet man her sier at man er for? Det er det opposisjonen, med utgangspunkt i Høyres forslag, har lagt grunnlaget for. Jeg håper behandlingen av dette representantforslaget og de signalene som kommer fra flertallet, betyr at vi kan få en reell diskusjon om dette i forbindelse med statsbudsjettet for neste år. Det ser vi fram til.

Abid Q. Raja (V) [11:24:50]: For Venstre er det ingen tvil om at klimautfordringene er en av de største utfordringene vi står overfor.

Venstre har som mål at Norge i løpet av denne stortingsperioden skal ta de avgjørende skrittene fra å være en fossilnasjon til å bli et samfunn basert på fornybar energi. Vi vil at Norge skal være i tet med å utvikle og ta i bruk ny teknologi, skape nye miljøarbeidsplasser og gjøre omstillinger på alle samfunnsområder som har konsekvens for klima. Skal vi lykkes med dette, må vi føre en konsekvent politikk som tar klimahensyn på alle områder.

På tross av uttalt vilje fra nesten samtlige partier om reduksjon i de norske klimautslippene, er fasiten det motsatte. De samlede klimautslippene øker stort sett hvert eneste år, og de har økt aller mest de siste ti årene – fra utslipp fra veitrafikken. Dette er en utvikling som ikke kan fortsette. Venstre vil derfor ha raskere innføring av nullutslippskjøretøy og en annen, ny miljøtilpasset teknologi i transportsektoren.

I realiteten snakker vi om biodrivstoff, om hydrogen og om elektrisitet. Problemet er ikke at dette er teknologi som er langt fram i tid, men at dette foreløpig ikke er økonomisk konkurransedyktig, og at Regjeringens og regjeringspartienes opphevelse av fritak for autodieselavgift for biodiesel bare gjorde vondt verre. Derfor er det absolutt behov for en samlet gjennomgang av prinsippene for avgifter med tanke på forutsigbarhet både for produsenter og forbrukere, slik Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre foreslår. Nå varsler i og for seg flertallet at en slik gjennomgang bør finne sted i forbindelse med framleggelsen av neste års statsbudsjett. Det er bra, men dette haster. Det burde vært gjort allerede ved framleggelsen av revurdert budsjett denne våren, slik forslagstillerne tar til orde for.

Klimakur 2020 slår fast at det kan være mulig å oppnå en utslippsreduksjon av de norske klimagassutslippene fra transportsektoren i størrelsesorden 3–4,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2020. Skal dette lykkes, er det åpenbart at det må være en helhetlig, forutsigbar avgiftspolitik som stimulerer de miljøvennlige drivstoff framfor de fossile.

Venstre mener vi minst må klare de målene Klimakur 2020 mener er realistiske for samferdselssektoren. Venstre mener det er mulig å halvere utslippene fra bilparken innen 2020. Skal det lykkes, må det et sett av virkemidler til. Med finansministeren til stede tillater jeg meg å skissere ti ulike tiltak som vil være avgjørende for å lykkes:

1. endre bilavgiftene slik at de stimulerer til bruk av lav- og nullutslippskjøretøy som hybridbiler, elbiler og brenselcellebiler
2. sette årlige, gradvis strenge utslippsmål for nye biler og tilpasse avgiftssystemet for å sikre måloppnåelse
3. sikre omsetning av minst 10 pst. biodrivstoff og hydrogen innen 2013
4. sikre at 2. generasjons biodrivstoff er kommersielt tilgjengelig senest fra 2013
5. forby nysalg av biler som kun kan gå på fossil energi, fra 2015
6. utvide bruken av den eksisterende utslippsfrie trolleybussteknologien
7. bidra til oppbygging av infrastruktur for hydrogen, biodrivstoff og lading av elbiler
8. gi frihet til å innføre flere miljøsoner i bysentra, hvor kjøretøy må oppfylle strenge, definerte miljøkrav for å slippe inn
9. sette strenge miljøkrav til kjøretøy i offentlige anbud, drosjekonsesjoner og i kjøregodtgjørelser og firmabilordninger
10. at offentlige virksomheter som hovedregel kjøper inn lav- og nullutslippskjøretøy

Disse tiltakene vil samlet kunne bringe oss der Venstre vil: til en utslippsfri transportsektor. I mellomtiden får vi vente på nok en utredning fra Regjeringen. Utredninger er fint nok, det, men jeg vil ærbødigst si at det vil ikke være Venstre imot om den nye utredningen er noe mer spennig og vidtrekkende enn det som så langt har kommet fra Regjeringen, både når det gjelder vilje og evne til å ta i bruk kraftfulle tiltak for å få redusert klimautslippene her hjemme.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:29:19]: Noen korte kommentarer til saken.

Som andre har vært inne på, er det slik at skatte- og avgiftsopplegget blir vedtatt i forbindelse med de årlige budsjettene, dvs. først og fremst statsbudsjettet om høsten. Derfor er det helt naturlig at de mer prinsipielle vurderinger og gjennomgang av avgiftssystemet blir gjort i forbindelse med selve stats- og nasjonalbudsjettet. Det akter jeg å gjøre, slik at Stortinget i høst vil få seg forelagt en sak der vi har en bred gjennomgang av drivstoffavgifter. Jeg ser fram til den diskusjonen.

Ellers vil jeg også si, som et svar på et tidligere innlegg, at for en finansminister er det en dårlig praksis å varsle konkrete avgiftsendringer på forhånd. Det er sjelden lurt av mange grunner, både fordi det kan føre til tilpasninger for å slippe en eventuell avgift som kommer – eller motsatt. Jeg tror det er viktig å forholde seg til de budsjettdokumenter som blir lagt fram for Stortinget.

Så noen få ord om Klimakur. Klimakur er et grunnlagsmateriale for å vurdere virkemiddelbruken i klimapolitikken fram mot 2020. Denne rapporten har ingen anbefalinger om hva slags tiltak og virkemidler som skal gjennomføres, men har et faktagrunnlag og gir ulike alternativer og muligheter for tiltak og virkemidler. Vi trenger tid til å vurdere dette. Rapporten er sendt på høring nå med høringsfrist 20. mai. Kostnadsanslagene i Klima-

kur vil også bli behandlet i nasjonalbudsjettet for 2011, og jeg regner også med at rapporten vil være et viktig grunnlag for arbeidet med en egen stortingsmelding om klimapolitikken som Regjeringen vil fremme høsten 2011.

Presidenten: Da åpnes det for replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:31:37]: Arbeiderpartiet og Regjeringen har en tro på å styre folks måte å agere på i samfunnet som mangler sidestykke. Basert på dette skulle man tro at Norge hadde et av de laveste utslippene av CO₂ i verden, men slik er det ikke. I Europa har de jevnt over lavere CO₂-utslipp pr. bil enn man har i Norge, og det selv om vi i Norge styrer bruk gjennom avgift på en meget sterk måte. Kan finansministeren forklare hvorfor det er slik?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:32:19]: Først vil jeg si at både undertegnede, Regjeringen og mange andre har stor tiltro til at folk er i stand til å innrette seg fornuftig. Samtidig er det også slik at f.eks. avgifter skal balansere mellom det å påvirke, eller endre folks atferd, og samtidig gi inntekter til statskassen.

Når det gjelder siste del av spørsmålet, er dette en viktig sak for Regjeringen. Derfor har tidligere den rød-grønne regjeringen, den som jeg nå er medlem av, hatt som et klart mål å redusere utslippet bl.a. fra nye biler til 120 g/km. Det er en målsetting som Regjeringen står fast ved, og det vil være et viktig bidrag for å få ned CO₂-utslipp fra bilparken i Norge.

Arve Kambe (H) [11:33:25]: Finansministeren sier at det aldri er lurt av en finansminister å forhåndsvarsle avgiftsendringer. Vel, man opplever at det er nettopp det Regjeringens ulike lekkasjer de siste månedene har gjort. Det har vært en hel haug med avgiftslekkasjer, at det går både opp og ned. Den er kanskje mer tilpasningsdyktig enn man skulle tro.

Så til det som er spørsmålet. Jeg opplever at saksordføreren, Egeland, kommer med en presisering til Stortinget om at det forslagsstillerne egentlig ber om, får man faktisk svar på i statsbudsjettet, mens finansministeren nå kommer med et svar til Stortinget om at det er en dum idé eller et dårlig forslag. Vi ønsker at Finansdepartementet, Stortinget og Regjeringen skal ha et opplegg. Når man tar store satsingsområder som er midlertidige – alle vet at det er midlertidig – ønsker man å vite hvilke kriterier som skal til når det fjernes. Hva er finansministerens plan?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:34:29]: Nå tror jeg nok at representanten Kambe dro finansministerens synspunkt vel langt, fordi det jeg sa, var at det er «sjelden lurt» «å varsle konkrete avgiftsendringer». Derimot er det slik at denne regjeringen både i budsjettene for 2007, 2008, 2009 og 2010 varslet dette spørsmålet om prinsippet med betaling av veibruksavgift, som er noe annet.

Ellers er det ingen motstrid mellom undertegnede og saksordføreren om at Stortinget vil få seg forelagt et bredt grunnlag for å vurdere drivstoffavgiften i for-

bindelse med statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet for 2011.

Hans Olav Syversen (KrF) [11:35:21]: Det er ikke første gang vi får høre fra flertallet og fra finansministeren at å si noe om avgiftsnivået, det kommer ikke på tale. Det skal «åpnes» nærmest som en innpakket glanset julepakke når statsbudsjettet framlegges. Samtidig har jeg heller ikke, når det blir spurt om behovet for langsiktighet og forutsigbarhet i avgiftspolitikken, hørt noen som har sagt at det ikke er på sin plass, som f.eks. den svenske regjeringen gjorde i situasjonen med avgiftsbelegget på biodiesel i Sverige. Så mitt spørsmål er: Mener statsråden at dette er umulig å kombinere?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:36:09]: Når det gjelder det første, er nok det en praksis som finansministre fra ulike regjeringer har hatt tidligere og vil ha i framtiden. Det sitter nok i kulturen, for å si det på den måten.

Ellers er jeg for så vidt enig i at det er mulig å varsle strukturendringer som har en viss langsiktighet over seg, og det er det Regjeringen har gjort gjennom f.eks. å varsle i de statsbudsjett som jeg nevnte i stad. Der står det:

«På prinsipielt grunnlag bør alle trafikanter betale avgift som tilsvarer de kostnadene de påfører samfunnet i form av ulykker» osv.

Det er en varslings om at alle bilister bør bli utsatt for den type avgifter, men å varsle konkrete avgiftssatser og slike ting er noe som må forbeholdes statsbudsjettet.

Abid Q. Raja (V) [11:37:08]: Det er ingen tvil om at det er finansministeren, som også er Regjeringens bærekraftminister, som sitter med nøkkelen til mange av løsningene for å få til reduksjoner av CO₂-utslippene fra veitrafikken. Det gjelder i og for seg bevilgningssiden med nødvendig opptrapping og satsing på jernbane, men det gjelder vel så mye avgiftsregimet knyttet til det å eie og bruke miljøvennlige biler, og til det å øke satsing på utvikling og produksjon av miljøvennlig drivstoff og en infrastruktur for å gjøre dette tilgjengelig for folk flest. Jeg har lansert ti tiltak i mitt innlegg som kan bidra til å få til dette.

Jeg vil utfordre finansministeren til å tenke litt høyt om hva han ser for seg som det viktigste enkelttiltaket for å få ned utslippene fra biltrafikken i den størrelsesorden som blir skissert i Klimakur 2020.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:37:55]: Jeg har merket meg de ti forslagene som representanten kom med, og dem tar jeg med meg når referatet kommer, for jeg rakk ikke å notere dem under innlegget.

Ellers er det for så vidt to ting som kan redusere utslipp fra biler. Det ene er utslippet fra bilen i seg selv, og det andre er redusert bilbruk. Det betyr at det å satse på økt teknologiutvikling er viktig. Det å satse på – som Regjeringen la inn i forbindelse med statsbudsjettet for i år – ny teknologi for å finne fram til alternative drivstoff, er viktig. Avgiften i seg selv vil også ha en virkning, altså nivået på CO₂-avgiften. Så er det også helt riktig, som re-

presentanten sier, at det å ha et godt utbygd kollektivtilbud, særlig i og rundt de store byene, er viktig for å redusere utslipp, og viktig for å redusere bilbruk. Men jeg skal ta med meg de forslagene representanten refererte i innlegget sitt.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:39:03]: Det er jo alltid hyggelig å ha en samtale med finansministeren. Det er ikke alltid man får svar på det man spør om, men jeg var betrygget over den delen av svaret der finansministeren sier at han har stor tro på folks fornuftige handlinger. Det er jeg veldig glad for.

Men det spørsmålet jeg stilte, fikk jeg ikke svar på. Det gikk på hvorfor man har lavere utslipp fra bilparken i Europa, der det er lavere – eller ingen – avgifter enn i Norge. Man skulle jo tro at Norge lå på topp her. Jeg tolker det svaret jeg fikk i stad, som at finansministeren ikke kunne svare på det spørsmålet, og det hadde jeg for så vidt ikke regnet med.

Men det er noe jeg kunne gjerne tenke meg at finansministeren sa litt om: Det er jo ikke bare drivstoffavgiften eller drivstoffet som gjør at det blir mindre eller mer forurensning, det er jo en helhet. Det har med kjøpsavgiften på bil å gjøre, innføring av moderne teknologi i motorer osv. Ville det ikke være bedre – sett i sammenheng – om man hadde en samlet gjennomgang av dette?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:40:10]: Takk i like måte, til innledningen på replikken.

Ellers viser jeg til det svaret jeg ga til foregående replikant når det gjelder mer bredden i det. Jeg kan love at vi skal komme tilbake til dette spørsmålet i sin fulle bredde i statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet.

Det kan være ulike årsaker til at bilparken i Norge har et større utslipp. Det kan f.eks. ha noe med alderen på bilparken å gjøre. Det faktum at vi nå over år har endret bilavgiftene, slik at det relativt sett har blitt rimeligere å kjøpe biler med lavt utslipp, vil over tid også gi virkning i Norge. Men, som sagt, vi kommer tilbake til dette om noen få måneder, og da blir det nok en bredere og større debatt om saken.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed over.

De representantene som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Nikolai Astrup (H) [11:41:10]: Det er ikke mer enn noen måneder siden statsrådene Solheim og Brustad reiste til Norske Skogs anlegg på Follum for å lovprise utviklingen av ny biodieselt teknologi. Det er heller ikke mange månedene siden miljøvernministeren, med sedvanlig beskjeden ordbruk, åpnet biodieselfabrikken Uniol i Fredrikstad.

Man bør kanskje slutte å la seg overraske over avstanden mellom ord og handling i Regjeringens miljøpolitikk, selv om mønsteret begynner å bli ganske tydelig. Men biodieselsaken handler om mer enn miljøpolitikk. Det handler også om forutsigbare rammevilkår og om tilnærming mellom Regjeringen og den delen av næringslivet

som ønsker å satse på grønn teknologi- og industriutvikling. Foruten det enorme potensialet for å redusere utslippene fra transportsektoren er det dette som er kjernen i problemet.

Høyre er enig med Regjeringen i at det er grunn til å være skeptisk til enkelte typer første generasjons biodrivstoff. Samtidig leser vi Darwin dit hen at annen generasjon vanskelig lar seg unnfange hvis du har tatt livet av første generasjon.

Det er vel heller ingen i denne sal som forventer at biodrivstoff skal fritas for avgift for evig, men vi forventer stabile, forutsigbare rammevilkår for en spennende ny vekstindustri med utgangspunkt i norsk teknologi, råstoff, kompetanse og kapital.

Spørsmålet som nå tvinger seg frem, er om det vi har sett i år, er et varsel om at avgiftsfritaket for biler og busser som går på strøm, gass, hydrogen og bioetanol fjernes allerede neste år. Hvilke signal er det egentlig Regjeringen ønsker å sende til næringsaktører og forbrukere som teller på knappene om de skal satse grønt og fremtidsrettet?

Hvilke kommuner vil gjøre som Oslo, å kjøpe inn en ny serie med bioetanolbusser, hvis det er usikkerhet om det allerede neste år vil være billigere å holde konvensjonelle diesellusser i drift?

Statsministeren har flere ganger stått på talerstolen i denne sal og preket sin prinsipielle begrunnelse for å innføre autodieselavgift for biodiesel. Det hadde vært forståelig dersom han var konsekvent. Det er han ikke. For hva er egentlig Regjeringens prinsipielle begrunnelse for at biler som kjører på andre miljøvennlige drivstoff, ikke skal betale for veislitasje, kø og ulykker, mens kjøretøy som benytter biodiesel, skal gjøre det?

Hva er den prinsipielle begrunnelsen for at biler som kjører på E85, ikke betaler bensinavgift verken på etanolen eller de 15 prosentene med bensin, mens de som kjører på biodiesel, må betale fullt ut?

Hva er begrunnelsen for at elbiler skal slippe å betale for veislitasje, mens biodiesellusser skal betale?

Det er behov for en helhetlig gjennomgang av avgiftene på biodrivstoff, en gjennomgang som tar sikte på å fremme økt bruk av miljøvennlige drivstoff, men også forutsigbarhet for teknologimiljøer, bedrifter og forbrukere.

Klimakur 2020 peker på økt bruk av biodrivstoff som et av de aller viktigste virkemidlene for å kutte norske utslipp i transportsektoren. Derfor er det helt avgjørende at Regjeringen endrer kurs før det er for sent, aller helst i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett.

Det er ingen skam å snu – særlig ikke i påsken.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:44:31]: Jeg fikk behov for en kort kommentar i forbindelse med innlegget til Kristelig Folkepartis finanspolitiske talsmann, Syversen.

Jeg trodde det var unødvendig av meg å kommentere biodieselavgifta som vi har hatt i fjoråret, men jeg kan jo godt si det veldig tydelig: Den prosessen var ikke i tråd med det vi nå snakker om, helhet og forutsigbarhet. Den prosessen var uheldig. Det er derfor behov for å gjennomgå dette. Det er ingen tvil om at det som vi har vært igjen i forbindelse med biodiesel, gjorde at Uniol fabrikk-

ker i Fredrikstad fikk en realitet inn over seg som gjør at den fabrikken står. Det er ingen tvil om at det er uheldig, uheldig, uheldig.

Det som jeg videre har lyst til å si, er: Hva er opposisjonens alternativ? Hva er Høyres og Fremskrittspartiets alternativ? Det blir her nevnt at en skal ha stabile og forutsigbare rammebetingelser, og så nevnes det stabile avgifter. Ja, hva blir konsekvensen av stabile avgifter? Blir det den dynamikken som vi ønsker å stimulere i retning av? Nei, sjølsagt ikke. Vi kan jo ikke ha stabile avgifter. Men vi må ha en helhetlig avgiftspolitik som sikrer et helhetlig syn på alle former for drivstoff. Så må en ha forutsigbarhet med hensyn til hva som kommer til å skje på det området. Det får vi altså ikke noe svar på fra Høyre og Fremskrittspartiet, sjøl om de stiller spørsmål omkring dette. Det er en svakhet for de partiene, men det gir en mulighet for opposisjonen til å ha den nødvendige styringsfarten i saken. Sånn står saken i dag.

Lars Egeland (SV) [11:46:42]: Det har kanskje blitt en litt tammere diskusjon enn mange hadde håpet på. Det skyldes kanskje at det er stor enighet, med unntak for Fremskrittspartiet, om ønsket om å bruke avgiftene til å fremme innfasing av biodrivstoff for å få ned klimagassutslippene. Som jeg sa tidligere, har det aldri vært brukt så mye biodrivstoff som i dag. Men det er altså ikke nok. Vi ønsker å øke bruken ytterligere.

Jeg er også enig i den tiltakslista som Abid Q. Raja la fram. Det var hyggelig at han hadde med på lista det forslaget som SV kom med, om å forby biler som bare går på fossilt drivstoff – et forslag som Venstre var med på å latterliggjøre da vi la det fram.

Forslaget som vi behandler i dag, handler altså om en gjennomgang av drivstoffavgiftene. Men som også finansministeren gjorde klart, blir det en gjennomgang av de totale bilavgiftene, inkludert engangsgifter og årsavgifter, nettopp med det mål å belønne dem som kjøper miljøvennlige biler, og å innfase ny teknologi, som jeg tror er viktig.

Kenneth Svendsen gjorde et demagogisk poeng av CO₂-utslippet pr. bil, som han påpekte er lavere i en del andre europeiske land. Det er jo kun et demagogisk poeng, for det er det totale utslippet fra bilen som er viktig. Man kan ha en energieffektiv bil og kjøre mye og slippe ut mye CO₂. Og man kan ha en gammel CO₂-versting som man nesten ikke kjører, og slippe ut mindre. Det er viktig å påpeke at bare 50 pst. av klimagassutslippene fra bil faktisk er knyttet til drivstoff. Resten er knyttet til andre ting.

Det som egentlig har overrasket meg mest her, er at ingen fra opposisjonen har vært opptatt av å ha de to tankene i hodet samtidig – både å innfase mer miljøvennlig drivstoff og å få ned det totale utslippet fra bilparken gjennom mindre kjøring.

Biodrivstoff er viktig, men det er åpenbart at det er ikke nok til å løse klimaproblemene knyttet til utslippene fra samferdsel. Vi må også få ned det totale volumet av transport.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:49:20]: Jeg blir egentlig ganske oppgitt når jeg hører saksordføreren fra SV i

denne saken, for han utelukker Fremskrittspartiet, som om Fremskrittspartiet aldri har ønsket å ha en stimulans i tilknytning til alternativt drivstoff. Det har Fremskrittspartiet vært med på, på linje med alle andre partier.

På samme måte ble jeg litt overrasket når saksordføreren plutselig nå snakket om at det kun er Regjeringen som angivelig har tenkt over helhetsutslippene fra bil, og ikke bare drivstoffutslippene. Ja, hele denne debatten har fra Regjeringens side kun handlet om utslippene fra drivstoff. Når Fremskrittspartiet har prøvd å framheve at avgiftene bør reflektere totaliteten, har ikke det vært så viktig. Det viktige for Regjeringen har vært at f.eks. hybridbiler, fordi de slipper ut lite når de blir kjørt, skal ha en avgiftsfordel, mens andre, skal vi si mer gammeldagse biler, som er enklere å produsere, har mindre utslipp i produksjonsammenheng. De blir altså straffet for dette i avgiftssystemet. Så den sammenhengen som SV her påberoper at Regjeringen har, har de faktisk gått stikk imot selv.

Statsråden snakket om at det i lang tid har vært varslet et prinsipp i statsbudsjettet om at det vil bli betaling for veibruk også for alternative drivstoff. Det er riktig. De har slått fast at avgiftsfritak er det beste virkemiddelet – i fire år i strekk. Det som gjør at debatten nå det siste året har vært spesiell, er at de har gått vekk fra dette prinsippet uten å ha hatt en helhetlig gjennomgang først. Den skal altså først komme i 2011.

Da utfordrer jeg statsråden til å forklare for Stortinget: Hvorfor var det så viktig å gjøre en endring akkurat på biodiesel før man fikk en helhetlig gjennomgang av hele avgiftssystemet? Hva er det med biodiesel som gjør at det er så forskjellig fra bioetanol, som også er et biobasert drivstoff? Bioetanol, E85, som representanten Astrup tok opp, har avgiftsfritak på alt bioinnhold og på bensinnhold. Så det er ingen prinsipiell likebehandling innenfor alternative drivstoff fra Regjeringens side heller. Bioetanol og biodiesel har den samme påvirkningen på miljøet – positivt eller negativt. Men det ene skal altså betale for forurensning og veislitasje, mens det andre får sågar avgiftsfri bensin innblandet. Der er det ingen helhet.

Jeg hørte at representanten Lundteigen sto og snakket om at opposisjonen ikke har hatt alternativ, mens Regjeringen har tenkt helhetlig. Regjeringens tilnærming i denne saken viser at de ikke aner hvordan den prinsipielle tilnærmingen i avgiftspolitikken skal vedvare. Opposisjonen har derimot sagt at en bør ta en gjennomgang totalt sett. Fra Fremskrittspartiets side har vi flere ganger luftet at en f.eks. kunne hatt en tilnærming til alternative drivstoff der en sier at sånn og sånn skal regelverket være på avgiftssiden i et tiårsperspektiv. En kunne f.eks. ha sagt at alle alternative drivstoff skal ha fullstendig avgiftsfritak i fem år, så en fem års innfasingsperiode hvor de blir avgiftsbelagt tilsvarende fossile drivstoff. Så får en ha unntak for CO₂-avgifter når det ikke er CO₂-utslipp. Det er en god alternativ tilnærming som Lundteigen åpenbart ikke har fått med seg, men som likevel eksisterer i den virkelige verden.

Gunnar Gundersen (H) [11:52:35]: Det bør vel være hevet over enhver tvil at det er andre måter å gjøre ting

på enn det Regjeringen har gjort det siste året, i hvert fall.

Finansministeren signaliserer ganske klart at det skal komme en gjennomgang i budsjettet for 2011. Jeg kan godt forstå at man ikke signaliserer altfor mye på forhånd når det gjelder hva man har tenkt å gjøre på avgiftsområdet. Jeg vet samtidig at SVs finanspolitiske talsmann og ordfører for saken har en innflytelse på hva som kan komme, og det gjør meg litt urolig når han kan si slike ting som at det kjøres ikke mest ute i Distrikts-Norge. For det første vil jeg spørre om han har belegg for det – det ble jo tilbakevist av Arve Kambe – men saksordføreren har ikke kommentert det. Det andre er at i Distrikts-Norge har man ikke alternativer. Det må jo gå an å se verden fra en litt annen vinkel enn bare å se dem man møter på E18 fra Vestfold til Oslo. Vi ser det også i debatten rundt firehjulsdrivne biler. Det er ikke noe luksusgode for dem som bor i Holmenkollen; i mange deler av Distrikts-Norge er det faktisk en nødvendighet.

At debatten må bli litt bredere på disse punktene, tror jeg er ganske nødvendig.

Jeg ble også litt overrasket over at Lundteigen ikke forventer å måtte kommentere biodieselsaken, når han går såpass bredt ut og sier at Regjeringen har en glimrende posisjon. Han sa i sitt andre innlegg at det var «uheldig, uheldig, uheldig» – så «glimrende» ble til «uheldig, uheldig, uheldig». Det vitner om i hvilken grad man er i villrede på dette politiske området.

Jeg kan ikke skjønne at man ikke har fått med seg at Høyre faktisk gjorde ganske mye med grønne avgifter og gjorde en dreining også i sitt alternative statsbudsjett. Det er mulig vi ikke er enige om alle tiltakene. Vi har også kommet med forslag om en raskere utskifting av bilparken. Vi ville ha beholdt stabiliteten rundt biodiesel. Det er ingen tvil om at det ville ha kommet til å innvirke på utslippsproblematikken i Norge. Så jeg synes ikke man skal seile så veldig høye og mørke her fra Regjeringens side. Det er en utfordring å få til dette. Vi liker alle at det også skal være lys ute i det meste av Distrikts-Norge, og da må vi også ha den problemstillingen med oss i forkant av budsjettet for 2011.

Lars Egeland (SV) [11:55:10]: Ketil Solvik-Olsen angrep meg og sa at jeg sa at Fremskrittspartiet ikke var opptatt av utslippene fra bil. Det var en misforståelse, for selvfølgelig er Fremskrittspartiet opptatt av utslippene fra bil. De er jo opptatt av å øke dem mest mulig ved å senke drivstoffavgiftene mest mulig. Men jeg tok ikke Fremskrittspartiet med i det gode selskap av dem som faktisk er interessert i å bruke avgiftene for å få ned klimagassutslippene i Norge.

Fremskrittspartiet kjemper jo for at enhver drivstoffavgift skal reduseres, og det er prisforskjellene som er viktige i spørsmålet om innføring av miljøvennlig drivstoff. Senker man alle avgiftene, har det bare den virkningen at klimagassutslippene øker. Fremskrittspartiets interesse for biodiesel er først og fremst begrunnet i deres interesse for at alle drivstoffavgifter skal reduseres.

Til Gunnar Gundersen må jeg si at jeg skal skaffe den

referansen fra Transportøkonomisk institutt som sier noe om hvor det kjøres mest, og så kan Kambe skaffe sin referanse. Men noe av grunnen til at jeg pekte på det, er at utkantene brukes veldig ofte som et argument for at drivstoffavgiftene må være lave. Da er det grunn til å peke på at det også kjøres fryktelig mye rundt byene, og det er en bilkjøring som vi kan komme til livs ved å bedre arealøkonomiseringen, først og fremst, og deretter bygge ut alternativer i kollektivtrafikken.

Kenneth Svendsen (FrP) [11:57:07]: Det går an å ha flere tanker i hodet samtidig. Vi bor i et langstrakt land der det er lange avstander for å komme seg til butikk osv. Jeg bor 7 km fra nærmeste butikk. Jeg bruker en time og tre kvarter hvis jeg går til butikken og det samme hvis jeg skal gå tilbake igjen. Alternativet er å ta buss og dra ved 08-tiden om morgenen for å komme seg til butikken og dra hjem med den bussen som kjører skolebarn, ved 16-tiden. Da bruker jeg altså hele dagen på dette. Jeg tror vi må ta inn over oss at vi bor i et langstrakt land. Derfor ønsker vi å ha lave bilavgifter, som gjør at folk kan bo der de ønsker å bo.

Så er det slik at vi ønsker en helhetlig tilnærming til bilavgiftene. Vi ønsker å lavere utslipp, men basert på at en skifter ut bilparken raskere, slik at en hele tiden bruker den siste miljøteknologien som det er mulig å få tak i. Det ønsker man ikke i SV, og derfor har vi langt høyere CO₂-utslipp i Norge enn man har i andre europeiske land som det er naturlig å sammenligne seg med.

Fremskrittspartiet har klart det kunststykket å ha flere tanker i hodet samtidig. Vi ønsker en helhetlig tilnærming, for det er de samlede utslipp som er viktig, ikke å plukke ut en og en avgift og se på dem. Derfor har vi fremmet et forslag om det i innstillingen vi i dag har til behandling, altså ha en helhetlig tilnærming til problemet – som vi gjerne får i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett – slik at vi i løpet av resten av året kan lage et helhetlig forslag basert på de faktaene som kommer fram der, og legge det fram i statsbudsjettet for 2011. Istedenfor å få en utredning i statsbudsjettet for 2011, som må rushes fort igjennom i Stortinget, ønsker vi å ha god tid på å gjøre dette. Dermed har vi fremmet dette forslaget.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [11:59:26]: Jeg forstår at statsråden selv ser at regjeringen hans har en dårlig sak i denne debatten, når han ikke våger eller ønsker å svare på noen av spørsmålene han er blitt utfordret på, verken av Fremskrittspartiet, av Høyre eller av Kristelig Folkeparti.

Et veldig enkelt spørsmål som han burde kunne svare på, er hvorfor biodieselsaken måtte trumfes igjennom i 2010 når man skal komme med en varslet gjennomgang av alle avgifter i 2011.

Så til innlegget fra SVs representant, for der er det en rekke logiske brister hvis det skal være en helhet i det man presenterer; det hadde jeg dog ikke forventet: Representanten sier altså at prisforskjellene er det som er viktig for forbrukerne når det gjelder å ta i bruk alternative drivstoff. Ja! Og da ber jeg ham resonnerer litt i eget hode: Hva skjedde med prisdifferansen på biodiesel kontra vanlig diesel

som følge av biodieselavgiften? Det var ikke akkurat å øke prisdifferansen – tvert imot.

Så må også SV forklare hvordan vi kan forvente at denne varslede gjennomgangen av avgifter vil bidra til å øke prisdifferansen i favør av alternative drivstoff, når premisset som er gitt fra Regjeringen, er at forurenser skal betale. Ergo: Du kan ikke redusere avgiftene på alternative drivstoff ytterligere, for de er allerede på null, bortsett fra på biodiesel. Men hvis forurenser skal betale, så må man begynne å øke avgiftene på elbiler, på hydrogenbiler, på biogassbiler og på bioetanolbiler. Det betyr at prisdifferansen vil bli mindre. Du kan ikke ut fra Regjeringens logikk om at dette skal være provenynøytralt – fordi avgiftsnivået skal ligge på stand by – gå ut og øke de andre avgiftene enda mer, og med det legge en enda større belastning på fossil bensin og diesel. Ergo: Konsekvensen av denne gjennomgangen blir jo at det som SV sier er målet, blir det motsatte. En reduserer denne greia. Utfordringen her for Regjeringen er å sørge for at bransjen får en forutsigbarhet en gitt tid framover, sånn at de våger å gjøre investeringer ved både å ta i bruk teknologi og å utvikle teknologi, at de vet at om ti år så er det gjerne avgiftsbelagt fullt ut, men i en overgangsfase vil de allikevel kunne tjene på kapitalinvesteringer, fordi de har en konkurransefordel kontra fossil drivstoff. Den konkurransefordelen våger ingen å utnytte i dag, fordi de ser at drivstoffet E85 er fullstendig avgiftsfritt, men er det det i morgen? Nei, ser man på biodiesel, så er det ikke det. Ser man på løftene med hensyn til småkraftpolitikken, der det var lov til å være med i en overgangsordning og investere nå, så ble også løftene fra Regjeringen brutt fordi de fant det for godt ikke å inkludere det.

Så vil jeg også utfordre statsråden på et punkt når det gjelder CO₂-avgiften på diesel. Nå har enkelte vært ute og sagt at CO₂-avgiftsandelen må økes, og så skal det som skal dekke kostnadene med forurensing og slitasje, reduseres. Er det noe statsråden er enig i – hvis han følger med på innlegget? Her må jeg også spørre: Hva skal CO₂-avgiften reflektere, et ønsket beløp fra SV, eller den reelle CO₂-kostnaden med å kjøre bil? Jeg vet ikke om jeg får noe svar, for statsråden følger ikke med, men det ligger vel her et spørsmål som statsråden må ta inn over seg i regjering, og det bør også ligge til grunn i den helhetlige gjennomgangen som kommer.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 2591)

Sak nr. 4 [12:02:38]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde vedrørende skattefritak for arbeidsgiverbetalte behandlingforsikringer og treningskort (Innst. 187 S (2009–2010), jf. Dokument 8:41 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil pre-

sidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Gunnar Gundersen (H) [12:03:57] (ordfører for saken): Det er åpenbart at Fremskrittspartiet med sitt representantforslag om skattefritak for arbeidsgiverbetalte behandlingstiltak og treningskort mobiliserte til å finne alle motargumenter fra Regjeringens side. Det er synd at allergien mot private løsninger og nytenkning kommer før ettertanken.

Finansministeren og regjeringspartiene er opptatt av, og der er jeg enig, at skattesystemet ikke skal uthules. Men det jevnstiller de med at systemet må være som det er, og der er vi ikke enige.

Det er en grunnleggende asymmetri i vårt forhold til helse. Vi har fri behandling av og full lønn ved sykdom, men vi lever livet som vi vil. Det er mitt valg, min helse, men næringslivets og samfunnets kostnad om det går galt. Selv for en rød-grønn regjering vil det heldigvis være utenkkelig å innføre noe så nært en styring av folks privatliv når det gjelder aktivitet, men det burde settes i gang noen tanker om hvordan arbeidsgiver og samfunn kan stimuleres og mobiliseres for å redusere kostnadene. Det er helt i kjernen av diskusjonen om hvorvidt vi kan opprettholde vårt rause velferdssystem, at vi får kontroll med helseutfordringene.

Det er vel ingen overraskelse at Høyre støtter forslagsstillerne i at utgifter til arbeidsgiverbetalt helseforsikring og behandlingstiltak skal fritas for arbeidsgiveravgift og personbeskatning. Det er et tydelig ideologisk skille her, og den rød-grønne regjeringen fjernet i budsjettet for 2006 det fritak Bondevik II-regjeringen innførte i budsjettet for 2003. Dagens regjering foretrekker åpenbart at køene vokser, sykefraværet forlenges, og at den enkelte bedrift og arbeidstaker mister muligheten til å påvirke sin situasjon. Men til tross for Regjeringens motstand mot private helseforsikringer meldes det også i dag om at salget av private helseforsikringer eksploderer. Økende køer og behandlingstid gir det som resultat. Selv i det inngrodde røde fylket, Hedmark, som finansministeren og jeg kommer fra, har ikke et konsern som Moelven noen betenkeligheter med å gå offentlig ut med millionbesparelser grunnet helseforsikring av ansatte. Regjeringens politikk er en straff for de arbeidsgivere som vil ta et ekstra ansvar for sine ansatte, og den er en dobbeltstraff for den sykmeldte. Køene forlenges, og gjør man noe aktivt for å finne andre løsninger, får man tilleggsatt.

Trening og aktivitet er et godt forebyggende tiltak. Arbeidslivet blir stadig mer stillesittende og mindre fysisk aktivitetskrevenne. Nyere undersøkelser tyder på at kun 20 pst. av befolkningen tilfredsstiller myndighetenes anbefalte minimum på 30 minutters daglig moderat aktivi-

tet. Mange lever i dag et så inaktivt liv at man ikke utvikler eller opprettholder en fysisk kapasitet til å kunne tåle belastningen ved full jobb. Det gir seg utslag i sykefravær og mindre livskvalitet. Et eksempel fra virkeligheten: Min hjemkommune, Åsnes, som også finansministeren kjenner godt, prydet for noen år siden toppen av en lite hyggelig statistikk, Norges feteste. Det medførte oppmerksomhet fra kommunens side. De satte i gang et helseprosjekt i Åsnes. Målet var gjennom faglig veiledning å trene seg til bedre kondisjon og en lettere hverdag. Resultatene var bemerkelsesverdige. Sykefraværet for gruppen gikk, ifølge Østlendingen 1. desember 2009, ned fra 27,51 pst. til 7,43 pst., fra før prosjektet startet til etterpå. Det skulle være unødvendig å si at dette også bedret livskvaliteten for den enkelte.

Det er mye å vinne på å se på dette med nye øyne. Finansministeren og regjeringspartiene har utelukkende fokus på at skattesystemet ikke skal uthules, og at det ikke skal skapes forskjeller mellom dem som er i arbeid, og dem som ikke er det. Men hva med forskjellene mellom dem som er ansatt i bedrifter med egne treningsfasiliteter, instruktører og tilbud, og de uten? Hva med endrede trenings- og aktivitetsbehov og ønsker basert på samfunnsutvikling og kjønnsforskjeller? Det ser finansministeren og regjeringspartiene helt bort fra når de velger å tviholde på alt som det er.

Jeg ser ikke dette som en lønnsdiskusjon. Det er viktig å mobilisere bredt for å løse sykefravær- og helseproblematikken. Da trengs det nytenkning, veiledning og kompetanse. Vi mener at problemstillingen fortjener en helhetlig gjennomgang.

Jeg tar med dette opp de forslag Høyre er med på.

Presidenten: Representanten Gunnar Gundersen har tatt opp de forslag han refererte til.

Thomas Breen (A) [12:08:50]: I likhet med ethvert skatteutforslag kan man også ha en viss sympati med dette.

Inaktivitet er en stor utfordring i samfunnet vårt. Vi har en løpende økning i livsstilssykdommer som i stor grad kan reduseres ved mer fysisk aktivitet – både med tanke på den fysiske effekten og den psykiske effekten. Det er også derfor man bruker store beløp på utgiftssiden i statsbudsjettet for å stimulere til fysisk aktivitet – det være seg støtte til idrettslag og foreningsliv eller til frivilligheten for øvrig, å bygge store, fine anlegg som kan brukes, det som går på opplysningsarbeid, og gym i skolen.

Det er jo ikke slik, som representanten før meg her ga inntrykk av, at vi ikke gjør noe for å stimulere til aktivitet. Spørsmålet er om skatteutt er medisinen for å øke aktiviteten.

Alle skatteutt har noen virkninger. Den åpenbare virkningen er selvfølgelig at man taper fellesskapskassen for midler. Det gjør man også – med et ganske stort beløp – hvis man innfører dette forslaget. Men det har i tillegg noen fordelingsvirkninger som jeg mener er veldig uheldige.

For det første var målsettingen med reformen fra 1991

å få et bredt skattegrunnlag og en lavere marginalsatt. Grunnen til at man fikk den reformen, var nettopp at man hadde uthulet skattesystemet så mye over år at det var mye urettferdighet i skattesystemet. Det var et skattesystem som fremmet spekulative løsninger, og det var et skattesystem som hadde uheldige fordelingsvirkninger. Dette fikk man ryddet opp i med reformen i 1991. Dette forslaget er for så vidt et angrep på den reformen og den tanken, noe mange av de skatteutforslagene som kommer, er.

For det andre har også forslaget, som sagt, noen uheldige fordelingsvirkninger. Det er slik at bruken av naturalytelser i stor grad øker med stigende lønnsinntekt. Det betyr at dette først og fremst vil treffe dem som har midlere og høye inntekter. Det i seg selv har en uheldig fordelingskonsekvens, mener regjeringspartiene. Det er også slik at det treffer jo ikke de 600 000 som står utenfor arbeidslivet, som kanskje trenger mest stimulering til aktivitet, og som ville hatt størst helseeffekt av dette. Det har også vært bred enighet om at naturalytelser skal skattlegges på vanlig måte, for å kalle det det. Dette ville da vært et brudd med det.

I tillegg kan man sette spørsmålsteget ved effekten av dette skatteutforslaget. Personlig er jeg medlem i et treningssenter, men jeg er vel egentlig mest et støtte medlem – i hvert fall denne vinteren. Så det er ikke nødvendigvis slik at selv om man innfører et skattefritak på f.eks. arbeidsgiverbetalt treningskort, går man og trener av den grunn. Det er jo det fine med det systemet man har i dag, at det er en kollektiv ordning hvor man gjennomfører en aktivitet.

Så kunne man for så vidt diskutere om det er en ordning som først og fremst skal fremme trening, eller om det er en annen type velferdstiltak. Det er ikke noen forskjell mellom en stor og en liten bedrift, når man også i små bedrifter kan innføre kollektive velferdstiltak uten at det koster masse penger. Man kan gå tur, og for så vidt ha den samme kostnaden ved bruk av tiden.

Så det er muligheter for å se for seg løsninger som høyresiden ofte liker å kalle «friheten til å velge», selv om vi har et skattesystem som i dag.

Det er en rekke årsaker til at regjeringspartiene ikke synes dette er en god nok idé å gjennomføre. Vi ønsker å bruke fellesskapets midler på andre måter for å fremme fysisk fostring, for det er vi nødt til å gjøre. Vi må sette mer trykk på å få til mer fysisk fostring. Det er livsstilssykdommene som er den store utfordringen i helsevesenet vårt. Det er i stor grad livsstilssykdommene som er utfordringen i forhold til sykmeldingsproblematikken i arbeidslivet. Så der er vi for så vidt enige, men vi er uenige om virkemidlene.

Per Arne Olsen (FrP) [12:13:35]: Jeg vil gjerne starte med å trekke opp det som etter min oppfatning er det viktigste i denne saken. Saken handler ikke, som man skulle tro, først og fremst om skattelette eller skattefrie goder, men om folkehelse. De av oss som er opptatt av innbyggernes helsetilstand, vet at det er økende utfordringer knyttet til f.eks. overvekt og inaktivitet. Derfor er det god grunn til å stille spørsmål om det i disse tider, hvor sam-

funnet står overfor store utfordringer med økende sykefravær, lange helsekøer og tiltagende grad av livsstilssykdommer, er skattlegging av forebygging som er svaret på disse utfordringene. Jeg tror ikke det, men jeg tror tiden er inne til å gi incitamenter til fordel for forebygging – og da først og fremst til fordel for den enkelte, noe som igjen vil resultere i en fordel for velferdssamfunnet Norge.

Noen kan sikkert hevde at dette er det enkelte menneskets eget problem. Jeg er totalt uenig i det. Det er samfunnets problem og utfordring når sykefraværet tiltar og produktiviteten svekkes som følge av folks helsetilstand. La meg understreke at dette er et stort og komplekst tema. Det er ingen raske løsninger, eller «quick fix»-løsninger, på disse problemene. Det er imidlertid slik at samfunnet og politikken må legge til rette for økt aktivitet og trening. Det må legges til rette for arbeidsgivers mulighet til å føre en god politikk overfor sine ansatte uten at dette skal straffes med beskatning. Det er, slik jeg ser det, ingen gode argumenter for at treningskort betalt av arbeidsgiver skal skattlegges den enkelte arbeider eller arbeidsgiver. Dette tiltaket er det offentlige som tjener på, gjennom et lavere sykefravær og bedre effektivitet.

Når vi vet av undersøkelser at bare 20 pst. av landets befolkning tilfredsstiller myndighetenes anbefalte mål om minimum 30 minutter moderat aktivitet hver dag, da vet vi også at dette skaper nye – og forsterker gamle – skiller i det norske samfunnet.

Spesielt er det relevant for små og mellomstore bedrifter som ikke har eget skattefritt treningssenter i sin bedrift. Vi som er stortingsrepresentanter eller statsråder, kan fritt benytte treningsrommet på Stortinget eller i departementet. Hvorfor skal ikke da alle gis denne retten til gratis trening? Jeg imøteser gode svar fra regjeringspartiene på hvorfor det er greit at vi kan trene gratis, mens ansatte i små og mellomstore bedrifter som blir gitt et treningskort av sin arbeidsgiver, altså må skatte av dette.

Som de fleste har lagt merke til, er jeg åpenbart en av dem som med fordel kunne ha brukt de gratis treningsfasilitetene her på huset i større grad. Men de samme mulighetene som jeg da har, synes jeg også andre bør få.

Det er mange gode arbeidsgivere i dette landet som ønsker å ta ekstra godt vare på sine ansatte. Heldigvis preges det private næringsliv, ikke minst de små og mellomstore bedriftene, av at de har et ansvar også i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Større satsing på å få arbeidsfolk raske tilbake i jobb, både gjennom helseforsikringer, bruk av ledig kapasitet i helsevesenet og større satsing på rehabilitering, vil også gi store gevinster for bedriftene gjennom lavere sykefravær og bedre helsetilstand for deres ansatte.

Hvorfor arbeidsgivere og ansatte skal straffes for at man ser seg nødt til å skaffe helseforsikringer, er for meg uforståelig. Svaret er vel sannsynligvis at mange arbeidsgivere ikke ser seg tjent med at deres ansatte står i endeløse, økende rød-grønne helsekøer for å få hjelp til selv de enkleste operasjoner og behandlinger i det offentlige helsevesenet.

Hvorfor dette skal fordelsbeskattes og ilegges arbeidsgiveravgift, er som sagt uforståelig for meg. Jeg registrerer at finansministeren mener at alle økonomiske for-

delers fra arbeidsgiver bør skattes som arbeidsinntekt, og at selv samfunnsøkonomisk ønsket aktivitet må vike av skattetekniske hensyn. Jeg synes det er leit at hensynet til skatteteknikk veier tyngre enn god folkehelse.

Dersom arbeidsgivere er villige til å betale for sykdomsutgifter til sine ansatte, vil jo dette redusere de offentlige helsekøene, og ventetidene vil bli redusert. Dette er rett og slett en vinn-vinn-situasjon.

Det er meningsløst at dette skal skattlegges, all den tid det medfører store besparelser for det offentlige. Dette gjelder både helseforsikringer og treningskort.

Det er noen skillelinjer som jeg ikke rekker å gå inn på. Men jeg skal avslutte med å ta opp det forslag som Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti har fremmet i saken, og anser disse som referert.

Presidenten: Representanten Per Arne Olsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Lars Egeland (SV) [12:18:56]: Representanten Per Arne Olsen får det nærmest til å høres ut som at vi diskuterer en tilleggsbeskatning på bruk av treningsentre. Han sier altså at vi straffer det at folk bruker treningsentre. For å ta det i sin ytterste konsekvens vil jeg si: Hvorfor skal jeg straffes for å jobbe? Hvorfor skal jeg i det hele tatt ha inntektsskatt? Hvis denne saken hadde handlet om fysisk helse og ikke om en skattelette, er jeg helt sikker på at det hadde vært mange andre og viktigere tiltak vi nå ville diskutert enn akkurat det å gi skattelette for treningskort. Ellers er jeg enig med representanten Olsen i at inaktivitet ikke bare er et individuelt problem, men et samfunnsproblem.

Det er ikke så veldig lenge siden vi her behandlet et Dokument 8-forslag fra Fremskrittspartiet om forenklinger i skjemaveldet i offentlig sektor. Nå kommer da et forslag som vil bidra til økt byråkrati gjennom å innføre en særregel, som man selvfølgelig, i likhet med alle andre særregler, kan argumentere for fremmer et godt formål.

Det har vært gjort mye arbeid de senere årene for å forenkle skattesystemet – tankegangen er altså at et bredt skattegrunnlag gir rom for lave skattesatser, desto flere unntak vi har, desto høyere må skattesatsen bli for dem av oss som må betale.

SV ønsker også å tilrettelegge for økt fysisk aktivitet, men vi tror ikke at det er riktig å gjøre det gjennom å uthule skattesystemet.

Det er ikke et mål å åpne for flere muligheter for skattemessige tilpasninger for å spare skatt gjennom naturalytelser som kommer til erstatning for lønn. Folk bør få bestemme over pengene sine sjøl, og ikke måtte ta ut lønnen i et treningssenter eller i form av arbeidsgiverbetalte forsikringer. Derfor har det vært bred enighet om at naturalytelser bør skattlegges til markedsverdi.

Som representanten Breen var inne på, er det de med best inntekt som tjener mest på hull i skattesystemet. Det er de med høyest marginalskatt som tjener mest på det, og det er de som i størst grad også får naturalytelser. Det betyr at de som har lavest inntekt, må dekke utgiftene sine sjøl av allerede beskattede inntekter. For ikke å snakke

om hvor urettferdig det ville bli for dem som står utenfor arbeidslivet, som arbeidsledige eller trygdede.

En god arbeidsgiver kan gjøre mye for å fremme fysisk aktivitet blant sine ansatte. Jeg har arbeidet på steder hvor vi har hatt felles trening uten tilgang til verken trenings-senter eller trimrom. Jeg har også vært ansatt et sted hvor arbeidsgiver tilbød én time i uken til fysisk aktivitet i arbeidstiden, også uten å ha treningsrom – f.eks. at folk gikk på jobben i stedet for å ta bil. Noen tok ut denne timen i et trenings-senter, men det var i stor grad de som allerede var brukere av et slikt tilbud.

Opposisjonen peker på forskjellsbehandlingen som ligger i at noen større arbeidsplasser har egne trimrom, mens andre ikke har det. Slike urettferdigheter kan vi alltid finne. Trimrommene er forskjellige. Noen kan bli forban- net på at andre får firmabetalt treningskort til trenings-senter med spa, mens jeg bare får en spinningssykkel i kjel- leren på jobben. Vår anbefaling er altså å ikke gå inn på skattelette for slike naturalytelser.

Det offentlige – stat, fylker og kommuner – må tilrette- legge for fysisk aktivitet gjennom idrettshaller og trenings- anlegg og, ikke minst, gjennom tilrettelegging for friluftsliv, som jo er den største bidragsyteren i Norge når det gjelder fysisk aktivitet. Veldig ofte kan tredemølla erstat- tes av at man går eller løper en tur, og i tillegg får man faktisk en naturopplevelse.

Forslaget om å gi skattelette for behandlingsforsikring er et brudd med prinsippet i skattereformen og også med norsk helsepolitikk. Det er en oppmuntring til privatisering, der folk i arbeid skal gå foran andre, og vil ta fokus vekk fra at det er det offentlige som skal ha et ansvar for at alle mennesker i dette land får et helsetilbud som er kvalitetsmessig godt, og til riktig tid.

Representanten Gundersen har rett i at det er et ideo- logisk skille her, hvor staten, etter min mening, bør bruke sine penger på å gi et godt helsetilbud i egen regi og ikke gi skatteletter til private forsikringer.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:23:52]: Regjeringspar- tiene har en klar begrunnelse for sin stillingtagen her. Jeg skal bare utdype det lite grann på Senterpartiets vegne.

Når det gjelder skattelette i betydningen unnta arbeids- giveravgift og personskatt for privat helseforsikring og be- handling av sykdom, så er det Senterpartiets syn at vi har en skanse som er uhyre viktig å holde, nemlig et godt of- fentlig helsetilbud. Hvorfor har vi den skansen, som er så viktig å holde? Jo, fordi helsetilbudet skal være godt for alle, uavhengig av om en deltar i det betalte arbeidslivet eller ikke. Det er et grunnsyn som ligger til grunn, og som jeg tror har bred oppslutning i det norske samfunnet.

Det tredje punktet som er tatt opp av forslagsstillerne, er å ta vekk arbeidsgiveravgift og personbeskatning for treningskort. Jeg er enig i at når felles treningsopplegg i regi av arbeidsgiver gis en slik skattemessig behandling at skattyter kommer gunstig ut, så reises også spørsmålet om å utvide den ordningen til å gjelde private treningsopplegg gjennom å kjøpe eksempelvis treningskort for de ansatte.

Imidlertid må grensen settes et sted. Det er jo de sterke bedriftene og de sterke fagforeningene som eksempelvis

her driver fram ordninger hvor deres ansatte eller medlem- mer får en fordel framfor ansatte i mindre, svake bedrifter og fagforeninger.

Jeg vil si det sånn at Regjeringa kanskje skal være mer på vakt mot å gå i en slik retning fordi man dermed får en uheldig sidevirkning. Etter Senterpartiets syn må grensen gå et sted. Det som er vår vurdering når det gjelder reali- teten i forslaget, er at man bør tilrettelegge for trening og fysisk aktivitet for folk flest gjennom virkemiddelet støt- te til frivillige lag og foreninger. De frivillige lagene og foreningene som engasjerer og mobiliserer brede grup- per, bør få, som Regjeringa legger opp til, momsrefusjon på driftsmidler og også momsrefusjon på bygg og anlegg. På den måten stimulerer vi frivillige lag og foreninger til å komme med enda mer positive tilbud til folk flest, og derigjennom vil kanskje bedriftstilknytningen ikke bli så sentral framover, men lokalsamfunnstilknytningen bli ster- kere. Det gir, etter Senterpartiets vurdering, en bedre sam- funnsmodell enn å knytte stadig mer opp til menneskers tilknytning til det betalte arbeidslivet.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:27:18]: Fra Kristelig Folkepartis side skal jeg bare komme med noen kommentarer til forslaget.

Når det gjelder forslagene nr. 1 og nr. 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, som går på å unnta private hel- seforsikringer fra arbeidsgiveravgift og personbeskatning, går vi ikke inn på det nå. Det synes vi krever en litt mer helhetlig vurdering.

Men når det gjelder forslaget fra Fremskrittsparti- et og Kristelig Folkeparti om å unnta arbeidsgiverbetalte treningskort fra arbeidsgiveravgift og personbeskatning, støtter vi det, og jeg skal gi en kort begrunnelse for hvorfor.

Det har seg slik at vi foreslo dette i forbindelse med IA- avtalen, at dette burde være et element i IA-avtalen. Det ble det ikke noe av, og da synes vi det er rimelig, slik Frem- skrittspartiet også har gjort før, å foreslå det uavhengig av den IA-avtalen som nå er undertegnet.

Det er vel liten tvil om at inaktivitet er en av vår tids største folkehelseutfordringer, og da bør vi også se hen til hva som kan bidra til å bøte på akkurat det. Vi har her en del erfaringer å hente fra vårt naboland, som jo har inn- ført den ordningen som er foreslått i forslag nr. 3. De er- faringene er positive. Jeg har også i denne sammenhen- gen lyst til å tilføye at Finansdepartementet nå har på høring et forslag om hvordan man skal få momssatsen på 8 pst. inn i dette regimet. Det tror man betyr at det skal bli provenynøytralt også for dem som må betale moms, at de skal få fradrag på kjøp av varer osv. Treningsforbundet er vel av en litt annen oppfatning. Jeg skal ikke blande meg inn i den dialogen man har med dem som berøres av dette momspåslaget, men bare slå fast at jeg tror at dette er noe som vil komme etter hvert fordi det er så viktig i folkehelsesammenheng.

Andre ganger har vi også sett at det antakelig er litt uenighet mellom Finansdepartementet og andre fagdepar- temententer om i hvilken grad man faktisk vil bruke skatte- og avgiftssystemet til å bygge opp under en politikk man ellers er for. Jeg har forståelse for Finansdepartementets

ønske om å røre svært lite ved generelle ordninger, men i denne situasjonen tror jeg at vi alle hadde tjent på å gå inn for dette forslaget, også fordi det bøter på en urettferdighet i dagens system: Det er de store bedriftene som har mulighet til å tilby dette, som nyter godt av den ordningen som nå gjelder, mens de mindre bedriftene som ikke har treningsrom etc., ikke får samme mulighet. Derfor støtter vi dette forslaget.

Abid Q. Raja (V) [12:30:49]: Skatt og skattepolitikk er et område hvor det tradisjonelt har vært betydelig uenighet mellom regjeringspartiene og opposisjonen, selv om graden av uenighet har en tendens til å bli overdramatisert i debatter rundt budsjetter og i valgkamp – spesielt i retorikken fra regjeringspartienes side. Uansett har det i det minste vært en viss logikk i argumentasjonen fra Regjeringen og regjeringspartiene i de fleste skatte- og avgiftsspørsmål, slik at det vi har stått igjen med, er en saklig uenighet om pengebruk eller effekten av skatte- og avgifts- endringer. Men i denne saken skjønner jeg virkelig ikke logikken fra Regjeringens og regjeringspartienes side. Man skryter uhemmet av tiltaket Raskere tilbake, men vil straffe økonomisk dem som ikke er heldige nok til å komme inn under ordningen, men som har en arbeidsgiver som får dem raskere tilbake under en svært hul argumentasjon, at det vil få en uheldig fordelingsvirkning.

Den eneste uheldige fordelingsvirkningen i dagens ordning kontra det som Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre foreslår i denne innstillingen, er den skatteregningen som en arbeidstaker som får behandlingskostnadene sine dekket av arbeidsgiveren sin, sitter igjen med – dette på tross av at den samme arbeidstaker sparer staten for betydelige kostnader ved å komme raskere tilbake i arbeid.

Jeg husker da både nåværende medlemmer av Regjeringen og representanter fra regjeringspartiene tidligere argumenterte for at de var mot skatt på sykdom, den gangen adressert til en ganske beskjeden økning i egenandelen i forhold til det den nåværende finansministeren sysler med – om vi skal tro lekkasjene fra Thorbjørnrud. Men det er jo nettopp den politikken Regjeringen og regjeringspartiene nå fører, som er skatt på sykdom. Dersom du er heldig nok til å ha en arbeidsgiver som har økonomi til – eller har så mye omsorg for deg – å betale for kostnadene knyttet til behandling av sykdom, slik at du selv kommer raskere tilbake igjen i arbeid og dermed bidrar til økt verdiskaping, økte skatteinntekter og reduserte kostnader for arbeidsgiver – og folketrygden – skal du straffes økonomisk for dette gjennom å fordelsbeskattes av kostnadene. Det er skatt på sykdom! For meg og Venstre henger ikke dette på greip. Det er ingen som ønsker å være syk, og det er definitivt ingen som ønsker å stå unødig lenge i kø for å få behandling for sin sykdom eller skade.

Jeg er enig i at det kan stilles både ett og to spørsmål ved forslaget om skattefritak, f.eks. ved arbeidsgiverbetalte månedskort til kollektivtransport, selv om det er miljømessig riktig, og, som i denne saken, ved arbeidsgiverbetalte treningskort, selv om det er helsemessig riktig. Dette er åpenbart fordi det er en økonomisk fordel for arbeidstaker som i utgangspunktet gjelder for alle, men det er hel-

digvis slik at ikke alle av oss har bruk for at arbeidsgiver betaler behandlingsutgifter knyttet til sykdom for å få oss raskere friske og tilbake i jobb. At det er en økonomisk fordel, er også en sannhet med mange modifikasjoner. For en som vil måtte være sykmeldt i seks måneder i stedet for to måneder, betyr det ingen verdens ting økonomisk, men det betyr en hel del for arbeidsgiver, og det betyr ikke minst mye for staten knyttet til reduserte skatteinntekter og økte trygdeutbetalinger.

Hadde det enda vært slik at alle som ville det, fikk hjelp av Raskere tilbake-ordningen, hadde det muligens vært noe hold i argumentasjonen fra Regjeringen og regjeringspartiene. Men slik er det jo ikke. Faktum er jo at køene vokser, og at det for enkelte sykdommer, f.eks. fedmeoperasjoner – fedme blir et stadig mer utbredt problem – er en ventetid på flere år i det offentlige helsevesenet.

Vi politikere i denne salen, og i Regjeringen, er ment å se enkeltindividet, enkeltmennesket, og av og til bør vi som politikere lykkes med å klare å se enkeltmenneskene som rammes av regelverket, og ikke stirre oss blinde på systemet. Det er dessverre nettopp det motsatte flertallet gjør når de argumenterer mot skattefritak for arbeidsgiverbetalt sykdomsbehandling, med den begrunnelse at dette kan gi incentiver til skattemessige tilpasninger i valg av avlønnsingsform.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:35:15]: Det er en grunnleggende linje i skattepolitikken at fordel som er vunnet ved arbeid, er skattepliktig. Det er også sentralt i et godt skattesystem at skattepliktig inntekt mest mulig samsvarer med den faktiske inntekten. At et tiltak i seg selv er samfunnspolitisk ønskelig, er ikke et argument for skattefritak – og det er også i strid med det som var grunntanken bak skattereformen 1992.

Som det er påpekt av andre her, viser det seg også at verdien av naturalytelser øker med økende inntekt. Skattefradrag for naturalytelser kan derfor få uheldige fordelingsmessige konsekvenser og bidra til å motvirke andre mekanismer i skattesystemet som skal virke inntektsutjevne.

Skattefritak for tilskudd til behandlingsutgifter og treningskort kan også føre til et betydelig provenytyp.

Innsats overfor sykmeldte ivaretas, etter mitt syn, best gjennom ordningen Raskere tilbake. Hensikten med denne ordningen er å få sykmeldte raskere tilbake til arbeidslivet gjennom redusert ventetid og raskere behandling. Midlene som anvendes, kan settes inn der de gir best virkning for den sykmeldte, og ikke der utvelgelsen blir overlatt til arbeidsgiver eller til den enkeltes økonomi.

Det er mange gode argumenter for økt fysisk aktivitet for å forebygge sykdom, men det i seg selv burde jo være en tilstrekkelig motivasjon for dem som har anledning til å etablere ordninger for arbeidsgiverbetalte treningskort.

Skattefritak for dekning av behandlingsutgifter og treningskort vil heller ikke være til hjelp for dem som står utenfor arbeidslivet. Det er Regjeringens oppfatning at det offentlige bidrag til folkehelsen ikke bør skje gjennom skattefritak for arbeidsgivertilskudd til dekning av behandlingsutgifter eller til trening, men at en heller legger til

rette for et godt offentlig helsetilbud ved å gi bidrag til idrett, ungdomsarbeid, forebyggende helsearbeid mv. som er tilgjengelig for hele befolkningen.

Nå har jeg vært opptatt av de mer skattemessige sidene ved dette forslaget. Men jeg har lyst til å legge til to ting. Det er slik at arbeidskraften er samfunnets viktigste kapital. Samtidig er den også bedriftens viktigste kapital. Det vi gjør fra samfunnets side for å vedlikeholde og øke verdien av denne kapitalen, er å ha et godt helsevesen, et godt utdanningssystem og generelle ordninger som gjør at vi både kan utvikle og ivareta arbeidskraften.

Jeg tror det også er viktig at en bedrift ser verdien i det å investere i sin egen arbeidskraft, på linje med det å investere i maskiner eller annet som en bedrift har bruk for. For det er slik at for enhver bedrift er dagens arbeidskraft den viktigste kapitalen både i dag og i framtiden. Da er det fint, som det ble referert til fra saksordføreren, at en bedrift vi kjenner godt, investerer i sin egen arbeidskraft på den måten fordi det er lønnsomt i seg selv, ikke nødvendigvis fordi staten eller samfunnet gir skattefradrag for den investeringen. Derfor bør investering i egen arbeidskraft veies opp mot lønnsomheten ved andre investeringer som bedriften gjør. Det er det ene.

Det andre er at denne saken handler om egenansvar. Det jeg og du og alle andre kan gjøre for å passe på vår egen helse, er å sørge for at vi holder oss i god form, eller sagt på en annen måte: Det er et samfunnsansvar som enhver borger har for å ivareta helsen sin. For å si det med et lite skråblikk: Jeg har trent uten skattefradrag hele livet mitt. Riktignok har jeg blitt parlamentarisk mester på ski, men bortsett fra det har jeg ikke noen store idrettsbragder bak meg. Der har saksordføreren langt større meritter å vise til. Men hele poenget er at det å trene og på en måte ivareta sin egen kropp og sin egen helse bør være en livsstil for den enkelte. For også å si det slik: Jeg betaler med glede årskortet mitt for å komme fram til de beste skiløypene i hele Norge, området rundt Nybygda i Ringsaker kommune. Det er en god investering der jeg får mye tilbake, og som jeg får mye glede av.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:40:30]: Jeg er enig i at folk burde trene mer, at man skal ta egenansvar, osv. Men det er jo slik at det er en del som ikke gjør det. Da har man fra politikernes side mulighet til å avhjelpe dette og gjøre incentivene større for den enkelte.

Statsråden nevnte at det er et betydelig provenytap – vel, betydelig? Vi stilte det spørsmålet til Finansdepartementet i forbindelse med vårt alternative statsbudsjett i 2007. Da var de totale kostnadene, altså provenyet, 160 mill. kr ved inntil 3 000 kr betalt av arbeidsgiver. Men også regjeringspartienes representanter sier at dette ikke er et nullsumspill. Det er faktisk en fordel for staten. Inntektene vil overskride utgiftene. Da blir det muligens et betydelig provenytap det første året. Men hva med år to, tre, fire og fem, hvis inntektene blir høyere enn utgiftene? Har departementet regnet på det, eller er det bare påstander som blir fremsatt?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:41:30]: Det er fullt mulig å lage et regnestykke som sier at et fradrag gir større meravkastning over tid. Det er klart at 160 mill. kr – eller hva det nå er – er et betydelig proveny. Men det som egentlig er det viktigste argumentet rent skattek teknisk, er at hvis du stadig inkluderer i skattesystemet ulike fradragsordninger for ulike gode samfunnsmessige formål, får du etter hvert et skattesystem som blir ganske uoversiktlig. Og det vil bryte med den logikken som er i skattesystemet. Jeg tror nok at enhver finansminister, både jeg og de som måtte komme i framtiden, vil være veldig opptatt av å ha et skattesystem med bredest mulig skattegrunnlag og færrest mulig fradragsordninger, som gjør det mulig å ha lavest mulig skattesats generelt.

Gunnar Gundersen (H) [12:42:33]: Vi hører hele tiden at verdien av naturalytelser øker med lønn. Det er jo en konfliktlinje som de rød-grønne er glad i. Men jeg vil heller si at verdien av den type naturalytelser like gjerne kan sies å øke etter bedriftens størrelse, økonomiske bæreevne og handlingsfrihet, og i og for seg også holdninger til ledelsen. Det burde jo være en atskillig større problematikk. Man får bedrifter som investerer i egne treningsrom, man kjøper inn instruktører som kommer på arbeidsplassen – setter inn en rekke tiltak – mens mindre bedrifter, og de aller fleste andre bedrifter, ikke har tilgang til den type naturalytelser. Det er en forskjell som jeg ikke hører at regjeringspartiene adresserer i det hele tatt, og som for meg er et ganske stort tankekor, for det går på samfunnsmessig ressursbruk – det står treningsrom tomme stort sett hele tiden. Det går også på store forskjeller ute. Hvorfor svarer man ikke på det?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:43:38]: Jeg tror ikke det er så enkelt som å si at store bedrifter er flinkere enn mindre bedrifter til å ivareta arbeidskraften. Jeg tror vi kan finne mange gode eksempler på små og mellomstore bedrifter som er veldig bevisste på å ivareta helsen til arbeidstakerne. Det er jo slik at dagens skattesystem åpner for at enhver arbeidsgiver gjennom felles velferdstiltak f.eks. kan betale utgifter til trener, leie haller, utstyr mv. som et fellestiltak for arbeidsstyrken. Så jeg tror ikke det er så enkelt som å si at de store er bedre enn de små. Det kan godt finnes eksempler på det motsatte.

Abid Q. Raja (V) [12:44:27]: I departementet er man opptatt av hva som er samfunnsøkonomisk lønnsomt, og hva som ikke er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Jeg formoder derfor at finansministeren er enig i at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt at en arbeidsgiver betaler kostnader knyttet til behandling av sykdom for en av sine ansatte for å få vedkommende raskere bort fra sykdom og sykehuskø og tilbake i arbeid. Hvilke tiltak vil finansministeren iverksette for at flere arbeidsgivere skal gjøre dette, som er lønnsomt både for arbeidsgiver, for arbeidstaker og for staten?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:44:59]: Som jeg sa i mitt innlegg, synes jeg at ordningen Raskere tilbake er

en god ordning. Den har sitt utspring i avtalen om et inkluderende arbeidsliv, og det vil være naturlig for Regjeringen å bygge opp under den ordningen. Det andre som vi bør og kan ha, er et helsevesen som gir bedre behandling, raskere behandling, og som også fungerer slik at køene blir kortere, selv om det er fryktelig vanskelig, for etter hvert som tilbudet øker, øker også behovet. Men jeg vil først og fremst satse mer på det en kan kalle fellestiltak, framfor å fremme forslag om tiltak som i større grad bidrar til en privatisering av helsevesenet.

Gunnar Gundersen (H) [12:45:51]: Jeg synes ikke finansministeren kan komme unna med bare å avfeie det med å si at det ikke er noen forskjell mellom de større og de mindre bedriftene. Poenget er at det er en forholdsvis irrasjonell bruk av ressurser for veldig mange å foreta den type investeringer, og da kan man ikke gå til bl.a. subsidiering av treningskort og slike ting.

Men grunnen til at også Høyre er skeptisk til det forslaget og heller foreslår at her skal man ta en gjennomgang, er at dette er ganske komplisert. Finansministeren sa jo selv at han trente uten noen skattestimulans. Det gjør også jeg, og det er det mange som gjør. Men det er uhyggelig mange som ikke gjør det, og det er det som er problemet. Da burde man kunne ta en gjennomgang og se på hvordan vi faktisk klarer å nå fram til dem som ikke gjør det. Det er en større og større gruppe som ikke gjør det, og problemstillingen blir mer og mer aktuell. Så hvorfor er man ikke med på å ta en skikkelig gjennomgang som ikke er med på å uthule skattesystemet, men som kunne skape en ordentlig og godt fundert politikk på dette området?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [12:47:04]: Det lå ikke i mitt svar på den forrige replikken fra Gunnar Gundersen at de små og mellomstore bedriftene måtte bygge sine egne treningslokaler, men skattesystemet åpner jo for at en kan leie lokaler hos andre, eller ute på byen, for å ha et tilbud til sine ansatte. Ellers rører representanten Gundersen ved et viktig spørsmål: Hvordan skal en få motivert folk til å trene og ta bedre vare på helsa? Jeg tror at da må en nærme seg med et litt bredere spekter av virkemidler enn hele tida å peke på at det er skattestimulansen som er den utløsende faktoren. Men det å drive et forebyggende helsearbeid blir viktig, og det er en viktig del av den Samhandlingsreformen som nå etter hvert også kommer til behandling i Stortinget.

Presidenten: Replikskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:48:10]: Med fare for å forlenge debatten unødvendig har jeg lyst til å snakke lite grann om hva det er som er bakgrunnen for det regelverket vi har i dag, for det var statsråden bl.a. opptatt av. I Lignings-ABC heter det:

«Fordel i form av velferdstiltak i arbeidsforhold er skattepliktig inntekt for den ansatte. Unntak fra skat-

teplikt gjelder dersom tiltaket består i en naturalytelse og anses som rimelig velferdstiltak.»

Videre:

«Velferdstiltak i skattelovens forstand er tiltak som: henvender seg innad til de personer som er knyttet til foretaket/bedriften, og

har til hensikt å øke trivselen og samhørigheten på arbeidsplassen og i tilknytning til den, oftest i form av fellesarrangement.»

Her er altså dette definert i ABC-en. Eksempelvis vil det regnes som rimelig velferdstiltak dersom arbeidsgiver selv innreder eller leier eget trimrom for de ansatte. Som rimelig velferdstiltak regnes ikke personlig medlemskap i helsestudio eller treningssenter betalt av arbeidsgiver.

Konsekvensen av dagens skattelovgivning er at foretak kan omgå skattelovgivningen ved at bedriftene kjøper et visst antall upersonlige treningskort som de ansatte kan bruke på trening. Det kvalifiserer i henhold til loven. Ordningen med upersonlige kort fungerer imidlertid ikke i praksis, fordi den ekskluderer dem som trenger det mest, for de ivrigste tar selvfølgelig kortene. Dessuten forhindrer ordningen treningssentrenes mulighet til å drive personlig oppfølging, noe som er helt vesentlig for å forbedre folkehelsen.

Treningskatten innebærer også en forskjellsbehandling av store og små bedrifter, i motsetning til hva statsråden påpeker, for større bedrifter har i langt større utstrekning treningsrom på arbeidsplassen – også Stortinget, så vi kan jo nyte dette.

Dagens regelverk kan også i stor grad anses å være spesielt gunstig for mannlige arbeidstakere, dette fordi bedriftsidrettstiltak uten skatteplikt domineres av bedriftenes mannlige medarbeidere. Så kanskje dagens ordning er litt gammeldags. En gang var det mannsdominans på arbeidsplassene rundt omkring. Det er det ikke lenger i samme grad, og da er det kanskje naturlig at man også legger til rette for aktiviteter som spesielt kvinner ønsker å benytte seg av. Det er relativt få kvinner som driver med bedriftsfotball og bedriftsbowling og andre ting, som det selvfølgelig er skattefritak for i henhold til regelverket, så kanskje man skal se på dette også i det perspektivet.

Ordningen finnes jo allerede i sosialdemokratiske Sverige – den gangen det ble innført, var Sverige sosialdemokratisk. Det er snakk om et skattefritak på inntil 6 000 kr for treningskort, altså dobbelt så mye som det Fremskrittspartiet la inn i sitt alternative budsjett for 2007. Det har vært vellykket i Sverige, og det er ingen der borte som snakker om uthuling av skattesystemet og skriker og bærer seg for det. Nei, det fungerer der borte, og da kunne en kanskje skule til Sverige og se om det er noe vi kunne kopiere derfra. Sverige burde vel være et foregangsland for sosialdemokratiske Norge i mange sammenhenger, så da kan man vel gjøre det.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

(Votering, se side 2591)

Sak nr. 5 [12:51:15]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinær høy strømpris (Innst. 197 S (2009–2010), jf. Dokument 8:44 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Arve Kambe (H) [12:52:34] (ordfører for saken): Finanskomiteen legger fram innstilling om representantforslag fra Kenneth Svendsen, Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi Regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elavgift i perioder med ekstraordinært høy strømpris.

Som saksordfører vil jeg prøve å gå gjennom saken på en nøytral måte og beskrive representantenes intensjoner og forslag, og kommentere det, men vi i Høyre, sammen med flertallet i komiteen, ønsker å stemme imot forslaget.

Høyre mener at de strømutfordringene vi har i dag, ikke er en nasjonal strømkriser som skyldes at man ikke har kapasitet i forhold til produksjonen, men skyldes en rekke andre ting, også problemer i utlandet.

Høyre har sammen med Fremskrittspartiet og andre partier de siste årene fremmet en rekke forslag som vi mener ville bidratt både til å redusere konsekvensene av den situasjonen vi er inne i, og også unngå at slike ting skal oppstå i framtiden. Blant annet fremmet Høyre et forslag i begynnelsen av mars om å gi Regjeringen tillatelse til å starte opp de mobile gasskraftverkene både på Aukra og Tjeldbergodden til tross for at retningslinjene ikke åpner opp for det akkurat nå.

En ganske enstemmig opposisjon på Stortinget har vært nokså kritisk til Regjeringens arbeid når det gjelder grønne sertifikater. Jeg vil nesten si det så sterkt at Regjeringen over lang tid har somlet med å få disse sertifikatene på plass. Solvik-Olsens forslag om småkraftverk for et par uker siden, som Høyre også er med på, er et godt eksempel på at folk i Distrikts-Norge som ønsker å bidra til å produsere ny, miljøvennlig strøm, ikke får den drahjelpen staten har påstått at de skulle få. Det er slike ting Høyre kunne tenke seg å gjøre noe med.

Når det er sagt, er det klart at vi må styrke overføringsnett, både utenlands og innenlands mellom regionene, der vi har problemer. Midt-Norge har delvis problemer, deler av Hordaland og Rogaland vil kunne få det i framtiden, så her er det viktig at man tar grep.

Nå er det likevel sånn at det forslaget som vi har til behandling i dag, ikke tar de langsiktige aspektene inn over seg, men kun går akutt på å fjerne moms og å redusere elavgiften. Det er forslag Stortinget tidligere har avvist, og Høyre mener at det å gjøre strømprisene billigere for alle i en slik situasjon snarere vil øke problemet enn å løse det. Derfor har Høyre en helt annen innfallsvinkel til dette, nemlig en modell fra den gangen Bondevik II-regjeringen hadde en tilsvarende utfordring. Staten får inn over 55 milliarder på elavgift og moms. Det Høyre har sagt, er at vi kunne tenke oss å verne dem som trenger det mest, dem som nå sliter med å betale strømrregningen, dem som gruer seg til neste måned når strømrregningen kommer. Hvordan skal vi klare å finne en målrettet, enkel og rask løsning slik at vi kan hjelpe dem?

De som i dag mottar bostøtte fra staten, og det samme fra kommuner og Husbanken, har allerede vært gjennom det nåløyet at de trenger økonomisk hjelp til bostøtte. Det betyr med andre ord at de har en dårlig økonomi, og at de har høy risiko for å få betalingsproblemer når strømprisene øker. Derfor vil jeg ta opp det forslaget Høyre har fremmet sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, om at vi ønsker å gi Regjeringen fullmakt til nettopp i slike situasjoner å bruke noen av de ekstra kronene som man får inn i avgifter, til å hjelpe dem som trenger det aller mest.

Det er klart at for en alenemor eller en minstepensjonist som nå møter våren med ganske stort underskudd på budsjettet, fordi det går ut tusenvis av kroner til strøm, ville forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre vært en håndrekning. Selv om regjeringspartiene i sine merknader skriver at man har fått en generell økning i bostøtten, og at man økte støtten til strømutgifter med ca. 1 200 kr, så monner 100 kr pr. mnd. svært lite, og jeg vil anmode regjeringspartiene og også finansministeren om å svare på om man er villig til å se på dette forslaget.

Presidenten: Representanten Arve Kambe har tatt opp det forslaget han refererte til.

Dag Ole Teigen (A) [12:57:53]: Først en kommentar til det mindretallsforslaget som saksordføreren fremmet, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre, om bostøtte. Flertallet i komiteen, regjeringspartiene, har også en merknad i innstillingen om bostøtteordningen, som er blitt styrket de siste årene. I 2009 ble det innført en ny bostøtteordning som innebærer at utbetalinger til bostøtte øker med anslagsvis over 1 milliard kr når ordningen er fullt innfasert i 2012. I forbindelse med den nye bostøtteordningen ble bl.a. støtten til utgifter for oppvarming av bolig økt med gjennomsnittlig 1 000–1 500 kr pr. år for alle med alders-, uføre og etterlattepensjon som ikke får denne utgiften dekket over husleie eller felleskostnad. Så dette er et område Regjeringen har satset stort på.

Så til hovedinnholdet i representantforslaget. Jeg er enig med saksordføreren i at forslaget har gode intensjoner. Høye strømpriser er en utfordring for mange. Energi-produksjon, forsyningssikkerhet og en god nettpolitikk er avgjørende for sikkerheten i systemene og for prisnivået. Vi står likevel sammen med saksordføreren om konklusjonen.

sjonen: at forslaget ikke vedtas. For vi mener at redusert elavgift ikke er et effektivt og hensiktsmessig virkemiddel når prisene henger sammen med markedsverdien på strøm gitt det tilbudet og den etterspørselen som er.

Som finansministeren skriver i sitt brev til komiteen:

«Det reduserte avgiftsnivået gir derfor i første rekke en inntektsoverføring fra staten til strømprodusentene, og ikke til forbrukerne.»

Vi tror derfor ikke fra regjeringspartienes side at forslaget vil gi den ønskede effekten eller være hensiktsmessig i forhold til formålet, og tilrår derfor komiteens innstilling.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:00:01]: Sjelden har et møte som klimakonferansen i København så raskt ført til klimaendringer. Norge har opplevd en kuldeperiode utenom det normale – eller kanskje det er akkurat det det er, nemlig normale temperatursvingninger.

Uansett har den lave temperaturen og skyhøye avgifter til staten – sammen med feilslått energipolitikk over mange år – ført til at befolkningen har mottatt strømregninger på et nivå som de aldri har opplevd før.

Det som er betenkelig, er at den norske stat er en av aktørene som sørger for at regningen øker langt mer enn det den burde gjøre. Dette har sin bakgrunn i avgiftene som legges på kundene. Staten tar 26,6 pst. av strømregningen i avgifter, og gjennomsnittsfbrukere som inngikk en ett-årig strømvatle med dagens markedspris 2. mars 2010, vil måtte betale staten nær 9 000 kr i avgifter, ifølge NRK Hordaland.

Det er en betydelig sum for en minstepensjonist og folk med dårlig råd – slike som den rød-grønne regjeringen sier de er så opptatt av. Dette er et godt eksempel på at Regjeringens avgiftspolitikkk bidrar til at folk får dårlig råd. Men det stopper ikke der. I et oppslag i NRK Nordland står det:

«Stor økning i antall gjeldsoffer siden nyttår. Dyre forbrukslån og høye strømregninger er noe av årsaken til at folk nå ber NAV om hjelp. (...) De siste par ukene har også folk som har problemer med å betale strømregningene kommet til NAV.»

Bare i Bodø er det 44 nye ofre som får økonomisk rådgivning, bl.a. på grunn av de høye strømprisene.

Gjennom mange år har flertallet på Stortinget stoppet videre utbygging av kraftanlegg rundt om i landet. Dette har ført til underproduksjon av strøm og press på priser. I tillegg har Norge et skyhøyt avgiftsnivå på strøm, noe som legger ekstra byrder på befolkningen. Dette i et land som burde ha muligheten til å flomme over av billig fornybar, ikke-forurensende kraft – hvis det hadde vært ført riktig og langsiktig politikk på dette området.

Norge produserer stort sett fornybar vannkraft, slik kraft som alle ønsker seg. Selv om vi gjør det, er denne kraften pålagt noen av de høyeste skattene og avgiftene i Europa.

I et oppslag i NRK den 23. februar står det under overskriften «Norge kan få dyrest strøm i Europa»:

«I Oslo lå spottprisen en stund i går på over det dobbelte av Italia, det tradisjonelt dyreste strømlandet i Europa.»

Vi ser i oppslag i NRK den 17. mars at staten tar inn 55 milliarder kr i strømvavgifter. Dette er en kraftig økning fra årene før – ja, faktisk en økning i skatter og avgifter på 10 milliarder kr, som tilsvarer en økning på 20 pst. Det er noen som må betale dette. Disse «noen» er befolkningen.

Det har i media vært flere oppslag som viser at mange har store problemer med å betale de skyhøye strømregningene. Strømselskapene har vært ute og oppfordret folk til å ta kontakt, sånn at de får betalt regningen over tid. Men hva hjelper det, når en ny, skyhøy regning fra strømleverandøren havner i postkassen før den første er betalt? Mange vil etter hvert havne som kunde hos et inkassobyrå – med de påslagene som er der. Dette er altså staten med på, gjennom skatte- og avgiftsnivået som Stortinget har vedtatt!

Det er forunderlig at Høyres tilnærming er at vi først skal avgiftsbelegge strømprisene så høyt at vi deretter må subsidiere befolkningen gjennom bostøtte, slik at de unngår inkassokravene.

Denne vinteren har vært spesiell på mange måter: lave temperaturer, uregelmessig kraftproduksjon i Sverige, manglende investeringer i nye kraftanlegg i Norge, osv. Alt dette, sammen med høye avgifter, har ført til høye strømregninger for kundene.

Vi som storting kan kun gjøre én ting på kort sikt for å avhjelpe befolkningen i denne situasjonen: sette ned avgiften på strøm, dvs. elektrisitetsavgiften og merverdiavgiften.

Det er også det som er Fremskrittspartiets forslag. Jeg hører i debatten at det er liten mulighet for å få vedtatt et sånt forslag. Det tar jeg til etterretning, men jeg tar uansett opp forslaget.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Lars Egeland (SV) [13:04:51]: De høye strømprisene i vinter viser at markedet ikke er særlig egnet til å fordele et slikt nødvendighetsgode som tilgang på elektrisk kraft er. Markedstroen har gjort at vi ikke styrer energipolitikken etter politiske mål. Hvis brødrisen hadde steget 20 ganger nærmest over natta, hadde de fleste vært enig i at det ikke hadde vært et fungerende marked, og at det burde avskaffes. Når det gjelder strømprisen, kom pristoppene mens kulda var på det verste, og alternativet for mange var bare ett – nemlig å fryse.

Det frie markedet lager problemer for mange innbyggere, og det er tragisk. Det eneste lyspunktet i denne saken er at markedets ivrigste talsmann, Fremskrittspartiet, har oppdaget at markedet ikke virker. Det er jo ikke skatte- og avgiftsnivået på strøm som er problemet i Norge. Det er markedssvingningene. Nå vil Fremskrittspartiet vise handlekraft, men det er synd at det de foreslår, ikke virker.

Finansdepartementet viser i sin uttalelse til at et merverdiavgiftsfritak trolig bare vil øke fortjenesten til strømprodusentene og ikke komme kunden til gode. Ja, faktisk er det slik at for energikrevende industri kan prisen komme til å stige. Dette, i tillegg til de administrative kostnadene, gjør at forslaget rett og slett er dårlig.

Etter SVs mening er det frislippet, som energiloven innførte, som er noe av problemet, og derfor bør vi se nærmere på om det bør gjøres endringer i energiloven.

Det koster mye penger å legge kabler til overføring av strøm på kryss og tvers av landet – og til utlandet. Ikke bare fører det til økte utgifter for forbrukerne. Det fører også faktisk til stort energitap. Sjøkabelen til Nederland gir aleine et nettap tilsvarende strømforbruket til 10 000 husstander.

Nå er ikke løsningen at vi ikke skal ha overføringskabler. Men det at strøm sendes på kryss og tvers utelukkende for alltid å få solgt den til høyeste pris, bidrar faktisk til mangel på energi. Overføringskabler kan bidra til å utjevne pris. Men i praksis kan de også bidra til å øke prisene. Mens strømprisene var på topp i Midt-Norge, var Norge fortsatt netto eksportør av strøm. Spørsmålet er om det ikke bør reguleres, slik at energiselskapene får større ansvar for å levere strøm til stabile priser.

Det koster 6,5 milliarder kr å bygge ny kabel fra Indre Sogn til Møre. Det kan gjøres mye for fornybar energi og energiøkonomisering for et slikt beløp, for løsningen er jo å bidra til at husstandene blir mindre avhengige av elektrisk kraft til oppvarming. Det betyr satsing på bioenergi, fjernvarme og energiøkonomisering. En varmpumpe i hvert hjem i Møre og Romsdal ville redusert forbruket av strøm for husstander i fylket med en fjerdedel. Derfor er det viktig å ha Enova, som har bidratt til å igangsette miljøvennlige energiprojekter tilsvarende 11,6 TWh fram til og med 2008. Det tilsvarer faktisk en energimengde på omkring 10 pst. av Norges samlede forbruk av elektrisitet i løpet av et år.

Så Enova bør styrkes ytterligere. Et tillegg på en eller to øre på nettarriffen ville kunne være et viktig bidrag for å få til dette – en investering som i neste omgang ville gi strømkundene lavere og først og fremst mer stabile priser. I tillegg bør vi få en ordning med såkalt hvite sertifikater, en ordning som pålegger energiselskapene å iverksette energisparetiltak hos kundene sine. Da vil SV ha en ordning etter engelsk mønster, der minst halvparten av tiltakene skal være øremerket lavinntektsfamilier. Det er en ordning som også vil stimulere markedet for miljøteknologi i elektro- og byggebransjen.

Når det gjelder å verne dem som nå er verst ute, er jeg enig i det som er sagt før, at vi får sette vår lit til bostøtte og til Nav, mens vi bør tenke langsiktig med tanke på hvordan vi skal gjøre oss mindre avhengig av strøm til oppvarming.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:09:37]: Forslaget og debatten i dag er jo knyttet til et symptom – det er knyttet til en alvorlig svakhet i hvordan vi har organisert vår elektrisitetsforsyning. Det er ingen, så langt jeg vet, som har stemt for et system som skulle innebære de svakheter som har vist seg nå i vinter. Vi har etablert et marked som tilsynelatende skulle fungere som ethvert annet marked, og så har en unnlatt å se på de fysiske forutsetninger som de facto er til stede, og som hindrer markedet i å fungere. Noe av de fysiske forutsetningene som jeg snakker om, er jo rett og slett nødvendig ka-

pasitet for å transportere strøm fra ett punkt til et annet punkt.

Strøm vet vi beveger seg akkurat som vann – det beveger seg fra kilden til nærmeste forbruker. Når da kilden og nærmeste forbruker er slik plassert at en ikke kan få tilførsel annenstedsfra, får du altså en helt abnorm situasjon. Du får underskudd på et knapphetsgode og dermed en prisutvikling som ikke hører noe sted hjemme, og som heller ikke den alminnelige forbruker kan forholde seg til, fordi han ikke får informasjon kontinuerlig om hva som er den prisen som vedkommende må betale. Slik er systemet i dag.

Derfor er det jo betimelig å ta opp denne diskusjonen. Men det som da er det sentrale, er jo, akkurat som vi har diskutert tidligere, å få en helhet og en forutsigbarhet, få inn korrigerende av markedskreftene, som SVs talsmann var inne på, få til systemendring, få til at det også er et norsk politisk ansvar å sikre at det områdefortrinn vi har med mye fornybar energi, er et områdefortrinn som også bør overrisle det norske næringslivet og den norske befolkning.

Jeg vil bare si at de forebyggende tiltakene for å rette opp de enestående, tydelige svakheter som nå er kommet, er så sterke at Regjeringa har svært dårlig tid på seg til å få gjort noe her, slik at dette ikke fortsetter, og til å vise det i konkrete handlinger. Men det vil koste penger, og det vil også koste at enkelte sterke krefter som sto bak den reformen som vi nå ser i full blomst, må gå tilbake på det en tidligere har sagt, og se at vi må omorganisere strømmarkedet, slik at det som et basisgode har en pris som er på et helt annet stabilt og forutsigbart nivå enn det vi nå opplever.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:12:51]: Det er flere grunner til de høye strømprisene vi har sett i vinter – i hvert fall i enkelte perioder i vinter – og det har jo ikke minst sin årsak i selve vinteren selv, samtidig som en nå har stått overfor en situasjon der viktige deler av svensk kjernekraftproduksjon har vært ute av drift. Det er ingen tvil om at det har ført til en belastning på mange at en har hatt så høy strømpris i enkelte perioder.

Jeg tror ikke at avgiftsreduksjoner er et svar på de utfordringer som vi har sett. Det dreier seg først og fremst om utfordringer knyttet opp mot kapasiteten, ikke minst på overføringsnett. Så jeg er ganske trygg på at økte investeringer i kraftproduksjonen og overføringskapasitet vil bidra til et mer tøyelig og robust kraftsystem som også vil gi jammere priser mellom ulike regioner.

Så er det også viktig å understreke at store deler av industrien i hovedsak ikke betaler avgifter på strøm, og de blir da i liten grad omfattet av et forslag om en generell avgiftsnedsettelse på strøm.

Jeg har veldig stor forståelse for at høye strømpriser kan være en belastning og er en belastning for mange husholdninger med presset økonomi. Men samtidig tror jeg at å redusere avgifter på elektrisk kraft er et lite effektivt og i mange tilfeller også et lite treffsikkert virkemiddel for å lette situasjonen for husholdninger som blir rammet av høye strømpriser. Det er slik at en avgiftsreduksjon – som kunne ha vært aktuelt i vinter – ikke nødvendigvis fører til

at strømprisen blir lavere til forbrukerne. Det skyldes jo at i en situasjon med knapphet på kraft og høy utnyttelse av importmulighetene kan også lavere avgifter til forbrukerne presse opp selve prisen på strøm.

Samtidig har en generell avgiftsnedsettelse tvilsomme fordelings effekter fordi en generell nedsettelse av avgiften kan ikke avgrenses til en bestemt gruppe av befolkningen, som f.eks. pensjonister eller folk som har lave inntekter. En generell nedsettelse av avgift vil derfor være lite målrettet for å hjelpe utsatte grupper. Det er slik her som det er på andre områder, at med økende inntekt øker også strømforbruket. Gjennomgående har husholdninger med høy inntekt større forbruk enn de med lav inntekt. Det betyr at en generell avgiftsnedsettelse vil kunne få en skjev fordelings effekt. Da tror jeg at den godt etablerte ordningen vi har med bostøtte, som representanten Teigen viste til, er et mye mer treffsikkert virkemiddel for å nå dem som har de største problemene med å betale strømregningen sin. Som representanten Teigen også viste til, har man styrket bostøtteordningen betydelig den siste tiden.

Så tror jeg at vi over tid vil oppleve at prisen på strøm vil svinge – det ligger litt i sakens natur. Som forbrukere vil vi være utsatt for svingende markedspriser. Selvsagt kan vi som forbrukere til en viss grad gardere oss mot det ved å inngå andre typer kontrakter med strømleverandøren og være mer aktive i strømmerketet. Men over tid er nok tiltak som kan styrke leveringssikkerheten det viktigste vi kan gjøre. Det betyr å bygge ut og styrke overføringsnett, selv om det ofte er forbundet med saker som har betydelig politisk sprengkraft, for å bruke et slikt uttrykk. Det er å ruste opp kraftverkene. Det er satsing på energiøkonomisering. Det er å bidra til at en går over fra el til biovarme ved oppvarming, f.eks. Det er å bruke Enova aktivt, slik vi har gjort den siste tiden. Denne regjeringen har økt innsatsen gjennom Enova betydelig.

Så tror jeg at en over tid også vil se nye teknologiske løsninger mellom strømleverandør og kunde, som i mye større grad gjør det mulig for den enkelte kunde å styre strømforbruket sitt og på en måte avpasse strømforbruket etter svingninger i levering f.eks. over døgnet. Så det er mange tiltak en her kan bruke, og jeg tror de langsiktige tiltakene er de som vil virke best for å få et jevnere og bedre fungerende marked for strøm.

Presidenten: Da åpner vi for replikkordskifte.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:18:12]: Statsråden gikk igjennom forskjellige grunner til at strømprisen er høy i Norge for tiden. En av grunnene er at man har hatt mindre produksjon i Sverige. Det er selvfølgelig helt korrekt. En annen grunn er selvfølgelig at det har vært en manglende utbygging i Norge over lang, lang tid. En grunn er elavgiften. Det er helt sikkert mange grunner til det. Men det koker ikke ned til noe annet enn at det er noen som rammes av det, og det er det som er vårt hovedhensyn. De som rammes av dette, er de som har minst. Det viser egentlig hvor sosiale avgifter er, for de rammes uten å ta sosiale hensyn. De rammes alle sammen, uansett hvem de er. Det ser vi nå. Det er underordnet hvorfor de kommer.

Utgangspunktet må være at vi løser dette problemet, og det kan vi på kort sikt gjøre ved å senke avgiften. På lang sikt kan vi gjøre det ved større utbygging.

Vil statsråden ta initiativ til at man øker takten i utbyggingen i Norge?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:19:20]: Først en faktisk opplysning: Når det gjelder avgifter, er det slik at elavgiften er uavhengig av totalprisen. Det er en fast øre pr. kWh, så elavgiften er avhengig av det forbruket du har. Det er altså først og fremst momsen som endres ved økende strømpris.

Det som var mitt poeng, er at en generell nedsettelse av avgiftene er lite treffsikkert. Det har store administrative virkninger ved seg, og det er en av grunnene til at vi velger å peke på bostøtten som et mer egnet og treffsikkert virkemiddel.

Når det gjelder mer kraftpolitiske vurderinger, tror jeg at jeg må overlate det til olje- og energiministeren. Men jeg vil for øvrig vise til det jeg sa på slutten av mitt innlegg om ulike tiltak som er mulig for å styrke både leveringssikkerheten og kraftproduksjonen i Norge.

Arve Kambe (H) [13:20:30]: Nå har Høyre fremmet et forslag om nettopp å øke bostøtten til dem som trenger det mest for å kunne betale strømregningen.

Det som finansministeren gjør, både i innlegget sitt ved å vise til Teigens merknader og i svaret til Svendsen her nå, er igjen å vise til bostøtten. Vel, nå har Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre servert en lissepassing til finansministeren som både er ubyråkratisk og rask og raskt kan trekkes tilbake igjen. Regjeringen kan bruke noen av de få kronene som kommer inn nå, til å bistå dem som trenger det mest. Dette er altså virkelighetens verden for mange småbarnsfamilier og for mange eldre mennesker som har grudd seg, og som gruer seg; folk som har betalt den forrige strømregningen, og som gruer seg til den neste regningen som kommer.

Vil statsråden, som han nå har åpnet for, gjøre noe med forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i dag?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:21:32]: Når det gjelder forslag som har mer budsjettmessig virkning, må jeg for så vidt vise til revidert nasjonalbudsjett og de muligheter en har gjennom den ordinære budsjettbehandlingen.

Ellers konstaterer jeg at det ikke er flertall i Stortinget for det forslaget som Høyre har fremmet, og jeg vil selvsagt forholde meg til det som blir Stortingets vedtak.

Presidenten: Ber representanten Solvik-Olsen om replikk? – Vær så god.

Det er et hint til representantene at når statsråder holder innlegg, oppfattes de som da prøver å tegne seg, som om de ber om replikk. Det kan bli litt uklarhet her.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:22:20]: Jeg rakte opp en finger. Det trodde jeg var til innlegg, for to fingre er til replikk, men greit.

Statsråden og ikke minst representanten for SV sier at

en avgiftsreduksjon sannsynligvis vil gjøre at fortjenes- ten økes hos kraftprodusentene, og at forbrukerne ikke får glede av dette. Nå viser jo tall som statsråden selv har lagt fram for komiteen, at 15 pst. av kraftomsetningen i Nor- den foregår på Nord Pool-børsen, og at andelen av den norske elavgiften er 25 pst. Ergo: Det forslaget vi snak- ker om her, påvirker forbruket til 3,75 pst. av markedet. Tror virkelig statsråden at 3,75 pst. av markedet kan gi slike utslag at fjerning av momsen vil gi 25 pst. økning av markedsprisen?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:23:05]: Det er selv- sagt vanskelig å ha helt skråsikre oppfatninger om det. Men det som var poenget mitt, er at vi har visse erfaringer med generelt sett å sette ned avgifter til staten i forbindel- se med et håp om å få ned produsentprisen. Det er ikke bestandig at det slår direkte gjennom i produsentprisen. Jeg tror nok at noe av det samme vil gjøre seg gjeldende i forhold til prisen på el, særlig fordi mye av prisøkningen skyldes knapphet på strøm i markedet. Men det er ikke mulig å lage noen nøyaktige regnestykker på dette, og jeg vil heller ikke prøve meg på det i et replikkordskifte.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:23:44]: Jeg synes det er et interessant svar, for i den offentlige debatten har regje- ringspartiene vært veldig tydelige på hva som ville vært konsekvensen av en avgiftsreduksjon. Det ville vært at for- brukerne ikke fikk noe glede av dette, mens produsentene, som i Norge er statlig og kommunalt eid, ville fått hele ge- vinsten. Her står statsråden i Stortinget og sier at det kan han ikke gjøre beregninger på, og han vil ikke ta det opp i et replikkordskifte. Åpenbart må noen ha antatt dette, når man fra regjeringspartienes side i debatten har gått så veldig bastant ut. Synes ikke statsråden at hans kollegaer har opptrådt uredelig i debatten, når de kommer med så bastante påstander, som han selv ikke ønsker å forsøke å kvantifisere? For det er altså snakk om 15 pst. av marke- det som er på Nord Pool, og en fjerdedel av det igjen som vil bli berørt at denne prisgreia her.

Så bør også statsråden ta inn over seg hvilken priselas- tisetet det er for strøm, som gjerne er noe helt annet enn for normale luksusgoder, der en liten prisendring kan gi store utslag. Statistikker viser at store prisendringer på strøm gir veldig små utslag, fordi dette er nødvendighetsvare og ikke et luksusgode.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [13:24:52]: Jeg må vise til det svaret jeg ga i stad, og for så vidt til innlegget mitt. Det er nok, iallfall sett fra mitt ståsted, en vurdering at det er ikke nødvendigvis slik at hvis man setter ned momsen, ville produsenten tilsvarende oppleve en nedgang i prisen. Det har nok sammenheng med det jeg sa: Når det er knapp- het på et gode og det er høy utnyttelse av importmulighe- ten, vil også en lavere avgift kunne bidra til å presse opp produsentprisene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:25:49]: Det som fikk meg til å ta ordet, var SVs innlegg om at markedet ikke virker. Jeg må beklage og si at når SV gjør en analyse om markedet, hører jeg særdeles dårlig etter. Det blir sagt at det er på grunn av at markedet ikke virker, at strømprisen er så høy som den er i dag. Det er jo helt feil. Det er jo nett- opp markedet som virker. For når man struper tilgangen til et marked, stiger selvfølgelig prisen. Det betyr at det er flertallet her på Stortinget som gjennom politiske ved- tak har strupt inngangen til strøm i markedet. Med andre ord: De har ikke vedtatt å bygge ut de reservene som lig- ger i Norges land, som ville ha ført at tilgangen til strøm hadde økt. Da ville markedet automatisk ha sørget for at prisen gikk ned.

Så det er ikke markedet som sørger for at det er høy pris. Det er politiske vedtak som sørger for at det er høy pris, for tilgangen på strøm er blitt kuttet, og vi har skyhøye avgifter i dette landet når det gjelder strøm. Statsråden sa også at strøm var et knapphetsgode. Men det er nettopp på grunn av politiske vedtak at det er et knapphetsgode. Representanten fra SV hadde en finurlig gjennomgang, at man ville ikke akseptert at brødrisene steg med 20 pst. Da ville man ha gjort noe med dette. Men jeg kan fortelle hvorfor brødrisene ikke stiger med 20 pst. Det er fordi Stortinget ikke har gjort et vedtak om at produksjonen skal være mindre. Hvis Stortinget hadde vedtatt at det skulle produseres bare så og så mye brød, hadde markedet sør- get for at prisen steg. Men det er ikke markedet som har gjort det. Det er vedtak i Stortinget som har gjort det. Det er akkurat det som har skjedd når det gjelder tilgangen på strøm.

Jeg tror at det er Stortinget og de vedtakene som er gjort her, som først og fremst må ta ansvaret for at vi har en skyhøy strømpris i dette landet. Jeg håper at i framti- den tar Stortinget inn over seg at vi har reserver å bygge ut når det gjelder vannkraft i hele dette landet. Det er lo- kalsamfunn som står klar og ønsker vannkraftutbygging i egen kommune. Men Stortinget har vedtatt at man ikke skal gjøre det. Melfjord-anleggene i Nordland og Vefsna i Nordland er to eksempler på at det er lokalt initiativ og et ønske i befolkningen om utbygging, mens Stortinget setter ned foten. Det betyr mindre strøm inn i nettet og høyere pris. Slik virker et marked. Jeg anbefaler SV å ta et kurs om det.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:29:07]: Jeg tror tidligere stortingsrepresentant Paul Chaffey tok et kurs i økonomi, men det hadde følger for hans videre karriere.

SV har markert sin avmakt i denne salen. Det har også Senterpartiet gjennom sine innlegg, mens Arbeiderpartiet har demonstrert sin avmakt overfor strømkundene. Både SVs og Senterpartiets hovedfokus er at markedet har svik- tet. Det sier de to partiene som har sittet i regjering i fire og et halvt år, og som har en regjeringssjef som i Stor- tingets spørretime 3. mars fastslo at det knapt finnes en bransje i Norge som er mer politisk gjennomregulert enn nettopp kraftbransjen. Både på eiersiden, på prosjektsiden og på nettsiden er det stat og kommuner som styrer alt. Det private innslaget er svært lite. Man skylder på marke-

det som om det er private kapitalistkrefter som er årsaken, mens det faktisk er ens egne partibøker man bør begynne å kikke på.

Så registrerer jeg også at representanten fra SV sier at konsekvensen av dette må være å evaluere energiloven. Det er vel litt arrogant fra min side å si velkommen til Stortinget, hr. vararepresentant! Dette har de rød-grønne partiene snakket om i fire og et halvt år, og det gjorde de i forrige periode. Så hvis noen skal evaluere energiloven, må det jo være en annen regjering enn den som nettopp har gjort det.

Så blir det brukt som argument her at hvis en gjør noe med avgiftene, vil det automatisk øke fortjenesten til kraftprodusentene, det vil ikke komme kundene til gode. Som jeg viste til i replikkordskiftet, der statsråden var svar skyldig, er det en svært liten andel av det nordiske markedet som vil bli påvirket av en endring i elavgiftene. Det representerer 3,75 pst. Det er svært lite. Jeg har ingen tro på at kraftmarkedet vil gi prisutslag som oppveier for en eventuell reduksjon i avgiftene, spesielt når man vet at de høye strømprisene allerede har gjort at folk sitter og fryser i dag, de som har dårlig råd, og som er størst på responsen på strømsiden. Man vet at det er veldig få – det er 0,2 pst. – av kundene i Norge som har timemåling på sitt strømforbruk. Ergo: Om man skrur av strømmen de dagene strømprisen er over 10 kr, unngår man ikke å bli belastet for den 10-kroningen, fordi kraftselskapene tar bare en gjennomsnittsberegning av hva man har brukt den måneden, og man antar at forbruket ditt er likt alle andres. Så om du kutter i strømforbruket to dager totalt sett og bruker 10 pst. mindre den måneden, blir likevel forbruket 90 pst. av vanlig forbruk når strømprisene er høye. Du har ikke noen incentiver til å spare. Du har ikke den andelen på Nord Pool-børsen som gjør at dette gir et utslag. Ergo: Strømkundene vil kunne få en glede av dette.

Så er det noen som sier at dette ikke er treffsikkert nok fordi det faktisk kan være en fordel for andre enn for de aller fattigste. For meg er ikke det et problem. Når staten tar inn 10 milliarder kr mer i avgifter enn det man forutsatte, synes jeg vi skal gi den gevinsten tilbake også til vanlige folk, ikke bare til de fattige.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:32:23]: Fremskrittspartiet sier at strømsektoren er gjennomregulert gjennom eierskap og andre reguleringsmekanismer. Ja, det er korrekt, det. Samtidig er det også regulert på andre områder. Så markedet fungerer slik som Fremskrittspartiet beskrev, nemlig at man får en situasjon hvor tilbudet er mye mindre enn etterspørselen. På det viset fungerer altså ikke dette i det såkalte gjennomregulerte markedet.

Når jeg tok ordet, var det for å si at det ser ikke ut som om SV vil gi Fremskrittspartiet et kurs om brødpriisen, men det har jeg kanskje noen forutsetninger for. Når det blir for lite korn – brødkorn – har vi i Norge et system som Fremskrittspartiet er stor motstander av, nemlig makspris på brødkorn. Det er et system som vi heldigvis har hatt i gode og dårlige tider. Det er altså ikke lov til å ta markedspris for brødkorn når det er for lite brødkorn. Det er en begrensning som er lagt i det norske

brødkornmarkedet. Hvorfor er den maksprisen lagt der? Jo, fordi en skulle verne forbrukerne og samtidig sikre stabilitet for produsentene i systemet. Når det altså er lite brødkorn på det internasjonale markedet, får vi ikke disse markedssvingningene i Norge – og takk og pris for det.

Vi har på det området et regulert markedsøkonomisk system fordi brødkorn er et basisgode. Det kunne være interessant å høre hvorfor ikke Fremskrittspartiet ønsker å sikre at basisgodet strøm også har slike begrensninger, slik at en får fram markedskreftenes bedrøvelighet i forhold til sentrale goder og sentrale produkter som enhver forbruker trenger i situasjoner, uavhengig av sin inntekt.

Marit Nybakk hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [13:34:49]: Det er nesten med litt fornøyelse jeg sitter og hører Per Olaf Lundteigen stå her og snakke, som selv sitter i en regjeringskonstellasjon, men gir Fremskrittspartiet skylden for høye strømpriser under denne regjeringen. Hvis Senterpartiet mente at deres løsninger faktisk var løsningen, hvorfor har ikke da Regjeringen allerede gjennomført de endringene som måtte til? Man har sittet i fire og et halvt år, og man har hatt alle rettigheter til å kunne gjøre endringer i tråd med det Lundteigen selv ønsker. Det har ikke blitt gjort. Evalueringen som Regjeringen gjennomførte og forela Stortinget i forrige periode, tilsa at systemet er ganske bra. Så skulle det ha vært gjort noen endringer – jeg skal ikke skissere dem – men Regjeringen foreslo altså ingen vesentlige endringer i systemet. Da synes jeg det er ganske merkelig at regjeringspartiene står her og sier at systemet er feil. Jeg utfordrer Lundteigen til å være konkret på hva hans regjering vil gjøre de neste fire årene for å endre på dette.

Jeg har i dag sendt brev til statsråd Terje Riis-Johansen og bedt ham om å framlegge NVEs granskning av kraftmarkedet for Stortinget. Jeg håper og vil anta at Lundteigens ord her betyr at det vil skje, og at vi ikke nok en gang får en masse løfter fra de rød-grønne partiene om at det skal komme tiltaksplaner i øst, vest, nord og sør, uten at noe blir forelagt Stortinget. Det har altså ikke blitt framlagt nesten en eneste sak av betydning på kraftsektoren som Stortinget har måttet forholde seg til.

Så viser jeg nok en gang til at statsminister Stoltenberg – regjeringssjefen til Lundteigen – i denne sal har sagt at kraftmarkedet er gjennomregulert. Når markedet ikke fungerer og man får skyhøye strømpriser, er det da kapitalismen eller politikernes reguleringsevne som slår feil? Den største utfordringen på kraftsektoren i dag er at det er store hindringer for å kunne etablere nye kraftverk. Ja, det blir bygd nye kraftverk, men potensialet som realiseres, må være mye større om vi skal få den balansen vi skal ha. Vi skal huske på at alle som søker om å få bygge ut kraftverk, må ha konsesjon. Men det vi har sett, er at når det gjelder vårt beste potensial for fornybar energi, vannkraft, har dagens regjeringssjef sagt at tiden for nye, store vannkraftutbygginger er forbi – en betydelig regulering av sektoren.

På vindkraftsiden har manglende rammebetingelser

gjort at mange av de prosjektene som har blitt framlagt, ikke har blitt realisert, noe kraftbransjen også kan bekrefte. På gasskraftsiden i Midt-Norge, som blir hardest berørt, har det ligget framme fire gasskraftverkprosjekter under denne regjeringen. Tre av dem har fått avslag, og det fjerde har fått godkjenning, men med rammebetingelser som gjør det teknologisk umulig å bygge, fordi man krever CO₂-rensing ved oppstart. Da kan en ikke komme og si at det er kraftmarkedet som sådant som feiler, når det er politiske vedtak som gjør det umulig å bedre tilbudssiden i dette kraftmarkedet. Og nettopp derfor, nettopp fordi det er en politisk skapt krise vi nå opplever – som strømkundene så langt har betalt 10 milliarder kr i ekstra avgifter for – bør vi sørge for at vi gir litt av de pengene tilbake til kraftkundene, slik at vi viser en viss sympati for at de har lidd under dårlig politisk energipolitikk i fire og et halvt år.

Presidenten: Kenneth Svendsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:38:10]: Det var til representanten Lundteigen, som hadde en gjennomgang av brødrisene og tilgangen på korn og makspris. Jeg forstår det sånn at Lundteigen ønsker makspris på strøm. Da forstår jeg ikke hvorfor det ikke er foreslått gjennom årene han har sittet på Stortinget – det har han ikke gjort. I stedet for å begrense tilgangen på korn – eller strøm, som vi prater om i dag – ønsker Fremskrittspartiet å øke tilgangen på strøm ved å bygge ut kraftverk. Da har vi ikke behov for å gjennomføre kommunistiske og sosialistiske løsninger som makspris.

Det er forunderlig nå å oppleve distriktspartiet Senterpartiet, som ellers hører på alt som kommer fra Distrikts-Norge, og mener at alt som vedtas lokalt, er det beste. Nå er det sånn at de fleste kraftselskapene og nettselskapene eies av lokale aktører, og kommunestyrene omkring i dette landet er de som er med på å sette disse prisene, eller som iallfall kan gjøre noe med dem. Det gjør man ikke.

Det samme gjelder utbygging. Lokale aktører ønsker utbygging, men Senterpartiet på Stortinget stemmer imot.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 2592)

Sak nr. 6 [13:39:24]

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen og Knut Arild Hareide om bistand til Island uavhengig av IceSave-avtalens skjebne (Innst. 196 S (2009–2010), jf. Dokument 8:46 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til

replikkordskifte på inntil fem replikker etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [13:40:40] (komiteens leder og ordfører for saken): Finanskrisen som rammet verden høsten 2008 og utover 2009, hadde store konsekvenser mange steder. Det er ingen tvil om at land hvor finansnæringen utgjør en stor andel av økonomien, ble særlig hardt rammet. Det beste eksemplet på det er kanskje Island. Island er på mange måter kommet i en ulykkelig situasjon, i den forstand at islendingene selv har stemt på noen politikere som langt på vei tillot om ikke å eksperimentere, som kanskje er å ta hardt i, men som i hvert fall tillot en ekspansjon av en type næringsliv utover landets grenser, som jeg snart skal komme tilbake til. Rett før finanskrisen hadde faktisk de islandske bankene forpliktelser overfor utlendinger tilsvarende om lag ni ganger bruttonasjonalproduktet. En særegen innenlandsk boble forsterket krisen. Nå kreves det – betimelig nok – økonomisk opprydning og støtte fra det internasjonale samfunnet.

Helt siden høsten 2008 har det vært Regjeringens linje å gå foran i det internasjonale samarbeidet for å stabilisere Islands økonomi. Det har det vært bred støtte for også her i Stortinget. Islendingene har på mange måter ingen bedre venn i verden enn Norge, men som jeg skal komme tilbake til, tror nok jeg – og også flertallet i finanskomiteen – at islendingene er avhengig av flere venner i verden enn bare Norge i den situasjonen de nå står overfor.

Det er, og har vært, en tverrpolitisk enighet om at Norge skal være solidarisk med Island i den vanskelige situasjonen landet er kommet i. Selv om islendingene selv må bære et betydelig ansvar for krisen som landet har kommet opp i, har den norske regjeringen tatt flere initiativ og vært pådrivere internasjonalt for ulike former for hjelp og støtte. Det er bra.

For vi kan ikke betale Island ut av den krisen økonomien deres er oppe i. Det viktigste nå er å få på plass grunnlaget for at IMF's styre kan behandle og godkjenne neste gjennomgang av stabiliseringsprogrammet. Det er dette islandske myndigheter er opptatt av, og det er også dette den norske regjeringen arbeider for. Bare gjennom et bredt samarbeid kan Island gjenopprette den tilliten og troverdigheten islendingene selv er avhengig av, og som islendingene selv sier er det viktigste for at de også i fremtiden kan ha et næringsliv som har tillit utover de islandske grenser.

De såkalte innskuddsgarantiforpliktelsene som følger av islandske filialbankers etablering i EØS-området, har vært en viktig del av diskusjonen om støtte til Island. I mange land var det dekning i filialbankene for de kravene innskytterne hadde etter garantiordningen, bl.a. gjaldt det i Tyskland og Norge. Vi husker alle de norske myndighetenes raske og tillitvekkende håndtering av bl.a. Kaupthings filial her i Norge.

Når det gjelder Landsbankis filialer i Storbritannia og

Nederland – de såkalte IceSave-filialene – var imidlertid situasjonen slik at kravene klart oversteg verdiene i selve filialen. For å sikre at ikke vanlige folk i Storbritannia og Nederland skulle betale for det som skjedde, gikk britiske og nederlandske myndigheter inn og forskutterte utbetalingen til innskyterne i IceSave. Det er disse utbetalingene de to landene satte fram krav om refusjon for overfor den islandske stat. Og det er her kronen på verket er, eller kjernen i problemet ligger, for det er fortsatt ikke enighet mellom de tre landene om vilkårene for tilbakebetalingen. Det er enighet om at Island skal gjøre opp for seg, islendingene selv sier det, men de er ikke enige i de betingelsene som er blitt satt, foreløpig.

Jeg mener det er grunnlag for å tro at de forhandlingene som er gjenopptatt etter at islendingene selv hadde avholdt folkeavstemning om et forslag som nok mange mener var utdatert – de hadde jo allerede framforhandlet seg til et bedre forslag enn det som lå på bordet – vil føre til minnelig enighet på et eller annet tidspunkt. Det er så mange som har interesse av at både Storbritannia, Island og Nederland kan komme fram til en minnelig løsning.

Norge har ikke gjort de konkrete IceSave-avtalene mellom de tre landene til en betingelse for videre utbetaling av lånet til Island. Men norske myndigheter har vært helt klare på at islendingene må følge sine internasjonale forpliktelser, bl.a. EØS-forpliktelser i henhold til innskuddsgarantidirektivet.

Jeg vil avslutningsvis si at jeg har veldig stor sympati – både i offentligheten og også her i salen – for Kristelig Folkepartis prisverdige engasjement for vårt broderfolk på Island. Men jeg vil tro at vi her i Norge kan gjøre islendingene mer en bjørnetjeneste hvis vi ensidig skulle sette i verk en masse tiltak som islendingene selv ikke har bedt om ennå. Jeg tror at Island er avhengig av en bred internasjonal støtte for det som blir foreslått. Det kommer Norge til å støtte. Hvis situasjonen skulle utvikle seg i den forstand at islendingene vil trenge mer assistanse fra Norge, er jeg helt sikker på at norske myndigheter er villige til å stille opp.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [13:46:10]: Aller først ønsker jeg å komme med noen refleksjoner knyttet til det juridiske grunnlaget for IceSave-avtalen mellom Nederland, Storbritannia og Island. Islands tilslutning til EØS-samarbeidet på begynnelsen av 1990-tallet innebar bl.a. at islandske banker fikk anledning til å konkurrere på lik linje med andre banker i resten av Europa. Det er altså ikke slik som komitélederen antyder, at det var noen uansvarlige mennesker som satte i gang noe rart borte på Island, som vi kunne få inntrykk av. Det er en avtale – EØS-avtalen – som også Norge er en del av, og norske banker ekspanderte også gjennom samarbeid med andre land i andre land. Forskjellen er at Island er et veldig lite land og har en veldig liten økonomi.

Konsekvensen var at Islands tre store banker valgte å ekspandere sin virksomhet i utlandet, for det var der kundeopotensialet var størst. Av samme grunn valgte europeiske banker ikke å opprette bankfilialer på Island, for der var det ikke nok kunde grunnlag.

Gjennom ekspansjon i andre land hadde de tre islandske bankene på det meste en omsetning som var ti ganger høyere enn Islands bruttonasjonalprodukt. Denne veksten skjedde både mens bankene i hovedsak var statlig eid, og etter at bankene ble privatisert på begynnelsen av 2000-tallet.

Finansnærings kollaps på Island reiser mange spørsmål. Enkelte av disse er juridisk svært kompliserte og er på mange måter upløyd juridisk mark. Det overhengende er selvfølgelig: Kan en stat stilles økonomisk til ansvar dersom deler av det private næringsliv påtar seg økonomiske forpliktelser overfor utlendinger næringslivet ikke selv er i stand til å overholde? Med andre ord: Er det virkelig slik at Island som nasjon står juridisk og økonomisk ansvarlig for tap som de private islandske bankene har pådratt seg? IceSave-avtalen bygger på et slikt prinsipp, og det er nettopp dette prinsippet mange islendinger mener er galt, derav den store folkelige motstanden mot IceSave-avtalen. Det er altså ikke – igjen – slik, som komitélederen prøver å antyde, at Island gjør opp for seg. Island har ikke inngått noen forpliktelser, det er tre private banker som tidligere var offentlig eid, som har inngått forpliktelser, og det er der det juridiske dilemma er.

Det at Stortinget i dag diskuterer situasjonen knyttet til Island, er av stor viktighet. Det er helt naturlig at Norge som nasjon stiller opp for våre venner på Island. For Fremskrittspartiet er det viktig å påpeke følgende:

- Vi er glad for at det nå er stor tverrpolitisk enighet om støtten til Island. Det muliggjør at også fremtidig støtte kan gis og gjennomføres raskt.
- Statsgarantien for lån fra Norges Bank til sentralbanken på Island fikk enstemmig tilslutning av Stortinget i fjor, og var et viktig vedtak.
- Norge som bidragsyter er helt på topp i forhold til våre naboland, og viser med dette vår vilje til å støtte Island.

Innstillingen som finanskomiteen har lagt frem, er tilnærmet enstemmig, men jeg har lyst til å trekke frem følgende merknader som er av særskilt viktighet for Fremskrittspartiet, og som vi forventer at Regjeringen legger klar vekt på:

«Flertallet understreker at Norge ikke har gjort de konkrete IceSave-avtalene mellom Island, Nederland og Storbritannia til en betingelse for videre utbetaling av lånet til Island.»

Dette er jo på mange måter problematikken som forslaget til Kristelig Folkeparti reiser, og gjør forslaget fra Kristelig Folkeparti overflødig. En slik klar uttalelse fra komiteen bekrefter at Norge er villig til å bidra – uavhengig av diskusjonen mellom Island, Storbritannia og Nederland. Videre siteres fra innstillingen:

«Flertallet viser til at det viktigste nå er å få på plass grunnlaget for at IMF's styre kan behandle og godkjenne neste gjennomgang av stabiliseringsprogrammet.»

Her forventer Fremskrittspartiet at Regjeringen, gjennom sin representasjon og eventuelle innflytelse i IMF, sørger for at en slik styrebehandling kan bli gjenstand for en snarlig avklaring, og at Storbritannia og Nederland ikke bruker konflikten uenighet knyttet til IceSa-

ve til å trenere videre behandling i IMF's styrende organer.

For Fremskrittspartiet er det helt avgjørende at Norge er villig til å lytte – og handle raskt – dersom Island ber om ytterligere bistand, ut over det som er gitt gjennom statsgarantien i fjor. Fremskrittspartiet mener Norge må være villig til å strekke seg langt for å bistå islendingene. Norge som nasjon – med våre finansielle muskler – skal gå i bresjen for en slik bistand, dersom Island skulle ha behov for ytterligere støtte i form av lån e.l. Men for Fremskrittspartiet er det også viktig at vi følger opp det Island selv ønsker, og ikke det vi eventuelt tror at islendingene trenger.

Så kan jeg jo legge til at Fremskrittspartiets stortingsgruppe var på Island i helgen. I tillegg til å ha lava opp til knærne hadde vi møter både med dagens politikere og gårsdagens politikere. Det var tidligere statsminister Haarde, det var leder av selvstendighetspartiet Bjarni Benediktsson og i tillegg flere andre. De bekrefter det som jeg nå sier, at det store juridiske spørsmålet er hvorvidt Island står ansvarlig som nasjon for forpliktelse pådratt seg av tre privateide banker. Det stiller et veldig vanskelig spørsmål. Det har ingenting med det som lederen av komiteen antydde, at Island gjør opp for seg. Island er i denne sammenhengen ingen enhet, og det er Islands argumentasjon.

Gunnar Gundersen (H) [13:51:16]: Jeg vil bare komme med noen kommentarer. Jeg tror ikke jeg skal blande meg så mye opp i verken diskusjonen om islandske politikeres dugelighet eller den juridiske betraktningen.

Det jeg i og for seg konstaterer, er at Island ønsker å komme til en avtale selv, de har ikke egentlig bedt om det som ligger i forslaget fra Kristelig Folkeparti. Det tror jeg, som også saksordføreren sa, er uhyre viktig. Island trenger flere venner enn bare Norge, selv om Norge selvfølgelig stiller seg solidarisk med det som har skjedd der oppe, og ønsker å bidra til å finne løsninger. Derfor er vi så langt fornøyd med det Regjeringen har gjort. Jeg noterer meg også at utenriksministeren kommenterte det i sin redegjørelse i dag, og at situasjonen åpenbart følges nøye. Det er viktig for Høyre også at man skiller IceSave fra det som er IMF's rolle og betingelsene for at stabiliseringsprogrammet skal gjennomføres. Det har vi fått forsikringer fra Regjeringen om, så der er vi fornøyd.

Jeg tror også det er litt viktig å understreke at Island ikke er noe utviklingsland. Island er et uhyre velutviklet samfunn med en meget sterk verdiskaping og arbeidsevne. Islendingene jobber hardt, og ifølge brevet finansministeren har sendt komiteen, og også andre beregninger jeg har sett, kommer ikke gjeldsbelastningen til Island, selv etter at man har fått ordnet opp med IceSave, til å være avskrekkende i forhold til hva mange andre land har. Så det er viktig å sette dette litt i perspektiv. Jeg tror Island selv ønsker å rydde opp, det skal vi lytte til, og så skal vi bidra når IMF mener det er riktig å gå neste steg i stabiliseringsprogrammet.

Lars Egeland (SV) [13:53:29]: Den internasjonale finanskrisen var bare anledningen som førte til krisen på Island. Den egentlige grunnen var en nyliberalistisk politikk inspirert av Reagan og Thatcher. Forhåpentligvis vil Islands erfaringer nå være et eksempel til advarsel for alle. Nyliberalismen og nyliberalistisk politikk har klart og tydelig spilt fallitt.

Islands økonomi var dominert av tre store banker, Glitnir, Landsbanki og Kaupthing og 10–12 islandske finansielle forretningsfolk som gjennom de siste ti årene før krisen bygde opp omfattende forretningsimperier. Bankene og forretningsfolkene var vevd tett sammen gjennom gjensidige lån og investeringer, som ble kalt for det islandske brorskap. En voldsom økonomisk ekspansjon var basert på massiv låntaking i utlandet. Det gikk bra så lenge kredittmulighetene var rikelige og renta lav. Med sammenbruddet i USA brøt også den islandske pyramideøkonomien sammen.

Det ble lagt til rette for den økonomiske politikken da det i 1995 kom en ren borgerlig regjering til makten i Island under statsminister David Oddsson fra Uafhængighetspartiet. Med erklært forbilde hos Reagan og Thatcher iverksatte han en rendyrket liberalistisk økonomisk politikk med massive privatiseringer, nedskjæringer av offentlig sektor og total liberalisering av næringsliv og bankvesen.

Finanskapitalen fikk makten i Island og dikterte politikken, og med det nye totale frihetsrommet begynte oppbyggingen av det som ble kalt «den nordatlantiske tigerøkonomien». Problemet var bare at ekspansjonen var basert på overdreven og hasardiøs låntaking, og man bygde opp himmelhøye finansielle korthus som var ekstremt sårbare.

Det gikk som det måtte gå: Bankvesenet gikk over ende, renta har steget, og en ny regjering sliter nå med å rydde opp. Mange mennesker er rammet tungt av krisen, og jeg skjønner godt deres raseri og avmaktfølelse når de rydder opp etter spekulantkapitalistene og de politikere som jeg skjønner at Fremskrittspartiet har besøkt på Island i helgen.

Island garanterte fullt ut for de islandske innbyggernes innskudd da Landsbanki gikk over ende, og nå står regjeringen på løftet om også å påta seg forpliktelser overfor IceSaves utenlandske kunder. Men det har, som kjent, vært stor strid om betingelsene.

Islands økonomiske problemer handler om mer enn IceSave. Først og fremst handler det om at tilliten til islandsk økonomi må gjenreises. Derfor har Island framforhandlet et stabiliseringsprogram sammen med Det internasjonale pengefondet. Denne avtalen innebærer også et visst skifte i IMF's politikk ved at det nå ikke stilles krav om reduksjon i offentlige tjenester og økt privatisering, men tvert imot stilles krav om økt politisk kontroll med spekulasjoner og pengetransaksjoner.

Det er viktig for Island at landet får godkjentstempel ved IMF's gjennomgang av stabiliseringsprogrammet. Etter SV's mening er det ingen grunn til at landet ikke skulle få et slikt godkjentstempel. Norge har arbeidet for dette i IMF. Norges posisjon er at annen transje av lån til

Island nå bør kunne utbetales fordi Island har vist at de står ved sine forpliktelser. Det er mye viktigere for Island å få godkjenningstempel og lån fra IMF enn at Norge hjelper landet alene.

Nederland og særlig Storbritannia har oppført seg brutalt mot Island. Det er all grunn til å støtte Island i bestræbelserne for å få en bedre IceSave-avtale. Det kan være grunn til å frykte at EU vil sørge for at IMF-godkjenningen blir utsatt for å fungere som et press for at Island skal godta Storbritannias og Nederlands betingelser for IceSave. Det vil etter min mening være en ny situasjon som Norges regjering og Islands regjering da må forholde seg til, hvis vi må konstatere at en slik situasjon har oppstått.

Som nordiske brødre har vi hatt nær kontakt med Island og har gitt den hjelpen de ber om, og det bør vi fortsatt gjøre. Island har ønsket en bred økonomisk hjelpepakke, og Norge bør bruke sin internasjonale innflytelse til å bidra til det. Så må vi samtidig lære av Island og bidra til å bekjempe nyliberalistisk økonomisk politikk og demme opp for skadevirkningene av denne, både i Norge, i Island og i alle andre land.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:58:43]: Senterpartiets stortingsgruppe har hatt et sterkt engasjement for å bistå islendingene i en sak som viser at vi trenger en ny internasjonal rett. Garantiordningene for innskudd var ikke og er ikke lagd for en slik kollaps som skjedde på Island. Kritikerne av den frie kapitalbevegelsen som enkelte hyllet sterkt, framhevet risikoen for en slik kollaps, men det ble ikke satt inn nødvendige tiltak mot det.

I Klassekampen 28. januar 2010 skrev jeg bl.a.:

«Norge kan ikke stå som passive tilskuere til islendingenes nød. Vi må strekke ut handa – og slik ta vårt valg.»

Og videre:

«Norge bør vise tydelig hvor vi står i en situasjon hvor det islandske folk blir forsøkt tvunget til løsninger uten at forpliktelsene er avklart gjennom internasjonal tvisteløsning.»

Forslaget fra Kristelig Folkeparti som vi nå behandler, ble fremmet før den islandske folkeavstemninga. Ved folkeavstemninga den 6. mars, da jeg var til stede på Island og opplevde det bisarre resultatet at bare 1,6 pst. av dem som stemte, gikk inn for avtalen, så vi altså hvordan det gikk. Det var i en situasjon hvor statsministeren og finansministeren, som også er partiledere for de to regjeringspartiene, ikke stemte. De stemte ikke for avtalen. Det er jo rimelig spesielt, men kan dog forklares, for når den islandske presidenten sa nei til Alltingets flertallsvedtak om å gå for avtalen, førte det til nye forhandlinger om en bedre løsning. Avtalen var for dårlig, man var for dårlig forberedt, og det var også for dårlig internasjonal støtte.

Etter at den islandske presidenten intervenerte, har jo Island fått større internasjonal støtte. Det er gledelig at den også er kommet fra Norge. Men den kanskje viktigste støtten er fra USA.

Det som skjedde, var at ved et slikt nederlag ved folkeavstemninga ble den politiske krisen på Island forsterket. Men det førte til noe godt, ved at opposisjonen ble

trukket mer aktivt med i forhandlingene. Både Selvstendighetspartiets leder og lederen for det islandske «Senterpartiet», Framsóknarflokkurinn, er jo nå trukket inn i forhandlingene i referansegrupper.

Etter den 6. mars har det skjedd lite i forhandlingene om IceSave, altså forhandlingene mellom Island på den ene sida og Storbritannia og Nederland på den andre sida. Men det som nå skjer, er at det er en langt mer profesjonell opptreden fra islandsk side. Det, kombinert med større internasjonal støtte, gjør at det er forhåpninger om at det kan bli en avtale som i større grad tar stilling til de forpliktelser som den islandske stat har kommet i. Vi får altså en forsmak på noe som bør kunne bli en ny rett i slike situasjoner.

Det som jo er hovedpoenget for Island, i tillegg til at de skal betale for sine forpliktelser, er jo å stabilisere økonomien, da først og fremst kronkursen. Det som står i innstillinga, er gledelig. Det står der, avslutningsvis:

«Denne pakken er etter flertallets syn ikke koblet til utfallet av Icesave-forhandlingene, så lenge betingelsene oppfylles etter det programmet som er avtalt med IMF, herunder at Island honorerer sine EØS-forpliktelser. Flertallet viser til at den islandske regjeringen velldig klart sier at betingelsene oppfylles, og mener derfor Norge bør være åpne for å diskutere dette programmet i IMF.»

Det er viktig. Så står det også i innstillinga, som flertallet står bak:

«Flertallet vil understreke at dersom det kommer andre forespørslar fra Island om støtte, vil Norge selvsagt diskutere dette.»

Island har fortsatt et svært høyt rentenivå. Det høye rentenivået på Island er et av de store problemene for næringslivet på Island, for det medvirker til at det blir for lite interessant å investere. Samtidig har Island fortsatt kapitalkontroll i forhold til utlandet. Det er etter vår vurdering viktig at det blir videreført, slik at en derigjennom kan beholde det instrumentet, slik at det er lettere å redusere rentenivået.

Det er interessant at på Island har en kunnet devaluere sin valuta og dermed få økt konkurransekraft og dermed øke eksporten. Det er viktig for at islendingene skal komme ut av dette, altså ved at en får høyere eksport enn import, for det er den verdiskapingen som skal betale de forpliktelsene de er kommet inn i.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:04:01]: La meg først ta opp forslaget fra Kristelig Folkeparti som står i innstillingen.

For det første har jeg lyst til å si at jeg er glad for den utviklingen saken har fått på norsk hold siden forslaget ble lagt fram. Jeg er meget tilfreds med at finanskomiteen nå klart sier at man er beredt til å gi lån til Island uavhengig av IceSave-avtalens skjebne. Det er viktig å få på plass. Det har ikke alltid vært like klart om det har vært tilfellet.

Jeg ser av ABC Nyheter i februar at da SVs partigruppe behandlet denne saken, ble det sagt at Norge hadde endret holdning, slik at forutsetningene om en IceSave-avtale ikke lenger sto ved lag. På spørsmål fra journalis-

ten om ikke dette var en ny holdning, svarte finanspolitisk talsmann i SV, Egeland:

«Ja, det syns jeg og. Derfor måtte jeg spørre to ganger om dette var offisiell holdning.»

Egeland ville ikke offentliggjøre hvem fra Regjeringen som informerte stortingsgruppen om dette.

Med andre ord er det klart at uklarheten knyttet til om det ble satt betingelser om at IceSave-avtalen skulle gjennomføres før det ble snakk om lån via IMF, i tilfelle har vært langt inne i regjeringspartienes stortingsgrupper. Derfor blir det litt spesielt, synes jeg, å late som om det ikke har vært et diskusjonstema. Men la meg nå legge det til side og si at jeg er veldig glad for at det ikke lenger er noen uklarhet om at en slik forutsetning ikke stilles fra norsk hold.

Så gjelder det hva som nå skjer. Det er helt klart at det var en blodavtale Storbritannia og Nederland presset Island til før jul i en utrolig vanskelig situasjon for Island på det tidspunktet da de var helt avhengige av, for å få noenlunde stabilitet, å gå med på nesten hva det skulle være.

Mange har stilt spørsmål om det juridiske rundt dette, både på Island og andre steder. Det skal jeg for så vidt la ligge, bare konstatere at det nå er forhandlinger på gang.

Det som er det viktige spørsmålet nå, er om IMF blir brukt i et spill hvor Storbritannia og Nederland bruker IMF til å tyne Island. Det har jeg en sterk følelse av skjer, selv om man ikke helt har klart å få dette på bordet. Men gjennom sine sterke posisjoner og som medlemmer av EU kan vi ikke se bort fra at det er dette som er i ferd med å skje. Det er i en slik situasjon, hvis alt låser seg på grunn av Nederland og Storbritannias holdninger, som da også blir førende for IMF og flertallet der, vi håper og tror at Norge ved en eventuell forespørsel er villig til å stille opp med kreditt overfor Island. Og vi snakker altså ikke om almisser, vi snakker om lån på alminnelige vilkår.

Tiden vil vise hva som blir resultatet av de pågående forhandlinger. Vi kan i hvert fall konstatere at selv Nederland og Storbritannia må ha innsett at de vilkårene de fikk framforhandlet i første omgang, var totalt urimelige, ellers ville de vel ikke ha gått med på å revurdere sine posisjoner slik de nå er.

Jeg er glad for at i hvert fall flertallet her ikke låser seg til å forutsette at alt må skje gjennom IMF, men – hvis det skulle vise seg å bli en stengt dør – at det er åpning også for andre muligheter.

Jeg vil bare si til slutt, siden det ble sagt at Island ikke har meddelt seg i denne saken: Den 5. mars sa statsminister Sigurdardottir:

«Vi ser det som veldig uberettiget å koble løsning av Icesave til å utbetale lån fra Det internasjonale valutafondet IMF og fra de nordiske landene.»

Og hun sa videre at det «ville vært veldig viktig» for Island at de skandinaviske landene utbetalte kriselån til Island før IceSave-striden var løst. Så dette er et tema også på høyeste hold på Island.

Presidenten: Representanten Hans Olav Syversen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:09:10]: Jeg viser til det brevet jeg har sendt finanskomiteen om saken, og at det helt siden den islandske finanssektoren brøt i sammen i 2008, har vært Regjeringens linje å gå foran i det internasjonale samarbeidet for å støtte Island. Det er også slik at Norges rolle i så måte har blitt verdsatt av den islandske regjeringen.

Den norske regjeringen har ikke gjort de konkrete IceSave-avtalene mellom Island, Nederland og Storbritannia til en betingelse for videre utbetaling av det norske lånet til Island. Det som imidlertid er en betingelse, er at styret i Det internasjonale pengefondet, altså medlemslandene i IMF, godkjenner neste gjennomgang av Islands stabiliseringsprogram, og at Island står ved sine EØS-forpliktelser, noe den islandske regjeringen ved flere anledninger har understreket at Island gjør. Disse betingelsene er felles for de nordiske lånene.

Både statsministeren, utenriksministeren og jeg har vært i god kontakt med våre islandske kollegaer under marsjen. Vi har understreket at Norge står ved sine forpliktelser overfor Island, og at vi stoler på den islandske regjeringens forsikringer om at Island vil overholde sine internasjonale forpliktelser. Derfor har vi også sagt at vi håper den nye situasjonen ikke vil føre til ytterligere forsinkelse i stabiliseringsprogrammet.

Vi har gitt de øvrige nordiske land og det nordisk-baltiske styremedlemmet i Pengefondet beskjed om at Norge ønsker styrebehandling av framdriften for Islands stabiliseringsprogram så raskt som mulig, og at Norge vil støtte en godkjennelse. Det er administrasjonen i Pengefondet som må beslutte når det er hensiktsmessig å gjennomføre neste styrebehandling.

Både IMF og Island er avhengige av støtten fra det internasjonale samfunnet for å gå videre. I denne saken vil støtte fra de europeiske land spille en særlig rolle. Selv om det ikke er noen formelle forbindelseslinjer mellom IMF-programmet og IceSave, ser det ut til at håndteringen av IceSave også vil være av betydning for å oppnå slik støtte.

Jeg registrerer at det etter presidentens nei har oppstått en ny usikkerhet i andre europeiske land om Islands vilje til å oppfylle sine forpliktelser når det gjelder innskuddsgarantier i henhold til EØS-avtalen. Island trenger å dempe den usikkerheten for å sikre seg tilstrekkelig internasjonal støtte.

Jeg er enig med representanten Syversen i at det vil være uakseptabelt om Nederland og Storbritannia bruker IMF som en brekkstang for å få Island til å påta seg større byrder enn det landet er forpliktet til. Vi har imidlertid ikke noe grunnlag for å si om dette er tilfellet. Samtidig er det viktig ikke å så tvil om at EØS-forpliktelser må tas alvorlig, ikke minst av både Island og Norge, som EØS- og EFTA-land.

Jeg legger stor vekt på at støtten til Island skjer innenfor et internasjonalt samarbeid, og at de nordiske landene står sammen i så måte. Gjennom et slikt samarbeid får Norges støtte størst effekt. Dette er også understreket i Innst. S. nr. 221 for 2008–2009, der en behandlet garanti for lån fra Norges Bank til den islandske Sedlabanki, som den heter.

Så vil jeg til slutt minne om at Island er et velutviklet og velstående land, med et bruttonasjonalprodukt pr. innbygger som ligger over gjennomsnittet i Europa, selv etter nedturen og sammenbruddet i det islandske bankvesenet. Islands økonomi er dynamisk, og konkurransevnen er god. Islendinger har også ord på seg for å være arbeidsomme – og flinke til å holde orden i og rette opp økonomien når det kreves. De har i tillegg overskudd på handelsbalansen med utlandet. Arbeidsledigheten i 4. kvartal i fjor var på om lag 6,7 pst. I så måte ligger Island under det som er gjennomsnittet i Europa, der Norge er et av de få landene som ligger lavere, mens f.eks. både Finland, Storbritannia og Sverige ligger høyere enn dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [14:14:03]: Jeg merker meg at finansministeren understreker at Norge står ved sine forpliktelser, og at han sier at støtten inngår i et internasjonalt samarbeid. Alt dette er vel og bra, og det skal finansministeren ha ros for.

Det jeg vil spørre om, er: Hva gjør Norge i tillegg? Det dreier seg om et nordisk land. Vi føler et helt spesielt ansvar overfor et land som inngår i den nordiske familien, og ønsker å støtte Island litt utover det som er vanlig i en situasjon der et land har kommet opp i et uføre, slik Island har. Så spørsmålet mitt er: Hva gjør vi mer enn å stå ved våre forpliktelser og inngå i et internasjonalt samarbeid?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:15:04]: Etter mitt syn vil fortsatt den beste løsningen for Island være å få fullført IMF-programmet. Så vil jeg si til representanten Myhre at vi også har hatt – som jeg også viste til i innlegget mitt – god kontakt med våre kollegaer på Island i hele denne fasen, og vi har vært villige til å bidra, sammen med andre land, i en fase av IceSave-forhandlingene.

Dersom Island selv hadde ønsket det, hadde vi vært villige til å stille opp, men jeg kan ikke gå mer i detalj på hva det i så fall ville innebære, men jeg kan forsikre om at vi har vært villige til å stille opp for Island, men det må i tilfelle være Island selv som må komme med en konkret henvendelse til Norge om det.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:16:00]: Jeg er enig med finansministeren i at det er et arbeidsomt folk vi her snakker om, og de skal nok greie seg, men problemet er selvfølgelig at i en gitt situasjon har de ikke penger – de har ikke likviditet. Du kan være så arbeidsom du vil, men når du har forpliktelser og ikke har penger til å betale dem med fordi det er stopp i lånetilførselen, hjelper det jo svært lite.

Jeg vil nå bare få bekreftet at Regjeringen, i en gitt situasjon – dersom det låser seg helt i forholdet mellom Island og IMF, kanskje fordi Nederland og Storbritannia bruker det som brekkstang – er Norges posisjon at man selvfølgelig vil vurdere å gi separate lån, dersom det blir en forespørsel om det.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:16:57]: Jeg vil bare vise til svaret på den forrige replikken. I tillegg vil jeg også

opplyse om at den islandske statsministeren har tatt opp med vår statsminister muligheten for at Norge kan utbetale sin del av lånet, selv om det skulle bli en utsettelse i IMF's behandling. Dette har vår statsminister tatt til etterretning, men samtidig understreker vi at det norske lånet er en del av et felles nordisk bidrag innenfor rammen av IMF.

Jeg vil understreke det jeg sa i sted, at i denne fasen vil vi gjøre det vi kan for at låneprogrammet blir satt på dagsordenen i IMF, og at de nordiske lands bidrag i så måte kan gjennomføres etter den planen som ligger der.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Svein Roald Hansen (A) [14:18:08]: Dette engasjementet for å hjelpe Island i den vanskelige situasjonen de har kommet i, har selvsagt mye sympatisk over seg.

I EFTA-parlamentarikerkomiteen har vi også fulgt denne saken, tatt den opp på ulike måter, og samtalt om den med våre islandske kolleger.

Det som er viktig å holde tak i, er at Island ønsker en bred internasjonal hjelpepakke, som de nå har fått, og som de har fått den første utbetalingen fra. Det er viktig at vi gjør det vi kan for at det kan gå videre.

Islendingene sier selv at de vil overholde sine internasjonale forpliktelser. Blant disse er altså å ikke forskjellsbehandle innskyttere i Island og andre land når det gjelder innskuddsgarantien. Det er en del av forpliktelsene de har etter EØS-avtalen.

Kristelig Folkeparti sier i innstillingen at det kan virke som om Storbritannia og Nederland bruker sin makt til å få Island til å måtte betale mer enn det som er rimelig. Representanten Syversen brukte vel uttrykket «blodavtale» i sitt innlegg, hvis jeg hørte riktig.

Men hva er det Kristelig Folkeparti mener er rimelig at Island skal dekke? Finnes det noe annet utgangspunkt enn innskuddsgarantien? Den summen det er snakk om – det er vel 30 milliarder norske kr – vil jo også bli – noen mener til dels kraftig – redusert når man har gjort opp verdiene i boet, som vil dekke, noen mener kanskje opptil 80 pst. av den summen, noe som vil bety en betydelig lettelse i den belastning som avtalen ellers ville innebære.

Nå har statsråden forsikret om at hvis man kommer i en situasjon der man ikke kommer videre med lånepakken, vil Norge vurdere om vi kan bidra med vår andel alene, eller i forkant av at dette kommer i gang igjen. Jeg tror vi også må ha i bakhodet at hvis Norge skulle være den eneste som bisto med lån, ville vi måttet påta oss den forpliktelsen som ligger i å sørge for at Island følger stabiliseringsprogrammet – det som IMF gjør. Jeg er ikke sikker på om det hadde vært en like behagelig oppgave overfor dem vi betrakter som et broderfolk og gode venner i Norden.

Det er en uhyre vanskelig situasjon på Island. Den ble ikke bedre etter at presidenten nedla veto og saken ble sendt til folkeavstemning. Jeg vet ikke om det er det beste bidraget at vi nå forespeiler islendingene andre løsninger som kan høres lettere ut i den situasjonen den islandske

regjeringen står i. De har – jeg hadde nær sagt – kanskje nok med sin egen president i så måte.

Peter N. Myhre (FrP) [14:21:24]: I 1864 ble Danmark angrepet av Østerrike og Preussen – to av Europas stormakter. I et storpolitisk spill ble Danmark offeret og hadde selvfølgelig ingen sjanse til å forsvare seg mot overmakten.

Her i Norge ble Henrik Ibsen rasende og skrev diktet «En broder i nød». Sverige og Norge kjente ingen forpliktelser til å hjelpe Danmark. De hadde ikke skrevet under noen avtaler om å gjøre det, og forholdt seg derfor i ro mens danskene forsvarte seg fortvilet mot overmakten.

Men hvis Ibsen hadde levd i dag, ville han ha skrevet «En broder i nød II». Vi har å gjøre med et nordisk naboland som er i nød. De har kommet opp i en situasjon som var helt uforutsigbar, og som i dag gjør at Island ikke har noen synbar vei ut av miseren.

Når det fra norske myndigheter sies at vi står ved våre forpliktelser, og at den støtten vi eventuelt skal gi, inngår i et internasjonalt samarbeid, er ikke det nok. Vi burde kjenne et sterkere ansvar i og med at det dreier seg om det landet som kanskje står aller nærmest Norge historisk, politisk, kulturelt og sågar geografisk. Svært mange mennesker i Norge krever at Norge strekker seg litt lenger enn vi hadde gjort om dette hadde dreid seg om et hvilket som helst annet land i hele verden, og det bør Regjeringen merke seg.

Presidenten: Presidenten er faktisk i tvil om sammenligningen med et militært angrep på Danmark er parlamentarisk relevant i denne sammenhengen, men lar det passere.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:23:43]: Finansministeren sa til meg på vei opp at *diktet* hadde en relevans, og det støtter jeg meg til i hvert fall! Jeg synes det var et kraftfullt innlegg av representanten Myhre.

Jeg har lyst til å kommentere Svein Roald Hansens spørsmål: Hva er det vi egentlig mener med urimelige vilkår eller blodpenger, som jeg sa. Det er ikke det at man ikke skal sørge for å gjøre opp for seg overfor innskytere. Poenget er at Nederland og Storbritannia jo har gjort opp overfor disse innskyterne, og de vil ha pengene tilbake fra Island. Det vil de ha på betingelser som er helt urimelige, med en rentesats som er helt urimelig pluss, pluss.

Jeg må si jeg er litt overrasket over spørsmålet. Hvis det er slik at Arbeiderpartiets talspersoner her mener at den opprinnelige avtalen, som ble inngått mellom Island og Storbritannia og Nederland, er rimelig, går man snart lenger enn Nederland og Storbritannia selv, som har gått med på å justere sine posisjoner.

Jeg må si at jeg også hører at Norge skal stå ved sine forpliktelser. Jeg må si at jeg framover er spent på hva det i praksis vil bety. Vil det bety at man ikke motarbeider en løsning? Det er det minste. Spørsmålet er i hvilken grad man vil være en pådriver for å få til en løsning innenfor IMF. Jeg velger å tolke finansministeren positivt. Jeg har også lyst til å minne om hva statsminister Sigurdardottir i

Island sa for kort tid siden om denne forsinkelsen som nå oppstår:

«Denne forsinkelsen bremser vår økonomiske gjenoppbygging og ødelegger vår kredittverdighet.»

Jeg håper at vi ikke bare viser våre – hva skal vi si – vyer for det nordiske samarbeidet i festtaler, men også viser det i praksis. Inntil det motsatte er bevist, regner jeg med at også Regjeringen arbeider etter de linjer.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:26:24]: Jeg har bare en liten kommentar.

Jeg ser av innstillingen at det er en særmerknad fra Fremskrittspartiet som har falt ut. Det var representanten Syversen som gjorde meg oppmerksom på det. Nå husker ikke jeg den ordrett, men jeg vil likevel gjerne gjøre salen og presidenten oppmerksom på at det skal en særmerknad fra Fremskrittspartiet inn i innstillingen. Hvordan dette gjøres praktisk, vet jeg ikke, men jeg har sagt fra.

Presidenten: Da har representanten Tybring-Gjedde gjort oppmerksom på at det er en feil i Innst. 196 S. Innstillingen vil bli beriktiget.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.
(Votering, se side 2592)

Sak nr. 7 [14:27:04]

Interpellasjon fra representanten Øyvind Halleraker til finansministeren:

«Årets statsbudsjett er vedtatt med 45 milliarder kroner større overføring fra Statens pensjonsfond utland enn handlingsregelen skulle tilsi. Høyre er opptatt av at handlingsrommet som handlingsregelen gir oss, må anvendes på innsatsfaktorer som gir vekstkraft og grunnlag for framtidig velferd. Viktige områder er forskning og utdanning, stimulanter til næringslivet og ikke minst infrastrukturinvesteringer. Det kan vise seg vanskelig både å trappe ned velferdsordninger og finne midler til helt nødvendige investeringer innenfor transportsektoren i arbeidet med å normalisere situasjonen.

Er statsråden villig til å ta i bruk alternative organisasjons- og finansieringsmodeller, som i større grad kan fristille viktige transportinvesteringer fra de årlige statsbudsjettene, og vil han foreslå slike modeller for å unngå kutt i forhold til vedtatte planer og på den måten også løse viktige oppgaver smartere og raskere?»

Øyvind Halleraker (H) [14:28:34]: Innledningsvis er det grunn til å minne om en viktig forutsetning fra Stortingets side da handlingsregelen ble vedtatt våren 2001. Forutsetningen var at 4 pst. av avkastningen fra Statens pensjonsfond utland skulle benyttes i landets økonomi på en slik måte at vi

1. bygde ut landets nødvendige samferdselsinvesteringer i et helt annet tempo og med større ressurser
2. satset på forskning og utdanning for at nye generasjoner kunne gis best mulig kompetanse og landet verdifull human kapital

3. hadde virkemidler overfor næringslivet som skatte- og avgiftslettelser og andre stimulerings tiltak for å bidra til et konkurransedyktig og robust næringsliv

Statsråden bør i dag besvare spørsmålet om han synes dette stortingsvedtaket blir fulgt opp.

Svaret ligger nok snublende nær, for slik er det dessverre ikke blitt. Denne regjeringen har stort sett anvendt avkastningen til nye driftstiltak, som hindrer prioritering av de nevnte tre formålene. Samferdselsinvesteringene er nå på et historisk lavmål, målt som prosent av BNP eller prosent av statsbudsjettet med knappe 2 pst.

Regjeringen hevder at vedtatt Nasjonal transportplan betyr en storsatsing på veg og bane. I kroner og øre er dette riktig, men samtidig er det ingen regjering som har bevilget mindre til samferdsel i nominelle kroner enn foregående regjering. I reell kroneverdi får vi imidlertid såpass mye mindre for pengene nå enn for fire år siden at vi sannsynligvis også nå har en reell tilbakegang. Av samme grunn har jo også bompengefinansiering nådd et historisk høyt nivå og blitt større enn statens eget bidrag til investeringer i vegnettet.

I årets budsjett er Regjeringen skyhøyt over 4 pst.-nivået i handlingsregelen, så også i unntaksåret 2009. Utfordringen er jo å få pengebruken ned på et akseptabelt nivå i tråd med handlingsregelen. Dette er Høyre helt enig i. Samtidig er det viktig at kuttene blir tatt på de rette stedene. Da er vi bekymret for at avisene stadig refererer regjeringsskilder som sier at samferdsel nå må nedprioriteres.

Høyre mener at finansministeren må børste støvet av handlingsregelens forutsetninger, som hans parti var med på å vedta i sin tid. Dernest gjelder det å finne fram til smarte og framtidsrettede løsninger, som ny prosjektorganisering og nye finansieringsmodeller. Høyre anbefaler en utstrakt bruk av offentlig-private samarbeidsmodeller og har mange konkrete forslag til gryteklare veg- og baneprosjekter.

I dag ser vi et enormt etterslep på norsk veg og bane. Høyre foreslår fondsløsninger med avkastning avsatt til å ta igjen det enorme vedlikeholdsetterslepet vi har opparbeidet oss på veg og bane. Vil finansministeren ta i bruk slike nye virkemidler? Jeg er spent på svaret, men det er også store deler av norsk næringsliv og alle organisasjonene som arbeider med trafikkopplysning og sikkerhet på vegene våre. Også statlige etater som Statens vegvesen og Jernbaneverket har bedt om dette og om Regjeringens vilje til å tenke nytt og ta i bruk vellykkede løsninger som anvendes i de fleste andre land.

Tillat meg et par sitater fra en utmerket kronikk av en ikke ukjent finansminister og hans tidligere regjeringsskollega Matz Sandman:

«bevilgningsssystemet i statsbudsjettet bygger på årlige budsjetter og kontantprinsippet, derfor blir konkurransen om de «frie midlene» innenfor en ansvarlig budsjettamme meget hard. Det er disse midlene hardt tiltrengte samferdselsinvesteringer må kjempe om.»

Og de fortsetter:

«Tiden er derfor overmoden for å tenke nytt når det

gjelder samfunnets behov for investeringer i infrastruktur.»

Bedre kan det knapt sies. Høyre støtter disse tankene fullt ut og har nedfelt 23 handlingspunkter i vår alternative transportplan, som vi har kalt «Raskere frem – sikkert hjem».

Høyre så i fjor at NTP-opplegget manglet noe som helst av sårt tiltrengte reformer, og at det ikke viste noen vilje til nytenkning innenfor samferdselssektoren. Og vi var ikke alene.

Her står jeg med et dokument kalt «Nasjonalt løft for jernbane og veg. Modeller for langsiktighet og mer effektiv gjennomføring av utbyggingsprosjekter». Dokumentet er et innspill til NTP fra Østlandssamarbeidet. I Østlandssamarbeidet samarbeider åtte fylkeskommuner, og de bygger på prinsippene i den kronikken jeg nettopp refererte fra. Kronikken var for øvrig skrevet et halvt år før dette dokumentet ble utgitt.

Dokumentet oppsummeres med begrepet «de syv søstre». Dette er syv tiltak som foreslås for å modernisere norsk samferdsel og for å bringe oss i takt med land vi naturlig sammenligner oss med. «De syv søstre»-begrepet ble brukt fordi disse tiltakene kan innføres hver for seg, eller i samvirke med hverandre, som det heter i dokumentet.

Jeg nevner disse kjapt fra dokumentet: flerårig budsjettvedtak, periodiseringsprinsippet, altså avskrivning, infrastrukturfond, lånefinansiering, Offentlig Privat Samarbeid, fristilling av Statens vegvesen og Jernbaneverket, og sist, men ikke minst, organisering av investeringsprosjekter i egne selskaper. Alt dette, og mer til, vil man også finne i Høyres alternative transportplan.

Det er denne tenkningen til tidligere finansminister Johnsen, en fylkesrådmann med bakgrunn som arbeiderpartistatsråd og flere fylkesordførere fra Arbeiderpartiet, ja også fra andre partier, selvfølgelig, som vi vil fokusere på.

Jeg aner en veritabel bølge, nærmest en tsunami av krav om å tenke nytt og modernisere. Men intet skjer. Jeg vet at dagens finansminister Johnsen har blitt konfrontert med dette tidligere, og at han på sitt sjarmerende vis sa at «dette var før og itte nå», altså dette var fra tiden før han kom inn i Regjeringen. Da spør jeg: Hvorfor er det slik?

Er det slik at det er embetsverket i Finansdepartementet som styrer den politiske nytenkningen? Er det ikke nettopp finansministerens kloke og nøkterne analyse for bare to år tilbake som bør legges til grunn i Regjeringens reformer? Eller kan det være slik at viktige moderniseringstiltak stoppes på et ideologisk grunnlag og uenighet i Regjeringen, hvor Regjeringens venstreside får dominere? I så fall er det en svært kostbar ideologisk uenighet for samfunnet og et syn som bare et lite mindretall i denne sal deler. Norsk samferdselssektor taper nå åtte år på manglende gjennomføring av viktige moderniseringstiltak. Dette setter oss langt tilbake.

Høyre støttet mange av strukturreformene arbeiderpartiregjeringene gjennomførte på 1990-tallet: Televerket, NSB, Luftfartsverket, Posten og Gardermoen-utbyggingen. Vi i Høyre ville den gang riktignok gå lenger og øke

moderniseringstempoet, men fra den sittende regjeringen har det altså ikke kommet et eneste moderniserings- eller nyorganiseringsframstøt innenfor en så viktig sektor som samferdsel.

Med finanskrisen og en anstrengt budsjettssituasjon blir følgende spørsmål enda viktigere: Er det de statiske, reaksjonære kreftene innenfor Regjeringen som stan- ser nytenkning og modernisering, eller er det statsrådets embetsverk?

Uansett: En finansminister med stor tillit, også utenfor Regjeringen, burde ha alle muligheter til å skjære igjen- nom i denne ulykksalige situasjonen. Er han villig til det? Jeg kan love ham full støtte fra Høyre.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:38:40]: Først vil jeg si noen få ord om handlingsregelen som neste mandag, 29. mars, feirer niårsjubileum. Det er den formelle hand- lingsregelen. Vi har hatt en handlingsregel tidligere også, men det skal jeg ikke komme inn på nå.

Stortingets flertall sluttet seg da til retningslinjene for bruk av oljepenger framover. Hovedpoenget var at en skul- le fase oljeinntektene gradvis inn i økonomien, om lag i takt med utviklingen i forventet realavkastning av Statens pensjonsfond utland, som det heter i dag.

I den stortingsmeldingen og i innstillingen fra finans- komiteen ble det pekt på at det handlingsrommet som føl- ger av økt oljepengebruk, bør anvendes på en måte som også øker vekstkraften i norsk økonomi. Infrastruktur, forskning og skatte- og avgiftsreduksjoner ble nevnt i den sammenhengen. Det er ingen tvil om at investeringer i in- frastruktur kan, dersom de innrettes fornuftig, bidra til å øke vekstevnen i økonomien. Det er imidlertid ikke slik at det bare er samferdselsinvesteringer som bidrar til å øke landets inntekter og velferd i framtiden. Mange av de formål vi bevilger penger til over statsbudsjettet, har den samme virkningen. Det gjelder f.eks. utgifter til utdanning, forskning, helsetjenester – til og med investeringer i bar- nehager er viktig for framtidens arbeidskraft. Det betyr at bevilgninger til samferdsel og infrastruktur må vurderes på samme måte som bevilgninger til alle andre gode for- mål på statsbudsjettet. De må også vurderes på grunnlag av deres bidrag til å fremme samfunnets interesser på stutt og lang sikt.

Å utarbeide et statsbudsjett er å velge mellom ulike formål. Stortinget har gjennom sitt bevilgningsreglement sagt at det er noen prinsipper som skal ligge til grunn for utarbeidelsen av statsbudsjettet. Det innebærer at alle sta- tens utgifter og inntekter skal inngå i statsbudsjettet, slik at både storting og regjering får et best mulig grunnlag for å foreta sine vurderinger.

Det er fra mange hold kommet innspill om at en skal fravike det såkalte kontantprinsippet, og at årlige budsjett- vedtak forhindrer at investeringer kan gjennomføres med rasjonell framdrift. Det er ikke riktig. For innenfor dagens budsjettssystem kan Stortinget vedta større utbyggingspro- sjekter gjennom å godkjenne en kostnadsramme for pro- sjektet og gi departementet fullmakt til å inngå kontrakter som forplikter staten utover det første budsjettåret. Denne muligheten brukes også i praksis. For å nevne et eksempel

– riktignok ikke innenfor vegsektoren: Årlige budsjettved- tak og kontantprinsippet sto ikke på noen måte i veien for at operahuset i Bjørvika kunne bygges med en rasjonell framdrift. Slik er det også for investeringer i både jernbane og veg. Kritikken av budsjettssystemet er, slik jeg ser det, ikke en påvisning av en feil i systemet, men egentlig øns- ker om mer penger til bestemte formål. Det er helt i orden, men debatten kunne blitt mer oversiktlig, etter mitt syn, om en kunne enes om at dette dreier seg om prioritering, om hvor mye en ønsker å bruke, ikke selve budsjettssystemet.

Gjennom Nasjonal transportplan 2010–2019 har Re- gjeringen tatt grep for å skjerme noen prioriterte prosjek- ter ved å prosjektfinansiere dem på egne poster. Det gjel- der E6 vest for Alta, E16 over Filefjell og nytt dobbeltspor mellom Oslo og Ski. Formålet med å skille ut enkeltpro- sjekter på egne poster er å gi Statens vegvesen og Jernba- neverket økt mulighet til å se utbygging av hele strekning- er i sammenheng, slik at man kan sikre en mest mulig effektiv utbygging.

Samtidig er det slik at vedlikehold av infrastrukturen kan være en vel så lønnsom bruk av ressurser som nyin- vesteringer. Vi har de siste årene sett en nødvendig vrid- ning av samferdselsbudsjettet mot vedlikehold. Dette blir videreført i transportplanen.

For å si det med et glimt i øyet: Den som har nok penger i banken, trenger ikke å kjøpe på avbetaling. For uansett hvor fristende avbetaling kan være i en tidlig fase, blir det alltid dyrere enn det ser ut til. Det representanten Haller- aker egentlig spør om, er om jeg er villig til å ta i bruk al- ternative finansieringsmodeller for å unngå kutt i vedtatte planer. Jeg vet ikke om det er slik, men det ser på en måte ut til at Høyre ønsker å finne måter for å omgå handlings- reglen, som en i andre sammenhenger er en veldig sterk forsvarer av.

Norge har egentlig ikke noe behov for å finansiere store utbygginger med lån som betjenes med framtidige bevilg- ninger over statsbudsjettet, og lånefinansiering av store samferdselsprosjekter skaffer oss ikke noe økt realøkon- omisk handlingsrom. Privat lånefinansiering kan til og med bidra til å øke kostnadene ved samferdselsprosjekter, siden slik finansiering ofte kan være dyrere enn statens egen fi- nansieringskostnad, nettopp fordi den norske staten er noe av det mest kredittverdige som fins.

I St.prp. nr. 1 for 2006–2007 drøftet Regjeringen spørs- målet om hvorvidt gjeldende budsjettpolitikk bør legges om slik at langsiktige investeringer i realkapital priorite- res framfor øvrige utgifter på statsbudsjettet. Jeg satt ikke i den regjeringen, men jeg har lest om det. Etter en sam- let vurdering kom regjeringen fram til at det ikke var øns- kelig å innføre slike ordninger. Det ble i den forbindelse lagt vekt på at mange formål som finansieres over stats- budsjettet, kan bidra til å øke framtidig velferd og pro- duktjonsevne i økonomien – som jeg tidligere har nevnt: utgifter til utdanning, forskning mv. Regjeringen konklud- erte også med at investeringer i veg og jernbane fortsatt skal bevilges etter gjeldende budsjetteringsprinsipper, og at det således ikke skal etableres egne ordninger med lå- nefinansiering. Dette er fortsatt Regjeringens standpunkt. Det er bra å bli sitert på noe av det en har skrevet tidlige-

re, men det overrasker ingen at jeg støtter det standpunktet som denne regjeringen har, p.t. Slik er det i et system der en har ført en diskusjon og kommet fram til en beslutning.

Til slutt litt om selskapsorganisering. Selskapsorganisering av statlige virksomheter er først og fremst hensiktsmessig for virksomheter som opptjener inntekter i et marked og i konkurranse med andre produsenter. Det kan også være andre forhold ved virksomhetens karakter, f.eks. spørsmål om å finne en hensiktsmessig ramme for statens styring av ulike aktiviteter, som kan begrunne at virksomheter organiseres som egne rettssubjekter, som det heter. Ønsker om å kunne lånefinansiere statlige utgifter bør imidlertid ikke begrunne selskapsorganisering av statlig virksomhet. Selskap som tar opp lån for å finansiere statlige utgifter med lån som senere må betjenes gjennom bevilgninger over statsbudsjettet i mange år framover, er ikke noe annet enn at en prøver å føre statens utgifter og gjeld utenfor statsbudsjettet.

Dette med såkalte OPS-prosjekter har vært tatt opp. Det er også omtalt i St.meld. nr. 16 for 2008–2009 om Nasjonal transportplan, der det bl.a. framgår at OPS-modellen har gitt raskere prosjektgjennomføring, men at det ikke er mulig å dokumentere verken høyere eller lavere kostnader enn ved tradisjonell gjennomføring. Videre står det, som jeg har vært inne på tidligere, at gevinster også kan hentes ut gjennom bedre kontraktsstrategier innenfor dagens system. Det konkluderes med at OPS-finansiering av vegprosjekter innebærer at staten lånefinansierer utgifter til vegprosjekter, og at Regjeringen derfor foreslår ikke å åpne for flere OPS-prosjekter nå.

Handlingsregelen er et virkemiddel for å gjøre bruken av oljepenger mer forutsigbar. Slik støtter handlingsregelen også opp under pengepolitikken og reduserer faren for en forventningsdrevet styrking av kronen. Men dette forutsetter at handlingsregelen er troverdig. Jeg tror at ulike former for det en godt kan kalle kreativ bokføring, ikke øker statens budsjettpolitiske handlingsrom, samtidig som det undergraver handlingsregelen. Viktige og riktige valg av bruken av statens utgifter må tas gjennom riktige og viktige politiske prioriteringer i Regjeringen og til slutt i Stortinget.

Øyvind Halleraker (H) [14:49:02]: Tillat meg å komme med en liten merknad når det gjelder statsrådens kommentar om lånefinansiering. Det er ikke fremmed i andre deler av offentlig forvaltning. Verken i kommuner eller i fylkeskommuner er dette ukjent ved store investeringer – ei heller i næringslivet eller i husholdningene, når man skal investere i noe som er ment å gi verdier for mange tiår framover.

Så bare for å slå det fast: Høyre ønsker *ikke* å omgå handlingsregelen, men ønsker å sørge for at den oppfylles. Det er en viktig nyansering.

Jeg har lyst til å dreie debatten litt tilbake til behovet for en større samferdselsatsing, og vil komme litt inn på noe av det som statsråden snakket om, nemlig prosjektfinansiering. Det er kanskje der det er mest åpenbart at dette har man ikke greid å gjennomføre på grunn av uenighet i Regjeringen, sett i forhold til hva man sa i Soria Moria-

erklæringen, nemlig at man ønsker å satse på prosjektfinansiering. Og i budsjettokumentene som statsråden refererte til, ble dette skrinlagt. Så sier man at fordi man nå har ført opp tre prosjekter i egne budsjettposter, bedriver man prosjektfinansiering. Det er i hvert fall ingen andre land i verden som omtaler det som prosjektfinansiering. Prosjektfinansiering er, som jeg tror statsråden utmerket godt vet, å ha egne budsjettammer for prosjektene, å ha egne selskaper og en mulighet til å organisere seg på egen måte. Det kan være statlige eller private selskaper, med mulighet også for lånefinansiering.

Vi mener det haster med å få bygd ut det norske veg- og jernbanenettet. Vi trenger bedre framkommelighet, sikrere veger og kortere reisetid over hele landet. Forutsetningen for å få dette til tror vi nettopp er å innføre nye organiserings- og finansieringsløsninger.

Så ser vi gledeligvis i gårsdagens Aftenposten at samferdselsministeren også er kommet til dette, og er svært positiv til slike nye tanker. Hun hevder at dette kommer til å bli nødvendig, og vil være åpen for denne typen prosjekter. Det interessante her i dag – og det tror jeg mange er spent på – er om finansministeren støtter dette, for dette skulle visstnok gjelde fra 2013. Det vil vi gjerne ha svar på.

Vi i Høyre mener at hvorfor i all verden skal vi vente til 2013, når vi har mange gryteklare prosjekter som vi kan OPS-organisere eller prosjektorganisere allerede i dag.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:52:17]: Jeg er veldig glad for at representanten fra Høyre ikke ønsker å omgå handlingsregelen og at han understreker hvor viktig det er å følge handlingsregelen. Det er ganske viktig at det blir sagt, for handlingsregelen har en forutsigbarhet ved seg som er viktig for utviklingen i norsk økonomi.

Det som jeg også tror det er viktig å understreke, er at rammen i den nåværende Nasjonal transportplan er økt med om lag 100 milliarder kr i forhold til rammen i den forrige planen. Jeg tror nok det er slik at også når man regner i reelle kroner, så er rammen betydelig høyere enn det som var tilfellet i forrige periode, og i hvert fall i forhold til det som lå inne i budsjettet i 2005 fra Bondevik II-regjeringen. Nivået i kroner og øre i forhold til det som er foreslått bevilget i 2010, er om lag 10 milliarder kr over 2005-nivået, og det er en betydelig økt satsing i denne perioden på både investeringer i infrastruktur, forskning og utdanning og på investeringer i framtidens arbeidskraft.

Når det gjelder interpellantens første innlegg, så kan det sikkert være uenighet om størrelser, men det er ingen tvil om at denne regjeringen i stort monn har brukt handlingsfriheten til å satse på framtidige investeringer i det norske samfunnet.

Det som har vært et stadig tilbakevendende poeng i vegprosjekter og andre tunge samferdselsprosjekter, har vært framdriften, effektiviteten og det å ha en kontraktinngåelse som gjør at en får en sammenhengende og god gjennomføring av slike prosjekter. Som jeg sa i mitt hovedinnlegg, er det muligheter til det innenfor det bevilgningsreglementet vi har i dag. Men det er jo avhengig av at Stortinget har en reell vilje til å prioritere prosjekter på

den måten. Jeg har fulgt norsk samferdselsdebatt helt siden jeg høsten 1974 fikk æren av, som vararepresentant, å bli saksordfører for vegkapitlet. Noe av det som er utfordringen i norsk samferdselspolitikk, er jo de mange små prosjektene som er viktige for at folk skal komme seg fram i dette langstrakte, og til dels grisgrendte, landet vi bor i. Men Stortinget har full mulighet til å gjennomføre prosjekter med større tyngde og kraft enn det som en ofte hører i debatten.

Når det for øvrig gjelder samferdselsministerens uttalelser som sto på trykk i Aftenposten i går, så tror jeg det enkleste er å vise til interpellasjonen fra representanten Sortevik i Stortinget i går, hvor jeg synes samferdselsministeren kom med både gode og grundige uttalelser.

Irene Johansen (A) [14:55:45]: Først vil jeg takke interpellanten for å ta opp et viktig tema som har vært debattert over flere år, og som til tross for at ulike organiserings- og finansieringsmodeller er prøvd ut, fortsatt er like aktuelt, nemlig hvordan organisere og finansiere investeringer i transportsektoren for å oppnå en forutsigbar, sammenhengende og effektiv utbygging.

La meg først understreke at vi i Arbeiderpartiet er svært fornøyd med det NTP-vedtaket som ble gjort i Stortinget i juni i fjor, som sier at vi skal bruke 100 milliarder kr mer på samferdsel de neste ti årene, noe som statsministeren understreket i media senest i forrige uke etter spekulasjoner om kutt.

Så til interpellasjonen. Jeg mener for det første at vi må ha en bredere tilnærming til denne utfordringen enn interpellantens fokus på alternative organisasjons- og finansieringsmodeller og spørsmålet om fristilling eller ikke fra de årlige statsbudsjetter.

Jeg mener at vi også må fokusere på det beslutningsgrunnlaget som regjering og storting får for samferdselsinvesteringene, nemlig Nasjonal transportplan. Målsettingen med planen er god og gir en helhetlig plan og et felles beslutningsgrunnlag for investeringer i transportsystemet her i landet. Dagens NTP er et godt skritt på veien i forhold til tidligere enkeltvis planer, men fortsatt er planen og beslutningene preget av at vi har fire ulike etater som planlegger, bygger ut og vedlikeholder hver sin transportform.

Vår utfordring er å se behovene i sammenheng og å bygge ut, drifte og vedlikeholde et sammenhengende transportsystem i landet, sett i lys av målene for transportpolitikken, nemlig trafiksikkerhet, miljø og effektivitet. Dette må disse fire etatene lage grunnlag for i den felles transportplanen vi har, i sterkere grad enn i dag.

Når det gjelder organisering, så har jo Høyre tidligere f.eks. foreslått å splitte Jernbaneverket i to statlige aksjeselskaper, og på hjemmesiden til Høyre står det at de ønsker å omdanne Jernbaneverket til et eget baneselskap med ansvar for eierskap, drift og forvaltning. En slik privatisering eller organisering har jeg ikke tro på vil bidra til å oppfylle målsettingen om et helhetlig, sammenhengende transportsystem. Tvert imot så mener jeg vi må opprettholde transportetatene som forvaltningsvirksomheter. Det vi imidlertid kan vurdere, er å slå sammen enkelte av disse

etatene til én felles transportetat og ett samlet sekretariat for transportplanleggingen, for å få et enda bedre grep om helheten.

Forut for at Nasjonal transportplan 2010–2019 ble vedtatt i Stortinget i juni 2009, var ulike organiserings- og finansieringsformer utprøvd og diskutert. Under Stoltenberg I-regjeringen ble det vedtatt å igangsette tre OPS-prosjekter. Disse prosjektene er nå ferdigstilt og evaluert. Jeg tror det er bred enighet om at måten OPS-prosjektene var organisert på og den forutsigbarheten som lå i finansieringen, gjorde at disse investeringsprosjektene ble gjennomført på kortere tid enn tradisjonelle samferdselsprosjekter, og dermed viser et bedre resultat i kost-nytte-analysen når det gjelder akkurat det punktet. Det er det verdt å ta med seg videre.

Imidlertid viste evalueringene at det ikke var lavere kostnader knyttet til denne måten å finansiere og organisere prosjektene på. Regjeringen og flertallet i Stortinget konkluderte derfor i forbindelse med behandlingen av NTP med at vi ikke ville gå videre med flere OPS-prosjekter nå, men isteden legge til rette for at det i forbindelse med statsbudsjettet blir vedtatt flere større samferdselsprosjekter med en forutsigbar finansiering gjennom prosjektfinansiering. Prosjektfinansiering er spesielt viktig for jernbaneprosjekter som i dag kun finansieres over statsbudsjettet gjennom de årlige bevilgningene, og ikke i tillegg bompeng- og lånefinansieres som veiprosjekter gjennom bompengeselskapene.

Jernbaneverket har beregnet at de kunne ha bygd nytt dobbeltspor mellom Skøyen og Asker vesentlig raskere og med en besparelse på 1,5 milliarder kr dersom prosjektet hadde blitt vedtatt som ett utbyggingsprosjekt, med prosjektfinansiering av hele prosjektet.

Ut fra dette har Regjeringen i NTP 2010–2019 og i statsbudsjettet for 2010 prioritert å prosjektfinansiere tre samferdselsprosjekter, som også finansministeren refererte til, to på vei og ett på jernbane. Måten Regjeringen har gjort dette på, er å sette disse tre prosjektene på egne poster på budsjettet for å sikre forutsigbar finansiering, slik at Jernbaneverket og Vegvesenet kan organisere og gjennomføre disse prosjektene sammenhengende.

Poenget for Arbeiderpartiet ved å gå inn for prosjektfinansiering er å få gjennomført flere stor utbyggingsprosjekter på vei og jernbane sammenhengende og på kortere tid, samtidig som vi sikrer mindre utbedringer og investeringer i transportnettet. Dette mener vi ivaretas godt gjennom egne poster på statsbudsjettet for de store prosjektene, og årlig vurdering og prioritering av de minste, slik Regjeringen nå har lagt opp til.

En slik transportpolitikk vil gi innbyggere og næringsliv raskere effekt av investeringene, og et effektivt, trafiksikkert og miljøvennlig transportsystem.

Arne Sortevik (FrP) [15:00:47]: Det er riktig som finansministeren sa, at vi hadde en debatt i Stortinget i går, og at samferdselsministeren var til stede. Hun sa svært lite – om hun i det hele tatt sa noe – om nytt finansieringsverktøy. Derimot sa hun:

«Som Regjeringa har gjort greie for i Nasjonal

transportplan (...), er dette ein bevisst strategi for at ein i størst mogleg grad skal kunna nytta inntekspotensialet frå trafikantane» – altså bompenger.

Min utfordring til finansministeren er: Hva er den bevisste strategien til denne regjering for å investere norsk finansiell rikdom i norske veier og norsk jernbane, slik at Norge ikke bare har et av verdens største finansfond, men også veier og jernbane blant verdens beste?

Så var finansministeren blant mange ting innom at det var unødvendig å kjøpe på avbetaling når man har penger i banken. Og det har jo staten! Like fullt har man altså gjennom bompengefinansiering tvunget nettopp bilistene til å kjøpe vei på avbetaling.

Jeg skal gjenta tallene som jeg anga i går, og som samferdselsministeren dessverre avviste som lite troverdig – men det er departementets egne tall: Fra 1990 til 2007 har bilistene betalt over 46 milliarder kr i bompenger. 15 av de 46 milliardene har gått med til avbetalingskostnader, innkrevingskostnader og rentekostnader. Bare vel 30 milliarder kr har gått til veibygging. Det er altså dyrt å tvinge bilistene til å kjøpe vei på avbetaling.

Det er viktige spørsmål som blir tatt opp, både her i dag og som ble forsøkt tatt opp i går. Det er en sammenheng mellom tvangskjøp av vei på avbetaling gjennom bompenger og manglende statlig finansiering, som skyldes manglende vilje til å bruke gode, effektive og riktige finansielle verktøy.

Ifølge Aftenposten sa samferdselsministeren i går at hun vil snu alle steiner for å få mer penger til vei og mer til bane. Slik Fremskrittspartiet ser det, er det jo faktisk finansministeren og hans departement som fremstår som den største steinen vi må flytte på for å få fart på byggingen av infrastruktur i Norge.

Jeg registrerer at fagstatsråden, finansministeren, har endret syn. Han har på en sjarmerende måte frigjort seg fra de uttalelsene han kom med før han kom i regjering. Han har forlatt det synet at det er viktig med flerårig budsjettering. Han har forlatt det synet at det er lurt og klokt å bruke infrastrukturfond, at det er lurt og klokt, som mange andre land gjør, å bruke lånefinansiering – det brukes bl.a. i Sverige – at det er lurt og klokt å fristille f.eks. Jernbaneverket og Statens vegvesen, at det er lurt og klokt å bruke mer offentlig samarbeid, at det er lurt og klokt å bruke offentlige utbyggingsselskaper, og at det også er lurt og klokt å se på innføring av periodiseringsprinsipp, som er vanlig i andre land. Det er faktisk slik at Finansdepartementet på mange måter fremstår som en slags museumsvekter av en svært gammeldags og svært dårlig sosialøkonomisk teori.

Vår tids finanskriser førte til at det kom asfalt på nedslitte veier. Vi fikk altså en ekstrasbevilgning i fjor på grunn av at det var finanskriser. Flere og flere skjønner at slik bør det ikke være, og slik trenger det heller ikke å være. Utgangspunktet for handlingsregelen, som vi gjerne skulle sett død når vi markerer niårsjubileet, var nettopp at vi skulle prioritere fremtidsrettede tiltak innenfor bl.a. infrastruktur. Slik har det ikke gått.

La meg til slutt si – siden finansministeren var innom lånefinansiering: Ingen private bygger hus slik staten bygger vei. Ingen foretak investerer i nye anlegg slik staten

investerer i infrastruktur. Både familien, de private og næringslivets aktører ser at det er forskjell på investering og drift. De behandler det på ulik måte, og de bruker ulikt verktøy til å finansiere investering og drift. Det bør også staten gjøre.

Lars Myraune (H) [15:06:06]: Jeg var på – skal vi kalle det – et oppvaskmøte i Trøndelag i forrige uke, som gjaldt mangelen på strøm i området og den regningen som bedriftene ble påført gjennom dette. Da hadde vi en god kollega fra Arbeiderpartiet som sa at etterkrigsgenerasjonen har forsømt seg når det gjelder investeringer i kongeriket Norge. Jeg kunne ikke vært mer enig enn i akkurat det.

Det blir stadig referert til handlingsregelen her. Det var nok en god oppfinnelse, men jeg tror nok at den gangen tenkte man – som det også er beskrevet – at den primært skulle brukes til investeringer i kongeriket. Slik har det ikke blitt. Vi har fått veldig kostbare velferdsordninger som stikker av gårde med storparten av det som ligger i fireprosenten.

Derfor ser det ut til – som interpellanten sier – at det ikke bare er jernbane og vei, men også forskning, utvikling og utdanning som er viktige områder i vårt samfunn for å gjøre landet bedre rustet for morgendagen. Da Dovrebanen ble bygget, og da Bergensbanen ble bygget, var Norge ikke et rikt land. Men vi greide det godt. I dag er vi et veldig rikt land – for å ta forsiktig i – og det synes ikke som om vi har råd til det vi burde ha gjort. Dette må vi i fellesskap finne en løsning på. Finansministeren sier at vi har prosjektfinansiering. Ja, det er veldig bra, men likevel viser det seg at mange av disse prosjektene tar lang tid.

Da vi bygde fjøsbygning på gården min hjemme for noen år siden, besluttet vi ikke at vi skulle bygge grunnmuren det ene året, veggene året etterpå, taket det tredje året og innredningen det fjerde året. Nei, vi besluttet å bygge det i en smell, og så lånte vi penger til det. Slik ble det. Nå har vi nedbetalt lånet for lenge siden, og vi er helt sikre på at avkastningen fra driften i fjøset har ført til en bedre økonomi – selv om den ikke er så veldig god, er den dog bedre enn om vi skulle ha bygd det «step by step».

Jeg vil understreke at en god vei, jernbane, forskning og utvikling er veldig viktige deler av samfunnet. Vi hadde et møte med SINTEF i går om Norges posisjon innenfor forskning, hvor det ble påpekt at vi rett og slett mangler en del infrastrukturmidler for å kunne holde vårt internasjonale nivå. Innenfor maritim sektor er vi nr. 3 på verdensbasis, og det koster litt å holde den plassen. Derfor krever det investeringer.

Jeg må innrømme at Høyre har foreslått at vi kunne sette av noen penger til fond som vi kunne bruke i denne sammenhengen. Interpellanten, Halleraker, har understreket alle de andre mulighetene. Hvis vi ikke gjør noe med dette, synes det som om det vil ta oss 30 år å få orden på en jernbane i Oslo-regionen, og for å få en skikkelig jernbane i resten av landet synes det å ta bortimot 100 år. Fra mitt synspunkt er det i lengste laget når vi vet hva det hadde ført til av utvikling i samfunnet om vi hadde fått det til i dag.

Så sier finansministeren at det er Stortingets reelle vilje til å prioritere det beror på til slutt. Ja, det er for så vidt riktig, det, hvis Stortinget hadde hatt noe å si. Ved siste års budsjettbehandling gikk i hvert fall Regjeringens forslag igjennom i sin helhet. Så la oss håpe at Stortingets makt i forbindelse med budsjettet kunne øke noe.

Lasse Kinden Endresen (SV) [15:10:20]: Halleraker og Høyre vil gjøre dette til en debatt om privat finansiering av veier gjennom OPS, Offentlig Privat Samarbeid. De får det til å høres som gratis moro, men i virkeligheten kan OPS gi en stor bakrus for skattebetalerne. Dette er veier på statlig avbetaling, og folk flest vet at å kjøpe på avbetaling er dyrt.

Å bygge ut samferdsel handler om politisk vilje og evne til å prioritere samfunnets ressurser ut fra de mål vi har i politikken. SV prioriterer velferd og miljø, og ikke å øke veksten i privatbilisme og klimautslipp. SVs utgangspunkt for denne debatten er at jernbanen er diskriminert.

Etter store investeringer i nye motorveier i østlandsområdet de siste årene er køene like lange. Det er bare flaskehalsene som har flyttet på seg. Heller ikke togene har noen ledig kapasitet å by på, og vinterens togkaos har vist oss hvor ille det står til. Alle er nå enige om at forsinkelser og innstilte tog er resultatet av lang tids politisk forsømmelse.

Skiftende regjeringers forhold til toget har vært mer svikefullt enn en svikefull kjærlighetshistorie. EUs statistikk viser at Norge fra 1992 til 2007 lå på bunnen i Europa når det gjaldt jernbaneinvesteringer.

Det tar tid å rette opp i tidligere svik og gjenskape troen på jernbanen. Samtidig har togkaoset fått fram et stort engasjement for å få norsk jernbane på skinner. Folk flest ber om en storsatsing på tog slik at de slipper å kjøre i bilkø til og fra jobb, og slik at de kan bidra til å hindre farlige klimaendringer og gjøre luften i byene mindre helsefarlig.

SV har i regjering fått til en tredobling av jernbaneinvesteringene og en økt satsing for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet. Dette er en god start, men det er fortsatt ikke nok.

En storsatsing på toget må kombineres med en forståelse av at de store veitbyggingenes tid på det sentrale Østlandet er over. Vi kan ikke bygge nye motorveier inn til Oslo for å ta av for økt trafikk. Vi må la jernbanen gjøre jobben. Et moderne dobbeltspor har større kapasitet enn to firefelts motorveier. Derfor må vi skrinlegge Fremskrittspartiets og Høyres asfaltlagte planer om motorveier. Det er sløsing med samfunnets ressurser, og det vil ikke minst øke klimagassutslipp. I stedet må vi binde sammen landsdeler og regioner med raske togforbindelser.

For å gjøre dette må jernbanen få mye mer penger i budsjettene. Mer oljepenger må investeres i grønne togforbindelser, og jernbanen må sikres langsiktig finansiering slik at hele strekninger kan bygges ut effektivt og uten forsinkelser.

Vi må redusere byggingen av nye motorveier og i stedet satse på toget. Vi må anvende bompenginntekter fra storbypakker og motorveier til å bygge ut jernbanen.

Vi trenger 100 nye tog til NSB. Når togtrafikken øker,

må vi sørge for å ha moderne og attraktivt materiell. Derfor vil vi at NSB skal doble sine bestillinger fra 50 til 100 nye togsett som skal settes inn når sporkapasiteten blir bedret fra 2011.

Vi tar til orde for å innføre «flyavløsningsavgift». SV vil gjeninnføre seteavgiften på flytrafikken, som ble fjernet under Bondevik-regjeringen, for å bygge ut framtidsrettet jernbane mellom byene. Den ga Norge så sent som i 2001 1,5 milliarder kr i inntekter. Siden den gang har flytrafikken økt dramatisk, og det samme har klimautslippene. SV vil bruke noe av inntektene til å kompensere flytilbudet i distriktene. Resten av inntektene vil vi bruke til å bygge ut jernbane og klimatiltak.

Det må nå være togets tur.

Knut Arild Hareide (KrF) [15:14:08]: Eg vil takke interpellanten for å ta opp eit særdeles viktig tema. Men i enda større grad vil eg takke interpellanten fordi han har vore den fremste drivkrafta for å få til nye organisasjons- og finansieringsmodellar for samferdselspolitikken i Noreg dei siste ti åra. Han har bl.a. vore aktiv for å få fram tre vellykka OPS-prosjekt, som me i dag ser resultatet av. Me ser fornøgde bilistar. Me hadde òg gleda av å besøkje Statens vegvesen, som peikte på at nettopp desse prosjekta var særdeles vellykka. Me har opplevd at resultatet av desse prosjekta har blitt at LO og NHO i dag stiller seg bak tenkinga her, og det kan verke som om det føregår ein prosess i Regjeringa i desse dagar som òg er positiv. Resultatet er i alle fall at vi får prosjekt som kjem tidlegare, som det er hurtigare å byggje, og som blir rimelegare.

Da eg hørte statsråden markere at det snart er niårsjubileet til handlingsregelen, synest eg det er viktig å få fram kva som var tenkinga bak handlingsregelen. Jo, det var ei innfasing av oljepengane. Det blei sagt av Stoltenberg I-regjeringa at dei oljepengane som var innfasa, skulle brukast til tre hovudformål. Det første var infrastruktur – dvs. samferdsel. Det andre var forskning og høgare utdanning. Det tredje var skattelette.

Det kunne vore spennande å høre om finansministeren meiner at vi har lykkast med dette i dei ni åra som har gått. Eg meiner det har vore veldig mykje positivt med handlingsregelen, men eg synest ikkje at innfasinga vi har hatt av oljepengane, nødvendigvis har gått til dei tre hovudformåla som eit stort fleirtal i Stortinget peikte på da vi bestemte oss for handlingsregelen i 2001.

Det er ikkje sånn at det berre er næringslivet som bruker den finansieringsmåten som representanten Halleraker tek opp. Også innanfor samferdselssektoren ser vi opningar for dette.

Avinor er i dag eigar av OSL Gardermoen, som det blei gjort investeringar på for til saman 11 milliardar kr. I dag er denne flyplassen verdsett av staten sjølv til 31 milliardar kr. No vurderer Avinor ei ny utbygging for 7,5 milliardar kr. Det vil ikkje kome over statsbudsjettet. Det vil vere eit låneopptak som Avinor vil føreta – akkurat i tråd med den modellen som Halleraker peiker på her. Da er mitt spørsmål: Synest ikkje finansministeren at Avinor har ein god modell? Vil ein gå tilbake på den modellen, og vil eventuelt ei utbygging av Gardermoen ikkje skje i tråd med

dei retningslinjene som Regjeringa legg opp til? Det er i alle fall ikkje samsvar mellom den modellen Avinor har, og det finansminister Sigbjørn Johnsen seier i dag.

Eg synest Irene Johansen òg peiker på eit godt eksempel; vi kjenner til strekinga mellom Sandvika og Lysaker. Ifølgje Jernbaneverket sjølv kunne vi ha spart 2 milliardar kr dersom vi hadde gjennomført utbygginga av denne strekinga på ein hurtigare måte. Derfor er det viktig at vi no ser på nye organisatoriske måtar å gjere dette på. Dette har i eit livssyklusperspektiv òg med risikofordeling å gjere – kvar skal me leggje denne. Det handlar om fleksibilitet og innovasjon.

Eg vil òg seie at det var hyggeleg at representanten Lasse Kinden Endresen deltok i debatten. Men eg synest det er viktig å seie til representanten Endresen at dette òg er ei moglegheit for jernbanen. Det er ikkje sånn at vi har denne tenkinga berre når det gjeld veg.

Eg har lyst til å avslutte med å nemne fire grunnar til at eg meiner at OPS er på dagsordenen og bør vere prosjekt som vi fokuserer på. Det eine er ønsket om betre konkurranse som gjev grunnlag for innovasjon. Det andre er ønsket om betre risikofordeling ved at risikoen òg blir boren av den aktøren som kan påverke risikoen i prosjektet. Det tredje er ønsket om å effektivisere offentlege investeringar, og det fjerde er eit ønske om å finne eit godt verkmiddel mot det infrastrukturgapet som me ser auke år for år. Det meiner eg er gode grunnar til å sjå både på finansieringsmodellar og på organiseringsmodellar innanfor samferdselssektoren.

Freddy de Ruiten (A) [15:19:27]: Jeg er verken statisk eller reaksjonær, som representanten Halleraker påsto at en del av oss var.

Dagens rød-grønne regjering har vist at ved å prioritere bort skatteutt har det vært mulig å øke innsatsen både på velferd og investeringer i bl.a. infrastruktur. Det er viktig å slå fast ettersom interpellanten antyder at velferdutfordringene blir så omfattende i årene framover at det vil bli problematisk å få til nødvendige investeringer i infrastruktur.

Jeg tror det er mulig å få til begge deler, men da handler det selvfølgelig om å prioritere. Vi velger derfor bort skatteutt som vil koste titalls milliarder kroner årlig. Det kunne derfor være interessant å utfordre interpellanten på om han og Høyre kunne tenke seg å prioritere infrastruktur og velferd framfor skatteutt. Sporene tilbake til Bondevik-regjeringen er i så måte skremmende ettersom det meste da handlet om skatteutt og lite om satsing på velferd og infrastruktur.

Denne regjeringen satser stort på investeringer til infrastruktur. Vi erkjenner at behovene er store, og derfor har vi vedtatt en Nasjonal transportplan som er ambisiøs. Den står fast, og vi har til hensikt å følge opp de kraftige satsingene på vei og jernbane som ligger i dagens NTP.

Selvsagt ønsker vi mest mulig vei og jernbane for pengene. Men vi er skeptiske til finansieringsordninger som OPS, som gjør at staten blir sittende med noe som kan ligne en husmannskontrakt. Det kan ikke være meningen at staten og bilistene skal betale unødige mye for investerin-

gene i infrastruktur, eller synes opposisjonen det er greit å sløse med skattebetalernes penger på den måten? Som sagt er vi åpne for å vurdere finansieringsordninger som kan gi oss mest mulig igjen for pengene. Derfor gikk vi også inn for å teste OPS-modellen i sin tid, nettopp for å høste erfaringer. Det er også grunn til å nevne at vi også har plassert et par veistrekn timer og jernbanestrekningen Oslo–Ski på egne poster på budsjettet. Problemet er at hvis omfanget av en eller annen form for prosjektfinansiering blir for stort, kan det være at en binder opp hele budsjettet. Bare på de tre ferdigstilte OPS-prosjektene betaler en årlig nesten en halv milliard kroner, og vi skal betale de neste 25 årene.

Jeg registrerer at interpellantens parti ønsker så mange OPS-prosjekter at hele veibudsjettet vil bli bundet opp etter 2020.

Det er forskjell på å barbære seg og å skjære av seg hele haken. Vi er selvsagt lyd høre når det handler om å få mest mulig ut av hver krone som brukes til investeringer i transportsektoren. Men enda viktigere er viljen til å prioritere dette området gjennom de årlige budsjettene. Her har dagens rød-grønne regjering vist en helt annen forståelse og vilje både gjennom Nasjonal transportplan og ved de årlige budsjettene enn den forrige regjering som interpellantens parti var en del av.

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [15:23:15]: Det blir snakket om troverdighet med hensyn til handlingsregelen fra denne talerstolen. Hva betyr det? Betyr det at vi kan bruke 4 pst. når vi har 1 000 milliarder kr stående på bok? Betyr det at vi kan bruke 4 pst. når vi har 3 000 milliarder kr på bok? Eller 4 pst. når vi har 5 000 milliarder kr stående på bok? Er det slik at prisstigningen i Norge er i samsvar med avkastningen av oljefondet, så har jeg forstått det feil.

Jeg takker interpellanten for å ta opp en viktig sak. Når jeg hevder at dette er viktig, er det med bakgrunn i at Norge gjennom den politikken og de finansieringsmodeller som er blitt gjennomført over flere tiår, har ført til at nasjonal infrastruktur regelrett forfaller, og etterslepet øker. Den finansieringsmodellen til transportinvesteringer over det årlige statsbudsjettet som vi har i dag, gir verken nok forutsigbarhet eller gode nok rammer for finansiering av større prosjekter. En slik modell vil ofte bety at store prosjekter drar ut i tid, noe som er meget fordyrende for prosjektene og i noen tilfeller gjør at inntjeningen i driftsselskapene kommer mange år senere enn forventet. Togstrekningen Oslo–Asker er i så måte et godt eksempel. Men det er ikke det eneste. Det skjer også innen veibygging. Det bevilgningssystemet som i dag rår, har medført mange års ekstra tid og utgifter til utbyggingen av E6 vest for Alta.

Øg det er litt underlig å høre at da dagens finansminister var fylkesmann, ønsket han å ha en effektiv utbygging av vår infrastruktur, mens han som finansminister mer har et ønske om å opp tre som onkel Skruer.

Slik jeg ser det, er en av de store utfordringene, uavhengig av OPS og rammeinvesteringer, at det ikke er like lett som noen hevder, å få til privat utbygging av vei og

bane. Det er ikke merkverdig at mange prosjekter blir utført gjennom en modell hvor staten står for finansiering og også tar risikoansvaret, og private entreprenører står for utbygging. Men å snu den modellen på hodet og mene at privat risiko og kapital ønsker å gå inn i alle vei- og bane-prosjekter, blir for drøyt. Uavhengig av om vi oppretter infrastrukturfond, om vi har AS og andre selskaper og også tar opp lån, er det altså slik at den statlige investeringen er fundamentet om man skal gjennomføre en satsing som går fort nok.

Jeg etterlyser Høyre og Kristelig Folkepartis satsing. Hvor er den statlige finansieringen som vi alle vet må på plass om man skal bygge ut hurtig nok?

Slik Fremskrittspartiet ser det, vil det uavhengig av modellen som blir valgt i ulike prosjekt, i langt de fleste tilfellene være slik at staten må stå for hovedfinansieringen. Derfor utfordrer jeg Høyre og Kristelig Folkeparti på dette. For selv om jeg er et rimelig ferskt medlem i transportkomiteen, har jeg altså problemer med å finne denne satsingen både i budsjett og i Nasjonal transportplan.

En annen side av saken: Når det snakkes om ulike finansieringsmodeller, vil jeg også utfordre Høyre og Kristelig Folkeparti på om bompengefinansiering er en av modellene som de ønsker, og som ligger implisitt i deres finansiering. For etter interpellasjonen i går om bompengefinansiering, hvor verken Høyre eller Kristelig Folkeparti var på denne talerstol, er det veldig mye som er uavklart med hensyn til politisk vilje og ståsted når det gjelder finansieringsmidler.

Ingjerd Schou (H) [15:28:01]: For en tid tilbake var det en fylkesmann som tenkte lurt, og som var opptatt av at vi skulle ta i bruk nye finansieringsformer og nye måter å få mer til vei og mer til jernbane på. Jeg tror at denne fylkesmannen, som hadde en viss erfaring fra det å være finansminister tidligere, hadde med seg noen av disse erfaringene, og jeg tror også at fylkesmannen var opptatt av at folk skulle komme tidsnok på jobb, komme forutsigbart på jobb og komme hjem igjen.

Jeg så til min glede i Aftenposten i går at den fylkesmannen som nå er blitt finansminister, hadde en medsamensvoren som også tenker lurt og klokt når det gjelder å ta i bruk nye finansieringsformer og nye organisasjonsformer som ville sikre mer til vei, mer til jernbane, med andre virkemidler enn det dagens regjering, der begge er medlemmer, har. Og jeg skjønner at det løfterike i det samferdselsministeren sa i går om å tenke nytt og være i åpen dialog i to år fram til ny Nasjonal transportplan, varte bare akkurat i ett døgn, så var det tatt ned. Denne åpenheten er nok til stede, men viljen og troen på at det finnes andre finansieringsformer, er altså tatt ned, og vi er tilbake på det samme sporet.

Med dagens Nasjonale transportplan ligger Regjeringen 2,3 milliarder kr etter i første sving. Selv om man sier at Nasjonal transportplan dreier seg om mange penger, får vi altså mindre igjen for de pengene, og det er et historisk lavmål, målt i forhold til brutto nasjonalprodukt, når vi sammenlikner med det som har vært gjort tidligere. Vi ser også at når det gjelder de hundre milliardene som Re-

gjeringen slår om seg med, er 50 pst. – i hvert fall store andeler – private penger, betalt av oss som passerer disse bommene fra tid til annen. Da er private penger greit nok.

Den satsingen som ligger i Nasjonal transportplan, vil føre til at det tar 30 år før vi får dobbeltspor i hele intercity-trianglet, Halden–Oslo–Skien–Lillehammer. Det er ikke noe rart at tilliten til samferdselstilbudet, særlig innenfor de kollektive løsningene hos NSB og jernbanen, er på et lavmål, selv om kjærligheten til toget fortsatt er stor, og slik sett er et vindu for nettopp å kunne satse på samferdsel. Men jeg registrerer at Regjeringen nedprioriterer, ikke vil.

Høyre har foreslått andre finansieringsformer – Offentlig Privat Samarbeid, prosjektorganisering i den ekte formen, fondsetablering. Regjeringen vil ikke. De tre prosjektene som statsråden henviser til, er ikke ekte prosjektfinansieringsmåter. Det er en form for budsjettering. Man må gjerne ha det, men vi kommer altså ikke lenger av gårde, verken med mer vei, mer forutsigbar vei, raske- re vei, billigere vei eller med å prøve dette på jernbane. Det har vi ikke gjort i Norge før, og vi burde gjøre det.

Det er også slik at Høyre har foreslått en modernisering av Jernbaneverket. Vi har også sett på en tydeligere ansvarsfordeling mellom Jernbaneverket og NSB. Riksrevisjonen har påpekt at nettopp organiseringen av ansvarsfordelingen mellom disse to er medvirkende årsaker til at regulariteten svikter, at ansvarsforholdene er utydelige, og slik sett gjør at toget ikke kommer. Regjeringen vil ikke være med på å modernisere.

Så er det det å si at Europa gjør det. Europa ser både på nye, moderne finansieringsformer og på en annen type organisering, fra det som har vært statlige monopolinstitusjoner til det å ha moderne transportorganisasjoner. Det burde også være slik i Norge at Norges Statsbaner var et moderne transportselskap, som vant anbud ute i Europa, som gikk foran, som hadde til formål å frakte passasjerer fra a til å, og at man brukte tog og buss der det måtte passe. Europa tenker nytt. Frankrike bygger i sin planperiode 4 000 kilometer hurtigtogjernbane og legger nytt. De finansierer det ved å tredele, med en tredel på private, en tredel på de regionale og en tredel på staten. Det er slik at Høyre foreslo å avsette 50 milliarder kr i fond for å kunne ta igjen – ikke øke, men ta igjen – etterslepet på vedlikehold. Regjeringen vil ikke.

«De syv søstre» som har vært omtalt i rapporten fra Østlandssamarbeidet, hvor man sammen med kollegaer av statsråden har medvirket til at vi kan ha nye ordninger for utbyggingsprosjekter, tror jeg ender opp med å bli to brødre, finansminister og statsminister, som ikke vil se samferdsel i et samfunnsplanleggingssystem.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:33:30]: Det er en viktig debatt som interpellasjonen reiser. Det er store behov, og Norge har en stor finansiell styrke.

Jeg er enig i at det må tenkes nytt. Når vi skal tenke nytt, må vi ikke tenke så nytt at vi ikke tar med oss det beste i det gamle. Det beste i det gamle er bl.a. det som heter kontant er konge – på engelsk «cash is king». Det er det som framgangsrike næringslivsledere i Norge lever etter.

Det er kontant som er konge, for ved å betale kontant får du det billigst. Når staten har mye penger, og staten har de billigste pengene, er det ingen grunn til å låne penger av private, for det ville jo bli dyrere. Det ville være brudd med det fundamentale prinsippet. Det er riktig at en gjør det i Europa, men det er fordi de europeiske landene ikke har råd til å betale kontant. Stadig færre av dem har råd til å betale mindre kontant, men vi har råd.

Så blir det sagt at hvis en etablerer egne økonomisk juridiske enheter og kan låne på det, er det bedre. En kan da låne fra statskassen og få rimelig billig penge fortsatt. Men det vil jo innebære at den demokratiske kontrollen eller de politiske prioriteringene som må ligge til grunn for samferdselsinvesteringer, blir mindre framtreddende, blir mindre mulig å få til. Det er en klar svakhet ved det systemet.

I Stortingets bevilgningsreglement har vi et prinsipp, kontantprinsippet, om at alle utgifter som staten har, skal føres til utgift det året de kommer. Så har vi det faktum at enhver velferdsforbedring jamt over kommer inn i statsbudsjettet ved deler av et års kostnad, og blir så konsekvensjustert neste år med helårskostnad, men når det gjelder investeringer knyttet til Kystverket, Statsbygg, Jernbaneverket og Vegvesenet, fører kontantprinsippet til at de investeringene blir utgiftsført det året de påløper, mens de verdiene som den investeringen skaper, varer i mange år framover. Derfor har vi kommet i den situasjonen at investeringer i de sektorer som jeg nå har nevnt, vanskelig kommer opp i prioriteringa i forhold til velferdsforbedringer.

Dermed får vi altså over tid for små investeringer knyttet til modernisering av Norge. Det burde være en av de debatter vi burde føre videre, for å se hvordan det bevilgningsreglementet som Stortinget vedtar, som Stortinget kan endre, og som Finansdepartementet må følge opp, kan medvirke til at vi altså får en annerledes prioritering. Hvis vi så i den prioriteringa ønsker å satse på statlige investeringer, mens aktiviteten i privat sektor er så stor at økt statlig investering vil føre til at lønns- og kostnadsnivået i de bransjene stiger – ja vel, så kan vi jo ikke investere så mye som vi ønsker fordi helheten ikke blir ivare tatt. Så hele tida når det gjelder statlige investeringer, er det realøkonomien som avgjør hva du med fornuft kan gjøre hvert enkelt år. Derfor er Regjeringas politikk mye mer forsvarlig enn Fremskrittspartiets politikk, for de legger opp til en aktivitet som i sum, på privat sektor og på offentlig sektor, fører til en aktivitet som er utover de rammer som en har, og dermed får en mindre vei og mindre skinnegang igjen for pengene.

Men at det er en viktig debatt, og at en må tenke nytt, er vi helt enig i, og vi gleder oss til videreføringa av den debatten.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på at det tidsmessig er litt tvil om Gunnar Gundersen får ordet, men vi ser det litt an.

Bård Hoksrud (FrP) [15:38:44]: Det var interessant å høre på finansminister Sigbjørn Johnsen, men jeg skulle

gjærne hørt mye mer av fylkesmann Sigbjørn Johnsen fra denne talerstolen, fordi det er en mye mer offensiv mann. Det er en mann som vil ta i bruk nye modeller, nye muligheter. Så jeg skulle gjærne sett mer av fylkesmann Johnsen i stedet for så mye av finansminister Johnsen.

Det er altså sånn at under 2 pst. av statsbudsjettets totale ramme går til samferdsel og infrastruktur, og det er jo den store diskusjonen, hvordan skal man klare å få opp dette, og hvordan skal man klare å få gjort mer med alle de utfordringene vi står overfor på samferdselssektoren. Det er enorme utfordringer. Men jeg synes jo at det er litt interessant når vi nå registrerer at noen av dem som sier at de vil bruke mye mer penger på infrastruktur og samferdsel, også sier at vi må ned på 4 pst. igjen, til handlingsregelen. Interpellanten fra Høyre var veldig klar og tydelig på at han og Høyre vil ned på 4 pst. For Fremskrittspartiet er ikke handlingsregelen det viktige. Det viktige er hvordan man bruker pengene, og at man bruker pengene på en fornuftig og god måte.

Så sa representanten Halleraker at det er en «tsunami» om å tenke nytt. Ja, det hjelper ikke med en tsunami bare om å tenke nytt. Det må være en tsunami som sier at man ønsker å handle nytt, og at man ønsker faktisk handling, og det må også være politisk vilje til å handle.

Finansministeren pekte på at det handler om å prioritere hvordan man skal bruke penger som staten har. Han var tydelig på at det er viktig også å gjøre noe med vedlikeholdet, og det er jeg helt enig med finansministeren i. Vedlikehold er utrolig viktig, og det å bygge ny infrastruktur er utrolig viktig. Så sier finansministeren videre: Ingen behøver jo å låne penger når vi har så mye penger i aksjer eller i bankinnskudd, «penger i banken», som finansministeren kalte det. Det er kanskje fordi finansministeren synes det er så viktig å ha så mye penger i banken at det er bilistene som skal betale, for nå er det jo bilistene som betaler størsteparten av investeringene i infrastruktur i dette landet. Det er altså ikke sånn at det er staten som tar den store kostnaden, for bilistene har allerede betalt inn i form av skatter og avgifter på bil og bilrelaterte avgifter, i tillegg til at de blir pålagt bompenger, såkalt lokale initiativ, som jo flere og flere av dem som har stått bak de såkalte lokale initiativene, opplever som noe helt annet enn lokale initiativ – de opplever det faktisk som statlig utpressing.

Så synes jeg også at det i denne debatten, og for så vidt i den debatten som har pågått i det offentlige rom de siste årene, er noen politiske partier som har litt forskjellig flagg, og de heiser og senker flaggene litt avhengig av hvilken type debatt man har. For når man ser på hva man legger fram i statsbudsjettet, som man kanskje bør forholde seg til, som er virkelighetens verden – ja så ser man at det er ganske stor forskjell på det man sier, og det man faktisk gjør i prioriteringene i de forskjellige partiene.

Finansministeren var inne på dette med hvordan man bruker pengene, at man har mye penger som man kan bruke på en fornuftig måte, og så sier han at det handler om «politiske prioriteringer». Ja, det gjør det. Jeg har lyst til å ta fram et eksempel som kanskje er noe av det som illustrerer hvor håpløst det er at det ikke finnes politisk vilje

hos flertallet til å satse mer på bygging av infrastruktur: I 2010 vil vi sannsynligvis bruke 28 milliarder kr på ulykker – 28 milliarder kr. Vi bruker 18,9 milliarder kr tilbake på infrastruktur på vei, og det gjelder både drift, vedlikehold og investering. I tillegg kommer 7,5 milliarder kr i bompenger. Hvis vi hadde brukt 5–6 milliarder kr og tatt de 500 verste ulykkesstrekningene og fått opp midtdelere, hadde vi redusert antall drepte i trafikken med 80–100. Det er en investering som ville gjort at vi ville fått igjen pengene i løpet av to–tre år. I tillegg ville man også hindret at 80–100 mennesker mistet livet i trafikken på norske veier etter at man hadde gjort dette grepet.

Det er jo helt utrolig at man ikke ser at her er det faktisk både mulighet til å spare samfunnet for store kostnader og ikke minst spare familier og venner for å miste folk i trafikken. Vi har en nullvisjon, men det er altså ikke vilje til å følge opp den nullvisjonen, som alle de politiske partiene er enige om. Dette handler om hvordan man bruker pengene. Bruker man pengene på riktig måte, kan man faktisk redusere kraftig antallet mennesker som blir skadd og drept i trafikken i Norge, og det er utrolig lønnsomt. Og i motsetning til finansministeren, som ønsker at pengene skal stå i banken, ønsker jeg at vi skal bruke pengene til å investere nå. Så kan vi høste i framtiden, så kan vi bruke de pengene som vi i dag f.eks. bruker på ulykker, eller næringslivet bruker i form av økte transportkostnader, på investeringer som man kan høste av i framtiden, med lave kostnader både når det gjelder ulykker og for næringslivet.

Presidenten: Neste taler er Torgeir Micaelsen, og muligens får vi også tid til Gunnar Gundersen. Presidenten gjør oppmerksom på at en interpellasjon er på maksimalt 1½ time, og vi driver nå og teller minutter.

Torgeir Micaelsen (A) [15:44:11]: Da skal jeg gjøre det kort.

Det har vært interessant å følge debatten, om et interessant tema, med – hva skal jeg si – veldig mange ulike innganger til spørsmålet. Det sier vel bare noe om at veier og jernbane og kommunikasjoner generelt i Norge er et hett tema – av ulike grunner. Jeg skal komme tilbake til det, men først vil jeg bare knytte noen kommentarer til enkelte representanters påstander om at de store oljeinntektene som vi har faset inn i norsk økonomi siden handlingsregelens fødsel i 2001, skulle brukes på noen spesielle formål, hvor infrastruktur, vei og bane, var et av dem.

Ja, det er jeg helt enig i. Det er en god grunn til det, for det det var ment som, var at når man så for seg at man fikk noen ekstraordinære inntekter som skulle fases inn i norsk økonomi over tid, var det viktig at de pengene ble brukt til å øke vekstkraften i norsk økonomi. Men jeg mener det er feil å se på de eksemplene som Stortinget den gangen la til grunn for behandlingen, nemlig forskning, utdanning, veier, jernbane og skattelette, som en uttømmende liste for hva som kunne være fornuftige tiltak for å øke norsk vekstkraft. Jeg har fortsatt til gode å se representanter i denne salen stå på talerstolen og si at veier og jernbane er viktigere for norsk vekstkraft og er viktigere å prioritere enn f.eks. investeringer i barnevern, utdanning, barne-

hager osv. Når vi snakker om investeringer for framtiden, kan jeg ikke forstå at det er noe mer mindreverdig enn å bruke penger på jernbane og vei.

Hvis vi er enige om en sånn type inngang, gjenstår fortsatt hovedproblemet, som mange av representantene i denne salen ikke klarer å svare på: Grunnen til at vi står litt i dette uføret, at vi ikke klarer å ta vare på nøkkelstrekninger rundt omkring i det ganske land, at vi også opplever at mange steder rundt omkring i landet har høyst variabel kvalitet på asfaltdekket, at tog ikke går, osv., er at vekslende regjeringer over lang tid ikke har brukt pengene på det vi i denne salen tilsynelatende er enige om at vi skal gjøre; vi har brukt dem på helt andre ting. Så kan man si at det er feil. Men det er jo det som er problemet.

Til disse alternative finansieringsformene: Jeg er åpen for å diskutere hva som helst som kan få mer ut av hver krone, men jeg tror rett og slett ikke på at svaret nødvendigvis er å drive med det finansministeren kaller «kreativ bokføring», for det er det det dessverre er. Hovedproblemet, hvorfor vi står der vi står, handler om to ting: At nivået på bevilgningene over tid har vært altfor lavt i forhold til ambisjonene, og at Stortinget ikke har klart å manne seg opp til å si at noen prosjekter skal gå foran andre. Med andre ord: Vi har satt i gang altfor mange enkeltprosjekter med små startbevilgninger fra år til år, som gjør at man ikke klarer å følge opp året etter, og så satt proppen i, og så opplever vi at det er helt uhensiktsmessig framdrift i mange av disse prosjektene. Så får vi disse eksemplene, som fra jernbanestrekninger rundt Oslo, der man sikkert kunne spart store beløp hvis man i større grad hadde turt å si at dette prosjektet skal gå foran andre.

Til mine medrepresentanter: Vi har alle muligheter til å få til mer gjennomgående framdrift i mange av disse prosjektene, men da tror jeg vi også må være villige til å si at noen prosjekter er viktigere enn andre.

Helt til slutt vil jeg bare si at denne debatten igjen har vist – og det er godt at vi nå snart får diskutert litt mer politikk – at det er fullstendig sprekk på borgerlig side, for Høyre – og for så vidt også Kristelig Folkeparti, altså flere av de borgerlige partiene minus Fremskrittspartiet – anerkjenner i hvert fall at det er en ramme mot en realøkonomi som gjør at det ikke nødvendigvis er hvor mye penger du har i banken, som avgjør hvor mye du kan sette gang av aktivitet i norsk økonomi. Det har noe med hvor mange ingeniører, hvor mange fagfolk, hvor mange kubikkmeter med sement du får tak i – mens i Fremskrittspartiet har jeg inntrykk av at man overhodet ikke har noe begrep om det. Der sier man at disse alternative finansieringsmåtene nærmest skal gå på utsiden av den ordinære budsjettprosessen, de skal komme i tillegg til alt annet man driver med. Da tror jeg at vi vil oppleve én ting, og det har flere representanter vært innom her: Det som vil skje, er at vi vil få et særegent rentenivå, en kronekurs og kostnadene går i været i enda større grad enn vi har sett, og så får vi rett og slett mindre vei og bane for pengene.

På rød-grønn side har vi vist at vi er i stand til å prioritere vei og jernbane foran andre gode formål. Vi har vist at vi er i stand til å prioritere enkeltprosjekter på budsjettet som har forutsigbar framdrift, men vi er også i stand til å

nok? Det er en kjensgjerning at vi bygger mindre vei enn andre land det er naturlig å sammenligne seg med, og langt mindre jernbane.

Vi ser i praksis at selve organiseringen har betydning: Ved fristilling av prosjekter i egen selskapsform – gjerne med private involvert – realiserer man prosjekter raskere, mer innovativt og smarere, fordi man må bære ansvaret videre i mange år.

Det er veldig synd at finansministeren her avviser initiativet fra samferdselsministeren, slik jeg oppfatter ham. La meg legge til at jeg syns også det er synd at ikke finansministeren er villig til å bruke sin innflytelse til å påvirke politikken i en retning han selv står for, utenfor regjering.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [15:57:33]: Som jeg har vært inne på tidligere i dag, dreier denne debatten seg i bunn og grunn om hvor mye penger vi skal bruke på investeringer i samferdsel – altså om rammen, om hvor mye en bruker, og hva slags valg vi skal gjøre. Det er en helt grei og ærlig diskusjon. Det var også noe av poenget i den nå mye siterte artikkelen som ble skrevet av fylkesmannen, som finansministeren kjenner godt, og som han kjenner seg igjen i – at det dreide seg om rammene, og rammen i NTP er jo betydelig økt i denne perioden, med over 100 milliarder kr.

Når det gjelder handlingsregelen: Det ble nevnt i innstillingen om handlingsregelen i 2001 at en pekte på eksempelvis samferdselsinvesteringer, forskning og avgiftsreduksjoner. Men det er ikke mulig å gjøre et skarpt skille mellom ulike investeringer i forhold til hva som er viktig for fremtiden, og det å investere i arbeidskraften og i utdanning er viktig. Det å investere i veg er viktig. Så jeg tror ikke det er mulig å sette det ene i én boks og det andre i en annen boks. Jeg er fortsatt opptatt av at en skal ha en effektiv framdrift og utbygging av vegprosjekter og jernbaneprosjekter, og at en bruker statens penger på en fornuftig måte.

Så mener jeg også – og det er det blitt laget et poeng av – at det liksom er embetsverket som legger sin klamme hånd over statsråder – finansministeren inkludert. Jeg tror at alle statsråder, uavhengig av partifarge, gjør klokt i å lytte til det kunnskapsrike embetsverket vi har, som en bakgrunn for det å utforme politikken. Det er viktig.

Jeg er åpen for innspill og argumenter som går begge veier. Det tror jeg er en viktig del av den politiske debatten, og det er også slik jeg oppfatter samferdselsministeren – at hun er åpen for å lytte til de synspunkter som nå kommer. Men samtidig er det også slik – og da siterer jeg det som samferdselsministeren sa i interpellasjonsdebatten i går:

«Når det er slik med OPS at hovudfunnet er kørkje høgare eller lågare kostnader enn ved tradisjonell gjennomføring, og at gevinstar kan hentast ut gjennom endra kontraktsstrategiar innanfor eit system med ordinære løyvingar over statsbudsjettet, ser eg det som viktig i denne perioden å bidra til nye kontraktsformer.»

Altså med andre ord: Det er å prøve ut det som Regjeringen nå har lagt til grunn, nye kontraktsformer. Det er å gjennomføre det vi kaller prosjektfinansiering innenfor de rammer som bevilgningsreglementet gir anledning til. Og så vil både jeg og andre statsråder forholde oss til det som Stortinget nå har vedtatt og sluttet seg til, og det er at en ikke skal gjennomføre flere OPS-prosjekter i denne perioden. Men jeg frykter verken debatten eller de innlegg som måtte komme i så måte, og jeg er åpen for både inntrykk og innspill. Men jeg forskutterer ingen beslutning – det er viktig.

Presidenten: Da er sak nr. 7 ferdigbehandlet.

Stortinget avbryter nå forhandlingene og tar pause fram til kl. 18. Da starter Stortinget med sak nr. 8, som er interpellasjon fra representanten Nikolai Astrup til finansministeren.

– Møtet er hevet.

Møte tirsdag den 23. mars 2010 kl. 18

President: Øyvind Korsberg

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 61)

Sak nr. 8 [18:01:02]

Interpellasjon fra representanten Nikolai Astrup til finansministeren:

«Forpliktelsene i klimaforliket gjør det nødvendig å kjøpe et betydelig antall kvoter gjennom kvotomekanismene. I Klassekampen 10. februar kan vi imidlertid lese at bare 27 øre av hver klimakvotekrone når frem til miljøprosjektene de er tiltenkt. 6. februar melder Klassekampen at Regjeringen sliter med å skaffe nok klimakvoter i løpet av kyotoperioden. Hittil er bare 660 000 tonn CO₂-kvoter FN-godkjent av et totalt behov på 25 millioner tonn innen 2012. Av dem er 522 000 tonn fra et skogprosjekt på New Zealand, til tross for at Norge er restriktiv med å melde inn skog i klimaregnskapet hjemme.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre at den grønne utviklingsmekanismen virker etter hensikten, at forvaltningen av kvoteregimet blir mindre kostnadskrevende og mer klimaeffektiv, og at Norge klarer å levere på sine kvotebehov i kyotoperioden og frem til 2020?»

Nikolai Astrup (H) [18:02:41]: Det har ingen mening å debattere hvor store klimagassutslipp Norge skal kutte hjemme, og hvor store som skal kuttet ute. Den debatten ble avgjort med klimaforliket.

Debatten bør nå dreie seg om hvilke tiltak vi skal gjennomføre for å nå målene om å kutte 20 pst. av Norges utslipp hjemme og 10 pst. ute innen 2020 – og samtidig bidra til at Norge er et karbonnøytralt land i 2030. Alt dette er vi enige om.

Jeg er imidlertid bekymret for Regjeringens tempo og resultatene vi har oppnådd så langt. Utslippene i Norge stiger, og det vil de ventelig gjøre de nærmeste årene også.

Regjeringens handlingslammelse i klimapolitikken – slik den tydelig kommer til uttrykk gjennom utsettelsen av klimameldingen – gjør at vi neppe vil se konkrete tiltak hjemme før i 2012 eller 2013.

Det er helt i tråd med den holdningen Regjeringen har til klimaspørsmålet. Det er skuffende langt mellom ord og handling. Vi ser til og med at Regjeringen nokså konsekvent og aktivt velger bort de miljøvennlige løsningene.

Det holder å minne om autodieselavgift for biodiesel, høy forbrenningsavgift, lav deponiavgift og ambisjonsløs energistandard i det nye regjeringsbygget, for å nevne noen eksempler, der de fleste tilfeldigvis sorterer under finansministerens eget departement.

Det er kanskje greit å minne finansministeren om at våre etterkommere ikke vil dømme oss på vår vilje til å love, men på vår evne til å levere.

Mangel på innsats og resultater hjemme gjør det desto viktigere at Regjeringen lykkes med satsingen på internasjonale kvotekjøp.

Det er positivt at Regjeringen tar markedet i bruk i miljøets tjeneste. Markedet er som kjent en utmerket tjener, forutsatt at det reguleres riktig.

Klimakrisen skyldes en markedssvikt som i teorien enkelt kan rettes opp. Det er for billig å forurense og for dyrt å være miljøvennlig. Løsningen er å gjøre det dyrere å forurense og mer lønnsomt å være miljøvennlig. Kvotehandelen kan være et viktig bidrag til dette, men det forutsetter et kvoteregime som korrigerer de store manglene dagens karbonmarked lider under.

Dersom markedet ikke fungerer etter hensikten, vil både verdens klima og Norge økonomi være skadelidende. Det er ingen tjent med.

Norge skal dekke inn betydelige forpliktelser gjennom å ta i bruk kvotemarkedet. Innen 2020 skal en tredjedel av forpliktelsene i klimaforliket tas gjennom tiltak ute. Satsingen på bevaring av regnskog, som Regjeringen ble presset til å godta i forhandlingene om klimaforliket, holdes selvsagt utenfor dette regnestykket.

Behovet for kvoter, eller karbonkreditter, vil vokse betydelig frem mot 2030, da Norge skal være karbonnøytral. Derfor er det avgjørende at finansministeren på et tidlig stadium bidrar til å videreutvikle kvotesystemet og sørger for at Norges betydelige kvotekjøp faktisk kutter verdens utslipp, og at det gjøres på en mest mulig kostnadseffektiv måte.

Det er mange utfordringer med både det europeiske kvotesystemet og FNs kvotesystem.

I det europeiske kvotesystemet vil dyre kutt i kvotepliktig sektor hjemme medføre at Norge subsidierer utslipp i den samme sektoren ute. Det vil ikke kutte utslipp, bare flytte dem til et annet sted i Europa.

Dersom vi skal gjennomføre kutt i kvotepliktig sektor i Norge, må kvotemarkedet strammes inn like mye som vi har kuttet, enten ved at det tildeles færre kvoter eller ved at overskuddskvoter slettes i takt med utslippskutt.

EUs kvotesystem har den fordel at vi vet at det virker. Det fører til reduserte utslipp i Europa, og det gir forurenserne et økonomisk incentiv til å gjennomføre klimatiltak som koster mindre enn kvoteprisen. En vedvarende kvotepris på dagens lave nivå vil imidlertid ikke utløse tiltak som virkelig monner.

Her er utfordringen at Europas bedrifter står fritt til å velge å flytte utslippene til land med mindre restriktive miljøregler i stedet for å ta kostnaden ved å kutte utslippene hjemme.

Karbonlekkasjen som da oppstår, kan medføre at verdens utslipp øker i det store bildet, selv om de synker i Europa. Det er ingen tjent med. Derfor var det viktig å lande et globalt karbonmarked i København i desember, og en skuffelse at dette ikke viste seg mulig.

EUs kvoteregime virker. Det er mer tvilsomt om FNs kvoteregime virker etter hensikten. Det er avgjørende at kvotekjøpene faktisk bidrar til å redusere utslippene. Det er vanskelig og byråkratisk å verifisere. Det er betydelig risiko for at store deler av de midlene som er avsatt til

klimatiltak, i stedet ender opp som honorarer og gebyrer til advokater, meglere, konsulenter og offentlige kontorer.

Klassekampen hevdet 10. februar i år at bare 27 øre av hver klimavotekrone når frem til miljøprosjektene de er tiltenkt – dette basert på en internasjonal undersøkelse. Hvis dette er riktig, er det svært alvorlig. Norge har riktignok god råd, men finansministeren vil trolig være den første til å si seg enig i at vi ikke har råd til å sløse med offentlige midler. Vi har heller ingen tid å miste i kampen mot menneskeskapte klimaendringer.

Dersom svinn, ineffektivitet og administrasjon spiser 73 pst. av klimainnsatsen, er det uholdbar bruk av skattebetalernes og fellesskapets penger, men det er også svært alvorlig fordi internasjonal kvotehandel er en av grunnpilarene i kampen mot klimaendringene.

Spørsmålet nå må derfor være hva finansministeren og resten av Regjeringen gjør for å bidra til en mer kostnads-effektiv forvaltning av kvoteregimet, slik at de tiltak vi setter i verk, faktisk gir globale kutt i klimagassutslippene. Det bør være en prioritert oppgave, ettersom kvotehandel utgjør – skal vi si – siste rest av grunnmuren i Regjeringens klimapolitikk.

Svinn og byråkrati er ikke de eneste problemene med FNs kvotehandelssystem. En av årsakene til at det er vanskelig å finne gode prosjekter, er sannsynligvis at den grønne utviklingsmekanismen stiller strenge krav til kvoteprojektene. De skal bl.a. bidra til teknologioverføring mellom rike og fattigere land. Det betyr at f.eks. vannkraftprosjekter som regel bare vil være aktuelle i de aller fattigste landene. Regjeringens prosjekt i Kina ble f.eks. underkjent i FN. Vannkraft er ingen ny teknologi i Kina.

I tillegg må det kunne godtgjøres at tiltaket ikke ville ha vært iverksatt av mottakerlandet uavhengig av den ekstra finansiering som kvotesalg gir, og at tiltaket dermed reelt sett bidrar til å kutte utslippene. De fleste lønnsomme fornybarprosjekter vil dermed falle utenom i et land som Kina. Landet mangler ikke kapital – tvert om – og vil trolig bygge ut vann-, vind- og solkraftprosjekter dersom det er økonomi i dem. I andre land kan dette selvsagt stille seg annerledes.

Det beste beviset på at det er krevende å innfri FNs krav til kvoteprojekter under den grønne utviklingsmekanismen, er at Regjeringen selv kun har klart å innfri 660 000 karbonkreditter av et samlet behov på 25 millioner karbonkreditter som skal innfris innen 2012 – dette ifølge Klassekampen. Det betyr at Regjeringen har under to år på å innfri forpliktelsene i kyotoperioden, og jeg imøteser statsrådets redegjørelse for hvordan han skal greie å levere på det løftet.

Strategien synes så langt å være å tegne seg på langt flere prosjekter enn det som er sannsynlig blir godkjent, i håp om at noen av prosjektene vil passere i FN. Hvis dette virkelig er strategien, er det ikke til å undres over at kvoteregimet er lite effektivt, og at det tar lang tid å komme i mål.

Det er fristende å legge til at av de 660 000 karbonkredittene Regjeringen har fått godtgjort de siste to årene, melder Klassekampen at 522 000 stammer fra et skogprosjekt på New Zealand. Det finnes riktignok en mulighet

for å kjøpe kvoter i andre i-land – såkalt joint implementation – men inntrykket har hele tiden vært at Regjeringen ønsket å bidra til kutt i utviklingsland gjennom den grønne utviklingsmekanismen, ikke i industriland. At prosjektet er et skogprosjekt, er ikke mer oppmuntrende, ettersom Regjeringen er svært restriktiv med å melde inn skog i vårt eget klimaregnskap. Prosjektet bidrar verken til utvikling eller til teknologioverføring i utviklingsland, men det er i det minste et godkjent prosjekt.

Dette illustrerer hvilke vanskeligheter finansministeren vil få med å komme i mål, men også at det er behov for å se nærmere på kriteriene i den grønne utviklingsmekanismen. En aktuell utvikling kunne være å åpne for demonstrasjonsprosjekter for fangst og lagring av CO₂.

Hva mener statsråden bør gjøres for å videreutvikle kvotesystemet? Vil det være mulig, riktig og trygt å innfri Regjeringens utenlandsmål gjennom kvotekjøp dersom systemet ikke forbedres?

Hvilke konkrete tiltak har finansministeren iverksatt for å forbedre systemet og sikre at kvotekronene ender i klimatiltak og ikke i byråkrati og ineffektivitet?

Jeg imøteser statsrådets svar, og håper på en opplysende debatt.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:11:45]: Jeg har ved flere anledninger holdt innlegg om generasjonsregnskapet i en mer økonomisk sammenheng. Jeg vil også understreke at det å nå de ambisiøse klimamål som Norge har satt seg – det å få ned klimautslippene, det å sørge for at vi har en bærekraftig framtid – også er en viktig del av en slik generasjonskontrakt. Så økonomi og klima er to av de store utfordringene vi står framfor for å sørge for at neste generasjon tar over noe som er mer bærekraftig enn det vi kanskje har i dag på mange områder.

Derfor er det viktig om vi skal lykkes med det, at vi også lykkes med å redusere globale utslipp av klimagasser. Da må vi også begrense veksten i utslipp i utviklingsland. Det er her utslippene vil vokse sterkest i årene framover. Det har sammenheng med at det er nødvendig å øke også den økonomiske veksten i utviklingslandene for å få en jevnere fordeling av vekst og rikdom i verden.

Det er helt naturlig at den rike delen av verden skal delta for å gjøre denne jobben. Vi har et betydelig ansvar for dagens utslipp. Samtidig vil vi aldri kunne svare fullt ut på klimautfordringen bare ved å redusere utslipp i de høyt industrialiserte land.

Den grønne utviklingsmekanismen under Kyoto-avtalen legger til rette for at vi kan bidra til å redusere utslipp i utviklingsland gjennom kjøp av såkalte CDM-kvoter. Slike kjøp er også et viktig tiltak for å overoppfylle Kyoto-avtalen, slik vi har satt oss som mål. Skal vi nå dette målet, må vi kjøpe 25–30 mill. kvoter for årene 2008–2012 sett under ett.

Ved å kjøpe kvoter gjennom den grønne utviklingsmekanismen kan vi bidra til at klimaprojekter som ikke er lønnsomme i seg selv, likevel blir gjennomført. Samtidig må vi stole på at prosjektene gir klimamessig gevinst. For å sikre dette har FN etablert en omfattende godkjenningsprosedyre. Basert på tall vi har fra FNs miljøprogram,

UNEP, kan kostnadene knyttet til denne prosedyren anslås til om lag 8 pst. av kvoteprisen for et typisk CDM-prosjekt.

Vi er trygge på at vi skal klare å nå vårt mål om å overoppfylle Norges Kyoto-forpliktelser med 10 pst. innen 2012.

CDM-systemet er ikke perfekt, det er prosjektbasert og tungvint på mange vis. Men det er det beste systemet vi har i dag for å bidra til utslippsreduksjoner i utviklingsland. Noe av poenget må jo være at Norge sammen med andre land jobber aktivt for å forbedre CDM-systemet og etablerer bedre kvotesystemer for utviklingsland. Men dette er et noe mer langsiktig arbeid.

Representanten Astrup spør om hva Regjeringen kan gjøre for å sikre at Norge klarer å dekke sine kvotebehov i kyotoperioden og fram til 2020. Vi vil redegjøre – og redegjør – for opplegget av kvotekjøp i de årlige budsjett-dokumenter. Her framgår det også at vi legger stor vekt på å kjøpe fra prosjekter som er i en tidlig fase. Framdriften i innkjøpsprogrammet er god. Finansdepartementet har pr. i dag inngått kontrakter om kjøp av til sammen om lag 19 millioner klimakvoter for perioden til og med 2012. Om lag 1,3 millioner av disse kvotene står nå på bok. Systemet er slik at vi betaler først når kvoten blir levert. Men før dette kan skje, må kvotene være godkjent av FN. Vi har også inngått noen kontrakter om levering etter 2012. Et kjøpsopplegg for perioden fram til 2020 må imidlertid ikke ses uavhengig av utfallet av de pågående klimaforhandlinger eller utformingen av nasjonale virkemidler for perioden etter 2012.

Representanten Astrup spør om hva Regjeringen gjør for å sikre at den grønne utviklingsmekanismen virker etter hensikten, og at forvaltningen av kvoteregimet blir mindre kostnadskrevende og mer klimaeffektivt. Det er Miljøverndepartementet som har ansvaret for bl.a. arbeidet med den grønne utviklingsmekanismen. Finansdepartementet har først og fremst en rolle som aktør i kvotemarkedet. Så på dette punktet svarer jeg derfor på vegne av miljø- og utviklingsministeren.

Den grønne utviklingsmekanismen er på sakskartet hver gang partene i Kyotoprotokollen møtes, noe som senest skjedde i forbindelse med møtet i København i fjor. Under ledelse av Miljøverndepartementet deltar Norge i forhandlingene om den videre utviklingen av denne mekanismen. Norge har i likhet med de fleste andre land ønsket løsninger som gjør at kostnadene blir så lave som mulig, uten at man reduserer kravene til å dokumentere klimaeffekten av de enkelte prosjektene.

Norge har over tid bidratt med betydelig ressurser i arbeidet med å utvikle gode institusjoner og et godt regelverk, og vi har også avsatt ressurser til en styrerepresentasjon i den grønne utviklingsmekanismen.

I klimaforhandlingene arbeider Norge for å utvikle andre mekanismer som kan erstatte, eventuelt supplere, den grønne utviklingsmekanismen for perioden etter 2012. Men en overgang til slike mekanismer vil kunne ta tid, og det er usikkert hvor stor rolle den vil kunne spille i perioden fram til 2020.

Som jeg sa tidligere i mitt innlegg, er ikke det såkal-

te CDM-systemet perfekt, men det er det beste vi har p.t. På kort sikt er ikke alternativet til CDM-systemet et bedre system, men ikke å gjøre noe for å bidra til å redusere utslipp av klimagasser i utviklingsland. Det mener vi er et dårlig alternativ. Derfor vil Regjeringen jobbe for at vi kan forbedre det systemet som allerede er der, slik at vi kan oppnå det som er et felles mål, nemlig en total reduksjon av klimagasser globalt.

Nikolai Astrup (H) [18:19:24]: Først vil jeg gjerne takke finansministeren for svaret og for at han tar seg tid til å delta i en viktig debatt. Det er jo faktisk en del andre som også har tatt seg tid til å møte opp for å diskutere dette viktige spørsmålet – og dette er noe vi skal bruke betydelige midler på i årene fremover.

Statsråden sier at fremdriften er god. Imidlertid vet vi at veldig mange av de prosjektene som Regjeringen så langt har satset på, har blitt underkjent. Det gjelder bl.a. vannkraft i Kina, som jeg nevnte. Det gjelder også vindkraftprosjekter i Kina, som med stor sannsynlighet vil bli underkjent, for vindkraft er kjent teknologi i Kina, tro det eller ei – det er faktisk en av de aller eldste.

Først vil jeg utfordre finansministeren til å si litt mer om hva slags type prosjekter Regjeringen nå satser på å gå inn i, slik at vi unngår at av disse 19 millionene vil et flertall av prosjektene bli underkjent, slik vi nå har sett. Vi har brukt mye tid og ressurser på de prosjektene som FN har underkjent, og vi har ikke funnet gode nok prosjekter som vi kan ta videre.

Så er det også et spørsmål om EUs marked – det virker, det vet vi. Vil det være en aktuell politikk for Regjeringen å bidra til å stramme inn det europeiske kvotemarkedet ved å slette noen av de overskuddskvotene som vi i dag selger inn til det europeiske markedet? Det vil gi et garantert resultat, og det vil være det mest effektive og det billigste klimatiltaket som vi kan gjennomføre – og som vil kunne ha virkning allerede nå.

La meg også spørre om hvordan Regjeringen har tenkt å jobbe for å forbedre FNs kvoteregime frem mot Mexicoforhandlingene. En viktig fremgangsmåte kunne være å satse på å få sektorvise kvotemarkeder, der man f.eks. får innlemmet enkeltsektorer i Kina, i India eller i andre land og også inngå bilaterale avtaler på dette området. Jeg ber statsråden om å gjøre rede for det.

Jeg tror statsråden nevnte at kun 8 pst. av kvoteprisen i dag går til administrasjon. Men når det gjelder det prosjektet som det f.eks. er referert til i Dagens Næringsliv, som går på vannkraft, og som det er lagt stor prestisje i fra Regjeringens side, vil det være minimum 30 pst. som går til honorarer, ifølge Dagens Næringsliv. Det prosjektet som Klassekampen henviser til, står fast på at 73 pst. forvinner i administrasjon og byråkrati.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:22:44]: Representanten Astrup stilte en lang rekke spørsmål som jeg må be om å få lov til å komme tilbake til – det jeg ikke rekker i mitt siste innlegg. Jeg vil bare gjenta noe av det jeg sa i stad, som jeg synes er viktig for saken, og det er at vi pr. dags dato har inngått kontrakter om kjøp av til sammen 19 mil-

lionser klimakvoter for perioden fram til 2010. Av dette er 10 millioner kontrakter som vi har inngått relativt nylig, og de siste kontraktene er offentliggjort på nettsidene våre sist mandag, altså 22. mars. Så sa jeg også i stad at de først leveres til statens konto etter at prosjektet er godkjent av FN, og etter at selve utslippsreduksjonen har funnet sted og er blitt verifisert. Derfor tar det noe tid fra kontrakten er underskrevet til den står på vår konto.

Så vil jeg også opplyse om at Regjeringen har en diskusjon for tiden om alternativer, slik at vi kan være mer sikre på at vi kan nå de mål vi har satt oss med hensyn til Kyotoprotokollen. Vi vil i tilfelle komme tilbake til Stortinget med det, og en naturlig måte å gjøre det på, er å omtale dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett, altså status, som en oppdatering for Stortinget med hensyn til hvor saken står nå.

Når det gjelder Klassekampens påstand om at kun 27 øre av hver klimakrone når fram til de miljøprosjektene som er tiltenkt: Denne CDM-mekanismen skal også gi incentiver til å gjennomføre klimaprosjekter som ikke er økonomisk lønnsomme uten inntekter fra kvotesalg, som jeg sa i stad, men slik at disse prosjektene gir klimamessig gevinst. For å sikre en slik addisjonalitet, som det heter, har FN etablert en ganske omfattende prosedyre for å få til dette. Den 8-prosenten som jeg nevnte, er basert på tall fra UNEP – kostnaden til den prosedyren kan anslås til om lag 8 pst. av kvoteprisen for et typisk CDM-prosjekt. Når det gjelder Klassekampen artikkel 10. februar i år, så refererer den til en rapport som er utarbeidet av et firma som heter Carbon Retirement. Det er vel verdt å opplyse om og understreke at Carbon Retirement har en forretningsmodell som går på å selge et direkte konkurrerende produkt til kvoter inn fra den grønne utviklingsmekanismen. Så i hvert fall for min egen del vil jeg være litt forsiktig med å legge for stor vekt på rapporter som stammer fra markedsaktører som har økonomiske interesser som en del av sin konklusjon. Men det er viktig, som jeg sa i stad, at vi jobber med å finne fram til mer effektive og gode kvoter som gjør at vi selvsagt også sørger for at en størst mulig del av prisen går til det den faktisk skal gjøre.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [18:26:10]: All honnør til representanten Astrup, som tar opp et viktig tema og følger opp arbeid som også Fremskrittspartiet grep fatt i i forrige periode. Fremskrittspartiet er veldig glad for kvotemekanismen og at kvotene er en del av Kyoto-avtalen. Det gjør det mulig å sette et tak på utslipp, samtidig som en kanalisere midler til kutt der de er mest fornuftige å gjennomføre først – gitt at systemet fungerer.

Jeg aksepterer at i alle startperioder vil det være småfeil som må lukes ut, og det har det åpenbart også vært i kyotokvotesystemet. Men det er viktig for troverdigheten til systemet at det blir mest mulig genuint, at pengene kommer samfunnet til nytte og ikke brukes til å «proppe opp» enkelte som spiller på systemet. Det er også viktig at man i denne sammenhengen, i hvert fall fra Norges side, ikke bruker en tilnærming der en bare kjøper «hot air»-kvoter fra Russland og Ukraina for å innfri sine mål, men faktisk sørger for at når en kjø-

per kvoter fra utlandet, så går de til tiltak som er reelle.

I den politiske debatten har Regjeringen skrytt av at deres tilnærming med stram kvotetildeling er det samme som en offensiv klimapolitikk. Det er riktig – hvis en stram kvotetildeling er at Regjeringen ikke tildeler alle kvoter som en får fra kyotosystemet, men makulerer dem i stedet. Og makulerer du et antall kvoter, vil du altså ha færre kvoter i omløp, og da vil du ha mindre utslipp enn det du ellers ville hatt. Da kan du si at du har en offensiv klimapolitikk. Det Regjeringen legger i stram kvotetildeling, er derimot at du skal tildele færre kvoter til norsk industri enn våre konkurrentland gir til sin industri. Det er ikke offensiv klimapolitikk – det er bare å lempe kostnader over på industrien og ødelegge deres konkurransevne. Det bør også være en del av denne debatten.

Regjeringen må ta hensyn til at industrien i Norge er de som skal utvikle ny teknologi som skal selge produkter som er mer CO₂-vennlige enn konkurrentenes. Man hjelper ikke industrien ved å pålegge dem en kostnad eller en ekstraskatt, som man i realiteten gjør. Spesielt hånlig overfor industrien blir det når Regjeringen lar være å tildele ganske mange millioner kvoter, og bare selger dem på EU-markedet i stedet, og casher inn gevinsten. Enda mer hånlig blir det når en i tillegg sier at en skal overoppfylle Kyoto-avtalen og gjøre det ved å kjøpe billige kvoter gjennom den grønne utviklingsmekanismen. Da er Regjeringen spekulanter av verste klasse – de kjøper billig fra de fattige landene og selger dyrt til de rike landene. Det er vel akkurat det motsatte av det en prøver å få til gjennom alle slags fair trade-ordninger, som SV og andre «hyper», men i kvotepolitikken er det alt annet enn fair trade en holder på med.

Derfor bør Regjeringen – og i denne debatten statsråden – følge med og ha en tilnærming i forhold til hvordan en skal tildele kvoter til norsk industri. Fremskrittspartiet reiste flere ganger i denne sal i forrige periode ideen – som også kommer fra norsk industri – om at norsk industri får større kvotetildelinger hvis de er med og forplikter seg til å gjøre mer FoU-arbeid hjemme, med en målsetting om å kutte norsk utslipp på sikt. Det gjør at industrien vil kunne ha kapital som brukes direkte til å forbedre deres konkurransevne, fremfor å fylle skattekisten til finansministeren.

Når det gjelder den grønne utviklingsmekanismen, så er vi også veldig positive til den. Det er en måte slik en kan hjelpe fattige land med å komme i gang med en del prosjekter som vil bedre deres levestandard, som vil kunne redusere uønsket utslipp lokalt, i tillegg til at en kutter CO₂-utslipp fra et globalt perspektiv.

Vi ser jo at statsministeren kynisk bruker denne mekanismen for å overføre midler til u-landene, nettopp for å kjøpe deres gunst til å være med i nye klimaforhandlinger. Men – igjen – det er et bra tiltak, gitt at det fungerer. Eksemplene som kom fra representanten Astrup, viser derimot at det er mange grunner til å stille spørsmål om det fungerer etter intensjonene. Fremskrittspartiet vil oppfordre Regjeringen til i større grad å ta med norsk næringsliv ut når en gjør CDM-prosjekt, sørge for at det er genuint

nye prosjekt som kommer mottakerlandet til gode – men at en øg sørger for at en tar med norsk teknologi ut, får hjelp til å kommersialisere dette. Det vil gi en stimulans til å drive FoU-arbeid på hjemmebane, selv om hjemmemarkedet ikke er der fordi en vet at den norske regjeringen, det norske stortinget, har en politikk der de vil få et utemarked ved hjelp av norsk kjøp av klimakvoter.

Det er prosjekt som kan gjøre en forskjell. Da kan faktisk Regjeringen for en gangs skyld i klimapolitikken være en medhjelper til industrien, og ikke en som bare pålegger dem kostnader og kaller det en offensiv klimapolitikk. Takk for et godt reist debatttema.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [18:31:26]: Jeg vil begynne innlegget med å takke interpellanten for en viktig interpellasjon. Jeg synes også debatten så langt har blitt en politisk debatt om kvotekjøp, og ikke en teknisk debatt om kvoter. Det tror jeg er viktig for denne type debatt.

Gjennom klimaforliket satte vi oss ambisiøse mål. Vi skal redusere våre egne utslipp her i landet med 20 pst. gjennom nasjonale tiltak, så skal vi overoppfylle våre internasjonale forpliktelser med 10 pst., og det skal gjøres gjennom kvotekjøp gjennom CDM-mekanismen. Arbeidet for å redusere utslippene i utviklingslandene er en sentral del av Regjeringens klimapolitikk. Vi vet at dette både handler om rettferdighet og nødvendighet.

«Rettferdighet, fordi det er de rike landene som har hovedansvaret for klimaproblemet. Nødvendighet, fordi det er i utviklingslandene at utslippene nå øker så enormt.»

Dette er Regjeringens egne ord. Jeg og Kristelig Folkeparti følger langt på vei Regjeringens tankerekke om rettferdighet med hensyn til hvem som har sluppet ut klimagassene i atmosfæren, i et historisk perspektiv. Jeg kan også langt på vei følge noe av Regjeringens nødvendighetstanke. Men det må være lov til å stille spørsmål ved denne nødvendighetstanken i forhold til om det er slik at Regjeringens unnlatelser om å redusere egne utslipp i Norge gjør oss mer avhengige av CDM-kvotene enn vi egentlig burde vært. Vi gjør oss avhengige av disse for å oppfylle våre egne utslippsforpliktelser. Jeg kan ikke se at det er noen rettferdighetstanke i at vi som et rikt land med store utslipp innfrir våre egne folkerettslige forpliktelser til utslippskutt ved tiltak i land som knapt nok slipper ut klimagasser. Vi slipper ut 12 tonn klimagasser i året, de fleste utviklingsland 2 tonn. Dette er også et perspektiv som er viktig å ha med i denne debatten. Derfor blir mitt spørsmål til statsråden: Er det slik at Regjeringen legger opp til at en del av våre kyotoforpliktelser og overoppfyllelsen på 10 pst. skal tas gjennom CDM-kvoter? Statsråden sa i sitt siste innlegg til interpellanten at det pågår en diskusjon om hvordan vi skal oppnå våre kyotomål, at Stortinget kanskje ville bli presentert for denne diskusjonen i offentlighet gjennom revidert. Et det dette som ligger i denne diskusjonen – at vi er kommet for kort gjennom egne nasjonale tiltak, slik at vi nå i mye større utstrekning må kjøpe oss fri? Hvis vi bare ser på tallene for dette – 10 pst., overoppfyllelsen – er det altså 25–30 millio-

ner kvoter vi må ha i 2008–2012. Vi har fått kontrakt på 19 millioner kvoter. Vi har 1,3 millioner kr på bok, som statsråden sa. Da har vi en stor jobb foran oss når vi i dag skriver 2010 og vet at en del av de store kontraktene og kvotene som vi hadde håpet å få innfridd, har vi ikke fått innfridd på grunn av godkjenningsordningen.

Kristelig Folkeparti er veldig glad for at FN er streng med godkjenning, for det må være reelle utslippsreduksjoner i CDM-systemet. Hvis pengene skal brukes gjennom et slikt system, må vi i alle fall være sikre på at de pengene som brukes på dette, fører til utslippsreduksjoner, og ikke bare fører til at energiforbruket går opp på ny fornybar, samtidig som fossil energi blir brukt i tillegg.

Torfinn Opheim (A) [18:36:33]: Vi må sammen utvikle en politikk som hegner om bærekraftig utvikling av miljøet. Som statsråden sa, i enkelte andre sammenhenger, oftest i diskusjon om pengebruk, snakker vi varmt om generasjonsforpliktelsene våre – nemlig det å kunne overlate til våre etterkommere et samfunn som er i bedre stand enn da vi overtok det. Denne forpliktelsen må selvsagt også gjelde i miljøpolitikken. Vi vet i dag at hvis vi skal unngå at temperaturen på jorda skal stige med mer enn to grader, må det settes inn tiltak som reduserer utslipp av klimagasser. Vi vet samtidig at forutsetningen for å klare dette, er bedre i de rike landene som har vært gjennom en enorm industriutvikling, en utvikling som i stor grad har gått på bekostning av miljøet. Samtidig er det viktig å legge til rette for at utviklingslandene reduserer sine utslipp, eller begrenser dem. Gjennom Kyoto-avtalen er det utviklet forskjellige mekanismer.

Det er noen årstall som er sentrale når vi diskuterer og retter inn tiltak i miljøpolitikken. Det er året 2012, som er det året Kyoto-avtalen løper ut. Det er i denne avtalen landene forplikter seg til å ta utgangspunkt i sine utslipp fra 1990. For Norges del betyr dette en utslippsmengde som er på 1990-nivå pluss 1 pst. Vårt forventede utslipp er på vel 57 millioner tonn CO₂. Forpliktelsen er å dekke våre utslipp av klimagasser med tilsvarende mengde kvoter, som er 5,7 millioner tonn over kyotoforpliktelsen. Hvis vi legger inn målsettingen om overoppfyllelse av Kyoto-avtalen, som ble vedtatt i klimaforliket, har vi pr. i dag et behov for å kjøpe vel 5 millioner kvoter pr. år fram til 2012. Det neste viktige årstallet er 2020. Vi ønsker, hvis det er mulig gjennom internasjonale avtaler, å kutte utslippene tilsvarende 40 pst., altså til 1990-nivå. Det siste viktige året i denne sammenheng er 2030. Målet må være å få til en avtale som gjør at vi blir karbonnøytrale.

Skal vi nå disse ambisiøse målene, må det etableres mekanismer som er effektive og ikke minst etterrettelige. Det viser seg allerede nå at noen av de mekanismene som er etablert, ikke er så effektive og målbare som vi skulle ønske. Dette skyldes selvsagt mange ting.

Jeg vil i denne sammenheng si at det er viktig å lære av den utvikling som skjer, slik at vi i 2020 og i 2030 kan se tilbake på dagens utfordringer som barnesykdommer. For kvotemarkedet er i utvikling, og gjennom vårt betydelige kjøp er vi således med på å utvikle dette markedet.

Samtidig skal vi ikke være beskjedne i den forstand at

vi bare forholder oss til den utvikling som skjer innen dette feltet. Vi kan like godt påta oss en pådriverrolle i utvikling av gode mekanismer. Det mener jeg vi gjør i dag.

Interpellanten tar opp den grønne utviklingsmekanismen, Clean Development Mechanism, også kalt CDM. Dette er prosjektsamarbeid mellom land som har tallfestede forpliktelser, og land som ikke har det, som oftest utviklingsland. Målsettingen er selvsagt utslippsreduksjoner, men også bærekraftig utvikling. Med andre ord går vi som rikt industriland inn i prosjekter i utviklingsland, og det er hele hensikten.

Det er et viktig mål å forplikte de rike landene til både å betale for egne utslippsreduksjoner og bidra til å finansiere utslippsreduksjoner i fattige land. Faktum er at selv om vi i den rike del av verden og alle industriland reduserer, eller sågar nuller ut, våre utslipp, vil ikke dette være nok til å få ned utslippene i det hele tatt, fordi veksten i utslippene i utviklingslandene er for høy. Derfor er CDM-er viktige.

For å få utviklet gode institusjoner og godt regelverk i forbindelse med CDM-er må vi både stå på og samtidig ha tålmodighet i et marked som er i utvikling. Men vi må ta ansvar og bidra med nytenkning og stille kritiske spørsmål, som interpellanten gjør i dag.

Heikki Holmås (SV) [18:41:06]: Tusen takk til Nikolai Astrup, som tar opp debatten om hvordan vi sørger for at de kvotene vi kjøper, er mest mulig effektive, og er effektive med hensyn til både å erstatte utslipp, og å gjennomføre prosjekter som ellers ikke ville blitt gjennomført. Dette er det blitt rettet mye kritikk mot. En god del av de prosjektene som ble gjennomført, har man ved spørreundersøkelser funnet ut ville blitt gjennomført uansett. En god del av prosjektene er prosjekter som ikke kommer i tillegg til, og som reelt sett erstatter, men som på mange måter igjen er prosjekter som ikke oppfyller de strenge kravene. Derfor har FN i sine kontrollorganer stemt ned en god del prosjekter og sagt at dette er prosjekter som ikke bidrar til å redusere, som ikke har sterk nok overføring av teknologi. Derfor dropper man å gi godkjente kvoter til disse prosjektene. Det betyr ikke at prosjektene er dårlige, men det betyr at de ikke ville kommet i tillegg, og dermed ikke vil bidra til å redusere det samlede utslippet av CO₂. Det er en av de viktige debattene i tiden framover, som handler om hvordan skal vi sørge for at dette fungerer bedre.

Det andre som vi vet fungerer, er EUs kvotemarked. Nå er det etter finanskrisen dessverre blitt betydelig mer gjennomhullet på grunn av at det innad i EU åpnes for mye større kjøp av CDM-kvoter, kvoter utenfor EUs eget område, slik at vi ikke lenger er 100 pst. sikre på at det å sørge for å kjøpe en EU-kvote reelt sett reduserer noe mer, men man har en større grad av gjennomhulling. Dette gjelder det å jobbe for å stramme inn i tiden som kommer, både gjennom samarbeid i EU og samarbeid internasjonalt i kvotesystemet.

Det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at det settes et tak på de samlede utslippene i verden. Uansett hvor mye CDM-mekanismer og utviklingsmekanismer vi har, og så

lenge hovedvekten av CDM-ene kjøpes fra India og Kina, vet vi at det ville fungert utrolig mye bedre om vi hadde klart å få på plass et tak for verdens samlede utslipp. Det lyktes vi ikke med i København, og det er det vi er nødt til å lykkes med i tiden som kommer. Det er derfor jeg synes det er viktig å sørge for å trekke fokuset hjemover.

Hvis man ser på utslippene fra Norge – vi er et av verdens aller rikeste land, vi klarer oss bra, det må vi kunne si, også gjennom finanskrisen – så slipper vi ut tre ganger så mye CO₂ som den gjennomsnittlige kineser. Amerikanerne slipper ut fem ganger så mye som den gjennomsnittlige kineser. Jeg kan ikke fatte og begripe at vi er i stand til å få til en avtale med de landene i verden som er vekstøkonomier, hvis vi ikke klarer å vise at det er mulig å få til å redusere utslippene i vårt eget land. Det er derfor det som er i klimaforliket, en reduksjon på to tredjedeler av de samlede utslippene vi skal ha i Norge, er ekstremt viktig, og som jeg er veldig fornøyd med at vi har i klimaforliket.

Jeg vil komme med to utfordringer tilbake til Nikolai Astrup. Det ene går på det med å brenne kvoter. Det høres jo veldig fint ut å brenne kvoter. Problemet med å brenne kvoter er at det på mange måter nøyaktig er det samme som å overoppfylle våre egne forpliktelser. Om vi velger å brenne 10 pst. av kvoten, eller om vi velger å overoppfylle våre egne forpliktelser med 10 pst., er ett fett i alle praktiske sammenhenger. Da er spørsmålet: Har Høyre tenkt å fremme noe forslag om at vi ytterligere skal overoppfylle våre kyotoforpliktelser? Jeg har aldri sett noe sånt forslag fra Høyres side. Da synes jeg også at det er merkelig å si at man står på klimaforliket, mens man på en måte har noen andre tanker om dette.

Jeg er gjerne med på en diskusjon som sier noe om hvordan vi eventuelt bør stramme inn enda mer når det gjelder disse tingene, men noen konkrete forslag fra Høyre om det har jeg aldri hørt. Det andre er spørsmålet om hvordan vi oppfyller kuttene hjemme. Der har jeg heller ikke sett Høyre på banen.

Vi er nå i en situasjon der Klimakur er blitt lagt fram. Det er en meny med hva slags kutt vi kan gjennomføre. Debatten fram mot klimameldingen neste år vil komme til å handle om hva slags kutt vi skal gjennomføre hjemme. Den beste måten representanten fra Høyre kan påvirke dette på, er ved å være klar på hva slags kutt som skal gjøres, og prøve å fremme de forslagene i god tid før Regjeringen fremmer sin melding. Her i Oslo, f.eks., er det som vil være mest effektivt, å skrinlegge de største veiprosjektene. Men der er Nikolai Astrup på feil side.

Nikolai Astrup (H) [18:46:19]: Statsråden viste til at selskapet som står bak analysen som Klassekampen henviser til, Carbon Retirement, kanskje har en egen agenda. Ja, kanskje har de det. Men statsråden gjorde ikke ett eneste forsøk på å tilbakevise at påstandene de kom med, var feil – at 73 pst. av kvoten gikk til gebyrer og honorarer. Han viste til at selve FN-prosessen spiser 8 pst. Hva som kommer i tillegg, nevnte han ikke ett eneste ord om. Det synes jeg er spesielt, for Finansdepartementet må jo vite om dette stemmer. De må jo vite om det er riktig at

13 aktører er inne – 13 aktører fra et fattig land utsteder en kvote til den blir kjøpt av et rikt land. Hvis ikke, dersom man ikke vet hvor pengene går, ville det jo være totalt uansvarlig å inngå kontrakter tilsvarende 19 millioner tonn karbonkreditter. Det synes jeg er meget spesielt at statsråden gjennom to svar ikke har kunnet tilbakevise på noe punkt, så jeg imøteser hans kommentar til det.

I tillegg kommenterte han det ikke da jeg utfordret ham på hva slags type prosjekter Norge nå har tegnet 19 millioner kontrakter på – om det er typen prosjekter med skogplanting i rike land, som på New Zealand, eller om det er prosjekter under den grønne utviklingsmekanismen. Det bør også statsråden kunne svare på.

Representanten Heikki Holmås tok opp spørsmålet om sletting av kvoter. Da vil jeg si at Høyre i forbindelse med statsbudsjettet fremmet forslag om sletting av kvoter. Jeg vil ikke si at det er snakk om ytterligere overoppylling når usikkerheten i kyotomekanismen er så stor som den er, og når antall godkjente prosjekter er så lavt som det er.

Vi vet at et kutt i dag er mye mer verdt enn et kutt i morgen. Det vi kan gjøre som vi vet virker i dag, er kanskje like greit å gjøre for å sikre seg mot den fremtidige usikkerheten som ligger i systemet, som vi alle håper vi vil klare å innfri – at det virker.

Så ble jeg også utfordret på hvordan vi skal oppfylle kuttene hjemme. Vi har jo hatt en del debatter her i dag, og jeg viste også i mitt innlegg til tre konkrete saker som viser at når Regjeringen har et valg, velger de i hvert fall i stikk motsatt retning: autodieselavgift på biodiesel – nummer 1, energistandard på regjeringsbygget – nummer 2, forbrenningsavgiften – nummer 3, deponiavgiften, som er for lav – nr. 4.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [18:49:54]: Vi kan sikkert ha en lang diskusjon om det siste som representanten Astrup var inne på. I den sammenhengen er jeg klar over at biodieselen blir en slager framover.

For meg er det viktig å understreke at denne regjeringen har en meget ambisiøs miljøpolitikk, og jeg tror at resultatene over tid vil vise at så også er tilfellet.

Vi skal jo både redusere utslipp i Norge og bidra til å redusere utslipp i u-land, noe bl.a. kvotesystemet er en del av. Det jeg refererte til om diskusjonen som pågår i Regjeringen, og med referanse til representanten Hjemdal, har ingen sammenheng med at vi ikke føler at vi har kommet langt nok. Det er faktisk for å forsikre oss om at det er mulig å ha et system der man har nok tilgjengelige kvoter, slik at vi kan oppfylle de mål som vi har satt oss i den sammenhengen.

Så vil jeg bare si at grunnen til at Regjeringen gjør det den gjør i forbindelse med klimakvotene, er at vi mener at de rike landene må bidra betydelig til å redusere utslippene i de fattige landene. Dette er faktisk en sentral del av Regjeringens klimapolitikk. Det handler både om rettferdighet og nødvendighet – rettferdighet fordi det er de rike land som har hovedansvaret for klimaproblemet, nødvendighet fordi det er i utviklingslandene utslippene nå øker enormt. Skal vi lykkes med oppgaven å redusere de globale utslippene, er det ikke noe alternativ til å

stoppe utslippsveksten også i utviklingsland med en sterk økonomisk vekst.

Har vi så i dag det perfekte system for å bidra til utslippskutt i utviklingsland? Nei, hadde vi hatt et perfekt system, skulle vi ha brukt det. Men alternativet til dagens system er ikke et perfekt system, og det å la være å gjøre en innsats for å redusere utslippene i utviklingsland er ikke noe alternativ for Regjeringen. For hvis vi nå setter oss ned og venter på å få det perfekte systemet, er det kanskje for sent før vi kommer i gang.

Dagens system har sine mangler, men det er et rimelig bra system, og det er basert på felles FN-utviklede regler som vi følger. Regjeringen bruker av den norske felleskassen for å bidra til å utvikle markedet for karbon og å redusere utslipp i andre land. Da er det nødvendig at systemet har legitimitet, og at vi sikrer at det blir resultater av innsatsen. Vi trenger da et godt, strengt og gjennom-siktig system, som bare godkjenner prosjekter som bidrar til tilstrekkelige utslippsreduksjoner.

Representanten Astrup har reist en del spørsmål som det på stående fot ikke er mulig å gi fullgode svar på, men jeg kan forsikre ham om at om han stiller et spørsmål, skal han få et godt svar.

For øvrig vil vi komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Dermed er behandlingen av sak nr. 8 avsluttet.

Sak nr. 9 [18:53:41]

Interpellasjon fra representanten Henning Skumsvoll til olje- og energiministeren:

«Høsten 2008 sendte Olje- og energidepartementet på høring NVEs forskriftsutkast angående krav til kompetanse hos nettselskap. Forslaget innebærer at NVE skal kunne fastsette hvilken bemanning det enkelte nettselskap skal ha. Flere av forslagene i forskriftsutkastet er kontroversielle og har møtt stor motstand fra en bortimot samlet kraftbransje samt mange lokale fagforeninger. Bransjen ønsker å bruke sine personellressurser effektivt for å sikre høy kvalitet og lave kostnader for forbrukerne. Storsamfunnet bør fokusere på å stille krav til tjenesten som leveres, ikke stille krav til antall mennesker man skal bruke når arbeidet utføres. NVEs forslag til forskriftsendring må anses som ny politikk, og burde vært fremlagt for debatt i Stortinget.

Vil statsråden sikre at saken fremmes for Stortinget, og vil statsråden i en slik sak vektlegge behovet for fleksibilitet hos de enkelte nettselskapene, slik at lokale variasjoner kan hensyntas?»

Henning Skumsvoll (FrP) [18:55:17]: NVEs forslag til «Forskrift om krav til kompetanse mv hos anleggs- og områdekonsesjonærer», kompetanseforskriften, ble fremlagt 18. september 2008. Olje- og energidepartementet tar den videre behandlingen av forskriften.

Energiloven hjemler konsesjoner til å bygge og drive

anlegg. Dette tolkes av NVE og Olje- og energidepartementet slik at bare den som har konsesjon, selv skal stå for driften av det aktuelle anlegget.

Hovedinnholdet i forslaget er krav til egen kompetanse, krav ved bortsetting av tjenester, sikring av kompetanse hos ekstern tjenesteleverandør og krav til konsesjonær om å kunne dokumentere egen kompetanse og om å gi informasjon til myndighetene ved vesentlige endringer.

Hva er så årsakene til at NVE og Olje- og energidepartementet nå finner det nødvendig å komme med kompetanseforskriften? Hovedårsaken er nok det som skjedde innenfor nettselskaper i 2007. Da omorganiserte en del store nettselskaper, deriblant Lyse og Hafslund, sine virksomheter. Ulike modeller ble benyttet, men et likhetstrekk var ønsket om å sette bort drifts- og vedlikeholdsoppgaver til andre selskaper. Dette falt nok særlig EL & IT Forbundet tungt for brystet. Her ville de nevnte nettselskaper effektivisere sin drift og øke tallene på bunnlinjen. Denne prosessen har annen industri vært nødt til å gjennomføre for å overleve. At nettselskapene, som i alt vesentlig er offentlig eiet, og som er monopolister, selv står for å effektivisere, viser seriositeten i denne bransjen.

Nettselskapene og resten av bransjen står foran store investeringer. Selskapene må fornye det gamle nettet og bygge nytt nett for å knytte til ny fornybar produksjon og nytt forbruk. De må sikre og fornye kompetanse og teknologi. Totalt skal det investeres 150–200 milliarder kr i kraftsektoren fram til 2020, hvorav om lag halvparten gjelder nettet.

Det er og blir et stort behov for økt bemanning. Rigide krav lik dem som blir stilt i NVEs forslag til forskrift, vil svekke grunnlaget for at energibransjen kan løse investeringsutfordringene. NVEs forskriftsforslag gjør at det blir enda mer krevende å skaffe nok personellressurser i Norge, og bransjen må da i større grad enn uten forskriften hente personell fra utlandet. Bransjen mener at selskapene må ha den nødvendige frihet og fleksibilitet for å kunne løse sine samfunnsoppgaver.

En eventuell regulering av nettselskaper i denne sammenheng bør heller skje ved at det stilles konkrete krav til kvaliteten på de tjenester som nettselskapene skal levere. Krav og eventuelle sanksjoner vil føre til at selskapene innretter seg på en mest mulig hensiktsmessig måte. Det kan også stilles krav til hvilke områder konsesjonæren skal ha kompetanse på, uten derved å stille krav til størrelsen på egen bemanning og uten å stille krav til at en overveiende del av tjenestene skal produseres av egne ansatte.

En undersøkelse gjennomført i 2009 – et prosjekt gjennomført av Xrgia, der 42 selskaper som dekker 1,2 millioner kunder, har svart – viser at selskaper som bruker konkurranseutsetting, har bedre kvalitet enn de som ikke gjør det. En rigid bemanningsforskrift gir svekket beredskap og dårligere leveringskvalitet. Undersøkelsen viser at selskap med konkurranseutsetting har færre/kortere avbrudd og høyere effektivitetsscore. NVEs forskrift vil øke kostnadene uten at kvalitet/pålitelighet øker.

Forskriften vil hindre lokalt samarbeid mellom konsesjonærer, f.eks. samarbeid om driftssentralløsninger. Driftssentralen er viktig med tanke på gjenoppretting av

feil. Flere steder samarbeider distribusjonsnettselskaper om driftssentralfunksjonen med et regionalt selskap med både kraftproduksjon og drift av nettanlegg. Hvis forskriftsforslaget blir vedtatt, vil en rekke selskaper måtte endre samarbeidet med tilhørende høyere kostnader uten at det blir noen bedre beredskap, eller de må få dispensasjon fra de foreslåtte kompetansekravene.

Forskriften vil bli spesielt krevende for små og mellomstore bedrifter. Disse er avhengige av samarbeid. Det blir svært vanskelig å bygge opp all kompetanse selv. Valg av bemanning og organisasjon er en avveining for hvert enkelt selskap. Det enkelte selskap er best skikket til å finne den løsningen som passer lokalt. Sterk beredskap krever med andre ord lokalt tilpassede løsninger. NVEs forskriftsforslag er et hinder for dette. Vi vil få en oppsplitting av store og kompetente fagmiljøer og entreprenørmiljøer, spesielt gjelder dette konsern som profesjonaliserer sin drift innenfor flere virksomhetsområder som nettproduksjon og fjernvarme.

Selskapet Infratek planlegger å etablere en nasjonal beredskapsstyrke. De kan da mobilisere en montørstyrke på 500–1 000 montører på kort tid. Dette er særlig viktig dersom større feil inntreffer. Dersom bemanningsforskriften innføres og kompetansemiljøer splittes mellom nettselskaper og entreprenører, vil drivkraften bak og evnen til å etablere et slikt konsept kunne forsvinne på få år.

I Norge er det i dag 140 nettselskaper. En del selskaper er store, men det er mange mellomstore og små selskaper helt ned til selskaper med under 1 000 abonnenter.

Blir kompetanseforskriften vedtatt i den nåværende form, vil det klart gå ut over de små nettselskapene, og antallet vil reduseres. Forskriften vil pålegge det enkelte selskap å ha egenansatte til å dekke de fleste ansvarsområdene. Den skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte. Forskriften stiller krav til at nettselskapene har kompetanse til å utføre de fleste oppgaver. Små selskaper vil normalt ha behov for flere enn én ansatt med tilsvarende kompetanse innen hver funksjon, ifølge NVEs forslag.

Nettselskapene har meget sterke innvendinger mot forslaget til kompetanseforskrift. I uttalelser til forskriften framgår det klart at nettselskapene ønsker rammereguleringer, og at NVE skal stille klare krav til leveringskvalitet som i dag. Organisering og bemanning er noe som selskapene hele tiden arbeider med for å effektivisere sin drift. Kommer kompetanseforskriften, opphører allerede igangsatt effektivisering og oppgaveutsetting. Bransjen hevder at antall nettselskaper blir sterkt redusert.

Det er forbausende at Senterpartiet, som ønsker å hegne om Distrikts-Norge, kan gå i bresjen for å innføre den nye kompetanseforskriften. Det fins mange eksempler på gode samarbeidsformer mellom små nettselskaper som må opphøre med denne nye forskriften.

Sunnhordland Kraftlags driftssentral er utstyrt for å kunne overvåke og betjene deler av nettet til ni lokale nettselskaper som SKLs regionalnett leverer til. Samarbeidet med SKL er av varierende omfang, og fungerer bra. Forskriften setter stopp for dette samarbeidet.

Gode samarbeidsformer fins også i dag innenfor Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, Bodø Energi Nett og Fredrikstad Energi. En ny forskrift vil bety at samarbeidet opphører, og det enkelte nettselskap må ansette eget fagpersonell. Resultatet blir økte utgifter og ofte vanskeligheter med å skaffe nødvendig personell. Kompetansen innen hvert område blir begrenset, og det faglige miljøet kan bli svakt.

Utenom Olje- og energidepartementet, NVE og EL & IT Forbundet, er det ingen som ønsker den nye forskriften velkommen. Det er vanskelig å se at forskriften har en annen funksjon enn at det blir arbeidsplasser i hovedsak for EL & IT Forbundets medlemmer over hele landet.

NVE sier i kommentarene at det ikke er gitt at effektiviteten øker med utsetting av tjenester, da det er vanskelig å få fram gode avtaler. Denne påstanden strider mot den generelle forståelsen av tjenesteutsetting, og er i tråd med Regjeringens motvilje mot utsetting og privatisering av tjenester.

Forskriften gir NVE store kontrolloppgaver, uten at det betyr bedre og sikrere tilgang på strøm til konsumentene.

Den nye forskriften er et klart innspill i den debatten som den rød-grønne regjeringen har mot virksomhetsoverdragelse og privatisering. Forskriften vil gå ut over offentlig eide nettselskaper, da særlig i distriktene. Derfor håper jeg at statsråden beslutter at denne forskriften ikke blir fremmet. Før en endelig avgjørelse skal tas av statsråden, bør Stortinget behandle en så omfattende forskrift.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:04:46]: Regjeringa er opptatt av rammevilkårene for norske nettselskaper. Som forvalter og eier av en av landets viktigste infrastrukturer gjør denne bransjen en svært viktig jobb, og de gjør den bra. Samtidig er det viktig å huske på at nettvirksomheten i Norge drives som monopoler innenfor hvert forsyningsområde. For å unngå at enkelte nettselskaper utnytter sin monopolstilling er det viktig at myndighetene har kontroll med den virksomheten som selskapene driver. Nettselskapene er derfor regulert av myndigheten gjennom bl.a. energiloven, forskrifter og konsesjoner.

Krav til bemanning og kompetanse er ikke et nytt element i reguleringa av nettselskapene. Energiloven har helt siden den ble vedtatt for snart 20 år siden, krevd konsesjon for å bygge og drive elektriske anlegg. Av forarbeidene framgår det at bakgrunnen for konsesjonsplikt bl.a. er det offentlige behov for å føre kontroll med drift av slike anlegg når det gjelder ansvarsforhold og vedlikehold.

Konsesjonen med vilkår må derfor pålegges den reelle driveren av anlegget. Det må stilles krav om nødvendig kompetanse og bemanning til å drive et nettselskap på forsvarelig vis. Det sentrale spørsmålet i den pågående diskusjonen om kompetanseforskriften er i hvor stor grad den som innehar konsesjonen, kan sette bort driftsoppgaver og fortsatt anses som den reelle driveren av anlegget. Det må foretas en konkret vurdering av de enkelte endringene i organiseringen av nettselskapet for å kunne fastslå om bestemmelsene er overholdt. Sentrale momenter ved vurderinga er hvor mange og hvilke oppgaver som settes bort.

Jeg registrerer at kompetanseforskriften har stor interesse i bransjen, det er forståelig nok.

NVEs forskriftsutkast ble sendt på høring av departementet uten at det ble gjort noen endringer først i utkastet. Det ble presisert at departementet ikke hadde tatt stilling til forskriftsutkastet slik det var utformet av NVE.

Som flere av høringsinstansene har påpekt, står bransjen overfor flere store utfordringer i tida som kommer, spesielt med tanke på investeringer. Kompetanseforskriften er ikke ment å skulle stikke kjepper i hjulene for en effektiv og hensiktsmessig organisering av nettselskapene. Uansett hvordan forskriften blir utformet, vil det fremdeles bli åpnet for utstrakt adgang til kjøp av tjenester fra tredjepart.

Departementet har nå gått grundig gjennom alle høringsuttalelsene, og tar sikte på at forskriften skal bli vedtatt i løpet av våren.

Den mest omdiskuterte forskriftsbestemmelsen er kravet til egenbemanning innen feilretting og praktisk vedlikehold i det enkelte nettselskap. Jeg legger til grunn at forskriften skal skape balanse mellom de motsetningene som har oppstått mellom bransjen og EL & IT Forbundet, og skal være til det beste for begge parter.

Hensynene til forsyningsikkerhet, beredskap og samfunnsøkonomisk effektivitet vil være avgjørende for hva forskriften skal inneholde. Jeg skal sørge for at forskriften ivaretar disse hensynene godt, samtidig som den sørger for at konsesjonærene skal være de reelle og oppegående driverne av anleggene.

Vi skal huske på at nettselskapene er monopolister som forvalter kritisk infrastruktur. Stortinget behandlet både i 2001 og 2006 rammene for bemanning hos konsesjonærer innenfor kraftdistribusjon. I begge omgangene ble det presisert at det ikke var tilstrekkelig at konsesjonæren bare ivaretar et rent formelt og økonomisk ansvar for virksomheten.

Gjennom vedtakelsen av energiloven og endringene etterpå har Stortinget gitt departementet fullmakt til å utforme forskrifter om konsesjonærenes bemanning og kompetanse. På dette grunnlaget foretar departementet nå sluttbehandlinga av nettopp kompetanseforskriften. De som vil bli berørt av dette arbeidet, venter på departementets avgjørelse i denne forskriftssaken.

Framlegg for Stortinget nå kan jeg ikke se at det er grunnlag for, basert på de diskusjonene og beslutningene som er tatt i Stortinget tidligere.

Henning Skumsvoll (FrP) [19:09:19]: Jeg takker statsråden for innlegget.

Det kom egentlig ikke veldig mye nytt fram. Tankene bak forskriften er selvfølgelig gode. Det som bransjen og også vi politikere er engstelige for, er at det blir for mye kontroll av små selskaper. Der synes jeg Senterpartiet kanskje burde gå i front og hegne om disse små selskapene som kommer til å få store problemer, for å skaffe personell til mange distriktsområder er vanskelig. Å få til en dublering av personellet, to for hvert ansvarsområde, er veldig vanskelig.

Jeg tror at hvis forskriften blir introdusert og gjennom-

ført på den måten som ligger i forslaget, vil man oppnå drastiske forandringer i strukturen for nettselskapene. Det blir færre nettselskap, noe som for så vidt Fremskrittspartiet tidligere har sagt vil være en fordel, men jeg tror ikke det er en fordel for kommunene. Det er stort sett det offentlige, kommuner og fylkeskommuner, som eier nettselskapene. Derfor er også motstanden fra bransjen mot å innføre den svært sterk, både fra de store aktørene, som har reorganisert og bygd opp store egne selskaper for å ta seg av feilsøking, for å ta seg av linjebygging, osv., og også fra de små aktørene som har inngått samarbeidsavtaler.

Jeg nevnte at på Vestlandet var det ni små selskaper som hadde fått driftsentralstøtte fra et større selskap. Dette er viktig for at en skal beholde arbeidsplassene, og for at de små enhetene skal kunne virke etter hensikten.

Derfor håper jeg at statsråden, når han nå skal legge siste hånd på forskriften, tar hensyn til at man har veldig mange små selskaper rundt om i landet som det er viktig å beholde.

Til slutt vil jeg bare takke statsråden for at forskriften kommer nå. Det er greit å få den gjennomført hvis man først skal ha den.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:12:05]: Jeg ble litt usikker på hvor den reelle bekymringa til Fremskrittspartiet nå lå for at det skulle bli færre nettselskaper, hvilket jeg har oppfattet at partiet faktisk var og er for, men akkurat det budskapet skal partiet sjøl få formidle.

Representanten Skumsvoll er opptatt av at det ikke var mye nytt i det jeg sa i mitt innlegg. Det er helt riktig. Det kan ha noe å gjøre med at vi hadde en tilsvarende diskusjon før valget i denne salen. Slik sett er vel saken, for å si det forsiktig, relativt godt debattert i salen. Mine vurderinger rundt dette er ikke veldig annerledes nå enn de var sist vi diskuterte det.

Så kan jeg berolige representanten Skumsvoll når det gjelder bekymringa for at det skulle bli for mye kontroll. Hele poenget her er å sørge for at det blir tilstrekkelig kontroll. Jeg har ingen ambisjon om at vi skal ha en forskrift på dette området som gjør ting unødvendig vanskelig, bidrar til unødvendig og rigid organisering, uhensiktsmessig organisering og unødvendig ressursbruk. Det er her snakk om, som jeg sa i innlegget mitt, å finne en balanse mellom krav til at det finnes en juridisk enhet som har et ansvar, og som også har en organisasjon som har et tilstrekkelig omfang til at den er i stand til å håndtere de mest kritiske situasjoner, og samtidig tilstrekkelig fleksibilitet til at selskapene også kan foreta fornuftige disponeringer ut fra mer økonomiske motiver og en tenkning rundt drift. Den skal være effektiv i forhold til nettet, slik at kostnadene til forbrukeren blir lavest mulig.

Jeg tror det var hovedsaken i det representanten Skumsvoll tok opp i sitt andre innlegg.

Torstein Rudihagen (A) [19:14:21]: Ein diskusjon om kva for spesifikke kompetansekrav vi skal stille til eigarar av energiinstallasjonane våre, viser etter mitt syn endå ein gong høgresidas einsidige ideologiske tru på outsourcing, på privatisering og anbuds konkurranse. Men er det alltid

svaret for å få ei effektiv og rasjonell drift? Er det svaret for å skape tryggleik for eit godt tilbod?

Vi har nokre grunnleggjande og svært viktige fellesgode i samfunnet vårt. Det er basale gode som helsestell, skule, utdanning, politi og forsvar og grunnleggjande infrastruktur som f.eks. transport og vår felles energiforsyning, alt eksempel på fellesgode som er vitale for samfunnet vårt. Eg vågar den påstanden at det ikkje støtt er slik at desse tenestene blir billigare og betre av at alt, eller det meste, skal ut på anbod. Ein burde lære litt av dei erfaringane som ein fekk dei siste åra i Bondevik-regjeringa sin periode, da regjeringa, med stortingsfleirtalet, påla Jernbaneverket å seie opp sine egne tilsette fordi dei skulle kjøpe tenestene ute i marknaden, ein marknad som ikkje fanst. Dette slit ein med den dag i dag, for dei mista veldig mykje kompetanse, ein kompetanse som dei ikkje har greidd å hente inn att.

Det same skjedde med Statens vegvesen. Dei blei pålagde å skilje frå Mesta, som da var deira produksjons- og vedlikehaldsavdeling. Det blei skilt ut som eit eige entreprenørselskap og lagt under Næringsdepartementet. Påstanden var at ved å kjøpe dei tenestene ute i den opne marknaden skulle ein spare mange hundre millionar som skulle kome vegvedlikehaldet til gode. Attendemeldingane frå det ganske land var det stikk motsette. Vegvedlikehaldet gjekk dramatisk ned, og ein brukte enorme ressursar på å få til anbodssystem, og ikkje minst eit kontrollapparat, for å sørje for at entreprenørane følgde opp funksjonskontraktane sine.

Eg meiner at det er ein sterk samanheng mellom det å inneha ansvaret for den daglege drifta og det faktisk å drifte det ein har ansvaret for. Dersom ein set drifta ut, gir ein òg samtidig frå seg ein god del av den kunnskapen og kompetansen som ein er avhengig av i eigen organisasjon. På denne måten gjer ein seg sårbar, og ein er prisgitt andre og dei tenestene dei kan tilby til kvar tid – nettopp dei erfaringane som ein altså hausta frå Jernbaneverket og frå Statens vegvesen. Innkjøpskompetansen forvitrar òg.

Dette reiser ei rekkje nye utfordringar og spørsmålstillingar. Dersom driftaren leverer ei dårleg drift, har ein da kompetanse til sjølv å kunne vurdere kvaliteten på det ein kjøper? Dersom driftaren går konkurs eller på annan måte sluttar å eksistere, er ein heilt avhengig av andre for å kunne drifte den tenesta ein faktisk er avhengig av å drifte. Dette er eksempel på konkrete hendingar som kan inntruffe ved å setje drifta av ei teneste ut til andre. Ein gjer seg sjølv veldig sårbar.

Forsyning av energi er for viktig til å bli gjenstand for kortsiktige økonomiske spekulasjonar. Av den grunnen meiner eg at drifta av energiinstallasjonane så langt det er hensiktsmessig òg skal vere eigars ansvar. Det må, som statsråden òg var innom, sjølv sagt vere ein fornuftig balanse knytte opp mot dette. Men hovudprinsippet om at eigar òg skal drifte er eit prinsipp som eg trur Arbeidarpartiet i alle fall vil verne om òg i framtida.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [19:18:29]: Forrige innlegg avslørte vel egentlig hva dette handler om fra Regjeringens side. Det er gammeldags, blodrød, dogmatisk sosialisme

der en faktisk skal inn og styre alt, fordi en er livredd for noen som helst form for praktisk, pragmatisk tenkning og gjerne at noen utenom nettselskap kan tjene penger ved å tilby tjenester og drive ting rasjonelt. Det vi skal huske på i denne situasjonen, der man får inntrykk av at det er grådige kapitalister fra USA som sitter og styrer i denne bransjen, er at det faktisk stort sett er kommunalt eide selskaper det handler om. Her ser man altså at Arbeiderpartiet uttrykker en utdypet mistillit til at lokalpolitikere klarer å velge styre til sine lokale nettselskap for å drive dette på en rasjonell måte. Det får være Arbeiderpartiets problem, men det er greit at de får synliggjort hvorfor Regjeringen faktisk kommer med dette.

Statsråden viser til at jo da, vi har debattert dette før, Fremskrittspartiet reiste denne debatten også i forrige periode. Så har tiden gått, og til tross for at tiden har gått, er nettselskapene like klare i sin vurdering av saken i dag som de var da. Dette er en overstyring, en byråkratisk overstyring av nettselskapenes mulighet til å drive rasjonelt og effektivt. Det er ikke med å gjøre det billigere for forbrukerne. Det er ikke med å gjøre at ressursene i markedet kan brukes bedre. Spesielt med tanke på at i bladet Energi utgave 12 for 2009 varsles det en montørmangel i bransjen, skal altså Regjeringen gå hen med en forskrift som gjør at du må ansette flere folk til å gjøre den jobben som færre folk har gjort til i dag. Det er meningsløs ressursbruk. Det er derfor mange til slutt reagerer nettopp på måten det offentlige driver på.

En kan ha så mye intensjoner man vil om ikke å ha for mye kontroll, men hvor mange er det som i en bedrift har som motto at en skal kontrollere for mye? Det er jo ingen som sier det. Alle sier at vi skal gjøre det akkurat passe. Men det som en ofte opplever, er at den intensjonen som statsråden her har, vil ende opp i for mye kontroll. Riktignok sier konsesjonsregler og sånne ting at en skal føre kontroll med virksomheten, og så mener en at det å føre kontroll med virksomheten vil si at du kan gå inn og definere hvor mange ansatte du skal ha av ulik art. Da sier jeg: Alt med måte når det gjelder å føre kontroll. Det er ikke sånn som statsråden sier, at det har vært stor interesse i bransjen for det som skjer. Det har vært stor motstand i bransjen mot det som skjer.

Det kan godt hende at statsråden ikke har som mål å stikke kjepper i hjulene. Men i all praksis er det det som vil skje ved at en går inn og overstyrer selskapene på denne måten. Det er altså verdt å merke seg at både store og små nettselskap nå sitter og beregner hvor mange flere ansatte de må ha for å møte kravene fra Regjeringen, ikke fordi de får mer arbeid som skal utføres, men fordi de skal innfri krav i forskrifter som kommer fra Regjeringen. Det er ikke fornuftig ressursbruk, etter mitt skjønn.

Kriteriene som nettselskapene vurderes på, må være om de holder den kvaliteten i nettet som de er pålagt, ikke hvor mange folk de har ansatt til å gjøre det. Energi- og miljøkomiteen har vært og besøkt Hafslund, så dette som jeg sier nå, er ikke en hemmelighet for Fremskrittspartiet. Men Hafslund var veldig godt fornøyd med å kunne ha en fleksibilitet og ha en viss stab som gjorde dag til dag-arbeidet, men også en fleksibilitet i systemet til å kunne

leie inn fra andre aktører når det var krisesituasjoner, og på tilsvarende måte kunne leie ut når andre hadde krisesituasjoner. Hvis en hele veien skal ha en stab som blir større når en driver egen virksomhet, forsvinner fleksibiliteten med tanke på effektivt å bruke de ressursene som finnes – med referanse til den artikkelen jeg viste til om at det faktisk kommer til å bli en montørmangel.

En kan nesten begynne å mistenke statsråden for – og det blir et svar på det han spurte om med hensyn til hva Fremskrittspartiet mener om antallet nettselskap – å ha en strategi om å gjøre det mindre lønnsomt å drive med nettselskap for å få en rasjonalisering. Senterpartiet kan ikke gjøre det åpent og ærlig, for de skal på papiret være distriktenes beste venn. Men når vi ser på den bemanningsforskriften som kommer nå, og hva det vil bety for økonomien til spesielt de små nettselskapene, og en kobler opp det som en også ser med hensyn til Statkraft, som i en del regioner har gått aktivt ut og prøvd å kjøpe opp små nettselskaper for å rasjonalisere, er ikke det tilfeldig, tror jeg. Begge deler skjer på områder som staten – og dermed Regjeringen – styrer fullt ut.

Jeg synes det er helt fair å prøve å få færre nettselskaper i Norge. Det er fortsatt Fremskrittspartiets politikk, for det er forbrukernes interesser vi skal ha i førersetet, ikke den enkelte direktørs. Da synes jeg også Regjeringen skal være åpen og ærlig på hva den ønsker i nettpolitikken, og ikke si én ting, men føre en politikk som i praksis fører til det motsatte.

Bjørn Lødemel (H) [19:24:24]: Det nye forslaget til kompetanseforskrift som NVE har sendt på høyring, stiller nye og svært omfattende krav til kompetanse i kraftbransjen.

Kompetanseforskriften kan umogleg være føreslegen ut frå energifaglege kriterium. Det er meir truleg at det er på grunn av at fagbevegelsen skal ha tilbakebetalt for den støtta dei gav til dei raud-grøne partia i valkampen. Ho er etter mitt syn langt på veg eit bestillingsverk frå LO.

Det er lett å forstå at kraftbransjen reagerer sterkt på så strenge og rigide krav, som det langt på veg vil vere heilt urealistisk å gjennomføre i praksis.

Det er stort behov for nye investeringar i straumnett både innanlands og i sambandet med utlandet. Denne vinteren har òg vist oss at oppgradering av eksisterande linjenett set store krav til kompetanse. Variasjonar i nettkapasiteten reduserer òg forsyningstryggleiken og fører til uakseptable og ulike prisar på straum i landet. Dette er derfor òg ein god grunn til å nytte den kompetansen som er i kraftselskapa i dag, på ein god og effektiv måte.

Forslaget legg opp til ein standard modell som kraftselskapa skal nytte for å løyse sine utfordringar. Det seier seg sjølv at det er svært ulike utfordringar i nettselskapa, og det vil vere svært meningslaust å påleggje kraftselskapa ei slik tvangstrøye.

Val av bemanning og organisering er ein viktig del av eit selskap sin strategi for å produsere gode og effektive tenester. Det er store utfordringar når det gjeld både utbygging og modernisering i kraftbransjen, og det seier seg sjølv at standard framgangsmåtar over heile landet er både

gamaldags og forelda tankegods. Det undrar meg svært at NVE kan leggje fram slike utkast til forskrifter.

Kraftbransjen står framfor betydelege utfordringar når det gjeld rekruttering i åra som kjem. Gjennomsnittsalderen i kraftbransjen er høg. Veksten i seniorar er tre gonger så høg i kraftbransjen som i privat sektor samla sett. Det gjer at det er eit svært stort behov for nye tilsette i nettselskapa framover. Då må vi sørge for at vi kan utnytte den kompetansen som allereie er i bransjen, på ein best mogleg måte, og ikkje innføre nye ordningar som forverrar den vanskelege situasjonen.

Det er svært urovekkjande å sjå at den nye forskrifta kan føre til oppsplitting av gode fagmiljø, og at ho kan øydeleggje gode og velfungerande samarbeid mellom ulike aktørar i kraftbransjen. Det er òg urovekkjande å sjå at den nye forskrifta vil føre til betydeleg større kostnader utan at det blir betre beredskap, leveringskvalitet eller leveringssikkerheit.

I eit brev til Olje- og energidepartementet frå Energi Norge blir det vist til fleire lokale eksempel på negative konsekvensar dersom forslaget til forskrift blir gjennomført. Og som interpellanten viste til: Nord-Trøndelag Energi må reversere effektiviseringstiltak som allereie er gjennomførte i konsernet, og det vil gå ut over viktige oppgåver som tilstandskontroll, vedlikehald og feilretting.

Sunnhordland Kraftselskap sin driftssentral er utstyrt for å kunne overvake og betene delar av nettet for ni lokale nettselskap. Dette samarbeidet vil ikkje kunne halde fram dersom den nye forskrifta blir gjort gjeldande.

Øg i mitt eige heimfylke kan den nye forskrifta få negative konsekvensar. Sogn og Fjordane Energi er bemannta for å ha ei effektiv og rasjonell drift, og må ha ein stor utnyttingsgrad av kompetansen i selskapet. Det betyr at det ved enkelte høve er behov for å leige inn spesialkompetanse. Dersom den nye forskrifta blir gjeldande, vil dette føre til dyrare drift for selskapet, og det igjen betyr auka nettlege og høgare straumpris for kundane.

Høgre vil oppfordre statsråden til å sende forslaget til ny kompetanseforskrift på den politiske skraphaugen der ho høyrer heime, og i staden finne gode, pragmatiske løysingar på korleis vi kan utnytte ressursane og kompetansen til å møte dei utfordringane framtidens energiforsyning stiller oss overfor.

I staden for å stille detaljerte krav til bemanning og organisering av nettselskapa bør reguleringa skje ved at det blir stilt konkrete krav til kvaliteten på dei tenestene som nettselskapa skal levere. Beredskap er ein viktig del av desse tenestene.

Myndighetene bør ta vare på myndighetsoppgåver ved å stille krav og føre tilsyn, i tråd med slik ein moderne offentleg sektor i 2010 bør fungere. Krav og eventuelle sanksjonar vil medføre at selskapet innrettar seg på ein hensiktsmessig måte. Det kan òg stillast krav til på kva område konsesjonæren skal ha kompetanse, utan dermed å stille krav til storleiken på eiga bemanning og utan å stille krav til at tenestene skal produserast med egne tilsette.

Snorre Serigstad Valen (SV) [19:29:25]: Det å konkurranseutsette drifts- og vedlikeholdsoppgåver av sam-

funnskritisk infrastruktur er ikke på noen måte en ny debatt. Det er heller ikke noe vi bør ta lett på. Selv om argumentasjonen fra enkelte er pakket inn i begreper som «variasjon» og «fleksibilitet» – jeg hører til og med at distriktsargumenter bringes på banen her – er det lite som skiller prinsippene i denne saken fra andre saker der høyresiden ønsker frislipp, konkurranse og mindre offentlig styring.

Vi bor i et langstrakt land. Derfor koster transport av materiell og mannskaper mye når kritiske oppgaver skal utføres. Vi har mange eksempler fra ulike land og sektorer på hva som kan skje om man mangler den nødvendige egenbemanningen der den trengs, når den trengs. I distriktene i Norge er det en høyst reell problemstilling.

Som statsråden var inne på, er ikke reguleringer av infrastrukturen til for å plage nettselskapene. En kunne nesten få inntrykk av det når en lytter til enkelte på høyresiden. Reguleringene er til for å sikre at driften av nettet er trygg og at ressursene er der de trengs. Det som er bra for bunnlinjen i et selskap, er ikke nødvendigvis bra for fellesskapet. Om ikke også distriktene har god bemanning innen drift og vedlikehold av nett, kan det ramme befolkning, viktige offentlige funksjoner og næringsliv.

Det sier seg selv at med ansvar følger plikter, og omvendt. Det er ingenting som tilsier at det å gjøre drift og vedlikehold av nettet til en vare på et åpent marked, er bra for nettet. Tvert imot vil det by på en ny mulighet til å tjene penger og å spekulere i at det sannsynligvis ikke vil bli behov for stor bemanning flere steder på én gang.

Representanten Solvik-Olsen kaller Arbeiderpartiet for gammeldags, dogmatiske sosialister. Da Solvik-Olsen sa det, begynte jeg å lure på hva representanten ville ha omtalt meg som, men det kan jeg bare undre på. Det som er gammeldags, er ideen om at outsourcing og konkurranseutsetting av samfunnets infrastruktur, er en bra ting. Det lukter 1980-tall, og ideen har svært få meritter å vise til, historisk. Representanten Rudihagen redegjorde godt for eksempel på dette. Den enkle og logiske idé, at de som har ansvaret for nettet, faktisk også skal drifte det, faller også sammen med det som vil være best for lønns- og arbeidsvilkår, tror jeg.

Det går gjerne an å hevde at Regjeringen har en skjult agenda om rasjonalisering, og det er ikke noe nytt med konspirasjonsteorier fra Fremskrittspartiets side, men da er jeg interessert i eventuelt å få høre Fremskrittspartiets svar på hvorfor det da først og fremst er de største nettselskapene i byene som har ledet an for å nedbemanne og konkurranseutsette i sin motstand mot konkurranseforskrift. Nei, jeg føler meg trygg på at Regjeringen her vil handle klokt og handle i tråd med fellesskapets interesser, og ikke høyresidens behov for mer kortsiktig tankegang.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Henning Skumsvoll (FrP) [19:33:04]: Først noen bemerkninger og kommentarer til representanten Serigstad Valens innlegg. Kritisk kompetanse fins både blant offentlige selskaper og blant private. Det er jo en kjensgjerning

at oljeindustrien, alt som produseres i Nordsjøen, det er private selskaper, mens Oljedirektoratet har en kontroll, de har fingrene på rattet. Og det er det vi ønsker. Derfor ønsker vi ikke at forskriften skal bli innført med de byråkratiske føringer som ligger i at alle selskaper skal ha nok kompetanse til å utføre sine jobber. Vi vil ha det sånn som i oljesektoren, det er meget viktig. Kritisk kompetanse må skaffes. Om det er sine egne eller om man leier inn, det er ubetydelig, bare kvaliteten på det som nettselskapet leverer er tilstrekkelig, så er folk fornøyd. Konsumentene vil ikke spørre om det ene eller det andre. Dette er et rent påtrykk fra LOs EL & IT Forbundet, det er ingen tvil om det. Det skaffer mange arbeidsplasser, men det reduserer bunnlinjen, og jeg er helt uenig med representanten Serigstad Valen når han sier at det ikke er så viktig at bunnlinjetallene ikke blir så gode, bare forbrukerne er fornøyd. Det som representanten Serigstad Valen ser ut til å glemme, er at det i stor grad er det offentlige som eier nettselskapene. Utbyttet til kommunene kommer fra denne kraftbransjen – det er viktig for drift av kommunene i Norge – og at det er en gammeldags tanke å drive infrastruktur med outsourcing, deler vel ikke alle representanten Serigstad Valens syn på. Det bør ikke være nødvendig å drifte med egne folk, men med personer som har kompetanse. Det er det det legges opp til fra alle i bransjen.

Det er ikke riktig som representanten Serigstad Valen sier, at det er bare de store firmaene i byene som er interesserte i outsourcing. Nei, hele bransjen er unisont enige om at denne forskriften må legges til side. Man må satse på det samarbeidet som er gjennomført og benyttes i dag. Det gir gode resultater.

Til slutt så må jeg bare si at vi har hatt mange interessante innlegg, men det er en klar skilnad mellom regjeringspartienes syn på denne saken og de borgerlige partienes, og det er vel ikke noe annet å forvente.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:36:01]: Debatten har vel gitt uttrykk for at enkelte ser på dette som en forskrift som mer er resultatet av payback time til LO og fagbevegelsen for støtte i valgkamper osv. Jeg synes det er en noe enkel inngang til dette. Ja, det er ikke noen tvil om at et godt samarbeid med fagbevegelsen er en viktig del av grunnlaget for Regjeringens arbeid, men jeg vil nok mene at når vi nå diskuterer en forskrift som NVE har laget et høringsutkast på, så er koblingene relativt vage, for å si det veldig pent, mellom NVE som faginstans, og LO. Så den delen av debatten blir litt på siden. Det er en faglig jobb som NVE har gjort når det gjelder å komme med et forslag, og så skal vi gjøre en jobb for å vurdere forskriftens endelige utforming, men grunnlaget for hele prosessen er basert på fag, og ikke på eventuelle tilknytninger og bånd.

Presidenten: Debatten i sak nr. 9 er avsluttet.

Sak nr. 10 [19:37:19]

Interpellasjon fra representanten Siri A. Meling til olje- og energiministeren:

«Norge er fra naturens side rikelig utstyrt med energiresurser. Vi har alle forutsetninger for å være Europas ledende leverandør av fornybar energi. Samtidig har denne vinteren igjen demonstrert sårbarheten i vår vannkraftbaserte kraftforsyning. Lite nedbør, høyt forbruk på grunn av sterk kulde og redusert produksjonsnivå i kjernekraft og fossilt basert kraftproduksjon i Sverige og Danmark på grunn av vedlikehold eller driftsproblemer har gitt en anstrengt kraftforsyning i Norge og svært høye kraftpriser. Dette rammer både husholdninger og næringsliv. Flere industribedrifter har valgt å stenge ned produksjonen på grunn av de høye strømprisene.

Hva vil Regjeringen gjøre for å sikre en stabil kraftforsyning uten slike dramatiske prisøkninger for forbrukerne de nærmeste årene?»

Siri A. Meling (H) [19:38:34]: Dessverre har vi denne vinteren på ny opplevd en situasjon med høye strømpriser – ekstremt høye i enkelte deler av landet, og da spesielt i Midt-Norge. Det er med bakgrunn i denne situasjonen at jeg ønsker å debattere kraftbalansen i Norge, og hva vi kan gjøre for å unngå slike høye prisutslag for deler av landet i fremtiden. Av debattene og mediebildet for tiden ser vi at mange enkeltpersoner og bedrifter sliter med å kunne betale strømregningen. Når bedrifter står i fare for å gå konkurs og folk risikerer å miste jobbene sine, er det all mulig grunn til å ta denne problemstillingen på alvor. Jeg forstår folks frustrasjon over denne situasjonen. Norge er en energistormakt, og det er vanskelig å akseptere at prisene på elektrisitet, som vi alle er avhengig av, skal variere så mye etter hvilken landsdel vi har valgt å bosette oss i. Elektrisitet er en vare vi ikke kan velge bort.

Et annet viktig moment er den signaleffekten en høy strømpris gir for om bedrifter har lyst til å etablere seg i disse områdene. Jeg frykter at bl.a. Midt-Norge kan tape terreng innenfor næringsutvikling, fordi investorer blir skremt av det høye prisnivået på elektrisitet.

Det er viktig å understreke at dette har vært en pris-krise, ikke en forsyningskrise. Heldigvis har vi unngått å måtte gå til et så drastisk skritt som rasjonering ville ha vært, men situasjonen har til tider vært stram.

Jeg registrerer at NVE – Norges vassdrags- og energidirektorat – har tatt initiativ til en gjennomgang av prisutviklingen for å granske om noen aktører har spekulert i produksjonskapasitet for bevisst å presse prisene opp. Det er bra, og det er helt på sin plass at NVE tar et slikt initiativ. Både enkeltmennesker, bedrifter og samfunnet som sådan må kunne ha tillit til at kraftforsyningen og prismekanismene fungerer tilfredsstillende for et så kritisk produkt som elektrisitet representerer i dagens samfunn. Strømforsyning er blant samfunnets mest kritiske infrastruktur.

Det er en kjent sak at Høyre ønsker et marked med flere aktører, og at vi anser konkurranse for å være et viktig element for å sikre forbrukerne både gode produkter og produkter til mest mulig riktig pris. Konkurranse forutsetter flere aktører – gjerne jevnbyrdige aktører.

Statkraft har en meget dominerende posisjon i det norske markedet generelt, og i Midt-Norge spesielt. I denne

sammenheng er det fristende å påpeke at Høyre ved flere anledninger har uttrykt sin skepsis til Statkrafts dominerende stilling. Konkurransetilsynet var imot at Statkraft skulle få kjøpe Trondheim Energi uten å måtte selge seg ned i produksjon i området. Dette ble også støttet av Høyres daværende statsråd Victor Norman. Beslutningen til Konkurransetilsynet ble den gang anket, og i mellomtiden opplevde vi et regjeringsskifte, hvor den rød-grønne regjeringen valgte å overkjøre Konkurransetilsynets vedtak. Statkraft fikk kjøpe seg opp i Midt-Norge og er altså blitt en meget dominerende aktør i denne landsdelen.

En del av driverne bak høy pris denne vinteren var bl.a. at svensk kjernekraft var ute av produksjon. Norge er som kjent ikke et marked alene, vi har et felles nordisk marked. Det er bra at NVE gransker situasjonen i Norge, men kanskje kunne det også være en idé at statsråden gir et hint til våre svenske naboer om at de burde gjøre det samme.

Uansett viser denne vinteren og disse høye strømprisene at vi er sårbare for en rekke sammenfallende hendelser – dels på grunn av at en såpass høy andel av vår strømproduksjon stammer fra vannkraft, og dette krever som kjent en viss nedbørmengde

- dels på grunn av at overføringsnettene ikke fungerer optimalt
- dels på grunn av at vi i noen perioder er netto importør av elektrisitet, og altså avhengig av at andre land produserer et overskudd

Og – det som gjør vinterens situasjon vanskelig å akseptere, er at vi har opplevd det samme tidligere, nemlig i 2003. Dermed er det relevant å spørre hva vi har lært av priskrisen i 2003, og hva som har skjedd i mellomtiden for å sikre at ikke folk og bedrifter i Midt-Norge skulle oppleve denne type prisnivå som de har gjort i vinter. Det er mange som nettopp i disse dager skal betale regningen. I realiteten må dette kunne sies å være en regning for en mislykket politikk på området. Det er ikke til å unngå å legge merke til at de rød-grønne partiene, særlig Arbeiderpartiet, har fått mye kjeft av sine egne i trøndelagsfylkene i den siste tiden. Priskrisen vi har opplevd i vinter, er altså en varslet krise. Jeg kan bare beklage at statsråden og regjeringspartiene ikke kunne gå inn for å starte opp de mobile gasskraftverkene, for på den måten å bidra til økt produksjon innenfor dette prisområdet. Dette ville kunne bidratt til et lavere prisnivå, og det ville kunne bidratt til at folk og bedrifter som nå må betale høye strømregninger, i alle fall visste at myndighetene gjorde det som var mulig av kortsiktige tiltak for å bedre deres situasjon.

Vi trenger å gjøre vår egen kraftbalanse mer robust, og vi trenger ikke minst å bygge nettkapasitet slik at landet ikke trenger å deles inn i ulike prisområder med så store prisforskjeller.

Situasjonen er dessverre slik at det tar lang tid å få bygget nye nett for overføring av elektrisitet. Dette er prosesser hvor mange ledd enten er en del av ordinær saksbehandling, eller er blant de kommuner og grunneiere som blir berørt og skal høres. Foreslåtte løsninger kan ankes – ofte skjer dette – og dermed forlenges søknadsperioden ytter-

ligere. I planer om nettutbygging er det selvfølgelig viktig at impliserte parter høres, og at de enkelte fagdirektorater og andre offentlige organer får anledning til å gi innspill i disse prosessene. Men det tar lang tid, og spørsmålet er om det kan være en idé å se på denne behandlingsprosessen på ny med tanke på ytterligere effektivisering. Jeg ville sette pris på om statsråden i sitt innlegg ville kommentere mulighetene for et arbeid og fokusere på å få ned saksbehandlingstiden på denne type utbygginger.

Skal vi sikre en riktig kraftbalanse, er det avgjørende å ha en oversikt på tilbuds- og etterspørselssiden innenfor kraftmarkedet. Her er det mange elementer som avgjør hvilke størrelser vi kan sette på produksjonsnivå og forbruk i årene fremover. I disse spørsmålene må vi ha et langsiktig perspektiv, gjerne opp mot 20 år. Det er et komplisert bilde.

Norge produserte i 2009 ca. 133 TWh, hvorav vannkraft utgjorde i overkant av 128 TWh, og resten var fra andre kilder, hovedsakelig vind og gasskraft, mens vi hadde et forbruk på om lag 124 TWh – altså et overskudd på ca. 9 TWh.

Det er planer for ca. 100 TWh ny energiproduksjon, hvorav 30–40 TWh av disse har søkt eller fått konsesjon. I disse planene ligger både utbygging av vindkraft, fjernvarme, småkraft og vannkraft. I tillegg har vi en viss produksjon av gasskraft siden anlegget på Kårstø nå er i drift, og med dagens lave gasspriser kan denne driften vise seg å være lønnsom også fremover. Videre vil gasskraftverket på Mongstad også etter hvert bidra i løpet av dette året. Dette viser planer både for oppbygging og diversifisering av produksjonsmetoder som heldigvis over tid kanskje vil gjøre oss mindre sårbare, men i overskuelig fremtid er vannkraften meget dominerende. Ifølge NVE vil vi ha et kraftoverskudd i Norden på 30–40 TWh i 2020, hvorav Norges andel av overskuddet vil ligge på ca. 12 TWh, dvs. noe høyere enn fjorårets overskudd.

På etterspørselssiden er det også mange momenter som gjør helhetsbildet: Hvilke behov vil prosessindustrien ha fremover? Dette vil sannsynligvis ha sammenheng med hvilke rammebetingelser denne industrien har i forhold til konkurrentland. De er uansett en storkunde i markedet, og vi ser den betydningen finanskrisen hadde for produksjonsfall innenfor denne bransjen med 5 TWh redusert etterspørsel i 2009. Videre vil nye bygg etter hvert møte byggeforskrifter som gjør at de fremstår som lavenergibygg – til og med plussbygg – at de selv vil kunne generere elektrisitet og levere strøm på nettet. Utsifting av bygningsmassen er en relativt sen prosess, men vi vil sannsynligvis få signifikante behovsendringer i etterspørselen etter elektrisitet etter hvert. Vi må forvente at elbiler etter hvert vil overta store deler av bilmarkedet, og dette vil også medføre en økning i etterspørselen etter elektrisitet. Et annet enkeltelement som sannsynligvis vil ha betydning for kraftbalansen, er energieffektivisering. EU har som kjent et mål om 20 pst. energieffektivisering innen 2020. Norge har ennå ikke satt noen målsetting, men sannsynligvis har vi et ganske stort potensial, som igjen vil ha effekt på kraftbalansens etterspørselsside.

Jeg har nevnt mange enkeltelementer, og det er helt

sikkert flere som påvirker kraftbalansen. Min hensikt er å anskueliggjøre at dette er en komplisert og utfordrende problemstilling med mange usikkerhetsfaktorer. Kraftbalansen er en så viktig del av infrastrukturen i samfunnet vårt, og derfor vil jeg på ny etterlyse en helhetlig energimelding fra statsråden – hvor Stortinget ville få anledning til å diskutere kraftbalansen i en helhet.

Energi- og miljøkomiteen var for noen uker siden på komitéreise i Brussel. Der fikk vi forståelsen av at Norge ikke har begynt forhandlingene om EUs fornybardirektiv. Ved Regjeringens tiltredelse i høst fikk vi en forståelse av at statsråden var opptatt av å komme på samme tidslinje som EU i disse spørsmålene, og jeg ville sette pris på om statsråden i sitt innlegg kan redegjøre for status. En implementering av EUs fornybardirektiv vil i alle fall bidra til å mål konkretiseres.

Fra Høyres ståsted er situasjonen med denne vinterens skyhøye strømpriser i deler av Norge uholdbar. Vi har ved flere anledninger etterlyst en handlingsplan for utbedring av nettkapasiteten til Midt-Norge. Norge trenger en mer robust kraftproduksjon som gjør oss mindre sårbare i nedbørsfattige perioder. Vi ønsker at Norge skal benytte seg av det potensialet vi har for å videreutvikle vår rolle som en energistormakt.

For å stimulere til økt produksjon trenger vi å styrke kableforbindelsene våre til utlandet og derigjennom våre muligheter for eksport, men også for å styrke produksjonen av energi er vi avhengig av et større marked.

Statsråd Terje Riis-Johansen [19:48:59]: Først vil jeg takke interpellanten for et godt innlegg. Jeg synes det var analytisk. Jeg synes det var nøkternt i den forstand at de problemene vi har, ble definert ganske tett og rett på, med tanke på hva dette faktisk er, hva dette handler om, og hvilke utfordringer vi har. For det er bare å være ærlig på at det vi har opplevd gjennom vinteren, ikke er bra, og jeg skal komme inn på det.

Jeg er enig i at vi har fått demonstrert sårbarhet i kraftsystemet gjennom vinteren. Jeg er enig i at de uvanlig høye strømprisene er uakseptable, og at de regionale forskjellene er det samme. Det er derfor et mål om en stabil kraftforsyning som må være det sentrale i energipolitikken framover. Det er et fundament og noe fundamentalt for norsk kraftforsyning, og det er igjen noe som er basert på de konkrete faktorene, elementene, i kraftforsyninga vår. Vi kjenner jo til at det i stor grad er en forsyning som er basert på vannkraft. Det gir store, naturlige svingninger.

Situasjonen i vinter skyldes dog først og fremst en langvarig kuldeperiode, kombinert med at viktige deler av svensk kjernekraftproduksjon uventet har vært ute av drift. Det har betydd at vi har fått lav fyllingsgrad i magasinene utover vinteren. I tillegg har vi rett og slett et for svakt sentralnett, og i år har det gitt store utslag. Vi har bl.a. nå en situasjon med fem prisområder. Det skjer parallelt med at jeg tror at alle politikere i Norge er enige om at målet er det motsatte – at vi skal ha én pris på strøm i Norge.

I perioden 2000–2009 har gjennomsnittlig nettoeksport vært på 5 TWh. I 2009 ble det eksportert 14,6 TWh elektrisk kraft, mens vi importerte 5,7 TWh. Dette ga en

nettoeksport på ca. 9 TWh. Ved inngangen til vinteren 2009–2010 var magasinsituasjonen om lag normal, mens vi fra da og fram til nå har hatt en nettoimport i størrelsesorden 0,9 TWh – altså fra nettoeksport til nettoimport.

De nordiske landene utgjør et felles kraftsystem. Det er etablert en rekke overføringsforbindelser for strøm mellom landene i Norden og til kontinentet. Norges kraftforsyning som i hovedsak er basert på vannkraft, kjøres sammen med kraftforsyninga i de andre landene, hvor vi i stor grad har en kraftproduksjon basert på termisk kraft. Særlig i tørrår eller ved andre spesielle situasjoner som oppstår, vil nettopp disse utenlandsforbindelsene – som jeg oppfattet at også representanten Meling var opptatt av – være viktige for forsyningssikkerheten og for å ha en jamnest mulig prisstruktur. Så konstaterer vi at i vinter har ikke det virket på det viset, men i mer normale situasjoner vil det være tilfellet. I perioder med lite tilgang på vann kan Norge dra nytte av produksjonen i de andre landene, mens andre land kan dra nytte av norsk kraftproduksjon i perioder med høyt forbruk, f.eks. i løpet av døgnet, eller i situasjoner med redusert produksjon. Utenlandsforbindelsene gjør rett og slett at vi kan dra veksler på hverandres ulike ressurser. Samlet sett blir strømforsyninga mindre sårbare, og utvekslinga bidrar til at ressursene blir brukt på en bedre måte.

Kraftsituasjonen i vinter har demonstrert at vi ikke bare er sårbare på grunn av sviktende nedbør og begrenset magasinkapasitet. Når den nevnte kjernekrafta i Sverige uventet ikke utnyttes for fullt, har vi måttet øke produksjonen både fra termiske anlegg i våre naboland og fra vannkraftproduksjonen i Norge. Erfaringene vi da har høstet, viser med all tydelighet at vi ikke må legge alle eggene i en kurv, men vi må spre risikoen. Vi ønsker derfor å fortsette å stimulere til etablering av ny kraftproduksjon. Vi trenger mer energieffektivisering, vi trenger økt direkte bruk av varme, som faktisk kan være betydningsfullt for det vi nå diskuterer, og vi trenger definitivt å sørge for et skikkelig overføringsnett mellom regioner og til andre land.

Så er det mange tall rundt dette som jeg bl.a. har nevnt mange ganger fra denne talerstolen gjennom vinteren. Vi har store planer framover for investeringer i bedre infrastruktur og sånn sett for en bedre kraftforsyning i Norge. 40 milliarder kr skal brukes. Men for å ta det som ligger litt nærmere, så er vi i den situasjonen nå at i Midt-Norge er gravemaskinene og anleggsmaskinene nær sagt på vei ut for å foreta en ganske betydelig oppdatering. Man ble ikke helt ferdig med Nea–Järpstrømmen i høst før vinteren kom. Nå legges det opp til, i et samarbeid mellom svenske Kraftnät og Statnett, å fullføre det i løpet av de nærmeste dagene. Det kan være en utfordring for energiforsyninga på veldig kort sikt. Men det betyr faktisk tilgang på 400 nye megawatt i Midt-Norge, hvis det går etter planen, i løpet av påsken eller ikke lenge etter. Med hensyn til diskusjonen som har gått om tilgang på energi i Midt-Norge, så gjøres det nå tiltak, som f.eks. har en større netto betydning for området enn de nevnte gasskraftverkene, som har vært mye debattert i vinter.

Dette er ett eksempel på hva som nå skjer, som en følge

av at vi er i en periode hvor 40 milliarder kr skal brukes på nett.

Som jeg startet med å si: Årets vinter er en uakseptabel vinter. Det har vært for store svingninger. Det har vært priser i Norden, og også i Midt-Norge og Nord-Norge, som har vært altfor høye. Det har vært en forutsigbarhet som har vært altfor liten. Basert på det har jeg bedt NVE om å ta en gjennomgang av det som har skjedd. Da mener jeg en ordentlig, grundig gjennomgang, sånn at vi får opp hva som har vært grunnene til at situasjonen har blitt som den har blitt, og basert på det kan ta en gjennomgang for å se hva som kan gjøres for å unngå at det skjer igjen.

Forbrukerne har i vinter fått en urimelig belastning. Det bør ikke skje igjen. Når det gjelder det representanten Meling tar opp om Sverige, har også jeg varslet at jeg ønsker å få en prosess med svenske myndigheter for å se på det som går på informasjon, tilgang til data, hva som er av forventet produksjon i de ulike landene, sånn at vi kan være bedre forberedt f.eks. på utkoblinger, som vi har sett i vinter. Det har vært en debatt, som i Norge i stor grad har handlet om situasjonen i Midt-Norge, og det er ikke rart. Men det er en situasjon som i veldig stor grad har handlet om at vi har hatt et utfall i Sverige som har vært formidabelt.

Interpellanten nevnte Statkraft og behovet for konkurranse, og jeg er enig i at Statkraft trenger konkurranse. Jeg tror ikke vi skal si at den ene eller andre løsninga for eierskap og enkeltelskaper ville bidratt til at situasjonen i vinter hadde vært veldig annerledes, men det jeg og også næringsministere med ansvar for Statkraft har sagt, er at det er absolutte begrensninger på hvor omfattende eierskap Statkraft bør ha framover i regionale norske selskaper, nettopp for å sørge for at det er en dynamikk i markedet, og for at det er en reell konkurranse. Vi skal ikke komme dit at det er Statkraft og intet annet selskap som står for kraftproduksjonen i Norge.

Interpellanten tok også opp spørsmålet om reservekraftverk. Der er situasjonen den at jeg for noen uker siden mottok en dispensasjonssøknad fra Statnett. Den har nå vært på høring. NVE har i forkant av det gitt sin tilslutning til søknaden. Den søknaden er jeg innstilt på at vi får behandlet så raskt som overhodet mulig. Så skal jeg komme tilbake til konklusjonene på den. Men det er en melding som har kommet tydelig fra Statnett, og det betyr også at vi har et ansvar for å få til en rask behandling av den. Sånn sett tror jeg dette er i forlengelsen av det som representanten Meling sa, uten at jeg skal gå inn og forskuttere konklusjonene på det.

Representanten Meling tar også opp spørsmålet om kortere prosesser rundt nettutbygging. Ja, jeg er enig med representanten i at prosessene rundt nett tar veldig lang tid. Samtidig er det også slik at når vi holder på med nettsøknader knyttet til Sima-Samnanger, som ligger i mitt departement, og Ørskog-Fardal, ser jeg også det store, lokale engasjementet og mange fornuftige og forståelige innvendinger som kommer når det gjelder enkeltløsninger på traseen osv. Her er det rett og slett en vanskelig avveining fordi mange er involvert. Mange er berørt av disse store prosjektene, og vi må ikke heller

stille oss sånn at de stemmene ikke blir hørt i prosessene.

Siri A. Meling (H) [19:59:22]: Jeg vil gjerne takke statsråden for hans innlegg. Det synliggjør en erkjennelse av at situasjonen vi har hatt i vinter, er uholdbar for de enkeltmennesker og bedrifter som må betale en uforholdsmessig høy strømgregning. Det jeg synes er positivt, er at statsråden er åpen på det og på sårbarheten i kraftforsyningssystemet og overføringsnettet vårt.

Dette er ikke nye problemstillinger. Dette er som sagt en priskrise som har vært tidligere, og det betyr at vi har hatt noen år mellom 2003 og frem til i dag hvor vi har hatt anledning til å gjøre en del nettopp for å unngå at vi kom i den situasjonen som vi nå kom i igjen i vinter. Fra Høyres ståsted må jeg igjen beklage at vi ikke er kommet lenger, først og fremst på vegne av dem som nå må gå i banken og betale store regninger, og på vegne av bedrifter som rett og slett risikerer å måtte legge inn årene og avvikle aktivitet fordi de ikke klarer å betale disse høye strømgregningene.

Men som sagt, jeg setter pris på at statsråden erkjenner situasjonen og utfordringene. Jeg har også hørt med interesse på de planer og tiltak som er tenkt nå fremover, og jeg håper på vegne av alle strømkunder, spesielt i Midt-Norge, at man nå får realisert utbedringer på nettet som gjør at de vil komme mer på det prisnivået som er i resten av landet.

Jeg la for øvrig merke til at statsråden ikke kommenterte EU og fornybardirektivet og Norges holdning til det. Som sagt: Regjeringen og statsråden var høyt på banen i høst for å komme på tidslinje med EU. For å få en økt produksjon av energi i Norge og for å få økt fokus på energieffektivisering vil sannsynligvis en implementering av disse direktivene fra EU hjelpe til å sette et ambisjonsnivå og til å legge en handlingsplan. Det ville være fint om statsråden nå kan kommentere det i sitt sluttinnlegg.

Til slutt har jeg bare lyst til å gjenta at for å få opp produksjonen av energi i Norge er en av de viktigste tingene vi fra politisk hold kan gjøre, å sørge for stabile, forutsigbare rammebetingelser for dem som vil investere i energi-produksjon. Dette er kostnadskrevende investeringer som krever at man kan ha en forutsigbarhet i mange år fremover, og det er viktig at vi skaper ro og tillit til at ramme- ne vil være forutsigbare, og ikke, som vi har opplevd i en del tilfeller denne høsten, det motsatte.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:02:39]: Først til det at vi ikke har kommet lenger når det gjelder infrastruktur og nett. Jeg har sagt det før, og jeg gjentar det gjerne, at når det gjelder de sakene som jeg nødvendigvis har satt meg mer inn i etter at jeg ble statsråd, enn det jeg hadde gjort før jeg ble det, så er nok overraskelsen størst over tilstanden til sentralnettet i Norge. Jeg tror vi skal skille mellom lokalnett, distribusjonsnett og sentralnett. Der har det vært ulike utviklingstrekk, men når vi, i tillegg til å se på det rent fysiske ute, også ser på investeringstakten som har vært, med et dramatisk fall i investeringene rundt 1990 og fram til i dag, ser vi også her en sammenheng. Det har

rett og slett ikke vært brukt tilstrekkelig med ressurser på vedlikehold og på nybygging, og derfor står vi jo nå med et Hammerfest-område som ikke er godt nok, et Midt-Norge som definitivt ikke er godt nok, et Bergensområde hvor situasjonen er kritisk, og et Oslo-område som også har et mangelfullt utbygd sentralnett. Vi burde ikke være der i 2010.

Så er det jo bare å understreke det som representanten sa, at når situasjonen er som den er, kommer man ikke fra a til b på veldig kort tid, for det er prosesser som skal gjennomgås, det er nett som skal bygges. Men det er all grunn til å understreke at her burde ting vært gjort tidligere, og vi burde hatt en jammere investeringstakt fra 1990 og fram til i dag – og så handler det faktisk om å gjøre noe med det. Det mener jeg at vi nå har planer for å gjøre.

Så er det helt riktig som representanten sier, at jeg ikke kommenterte fornybardirektivet. Det var rett og slett fordi det var slutt på taletida, og det sto langt nede på lista her. Men fornybardirektivet står definitivt ikke langt nede på lista i forhold til jobbing for min og Regjeringas del. Det er også riktig at jeg har signalisert en ambisjon om å forsøke å ta igjen EU i forhold til det etterslepet som vi har som følge av at EU-landene først ble enige sjøl. Jeg ser det, når vi jobber med dette, at materien er omfattende. Det er mye faglig arbeid som skal gjøres for å se på potensialet i Norge og for å se på hva som er mulig å få fram av fornybar energiproduksjon i Norge over denne tidsperioden. Vi har samtaler med EU. Vi har gode prosesser for å ha en felles forståelse av rammeverket for dette og hvordan vi skal jobbe videre med det. Vi har sagt fra Regjeringas side at fornybardirektivet er EØS-relevant, så vi er, mener jeg, i en god prosess, både i forhold til EU og internt når det gjelder kartlegging av ressurser framover. Men det er en stor jobb, og min utålmodighet er der, samtidig som jeg konstaterer at det tar noe tid. Men vi skal gjøre vårt for at vi tar igjen så mye som mulig av det etterslepet som vi har i forhold til EU.

Tor-Arne Strøm (A) [20:06:03]: Det er en viktig sak som interpellanten har tatt opp her i dag.

Alle er vel enige om at sikker og god energiforsyning er en av grunnpillarene for et velfungerende samfunn. Av den grunn er det viktig både å ivareta energiinstallasjoner som allerede er bygd og reist, og å ha ambisjoner om utbygging av ny energi. I tillegg må vi ha et kontinuerlig fokus på et best mulig linjenett for å transportere den produserte energien dit den trengs.

Arbeiderpartiet er både et energiparti og et industriparti. Vi er opptatt av sikker og god energiforsyning, slik at det kan bo folk i hele landet, og slik at det kan foregå verdiskaping over det ganske land. Det er snakk om å ta hele landet i bruk, og det er viktig.

Det er vel heller ikke tvil om at det ble et markert temposkifte på dette politikkområdet ved regjeringsskiftet høsten 2005. Korttidsminnet er jo så som så hos oss alle sammen, så derfor ønsker jeg å illustrere dette med noen eksempler, som man også bør ta inn over seg:

- Vi har siden 2006 og fram til i dag satt av ca. 7 milliarder kr til satsing på fornybar energi gjennom Enova.

- Vi har opprettet et energifond som nå er oppe i 25 milliarder kr, der avkastningen går utelukkende til Enovas arbeid innen fornybar energi og energieffektivisering.
- Vi har styrket NVE betraktelig, nettopp med tanke på utbygging av fornybar energi. Det har ført til at konsesjonsbehandlingskapasiteten hos NVE er omtrent doblet sammenlignet med 2005.
- Regjeringen har inngått en intensjonsavtale med Sverige med tanke på etablering av et grønt sertifikatmarked fra januar 2012.
- Vi har innført energimerking av bygg, som blir obligatorisk fra 1. juli i år.
- Vi har nettopp fått på plass en havenergilov som vil bli et viktig rammeverk for framtidig utbygging av fornybar energi til havs. I den forbindelse kan det f.eks. nevnes at statsråden i september i fjor kunne være med på å åpne Hywind, verdens første fullskala flytende vindmølle, som er plassert utenfor Karmøy i Rogaland. Dette er et prosjekt som neppe hadde vært mulig uten medfinansiering fra det offentlige gjennom Enova.
- I juni 2009 hadde Enova sin største vindkrafttildeling noensinne, med 1,1 milliarder kr fordelt på fire prosjekter.

Ette er bare noen eksempler på det taktskifte som var etter 2005 i vår nasjons energipolitikk innenfor fornybarområdet.

I tillegg til utbygging av ny energi har Regjeringen også satset stort på energieffektivisering, spesielt rettet inn mot industrien. Det er et stort potensial for energieffektivisering i industrien. Fra 2006 og til og med 2008 har Enova vært inne med tilskudd i om lag 100 industriprosjekter og regner med å spare ca. 2,1 TWh pr. år gjennom dette arbeidet. Jeg skal nevne ett konkret eksempel på dette, og det gjelder miljøprosjektet ved Finnfjord smelteverk i min egen landsdel.

Finnfjord smelteverk fikk 175 mill. kr i støtte til energigjenvinning fra produksjonen av ferrosilicium. Prosjektet gir 224 GWh i ny kraftproduksjon til Troms fylke og er første trinn i et større energieffektiviseringsprosjekt. Ved å sikre industrien ren kraft bidrar vi til å sikre arbeidsplasser, samtidig som vi ivaretar hensynet til klimaet. Å sikre industrien energi er viktig for Arbeiderpartiet og Regjeringen. Derfor er støtten til Finnfjord smelteverk gjennom Enova utrolig viktig.

De siste månedene har også vist oss at vi trenger en mer robust kraftforsyning i vårt eget land. En kald og tørr vinter kombinert med stengte atomkraftverk har bidratt til et strammere energimarked her hjemme. I tillegg til flaskehalsen i nettet innenlands har dette tidvis ført til store regionale forskjeller i prisene på kraft. For å bedre dette i framtiden trenger vi både bedre linjenett og ikke minst mer kraft.

Arbeiderpartiet og Regjeringen skal i framtiden være garantist for en enda mer offensiv energipolitikk, som ikke minst sikrer arbeidsplassene og gir folk trygghet for energiforsyning i hverdagen – og det er det viktigste.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:11:00]: Jeg takker representanten Meling for å ta opp et godt tema som en fin oppfølging til debatten om EUs fornybardirektiv som ble reist på fredag. Men det er likevel en surrealistisk situasjon å ha en slik debatt i et land som i forhold til EUs perspektiv har 25 pst. av EUs vann, 50 pst. av EUs gass, 75 pst. av EUs oljereserver og 1 pst. av EUs befolkning, og som allikevel kan karakterisere så mange områder som kritiske når det gjelder energiforsyning.

Jeg stiller meg fullt og helt bak virkelighetsbeskrivelsen til representanten Meling. Jeg skal ikke gjenta den. Men jeg registrerer at det også i denne debatten er en gjennomgående tone fra Regjeringen hvor utrolig treffsikre de selv har vært. Det er en virkelighet som jeg ikke oppdaget da jeg i dag var på Norweas årskonferanse, altså vindkraftsektoren. Det er en virkelighetsbeskrivelse som en ikke oppdaget på Småkraftforeningens årskonferanse i Haugesund i forrige uke. Det forklarer hvorfor en ikke får utløst det potensialet som finnes i norsk energisektor, og som gjør at en får den situasjonen en nå har. Utfordringen i Norge er ikke at en mangler ressurser. Utfordringen er ikke at en mangler bransjefolk med kunnskap og tilgang til kapital. Men en mangler rammebetingelser. Så kan en alltid skryte av at en får realisert noen småkraftverk, litt vindkraft og slikt, men poenget er alt en ikke klarer å få realisert, som blir satt på vent fordi Regjeringens politikk er uforutsigbar. Det er det som er problemstillingen her.

Det har også vært gjennomgående i denne debatten at en har vist til unnlattelsessynder, gjerne tilbake til Ormen Lange, altså seks år tilbake i tid, unnlattelsessynder som både Senterpartiet og Arbeiderpartiet selv var med på – så det er sagt – så de kan ikke bare skyldte på en Bondevik-regjering. Men en skulle tro at i løpet av seks år, hvorav denne regjeringen har styrt i fire og et halvt år, hadde en fått i gang litt flere prosesser enn bare å peke på de Statnett-prosessene som kom i gang under Bondevik-regjeringen. Denne regjeringen kan heller ikke skryte av at de har tilført Statnett særlig flere midler. De har sagt nei takk til de tre ønskene som Statnett har kommet med, om å få tilført mer kapital.

Så håper en på flere kabler. Det kan ikke jeg si meg uenig i, men jeg er likevel litt overrasket over at statsråden ikke er tydeligere på å gi marsjordre til de prosjektene som nå foreligger, der bransjen selv har sagt at de må ha en investeringsbeslutning i forhold til kabling inn til Bergen innen denne påsken. Det er noe som jeg ønsker å utfordre statsråden konkret på. Det er greit at en har en klagebehandling. Jeg har full respekt for at det er komplisert. Men dette er samtidig en sak som har ligget ganske lenge. Kan vi forvente at det kommer et ja-svar eller nei-svar til prosjektet før påske, slik at hvis svaret er ja, kan en komme i gang, og hvis det er nei, kan en umiddelbart komme i gang med å se på de andre alternativene. Eller kan vi risikere at beslutningsvegring gjør at dette prosjektet drar ut et år til i tid?

Så skal jeg også gi noen andre konkrete utfordringer. Det er riktig at en ikke klarer å bygge et gasskraftverk eller en vindmøllepark over natten. Det respekterer jeg. Vi har ofte i slike debatter før sagt at det er viktig å komme i

gang med beslutninger, for prosjekthorisontene er lange. Det var mer spenstig å si det i 2005. Da trodde jeg faktisk at ting ville skje. Når vi sier det samme i 2010 og fortsatt venter på at ting skal komme i gang, har vi faktisk tapt fem år. Noe konkret som Regjeringen kan gjøre, er å gjøre som Arbeiderpartiets fylkeslag i Midt-Norge har bedt om, nemlig å sørge for at en tar vekk kravet om CO₂-rensing ved oppstart på gasskraftverkkonsesjoner. Det vil i hvert fall kunne framskynde investeringsbeslutninger. Er statsråden villig til å gjøre det? Det er et konkret spørsmål.

Når det gjelder de mobile gasskraftverkene, har det nå vært en sak på høring. Når kommer beslutningen om at de får lov til å starte opp, at de altså får konsesjon?

Det er også en prosess som har vart litt for lenge.

Fornybarsatsing i Midt-Norge er ofte noe som mange snakker om. Spesielt representantene fra SV og Senterpartiet snakker om potensialet for fornybar energi – helt enig. Men poenget er at i konkurranse med andre er altså ikke fornybarprosjektene i Midt-Norge blitt prioritert av Enova. Vil statsråden i lys av den situasjonen som er i Midt-Norge, komme med en egen pakke, f.eks. i tråd med det Fremskrittspartiet har foreslått på 300 mill. kr, som kun skal gå til fornybarprosjekter i den regionen? Det er en start.

Med hensyn til vindkraft: Vil statsråden oppklare de utsagnene mange i bransjen har oppfattet, at han noen ganger snakker om at målet om 3 TWh står fast, mens han nylig i forbindelse med Enovas resultatmål sa at problemet med vindkraft er at det er for kostbart, noe som ikke falt i god jord? I forhold til småkraft: Kan han si at han nå er villig til å se på en overgangsordning for å gjenskape tillit? På vannkraft: Er han villig til å se på skattereglene, slik at skattereglene for vannkraft er like gunstige som for olje? Og vil NVEs studie bli forelagt Stortinget til behandling og ikke bare bli lagt i en skuff i regjeringskontorene?

Bjørn Lødemel (H) [20:16:29]: Eg vil gjerne bruke innlegget mitt til å hjelpe olje- og energiministeren til å svare på dei utfordringane representanten Meling tok opp med han ved å peike på eit tiltak som vil betre kraftforsyninga, nemleg å leggje til rette for auka utbygging av småkraftverk. Eg er heilt enig med statsråden i at det er stort behov for å få auka den produksjonen.

Eg hadde gleda av å vere på Småkraftdagane i Haugesund sist veke, og eg skal love ministeren at der var det stor vilje til å bidra til å sikre kraftforsyninga. Han var forresten sakna, det var ein del som ville snakke med han bl.a. om grøne sertifikat.

NVE anslår eit potensial på landsplan på 25 TWh ny kraftproduksjon frå småkraftverk. Dette utgjer meir enn 20 pst. av dagens kraftproduksjon i eit normalår og dekkjer meir enn 80 pst. av straumforbruket til norske hushaldningar. Det gjev investeringar i distrikta for om lag 80 milliardar kr. Det vil ha stor betydning for fleire tusen grunneigarar og rettighetshavarar, i tillegg til ringverknader for leverandørindustri og anna næringsliv.

Småskala vasskraftproduksjon har ei rekkje positive eigenskapar utover å styrkje kraftforsyninga. Det er ei fornybar energikjelde som ikkje slepp ut klimagassar, og den kan skape næringsutvikling og ny optimisme i distrikta.

For grunneigarar i distrikta kan inntektene frå småkraftverk gje kjærkomne ekstraintekter. Dette er noko som burde vekkje begeistring hos ein energiminister frå Senterpartiet. Eg er derfor svært forundra over at ikkje statsråden og Regjeringa bidreg til å leggje forholda til rette for grunneigarar i distrikta som ønskjer å byggje småkraftverk, men i staden har valt å spenne beinkrok på ein del av dei.

I det forslaget til overgangsordning for fornybar energi som Regjeringa har lagt fram, har Senterpartiet og dei to andre raud-grøne partia brote sitt tidlegare løfte om å inkludere småkraftverk som er blitt bygde etter 2004, i den komande sertifikatmarknaden. Berre dei minste kraftverka, med under 1 MW i installert effekt, og småkraftverk som er bygde etter 7. september 2009, skal få vere med. Alle andre som har bygd småkraftverk i tru på at dei ville få vere med i denne støtteordninga, sit no med «skjegget i postkassa».

Av dei 185 småkraftverka som er blitt bygde etter 2004, er det med Regjeringa sitt opplegg berre 35 som får vere med i ein grøn sertifikatmarknad. For dei som har investert i småkraft i tru på at dei ville få vere med i støtteordninga, er dette svært alvorleg. Dette er grunneigarar i distrikta som har gjort store investeringar og teke opp store lån, i tru på at politikarane ville stå ved løfta sine. Dei risikerer no å gå konkurs og måtte gå frå gard og grunn.

Dette er dessverre ikkje det einaste eksemplet på korleis Regjeringa legg hindringar i vegen for dei som ønskjer å satse på småkraftverk. Før dei i det heile har fått sett spaden i jorda og begynt å byggje kraftverket, må småkrafteigarar vente i årevis i kø hos Norges vassdrags- og energidirektorat for å få konsesjon.

I dag står 550 kraftverk i søknadskø hos Norges vassdrags- og energidirektorat for i det heile å få tillating til å bli bygde. 100 søknader blir handsama kvart år. Det betyr at utbyggjarar må belage seg på å vente i fem år før dei kan gå i gang med bygging. Å få ned denne køen vil vere eit viktig tiltak for å betre forsyningssikkerheita, slik representanten Meling tok opp i sin interpellasjon. Her har Regjeringa mykje å gå på.

Eit anna tiltak som statsråden bør sjå på for å auke produksjonen frå småkraftverk, er innslagspunktet for grunnrenteskatten. I dag er det slik at dersom du bygger eit kraftverk med installert effekt over 5 500 kVA, må du betale ekstra grunnrenteskatt på 30 pst. for all produksjon, men dersom du byggjer eit kraftverk under denne grensa, slepp du grunnrenteskatten fullstendig. Ein bør derfor sjå på om det er mogleg å gjere denne overgangen meir glidande, eventuelt å heve innslagspunktet, slik at vi unngår ei skattemessig tilpassing av småkraftverk rett under 5 500 kVA. Ein bør i alle fall unngå å senke grensa ytterlegare, slik dagens regjering forsøkte seg på for eit par år sidan.

Å leggje til rette for auka utbygging av småkraftverk i distrikta kan vere ein viktig del av løysinga på dei utfordringane representanten Meling tok opp. Men det krev ei heilt anna haldning til dei som vil satse på slik utbygging enn det vi hittil har sett frå statsråden og frå den raud-grøne regjeringa.

Snorre Serigstad Valen (SV) [20:21:22]: Det er ikke første gang vi diskuterer vinterens kraftsituasjon i Stortinget, og det er med rette. Det har vært mye debatt og bekymring knyttet til de tidvis helt ville prissvingningene vi har opplevd i landets vakreste region, nemlig Midt-Norge. Nå sist har det vært frykt for et nytt prissjokk i forbindelse med utbedring og vedlikehold av nettet til Sverige. Det viser seg heldigvis trolig ikke å bli tilfellet, og det er selvfølgelig veldig bra.

Men debatten har så langt, synes jeg, båret preg av en del vikarierende agendaer og en noe selektiv hukommelse blant en del av aktørene som debatterer. Jeg kunne nok en gang ha minnet om at SV advarte mot at dette ville skje i forbindelse med utbyggingen av Ormen Lange, men stortingsflertallet kastet seg ivrig over muligheten for utbygging uten å ta ansvar for forsyningssikkerheten i regionen. Og jeg kunne nok en gang minnet om at Høyres klokkeretro på markedet står seg dårlig mot partiets plutselige erkjennelse nå i vinter av at politisk styring av kraftsektoren er viktig og ønskelig. Og det trengs å påpekes. Noe er galt når det til tider i vinter har vært billigere å varme oppkjørselen eller boblebadet på Frogner enn å koke vann i Nord-Trøndelag.

Jeg skal kort innom representanten Melings bruk av eksempler. Det er egentlig en annen diskusjon, men jeg kan ikke unngå å nevne det, siden jeg er fra Trondheim, og det er representanten Melings visitt til Trondheim. Det er noe spesielt av Høyre å bruke salget av Trondheim e-verk som eksempel. Det var det Høyre som ledet an i i Trondheim, og det viste seg å være svært dårlig butikk for kommunen. Nettopp her ser vi et eksempel på de ideologiske skylappene Høyre demonstrerte i den forrige interpellasjonsdebatten vi hadde i Stortinget. Jeg tenkte det var verdt å nevne.

Men denne debatten mener jeg koker ned til følgende: Det er ikke bare mer kraftproduksjon som skal til for å unngå forsyningsproblemer og sterke prissvingninger, det er også styring med kraften vår. Bare sånn kan vi få forutsigbare priser for folk. Mangel på norsk kraft kan ikke forklare at Midt-Norge var nettoeksportør av kraft i mange av de timene prisene var høyest nå i vinter. Krav til minimumsfylling av magasiner og mer intelligente prissystem for strøm som muliggjøres av ny teknologi, mer penger gjennom Enova til energieffektivisering, et sterkere nett og ny fornybar kraftproduksjon er alle tiltak vi snakker om, tiltak som de fleste av oss er for, og tiltak som vi må gjennomføre for å unngå at denne situasjonen blir en uheldig gjenganger. Men at det også synes å være et tverrpolitisk ønske å gå på systemnivå og snakke om styring av kraftsektoren, synes jeg er veldig gledelig, og det er et nytt og godt ideologisk signal fra høyresiden.

Siri A. Meling (H) [20:25:07]: Jeg har først av alt lyst til å takke for interessante bidrag i debatten, selv om jeg kanskje må være litt gledesdreper i forhold til representanten Serigstad Valens siste innlegg og glede over at Høyre skulle ha blitt tilhenger av en større grad av politisk styring i energimarkedene. Jeg vet ikke om det er det at vi ønsker at priselementet også skulle være en del av

kriteriegrunnlaget for å starte opp disse mobile gasskraftverkene i forbindelse med situasjonen i vinter, som gjør at representanten Serigstad Valen tror at Høyre har skiftet mening om hvor mye offentlig styring vi skal ha inn her. Det at Høyre ønsker å ha pris som en del av kriteriegrunnlaget for oppstart, det at vi faktisk ønsket en oppstart, var jo nettopp for å synliggjøre at vi kortsiktig gjør det vi kan for å bedre situasjonen for strømkunder – enkeltindivider og bedrifter – i Midt-Norge. Det er viktig å synliggjøre at myndighetene gjør absolutt det de kan for å lette på det trykket som har vært prismessig.

Så synes jeg også at representanten Strøm forherliger veldig situasjonen etter 2005. Det er mulig at det er representantens jobb å gjøre det, men jeg kan dessverre ikke la meg imponere verken over bevilgninger som er gjort, eller saksbehandlingskapasitet i NVE som er økt, når vi kjenner til den situasjonen som er med at saker trekker ut i langdrag både på nettsiden og på produksjonssiden, og at vi ikke har fått tilført mye ny energi inn som er vedtatt av de rød-grønne, som ikke lå der ferdig servert fra Bondevik II-regjeringen, og som er blitt realisert i denne perioden.

Representanten Lødemel tok opp spørsmålet om forutsigbarhet for småkraftsatsingen. Det å utnytte energipotensialet den enkelte grunneier og gårdbruker har rundt omkring i landet til å styrke gårdsdriften, er blant den beste distriktspolitikken vi kan få, og det er også god energipolitikk.

Igjen håper jeg at vi fremover vil se en helt annen stabilitet rundt rammebetingelser, en helt annen forutsigbarhet, som gjør at aktørene har lyst til å investere, har lyst til å satse og har lyst til å bidra inn i energinasjonen Norge.

Men igjen: Takk for interessante innspill i en viktig debatt. Så håper jeg at fremtiden også vil vise en helt annen handling og helt andre resultater av arbeidet fra Regjeringens side i disse spørsmålene.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:27:59]: Noen kommentarer til temaer som er tatt opp i debatten. Representanten Solvik-Olsen hadde i og for seg to deler i innlegget sitt. Den ene delen var standpunkter formulert som spørsmål rundt temaer vi har diskutert i denne salen relativt mange ganger før, og representanten er vel kjent med mine svar, så jeg tror ikke jeg skal ta dem nå. Men de spørsmålene som ble tatt opp som ikke har vært tatt opp før, går for det første på linjeføringa til Bergen og beslutningstidspunkt på det. Jeg er opptatt av at vi skal få en så rask beslutning som mulig på det. Jeg deler representanten Solvik-Olsens bekymring og utålmodighet i forhold til situasjonen i Bergen, og det nevnte jeg også i mitt første innlegg. Den krever en løsning. Og så må det balanseres mot en forsvarlig prosess og en forsvarlig behandling av de innvendingene som er kommet til foreslåtte løsninger. Men innenfor den rammen skal jeg garantere representanten at jeg skal bruke så lite tid som mulig på den saken, og at vi skal få en beslutning på det så raskt som mulig – men som sagt med ivaretagelse av nødvendige behov for å vurdere innvendinger og innspill underveis.

Så sier også representanten Solvik-Olsen at proses-

sen rundt dispensasjonssøknaden fra Statnett angående reservekraftverkene i Midt-Norge er et eksempel på en altfor lang prosess i Regjeringa. Der må jeg bare si at jeg er helt uenig. Jeg synes de andre innvendingene som representanten Solvik-Olsen kommer med, blir stilt i et litt spesielt lys når den samme retorikken brukes på en sak hvor det kom en dispensasjonssøknad fra Statnett i vinterferien. Den har vært til behandling i NVE først, er sendt ut på høring – både fra mitt departement og fra Miljøverndepartementet – og høringsfristen gikk ut for noen få dager siden. Det er et minstekrav til en ansvarlig saksbehandling. Så hvis representanten Solvik-Olsen mener at det er eksempel på en for lang prosess, tror jeg nok rett og slett vi er uenige om hva som skal til for å ha seriøse og gode prosesser på viktige og store spørsmål.

Når det gjelder Solvik-Olsens spørsmål om NVEs arbeid og ønske om at det ikke blir lagt i en skuff, kan jeg derimot berolige representanten. Det skal ikke bli lagt i en skuff. Jeg ønsker at også Stortinget skal være med i en diskusjon rundt det, og at vi skal ha mulighet til sammen å diskutere og oppsummere vinteren 2010, og også kunne bidra til at vinteren 2011 blir bedre enn den forrige.

Representanten Lødemel var opptatt av grunneiere. Det er jeg også – og nå ser jeg at tida er ute. Så da får vi ta den debatten, og noen flere, ved neste korsvei, som jeg er rimelig sikker på også kommer.

Presidenten: Da er debatten i sak nr. 10 avsluttet.

Sak nr. 11 [20:31:12]

Interpellasjon fra representanten Ketil Solvik-Olsen til olje- og energiministeren:

«Det er generell politisk enighet om å satse på energieffektivisering. Dette kommer dog tidvis i konflikt med noen partiers ønske om energiomlegging fra strøm til alternative energibærere og/eller -kilder. For eksempel ønsker Regjeringen stortilt satsing på fjernvarmeutbygging, samtidig som klimaforliket tilsier at passivhus skal være standarden fra 2020, hvor behov for tilført energi blir minimalt. I forslag til nye TEK-forskrifter ønsker man å fase ut elektrisitetsbruk, til tross for NVEs faglige innsigelser om at strøm basert på vann og vind er både rent og effektivt. Tilsvarende ser man i arbeidet med energimerkeordningen, hvor konflikten mellom strøm og biovarme skaper politiske utfordringer.

Er statsråden enig i at hovedfokuset primært må være energieffektivisering, og hvordan vil statsråden sikre at fokus på energiomlegging ikke går på bekostning av fokus på energieffektivisering?»

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:32:39]: Utgangspunktet for undertegnede, og jeg antar de aller fleste i debatten, er at en skal bruke energiressursene våre mest mulig rasjonelt og effektivt. Det er fornuftig som samfunn, og det er fornuftig for den enkelte – gitt at det blir gjort på riktig måte. For av og til kan en få inn-

trykk av at en i energidebatten, når det gjelder energieffektivisering, skal bruke en krone for å spare ti øre.

Men gjort på riktig måte er det på mange måter en gullgrube å kutte energibruken vår, for en kan opprettholde produksjonen i industrien, en kan opprettholde virksomhet i næringslivet, i offentlig sektor, en kan ha komfort og velstand i hjemmet, selv om en bruker mindre energi – hvis en bruker den smartere.

Det er et stort potensial for energieffektivisering i landet vårt. Cirka 40 pst. av vår stasjonære energibruk er i bygg, tilsvarende ca. 80 TWh. Og det er studier i det siste som viser at potensialet for energieffektivisering er opptil 12 TWh. Norge har dog ikke egne mål for energieffektivisering, selv om vi har en del virkemidler gjennom Enova. Det skal jeg komme tilbake til.

I arbeidet for å energieffektivisere kan en stille krav ved nybygging. Det er riktignok en omfattende, eller langdryg, prosess hvis en skal komme i mål, ved at bygningsmassen kun skiftes ut med ca. 1 pst. i året. Men det er ikke galt å være langsiktig av den grunn. Men en kan også tenke stimulans ved oppussing. Fremskrittspartiet har flere ganger løftet fram skatte- og avgiftsincentiv, som gir en umiddelbar gevinst for folk som når de pusser opp huset sitt, også etterisolere eller finner system som bruker energien bedre. Dette er også i tråd med det president Obama gjennomførte i USA i januar 2009. Jeg nevner det, fordi en del på rød-grønn side i denne salen er veldig inspirert av alt det han gjør.

Alternativt kan en gå løs på ordninger som hvite sertifikater eller lignende. Denne debatten skal ikke være en gjennomgang av de ulike tiltakene, men mer en diskusjon om at mål om energieffektivisering ofte kommer i konflikt med enkeltes mål om energiomlegging. Det som fra Fremskrittspartiets side er viktig, er at vi har forbrukernes interesse i sentrum her – ikke bare enkelte næringsers ønske om økt markedsandel. For det er sånn det kan virke for en del folk når en ser hvilke teknologikrav som kommer fra Regjeringen i forskrifts form.

Vi tror fra Fremskrittspartiets side at skal en få til best mulig energibruk, må en tillate et mangfold av løsninger, avhengig av størrelse på bolig, hvor den ligger, hvor gammel den er, hva slags bruk den har.

Enova har en del støtteprogram, men når det gjelder energieffektivisering, er det i realiteten kun prosjekt der en i utgangspunktet har et forbruk på over 500 000 kWh, som får innpass hos Enova, og det er det de aller færreste husholdninger som har. Det eneste unntaket er styringssystem for strømforbruk, som stort sett alle kan få støtte til. Men resten av Enovas tiltak overfor normale husholdninger går på tiltak som ikke omhandler el. Og skal du isolere din bolig, er det ingenting å hente gjennom disse ordningene. Det tror jeg betyr at en i realiteten får dårligere utnyttelse av samfunnets ressurser som Enova disponerer, for virkemiddelbruken blir smalere enn det den kunne vært i forhold til folks behov.

Jeg vil også nevne at støtten som gis pr. kWh til energisparing, er langt lavere enn den støtten som de samme myndighetene gir for å utløse en ny kraftproduksjon. Det

er også et paradoks, men det er ikke det denne debatten heller skal omhandle.

Det er en del paradokser i denne debatten når det gjelder energisparing kontra energiomlegging, der det virker som om mål om energiomlegging for å tilfredsstille noen næringer er viktigere enn behovet for energisparing totalt sett. Det kommer en f.eks. borti når en begynner å snakke om fjernvarme kontra passivhus. I klimaforliket la alle partiene som var med – som fikk lov til å være med på det – vekt på at passivhus er framtiden. Samtidig vet vi at i veldig mange kommuner er det en enorm satsing på fjernvarme, fordi en oppfatter det som å være et politisk nasjonalt mål. Og konflikten kommer når en i områder der en ønsker å bygge passivhus, blir pålagt å legge inn fjernvarme. Det er de aller færreste utbyggere som synes det er noe fornuft i det, og da velger de vekk det ene. Og som regel blir det til at de velger vekk passivhusstandarden, fordi fjernvarme er noe de må ha, passivhus er noe de kan ha.

Den debatten preges jo ofte av at lokalpolitikere sier jo, men vi må ha fjernvarmetiltak, fordi det er det rikspolitikere sier, mens rikspolitikere, og da Regjeringen, som jeg henviser til her, sier jo, men det er ikke et pålegg, det er en oppfordring. Men oppfordringen er oppfattet som så sterk at det prioriteres.

Det er sjelden hensiktsmessig å etterinstallere vannbåren varme i eksisterende boliger. Det betyr at omfanget av fjernvarme kan være ganske begrenset en del steder hvor man allikevel ønsker å pålegge det. En sier at fjernvarme har en nytte fordi en ofte bruker varme som ellers ville gått til spille. Og akkurat der er jeg helt enig i at fjernvarme har en effekt. Men vi ser i en del områder at det er ikke nødvendigvis bare avfallsforbrenning som fyller opp fjernvarmeanleggene, det er vel så mye forbrenning av bioressurser, og ikke minst forbrenning av fossile ressurser. Så akkurat der vil jeg utfordre statsråden til å legge fram et CO₂-regnskap for norsk fjernvarmeproduksjon, slik at en faktisk ser at dette CO₂-messig er vel så bra som det en ønsker å erstatte. De tallene har vært vanskelige å få tak i, dessverre.

Når det gjelder energimerkeordningen, er det en i utgangspunktet god og fornuftig ordning som skal stimulere til effektiv bruk av energi, og vi trodde det skulle være uavhengig av hvilke varmekilder en bruker. En skal gjøre forbrukerne bevisst i kjøpsøyeblikket på hva slags energiforbruk bygningen de ønsker å kjøpe, har. Men her opplever en også en konflikt mellom ulike energikilder, der strøm kom godt ut, mens biovarme kom relativt dårlig ut, og ordningen ble da stoppet. Oppslag i Dagens Næringsliv gir en del forklaringer på hvorfor, og jeg henviser til oppslaget 15. desember 2009. Ved at bioenergiprodusentene kom dårlig ut, ble det mye protester, og en måtte finne en ordning som gjør at biovarme kommer bedre ut i dette regnskapet. Varmepumper kommer best ut, pellets kommer dårlig ut, til og med elpanelovnen kommer bedre ut enn pellets.

Ut fra et energieffektiviseringsproblem ser jeg ingen problemer i det. Men når målet er energiomlegging, blir det selvsagt veldig problematisk. Da må en være åpen og

ærlig på hva energimerkeordningen egentlig skal omhandle. Det er også litt av den oppmerksomhet en prøver å reise i denne debatten. Jeg opplever ikke at EUs intensjon var å dytte ut el, men å øke effektiviteten ved bruk av energi generelt.

Det siste punktet jeg skal komme inn på, er teknisk forskrift for plan- og bygningsloven, som nå er på en ny runde i høringssystemet og Regjeringen ønsker å stramme inn. Jeg er helt enig i også her at en bør ha en rasjonell tilnærming til energibruk i bygg. Men de nye kravene som en nå er ute med, synes jeg ikke ivaretar byggeiers eller forbrukers interesse i det hele tatt, men legger kun vekt på ens eget ønske om å hindre bruk av el i bygninger. Det framstår nærmest som et eget mål, til tross for at NVE sier at strøm fra vind og vann er svært miljøvennlig, til tross for at en i alle sammenhenger når en diskuterer elbiler, snakker om at en bruker ren strøm. Men akkurat når en skal diskutere teknisk forskrift, anslår en at CO₂-utslipp fra strømmen i Norge er på 350 g/kWh. Så plutselig dukker det opp et CO₂-utslippselement i norsk strøm når du bruker noe Regjeringen ikke ønsker du skal gjøre. Men når du bruker det i noe av det Regjeringen ønsker, er det altså null. Det er viktig nå med en selektiv tilnærming til bruk av fakta.

I dag tilsier teknisk forskrift at 40 pst. av energibehovet skal være fornybart – altså utover strøm – men det er en unntaksregel som sier at du får fritak fra dette kravet hvis du kan vise til at det er mer rasjonelt økonomisk sett å bruke strøm. De nye tekniske forskriftene strammer inn på dette ved å si at bygg over 500 m² skal ha 60 eller 80 pst. bruk av fornybar energi, og du fjerner også unntaksregelen. Altså: Du kan ikke regne deg fram til at el er mer lønnsomt – du kan gjøre det, men det vil ikke bety noe. Og da begynner en å pålegge forskrifter og regelverk som gjør det svært lite rasjonelt i forhold til bruk av de beste virkemidlene for utbygger. Det er spesielt dette som er et ankepunkt når du gjennom forskrifter endrer hele energiforsyningen og ikke lenger legger vekt på den økonomisk rasjonelle situasjonen for utbygger, men bare sier at politisk ønsker vi ikke å bruke strøm i nye bygninger, og derfor endrer vi forskriften, og det til tross for at § 10-3 – altså punktet før – tilsier at energibehovet i nye bygg skal reduseres. Så samtidig som du skal redusere, skal du altså legge inn dyre tekniske løsninger som om du ikke reduserte energiforbruket. Der kommer det en konflikt mellom energieffektivitet og energiomlegging som gjør at samfunnet ikke bruker ressursene sine rasjonelt, og der håper jeg at statsråden vil oppklare en del punkter.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:43:12]: To viktige elementer i energiomlegging er:

- å redusere energibruken
- å øke bruken av vannbåren varme basert på fornybare energikilder, spillvarme og varmpumper

Energiomlegging omfatter altså tiltak både for mer effektiv energibruk og for miljøvennlige varmeløsninger. Da begrepet energiomlegging ble lansert, var det begrunnet med hensyn til miljø- og forsyningsikkerheten i energi-

forsyningen. Dette er også viktige hensyn i energipolitikken.

I vinter har vi fått disse utfordringene tydelig demonstrert, og det har debatten i dag også båret preg av i sakene som vi har debattert. Mindre avhengighet av strøm til oppvarming gir tryggere privatøkonomi i husholdningene og mer stabile rammevilkår for næringslivet. Det er også en fordel for kraftsystemet.

Jeg mener det er viktig å ta miljøutfordringene i energisektoren på alvor. Det er viktig å redusere klimagassutslippene. Det er også viktig å begrense bruken av elektrisitet, slik at vi utløser mindre behov for kraftproduksjon og kraftlinjer, og kan bruke elektrisitet til andre formål enn oppvarming, hvor det erstatter f.eks. bruk av fossil energi.

Regjeringa har en omfattende satsing rettet mot å bedre energieffektiviteten i bygningsmassen. I byggforskrifter fra 2007 ble energikravene skjerpet betydelig, og Regjeringa vil vurdere å innføre krav om passivhus innen 2020. Enova bearbeider markedet, slik at entreprenørene blir i stand til å levere bygg med stadig strengere energikrav. Jeg mener dette arbeidet er viktig. Svaret på spørsmålet fra representanten Solvik-Olsen er derfor: Ja, vi skal ha ned energibruken i våre bygg. Det er det overordnede målet. Og punkt to: Det varmebehovet som gjenstår, skal dekkas av miljøvennlige varmeløsninger.

Regjeringa har en omfattende satsing for å øke bruken av vannbåren varme basert på fornybar energi, spillvarme og varmpumper i bygningene. Så langt har denne satsinga bidratt til stor aktivitet i fjernvarmebransjen. Utbygging av fjernvarme er dog ikke nødvendigvis en løsning som passer over alt. Lokale varmesentraler er et godt alternativ mange steder. Også for eneboliger fins gode frittstående varmeløsninger basert på andre energikilder enn strøm og olje.

Jeg oppfatter det slik at interpellanten mener det er en motsetning mellom å satse på energieffektivisering og det å utnytte miljøvennlige varmeressurser. Jeg er kjent med at det foregår en debatt rundt dette, men jeg tror nok den debatten som går på dette området, trenger å nyanseres noe. Det blir brukt om lag 75 TWh energi i våre bygninger hvert år. Det er et langsiktig arbeid å få ned forbruket. Større tiltak må primært gjennomføres i forbindelse med hovedrehabilitering og nybygging, ellers blir kostnadene urimelig høye.

I 2030 kan fortsatt om lag halvparten av bygningsmassen være eksisterende bygg som ikke har gjennomgått en hovedrehabilitering. Vi har ikke tid til å vente på at alle disse byggene skal saneres. Ifølge Lavenergiutvalget anslås det at 0,6 pst. av boligmassen blir sanert hvert år. Det tilsvarer en gjennomsnittlig levetid på 167 år for boliger i Norge. Tilsvarende tall for yrkesbygg er en saneringsrate på 1,2 pst. og en gjennomsnittlig levetid på 83 år.

Energi behovet i disse byggene vil derfor holde seg på et relativt høyt nivå, og de bruker hovedsakelig strøm og noe olje. Mulighetene for å konvertere til andre energiløsninger er betydelige. Vi har varmeressurser som kan tas i bruk lokalt, med lave miljøkostnader. Jeg mener vi skal ta disse ressursene i bruk for å varme opp byggene våre.

I passivhus er behovet for tilført energi minimalt, skri-

ver interpellanten i sin interpellasjon. Enova har støttet bygging av over 40 lavenergihus og passivhus, og vi regner med å høste mye nyttig erfaring fra disse prosjektene. Sjøl i passivhusene ser vi gode eksempler på at hele eller deler av varmebehovet dekkes av andre energibærere enn strøm og olje. Da benyttes fornybare løsninger, og det er særlig varmtvannsbehovet som blir dekket siden behovet for varmt tappevann vil være det samme som i andre bygg. Beregninger viser at behovet for varmt tappevann i en stor enebolig med passivhusstandard står for om lag to tredjedeler av oppvarmingsbehovet. I en enebolig etter dagens energikrav står varmt tappevann for litt over en tredjedel av oppvarmingsbehovet.

Videre er passivhus tette hus, med energieffektive vinduer. Det gir mulighet til å benytte seg av forenklede, og rimeligere, vannbårne oppvarmingsanlegg som er tilpasset det lave varmebehovet. Vi ser en utvikling på dette området som er spennende.

Vi må også huske på at mange av passivhusene er store yrkesbygg og flerbolighus, hvor det samlede behovet for varme vil være betydelig, og det vil kunne bety noe for lønnsomheten og for klimaet å benytte vannbårne løsninger.

Også i framtidens energieffektive bygg vil det være et varmebehov. Jeg ser ikke for meg at det utelukkende skal dekkes med elektrisitet. Miljøvennlige varmeressurser vil spille en viktig rolle. Det handler om forsyningssikkerhet. Det handler om miljø. Vi skal bidra til en god løsning på dette området gjennom å støtte utbygging av nye løsninger som f.eks. forbildeprosjektene.

Den viktigste jobben vi står overfor, er å redusere behovet for energi i våre bygg. Det er et langsiktig prosjekt. Vi må samtidig sørge for at det varmebehovet som bygningsmassen vil ha i lang tid framover, kommer fra miljøvennlige varmeløsninger. Det er denne tilnærmingen jeg vil legge til grunn for mitt videre arbeid på dette området.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [20:49:37]: Det er lite som skiller oss i ønsket om energieffektivisering, og jeg har stor forståelse når det gjelder en energiomlegging. Jeg går for en størst mulig fleksibilitet innen energiforsyning. Det som nok – når alt kommer til alt – kommer ned som et skille mellom statsråden og meg, går på forskriftskravene her og hvilken fleksibilitet en skal tillate overfor brukerne. Der vektlegger jeg åpenbart en større grad av kostnadseffektive, rasjonelle løsninger, mens statsråden fremstår – men han må gjerne korrigerer meg – som en som mener at målet om energiomlegging skal være det viktigste. Statsråden sier at energibehovet skal ned. Ja, § 10-3 i den nye TEK-en legger til rette for det, og jeg er helt enig. Han sier at restbehovet skal dekkes av miljøvennlige varmeløsninger, og det er jeg faktisk også helt enig i. Men i min verden er alltid også strøm regnet som miljøvennlig i den norske debatten, fordi den kommer fra vannkraft. Det at man plutselig utdefinerer strøm når man snakker om den nye TEK-en, altså den tekniske forskriften, blir for meg rart, for valg av varmeløsningene må stå i stil med kostnadene. En kan ikke fullstendig unnta kostnadene fra dette. Selv om statsråden ønsker annet enn el som utgangspunkt,

er utfordringene med det som skjer med den nye tekniske forskriften, at den fjerner muligheten for å kunne bruke el der det åpenbart er mest rasjonelt av kostnadshensyn eller på grunn av infrastruktur eller hva det skal være.

Tenk om statsråden kunne gitt en garanti om at hvis en utbygger, boligeier eller hvem det skal være, kan vise til at i hans prosjekt er det mest rasjonelt, når han nå har brukt så mye penger han kan på å spare energi, at det gjenværende varmebehovet dekkes av ulike former for elbaserte løsninger, skal han få lov til det. Han skal ikke da bruke penger på enten nær- eller fjernvarmeløsninger som er langt dyrere. For det en ser, er at selv om fjernvarme basert på avfall er en fornuftig ressursbruk framfor å la varmen gå opp i pipa, er den en kostbar metode hvis man skal bygge en storstilt infrastruktur der en også må basere seg på fossil energi for å dekke det totale behovet.

Så vil Regjeringen legge inn en unntaksregel i teknisk forskrift, sånn at el kan brukes der det er rasjonelt når en kan bevise det – ikke bare mene det, men bevise det – eventuelt vente til hovedrevisjonen av teknisk forskrift skjer i 2012. Der kan en også ta med seg elementene fra Klimakur i den vurderingen. For når man snakker om CO₂-utslipp ved bruk av energi, må en også se på hvor det er mest rasjonelt å gjøre dette totalt sett, og det skal jo Klimakur gi svaret på. Det er fortsatt et år fram i tid.

Statsråd Terje Riis-Johansen [20:52:58]: Som representanten Solvik-Olsen er vel kjent med, er det nye forslaget til TEK-en på høring. Det er attpåtil sendt på høring fra et annet departement enn det jeg bestyrer. Så å gå inn i en diskusjon om Regjeringens konklusjon på det høringsutkastet som foreligger, tror jeg egentlig representanten Solvik-Olsen har litt forståelse for at jeg ikke kommer til å gjøre nå.

Jeg tror rent generelt at noe av utfordringen i den type arbeid er å finne en balanse som ivaretar behovet for å finne de gode enkeltløsningene i enkelte konkrete hus, ved at det må være en ramme som er god nok. Når det gjelder vannmålere og varme ser vi det veldig godt, for man kan ikke bygge en infrastruktur for bare noe få hus. Det må være en plan og et prosjekt som omfatter mange hus, som gjør at kostnaden blir lav nok pr. tilknyttet enhet. Så vi kommer nok ikke dit som jeg oppfatter at representanten Solvik-Olsen er, at her skal vi ikke legge noen føringer fra myndighetenes side. Hvis man ønsker å bruke flis og avfall med mer til noe annet enn å fyre for kråkene eller la det råtne i skogen, trenger vi nasjonale rammer, og vi må ha en plan for å benytte det til varme. Så skal vi bruke noe tid på å diskutere innholdet i den nye TEK-en og hvordan det blir.

Presidenten: Presidenten vil oppfordre talerne på Stortingets talerstol til å si teknisk forskrift, og ikke TEK-en. Det blir et stammespråk som folk flest ikke følger oss i.

Marianne Marthinsen (A) [20:54:59]: Da kan jeg begynne med å berolige med at jeg overhodet ikke har tenkt å snakke om TEK-en.

Interpellanten reiser en viktig og betimelig debatt. I

det offentlige ordskiftet har det vært mye debatt og mange synspunkter knyttet til bygging av ny energi som ett ledd i energiomlegging. Men det er for lite diskusjon om det som fungerer best av alt, nemlig energieffektivisering.

Jeg mener nok òg at opposisjonen selv har vært en viktig bidragsyter til den skjeve fordelingen i den offentlige debatten i forholdet mellom spart og produsert energi. Hvis man sammenlikner initiativ fra opposisjonens side knyttet til energieffektivisering og forslag til produksjon av ny energi, våger jeg nok å påstå at den samme ubalansen vil gjøre seg gjeldende her som ellers i samfunnsdebatten.

En kilowattime spart er ikke bare like mye verdt som en kilowattime produsert. Den er etter min mening mer verdt, fordi den ikke krever nye tekniske installasjoner og de inngrepene som alltid følger med. Når vår regjering har brukt mange ganger så mye penger på Enova som forrige regjering, er ikke det penger ensidig bevilget til bygging av ny energi. Enovas oppgave er å forvalte disse pengene, både til bygging av ny energi og energieffektivisering. Det er faktisk slik at dersom man legger kostnadseffektivitet til grunn, får man mest energi tilbake pr. krone ved energieffektiviseringstiltak rettet mot industrien. Ifølge tall fra Enova selv gir en krone brukt opp mot industrien over tre ganger så mye energi tilbake som støtte til vindkraft. Ut fra det er det veldig enkelt å argumentere for at man ikke skal bruke penger på vindkraft i det hele tatt, men vi har valgt å ha flere tanker i hodet samtidig.

Hvorfor har vi valgt dette? Vi i Arbeiderpartiet er opp-tatt av å forvalte den kunnskapen som ligger på energisiden i Norge, i et framtidsperspektiv. Norge har stor kunnskap og kompetanse på energisiden, som det ville være galt ikke å bringe videre til fornybare energiformer. Hvis vi i Norge fortsatt skal ha ambisjoner om å være en energistormakt framover, må vi være villig til å satse på den energien som hele verden vil etterspørre.

Framtidstoget knyttet til fornybar energi handler om teknologiutvikling og om næringsutvikling – framtidig verdiskaping og tusenvis av arbeidsplasser i en næring der vi her i Norge har alle forutsetninger for å lykkes. Derfor ville det være en unnlatesessynd ikke å klare å ha to tanker i hodet samtidig, både energieffektivisering og energiomlegging. Det betyr f.eks. at man kan bygge ut fjernvarme samtidig som man reviderer byggforskriften. Men man må vite hva man gjør, ha en bevissthet rundt hva man holder på med, slik at ikke det ene slår det andre i hjel. Da er det naturlig for meg å vise til Oslo. I Oslo kommune har man hatt en debatt om tilknytningskrav for fjernvarme, men valgt å gjøre unntak for passivhus. Det ville jo være ganske ufornuftig ikke å knytte en enorm bygningsmasse som ligger der klar for tilknytning, store borettslag og kommunale bygg, til fjernvarme, selv om utviklingen for nye bygg går i retning av mindre energikrevende bygg.

Vi har gjort mye i arbeidet med energieffektivisering. Potensialet for energieffektivisering i industrien er særlig stort. Fra 2006 til og med 2008 har Enova vært inne med tilskudd i om lag 100 industriprosjekter, og regner med å spare over to terrawattimer pr. år gjennom det arbeidet. Det er like mye som den årlige produksjonen i Norges største vannkraftverk, som er Rana i Nordland. Sam-

menliknet med siste regjeringsperiode er det dobbelt så mye.

Støtten til energieffektivisering og varmeomlegging i Norge er mangedoblet. Det vil gjøre samfunnet mer klimavennlig og konkurransedyktig, og det bedrer forsynings-sikkerheten. Over 8 000 små og store tiltak har fått støtte fra staten gjennom Enova de siste fire årene. De aller beste prosjektene finner vi altså i industrien. Ett av dem er Elkem Thamshavn på Orkanger. Enova ga i 2009 tilsagn om 90 mill. kr i støtte til et energigjenvinningsprosjekt der, som vil spare energiforbruket tilsvarende om lag 9 000 husstander. Finnfjord smelteverk ble omtalt av representanten Strøm i forrige interpellasjonsdebatt og er også et flott eksempel på dette.

Det er mye som er gjort, men også mye som gjenstår. Fra Arbeiderpartiets side kan jeg forsikre om at vi prioriterer arbeidet med energieffektivisering svært høyt. Det må imidlertid understrekes at dette arbeidet skal gå hånd i hånd med energiomleggingsarbeidet og jobben for å øke produksjonen og utbyggingen av mer fornybar energi. Vi i Arbeiderpartiet evner å ha flere tanker i hodet samtidig, og det er ofte en fordel.

Øyvind Korsberg hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Nikolai Astrup (H) [21:00:16]: Den mest miljøvennlige energien er som kjent den som ikke brukes. Derfor er det skuffende at Norge er det eneste landet i Europa som mangler klare mål for energieffektivisering.

En studie fra SINTEF viser at det er mulig å spare 12 TWh i bygg innen 2020. Det tilsvarer det årlige energiforbruket til 600 000 boliger. En sterkere satsing på enøk vil kunne skape arbeid til 10 000 mennesker i byggenæringen.

Slik Høyre ser det, er det tre ting Regjeringen bør gjøre for å utløse energieffektiviseringspotensialet.

For det første må staten gå foran. Det bør innføres krav om at nye offentlige bygg må ha karakteren A eller B i energimerkeordningen. Dermed vil det være umulig å gjøre det Regjeringen nå gjør, nemlig å bygge et regjeringsbygg med en middelmådig energistandard.

For det andre bør Regjeringen skjerpe kravene til levert energi i teknisk forskrift for alle nybygg og større rehabiliteringer.

For det tredje bør Regjeringen innføre en ordning med skattefradrag for enøk i private hjem.

Private husholdninger står for 68 pst. av energiforbruket i Norges bygningsmasse. Privatpersoner må ha enkle, men effektive incentiver til å investere i enøktiltak i egen bolig.

Interpellanten spør om Regjeringens satsing på energiomlegging går på bekostning av satsingen på energieffektivisering. Det er et godt spørsmål.

Det er avgjørende at vi bruker energien mer effektivt, uavhengig av hvilken kilde den kommer fra. Energiomlegging er positivt der det medfører at forurensende oppvarmingskilder erstattes av miljøvennlige alternativer. Det er derimot ikke et mål – og direkte i strid med den energimer-

keordningen Stortinget har vedtatt – å favorisere bioenergi framfor elektrisitet på generelt grunnlag, slik statsråden tok til orde for i Dagens Næringsliv før jul.

Hovedhensikten med energimerkeordningen er at den skal angi hvor energieffektiv bygningen er, uavhengig av hvilken kilde som brukes til oppvarming. Hvis statsrådens hensikt med utsettelsen av energimerkeordningen er å endre ordningen slik at bioenergi kommer bedre ut, vil ordningen bidra mindre til å opplyse og mer til å forvirre kjøpere og selgere av bygninger og boliger. Hele energimerkeordningen risikerer å bli fullstendig verdiløs.

Som om det ikke er nok, har Kommunal- og regionaldepartementet sendt ut forslag til høring om nye krav til energiforsyning i teknisk forskrift, slik interpellanten også var inne på, der minimum 80 pst. av netto varmebehov i bygninger som er på 500 kvadratmeter eller større, skal dekket med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet eller fossile brensler hos sluttbruker. For bygninger som er mindre enn 500 kvadratmeter, skal minimum 40 pst. av netto varmebehov dekket med annen energiforsyning enn direktevirkende elektrisitet eller fossile brensler. I et land der om lag 100 pst. av forsyningen av elektrisk kraft er dekket av fornybar vannkraft, velger Kommunal- og regionaldepartementet å sidestille elektrisitet med fossile brensler. Dette foreslås uten at verken kostnader eller konsekvenser er utredet. En endring i teknisk forskrift som vil kunne gi kraftig økte kostnader for norske forbrukere, legges frem nærmest på ren sysning, basert på politiske moteretninger i Regjeringen.

Forslaget til endring i teknisk forskrift skjerper ikke kravet til energieffektivitet og behovet for levert energi til bygg. Revisjonen er en strategi for økt energiomlegging av energibruken, bort fra fossile brensler og direktevirkende elektrisitet – dette til tross for at elektriske oppvarmings-systemer gjennomgående medfører lavere energiforbruk og høyere virkningsgrad enn alternative oppvarmings-systemer.

Stortingets mål om å redusere energiforbruket og utslippene av klimagasser vil kunne oppnås ved å skjerpe energikravene med utgangspunkt i byggets behov for levert energi. Forskriften bør være teknologinøytral. Endring i krav til energibruk i bygninger må være faktabasert – ikke basert på hva som til enhver tid er mest politisk populært i Regjeringen.

Interpellanten reiser også et viktig spørsmål om fjernvarme. Felleskassen bruker milliarder på å subsidiere fjernvarmerør i norske byer. Mange steder vil dette være en fornuftig politikk. Avfall er en ressurs dersom vi benytter den riktig. Men dersom vi bruker fellesskapets ressurser på å føre frem fjernvarme til småhusområder med passivhusstandard, vil det trolig være bortkastede penger. Regjeringen og Enova må derfor ha en bevisst strategi knyttet til hvor stor fjernvarmekapasitet Norge har behov for i dag, og hvor stor kapasitet vi vil ha behov for i fremtiden, og samtidig passe på at fjernvarmen ikke fortrenger bedre alternativer der de finnes.

Samtidig må Regjeringen sikre at fjernvarmeindustrien har rammevilkår som ivaretar industriens behov for avfall. Nå går åtte av ti avfallskontrakter til Sverige, noe

som medfører at norske fjernvarmeanlegg må fyre med olje fremfor avfall. Det er som kjent ikke spesielt miljøvennlig. Regjeringen bør snarest fjerne den særnorske forbrenningsavgiften og øke tilgangen på avfall som havner på deponi, gjennom å doble deponiavgiften. Forslagene er gratis.

Snorre Serigstad Valen (SV) [21:05:27]: Temaet for forrige interpellasjon gir et eksempel på hvorfor det er så viktig å tenke smart når vi bestemmer oss for ulike former for oppvarming av bygg. Vi bruker svært mye strøm i Norge i forhold til andre land – enda mer enn det som fornuftig kan forklares med vårt kalde klima. Det tror jeg de fleste av oss er enige om. Og det er jo egentlig ikke så rart, for i flere tiår hadde vi kraft nok til absolutt alt – den kostet veldig lite penger og ga generelt lite opphav til bekymring i Norge.

Det at vannkraften vår er klimavennlig, har gjort at vi har kunnet varme opp hus og la lyset stå på i svære bygg døgnet rundt uten å ha særlig dårlig samvittighet. Men verdens kommende klima- og energiutfordringer setter vårt norske forhold til strøm i perspektiv. De aller fleste steder vil ikke strøm være en overskuddsvare som i Norge. Tilgangen til rein kraft, som har vært en av industriens store fortrinn her i landet, avhenger av at det ikke sløses med strøm i andre sektorer.

Jeg merket meg med interesse utspillet fra Stein Lier-Hansen i Norsk Industri for en tid tilbake. Han ønsker å innføre reguleringer på bruk av strøm i hytter. Det kunne vært spennende å høre hvordan dette passer overens med interpellantens ideologi. Men hovedbudskapet i utspillet er det vi bør minne oss selv om nå: Strøm er en høyverdig energikilde. Den kan best brukes til avanserte innretninger og produksjon, den kan brukes i industrien, den kan brukes andre steder der tilgangen på rein strøm er mer knapp. Den egner seg ikke best som hovedoppvarming i norske bygg, når vi har muligheten til å bruke avfall og biovarme. Det gjør landene rundt oss i langt større grad enn oss. Dette er ikke et uttrykk for en konflikt mellom strøm og andre energikilder, som en kan få inntrykk av hos interpellanten, men det er et uttrykk for å ha et bedre samspill enn i dag.

Strømforbruket i Norge er om lag fire og en halv gang høyere pr. innbygger enn i Tyskland. Det er ingen grunn til å late som om dette ikke har å gjøre med vårt generelt høye energiforbruk i Norge, som vi kan gjøre mye med. Derfor deler jeg representanten Astrups ønske om flere energisparingstiltak og mer penger til enøktiltak. Men jeg tror at såkalt hvite sertifikater, der man pålegges å finansiere enøktiltak hos sine kunder, er et bedre alternativ enn skatteletter, som Høyre har en tendens til å ha som løsning på mange ulike politiske problemstillinger.

Det er interessant å høre representanten Solvik-Olsens påstander om at de rød-grønnes politikk på dette feltet er styrt av et ønske om å blidgjøre enkelte næringer i stedet for å gjøre det som er best for samfunn og miljø. Vanligvis er jo anklagen fra Fremskrittspartiet at vi ikke tar hensyn til noen næringer når vi bestemmer oss for noe. Representanten Solvik-Olsen er jo selv den representanten som kanskje bruker flest anledninger til å løpe olje- og

gassnæringens ærend, framfor å ta til orde for hva som er best for samfunn, klima og miljø. Representantens tvil om hvor lurrt det er med avfallsforbrenning som erstatning for oppvarming med strøm, får meg til å undres over hvorfor Fremskrittspartiet ved andre anledninger og i andre debatter tar til orde for å fjerne forbrenningsavgiften. Skulle vi ha lyttet til representanten Solvik-Olsen i debatten i dag – mer enn ved andre utgaver av representanten Solvik-Olsen – kunne en nesten tro at forbrenning av avfall ikke er så bra. Dette tyder på en lite konsekvent opposisjonspolitikk som skaper forvirring rundt det jeg tror vi alle er enige om her i salen, nemlig ønsket om en mer fornuftig bruk av energi.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [21:09:48]: Jeg får begynne med å sitere miljøagentene: «Jeg er ikke sint, jeg er bare veldig, veldig skuffet.» Det går på saklighetsnivået i forrige talers innlegg.

Ja, jeg snakket om avfall, og jeg sa at forbrenning av avfall og bruk av energiressursene er fornuftig. Da jeg satte spørsmålsteget, er det fordi en f.eks. vet at på en del steder er spisslasten fossil energi. Da får en et helt annet CO₂-regnskap. Det var det som var min kritikk, og ikke avfallsforbrenning totalt sett, men jeg forstår at SV også i denne saken gjør et poeng ut av å prøve å vri på Høyres og Fremskrittspartiets politikk, fordi de selv sitter med ansvaret for en politikk som ikke fungerer særlig godt, med tanke på avfallsforbrenningsavgiften.

Det er også feil det som representanten Serigstad Valen sier om energi. Norge bruker ikke mer energi pr. husholdning enn det mange andre land gjør, når en korrigerer for temperatur. Faktisk bruker vi egentlig mindre. Ja, vi bruker mer strøm, men andre land bruker desto mer gass, eller desto mer bioenergi – i Skandinavia i form av fjernvarme.

Det er energiforbruket totalt sett vi må diskutere her. Enkelte henger seg opp i strøm som om det var en fæl greie – en forstår jo hvorfor Regjeringen tenker som de gjør når en hører representanten Serigstad Valens argument. Men en må jo samtidig se på dette i forhold til de norske målsettingene om å bygge ut himla mye ny strøm i Norge. For det er jo det som er poenget med grønne sertifikater – å bygge ut mye mer strøm. Og hva skal vi med det, hvis vi ikke skal bruke det, eller eksportere det? Det er ingen grunn til å tro at en på kort sikt får så mye utviklingskapasitet til utlandet at du ikke skal kunne bruke strømmen i Norge. Og da må du se på: Hvordan kan du bruke den på en mest mulig rasjonell måte? Da er ikke det et argument for at strøm skal erstatte bioenergi. Mitt poeng i denne debatten er at bioenergi heller ikke for enhver pris skal erstatte strøm. Vi må se på den enkelte bygning, det enkelte prosjekt – hva er mest rasjonelt?

Jeg argumenterer heller ikke imot at en kan ha som utgangspunkt at når alt annet er likt, skal en bruke bioenergi framfor strøm. Men hvis det er mer rasjonelt i et bygnings- og kostnadsperspektiv å bruke strøm fordi en har redusert energibehovet så betydelig at infrastrukturkostnadene med å legge inn alternative varmekilder blir veldig store, så skal de slippe det og heller kunne sette inn en eller to

panelovner, eller sette inn de luft-til-luft-varmepumpene som trengs. Det er det som må være poenget fra vår side, at vi kan ha den best mulige totale ressursutnyttelsen, for i min verden er det fortsatt ikke sånn at det er fornuftig å bruke to kroner på energisparetiltak for å spare en kilowattime som koster deg 20 eller 30 øre – i en normal-situasjon, ikke i en Midt-Norge-situasjon. Varmepumpene koster også penger å produsere, og det må en ta hensyn til.

Derfor vil min siste utfordring til Regjeringen være: Vil statsråden som har kontroll på energimerkeordningen, legge den fram slik som forslaget var i desember, eller vil han der legge biobransjens ønske til grunn?

Statsråd Terje Riis-Johansen [21:13:03]: Når det gjelder det siste spørsmålet, kan jeg forsikre representanten Solvik-Olsen om at jeg ikke kommer til å legge noen bransjes synspunkter til grunn for energimerkeordningen. Det er et behov for å bruke noe mer tid på å få en ordning som totalt sett er god nok, men det skal være en løsning som i innhold nettopp er så god og så tydelig at merket får en verdi.

Representanten Solvik-Olsen sier at det handler om total ressursutnyttelse, jamfør diskusjonen om el/bio og det som debatten etter hvert har gått over i. Den formuleringen, altså total ressursutnyttelse, stiller jeg meg helt bak. Jeg mener det egentlig er det denne debatten handler om. Det betyr ikke at vi, for å sitere, at bioenergi «for enhver pris skal erstatte strøm», som representanten sa, men det betyr at der hvor det er hensiktsmessig, er det et mål å kunne bruke avfall – ressurser som ellers ikke blir brukt – til å varme opp bygninger for å kunne frigjøre el til annen oppvarming eller til annen energibruk i praksis. Sånn sett mener jeg at det handler om den totale ressursutnyttelsen. Innenfor der vil det være mange nyanser, mange enkelttilfeller, men som det overordnede mener jeg at «total ressursutnyttelse» godt kan stå som en oppsummering av denne debatten, og egentlig være en beskrivelse av hva saken til syvende og sist handler om.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 11 ferdig.

Sak nr. 12 [21:14:54]

Stortingets vedtak til lov om endringer i barnelova mv. (Lovvedtak 39 (2009–2010), jf. Innst. 160 L (2009–2010), Prop. 14 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 104 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 2593)

Sak nr. 13 [21:15:23]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven, likestillingsloven, diskrimineringsombudsloven og

diskriminerings- og tilgjengelighetsloven (Lovvedtak 40 (2009–2010), jf. Innst. 158 L (2009–2010), Prop. 16 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 79 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2593)

Sak nr. 14 [21:15:54]

Stortingets vedtak til lov om fornybar energiproduksjon til havs (havenergilova) (Lovvedtak 41 (2009–2010), jf. Innst. 176 L (2009–2010), Prop. 8 L (2009–2010) og Ot.prp. nr. 107 (2008–2009))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2593)

Sak nr. 15 [21:16:23]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven og folketrygdloven (bedre muligheter for å kombinere arbeid med pleie- og omsorgsoppgaver) (Lovvedtak 42 (2009–2010), jf. Innst. 183 L (2009–2010) og Prop. 64 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2593)

Sak nr. 16 [21:16:52]

Stortingets vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom Norsk Sykepleierforbund og NHO Service vedrørende opprettelse av tariffavtale i virksomheter innenfor helse og omsorg, attføring og bedriftshelsetjeneste (Lovvedtak 43 (2009–2010), jf. Innst. 170 L (2009–2010) og Prop. 74 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2593)

Sak nr. 17 [21:17:24]

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 9. mars 2010 (jf. Innst. 160 L):

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forslag til nødvendig lovendring som gir bedre beskyttelse for barn som blir utsatt for overgrep av sine foreldre.»

Ib Thomsen (FrP) [21:17:51]: Jeg ønsker å omgjøre Fremskrittspartiets forslag til et oversendelsesforslag og ikke realitetsbehandle det i dag. Det gjør vi etter de gode signaler vi fikk, og de meninger og gode intensjoner som

det ble gitt uttrykk for fra statsrådets side da denne saken ble behandlet.

Presidenten: Da har representanten redegjort for at forslaget er omgjort til et oversendelsesforslag. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.
(Votering, se side 2593)

Sak nr. 18 [21:18:22]

Forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 9. mars 2010 (jf. Innst. 160 L):

«Stortinget ber regjeringen legge frem konkrete tiltak mot samværssabotasje.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2593)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går til votering. Utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse i sak nr. 1 er allerede vedtatt lagt ut for behandling i et senere møte.

Votering i sak nr. 2

Komiteens hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om
merverdiavgift (merverdiavgiftsloven)

I
I lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) gjøres følgende endringer:

§ 11-1 annet skal lyde:

(2) Ved omsetning av klimavoter til næringsdrivende eller offentlig virksomhet skal mottakeren av tjenestene beregne og betale merverdiavgift. Mottakere som er næringsdrivende eller offentlig virksomhet, men ikke avgiftssubjekt, skal beregne og betale merverdiavgift først når de samlede kjøp for en termin overstiger 2000 kroner, merverdiavgift ikke medregnet.

Nåværende annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 11-4 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Dette gjelder også merverdiavgift oppgitt når mottakeren plikter å beregne og betale merverdiavgift etter § 11-1 annet ledd.

Overskriften til § 15-6 skal lyde:

§ 15-6 Særskilt omsetningsoppgave mv. for motta-

kere av fjernleverbare tjenester og mottakere av klimakvoter

§ 15-6 annet ledd skal lyde:

(2) Mottakere av klimakvoter som plikter å beregne merverdiavgift etter § 11-1 annet ledd annet punktum, skal levere særskilt omsetningsoppgave som viser vederlaget for tjenesten, omregnet til norske kroner, og beregnet merverdiavgift. Beløpene avrundes nedover til nærmeste hele krone.

Nåværende § 15-6 annet og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

II

Endringsloven trer i kraft straks.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli ført opp til annen gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Arve Kambe på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i revidert nasjonalbudsjett for 2010 gjennomgå det totale avgiftsnivået på bil og bilbruk med sikte på å redusere disse.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 78 mot 26 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.27.10)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, senest i forbindelse

med revidert nasjonalbudsjett for 2010, legge frem for Stortinget en gjennomgang av prinsipper for avgifter på drivstoff med tanke på forutsigbarhet for produsenter og forbrukere av klimanøytrale eller utslippsreducerende drivstoff.»

Fremskrittspartiet har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.27.39)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:31 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Nikolai Astrup og Arve Kambe om en gjennomgang av avgiftene på drivstoff – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Gunnar Gundersen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre
- forslag nr. 3, fra Per Arne Olsen på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Gunnar Gundersen på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre

Det voteres over forslag nr. 4, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak der en setter helse- og aktivitetsutfordringen i et helhetlig perspektiv, og at det utvikles et regelverk som gir likebehandling av alle ansatte og av begge kjønn.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 79 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.28.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2010 fremme forslag om å unnta arbeidsgiverbetalte treningskort fra arbeidsgiver-

avgift og personbeskatning med virkning fra senest 1. juli 2010.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 71 mot 32 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.29.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2010 fremme forslag om å unnta private helseforsikringer fra arbeidsgiveravgift og personbeskatning med virkning fra senest 1. juli 2010.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2010 fremme forslag om å unnta behandling av sykdom, betalt av arbeidsgiver, fra arbeidsgiveravgift og personbeskatning, med virkning fra 1. juli 2010.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.29.24)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:41 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Arne Olsen, Harald T. Nesvik og Christian Tybring-Gjedde vedrørende skattefritak for arbeidsgiverbetalte behandlingsforsikringer og treningskort – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Arve Kambe på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Kenneth Svendsen på vegne av Fremskrittspartiet

Det voteres først over forslag nr. 1, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke bostøtte for å av-

hjelpe situasjonen for de som rammes hardest av den kraftige økningen i strømprisene.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 78 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 21.30.23)

Presidenten: Det voteres så alternativt mellom innstillingen og forslag nr 2, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget gir regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinær høy strømpris.»

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:44 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Ulf Leirstein og Ketil Solvik-Olsen om å gi regjeringen fullmakt til å redusere merverdiavgift på strøm og elektrisitetsavgift i perioder med ekstraordinær høy strømpris – vedtas ikke.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 78 mot 25 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 21.31.31)

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten har Hans Olav Syversen satt fram et forslag på vegne av Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om snarest å gi Island tydelige forsikringer om at Norges bistand til Island i form av låneutbetalinger vil skje uavhengig av hva som måtte skje med IceSave-avtalen.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:46 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Hans Olav Syversen, Dagrun Eriksen og Knut Arild Hareide om bistand til Island uavhengig av IceSave-avtalens skjebne – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling

og forslaget fra Kristelig Folkeparti ble innstillingen bifalt med 97 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.32.32)

Presidenten: I sakene nr. 7, 8, 9, 10 og 11 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 16

Presidenten: Det foreligger ingen forslag til anmerking, og Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under behandlingen har Ib Thomsen omgjort forslaget til et oversendelsesforslag, og forslaget lyder i endret form:

«Det henstilles til regjeringen å utarbeide forslag til nødvendig lovendring som gir bedre beskyttelse for barn som blir utsatt for overgrep av sine foreldre.»

Presidenten foreslår at dette forslaget oversendes Regjeringen uten realitetsvotering. – Det anses vedtatt.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Solveig Horne på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 9. mars 2010:

«Stortinget ber regjeringen legge frem konkrete tiltak mot samværssabotasje.»

Høyre og Venstre har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 59 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.34.53)

Sak nr. 19 [21:35:15]

Referat

- (273) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Henning Skumsvoll og Oskar Jarle Grimstad om en nasjonal plan for vindkraftsatsing i Norge (Dokument 8:99 S (2009–2010))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
- (274) Statsrådsprotokollene for tidsrommet 1. juli 2009 til 31. desember 2009
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.36.
